

Universitätsbibliothek Wuppertal

Q. Horatii Flacci Epistolae Omnes, Qvae Extant

Horatius Flaccus, Quintus

Basilae, 1615

Epistola III. Ad Pisones [De arte poetica]

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1477)

ὁμοχρῶτα εἶναι καὶ σῶμα δὲ τῆ κεφαλῆ τὸ ἄλλο σῶμα,
ὡς μὴ χρῶσεν μὲν τὸ κράνθ' αἴη, θώραξ δὲ πᾶν
γελοῖθ' ἐκ ῥακῶν ποθεν, ἢ ἐκ δερμάτων σαπρῶν
συγκεκαπμένθ', καὶ ἢ ἄσπις οἰσύνῃ καὶ χοιρί-
νῃ πορὶ ταῖς κνήμαῖς, &c. id est, non est faciendum,
sed omnia oportet e, usdem & generis & coloris es-

se, atq; capiti reliquum corpus concinne aptari: ut
cranium non sit aureum, pectus autem prorsus o-
mnino ridiculum e pannis undiquaq; detritis, aut
ex coriis patribus consarcinarum, aut, ut clypeus
supernè constet ex vimine, & circa tibias ex corio
suillo.

EPISTOLA. III. AD PISONES. S. De Arte Poetica.

Humano a capiti cervicem pictor equinam
Jungeres si velit, & varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrū
Desinat in piscem mulier formasa superne:
Spectatum admissi risum teneatis amici?
2. Credite Pisones isti tabula fore c librum
Persimilem: cuius, velit agri somnia, vana
Fingentur species: ut nec a pes, nec caput vni
Reddatur forma. 3. Pictoribus atq; Poctis
Quidlibet audendi semper fuit aqua potestas.
4. Scimus, & hac veniā petimúsq; damúsq; vicissim:
5. Sed non, ut placidis coeant immitia: non, ut
Serpentes a vibis geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerúmque, & magna professis
i Purpureus, latè qui splendeat, unus & alter
Assuitur pannus: quum lucus & ara Diana
Et properantis aqua per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenū, aut pluvius describitur arcus.
6. Sed nūc non erat his locus: 7. & fortasse in cupressū
Scis simul are: quid hoc? si fractis enat at ex spes
Navibus are dato qui pingitur, p amphora caput
Institui, currente rotā cur urceus exit?
8. Deniq; sit, quod vis, simplex duntaxat & unum
9. Maximā pars Vatū, pater & juvenes patre digni,
Decipimur specie recti: brevis esse laboro,
Obscurus fio: sed antem lavia, nervi,
Deficiunt animiq; professus grandia turget:
x Serpit humi tutus nimium, timidusque procella.
10. Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.
11. In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.
12. Aemiliū circa ludum faber imus & a ungues
Exprimet, & molles imitabitur are a capillos:
Infelix operis summa: quia ponere totum
Nesciet. 13. Hunc ego me si quid componere curem,
Non magis esse velim, quam pravo vivere naso
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
14. Sumite materiam vestris, qui scribitis, equam
Viribus, & da versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri: cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
15. Ordinis hæc viri erit & gg Venus (aut ego fallor)
Ut Jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat, & presens in tempus omittat.
16. Hoc amet: hoc spernat promissi carminis auctor.
17. In verbis etiam tenuis cautusque serendis,
Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddidit junctura novum. Si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctus non exaudita Cethegis
Contingunt: dabiturque licentia sumta pudenter.
Et nova sic aq; nuper habebunt verba fidem si

Græco fonte cadent parce detorta. 7. Quid autē
o0 Cacilio Plautog; dabit Romanus, ademtum
Virgilio Variog; ego cur acquirere pauca,
Si possum, invideor? Quā plingua Catonis & Ennī
1 5 Sermonem patrum ditaverit, & novaverum
Nomina protulerit. 8. Licuit, semperq; licebit,
Signatum presente notā procudere nomen.
9. Ut sylva foliis pronos mutantur in annos,
20. Prima cadunt: ita verborum vetus interit etas,
20. Et juvenum ritu, florent modō nata, vigētiq;
Debemur morti, nos nostraq; sine receptus
Terrā Neptunus, classes Aquilonibus arcet
11. Regis opus: sterilisve diu palus aptaque remis,
2 5 Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum:
Seu cursum mutavit iniquum frugibus annis,
21. Doctus iter melius. Mortalia facta peribunt:
Nedum sermonum stet honos & gratia vivax.
22. Multa renascentur, quæ iam cecidere cadentq;
Quæ nunc sunt in honore vocabula si volent usus:
Quæ penes arbitrium est & us & norma loquēdi.
23. Res gesta regūque ductæque tristia bella
Quo scribi possent numero, monstravit Hom-
erus.
*g Versibus impariter iunctis querimonia primū,
Post etiam inclusa est voti sententia compos.
Quis tamen exiguos Elegos emisit auctor,
40 Grammatici certant: & adhuc sub iudice lis est.
*i Archilochum proprio rabies armavit iambo
24. Hunc socci cepere pedem grandæq; cothurni,
Alternis aptum sermonibus, & populares
*m Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.
4 5 *n Musa dedit fidibus Divos puerosq; Deorum,
Et pugilem victorem & equū certamine primū,
Et juvenum curas libera vina referre.
25. Descriptas servare vices operūq; colores.
50 *c Cur ego, si nequeo ignorog; Poeta salutor?
Cur nescire pudens pravè quàm discere malo?
26. Versibus exponi Tragicis res Comica non vult:
Indignatur item privatis ac propè socco
Dignis carminibus narrari cena Thyesta.
5 5 27. Singula quæq; locum teneant sortita decenter
28. Interdum tamen vocem Comadia tollit,
Iratūque Chremes tumido delitigat ore:
Et Tragicus plerūq; dolet sermone pedestri.
60 *z Telephus & Peleus, quū pauper & exsul uterq;
Projicit ampullas, & sesquipedalia verba:
Si curat cor spectantis tetigisse querelā.
29. Nō satis est pulchra esse poemata: dulcia sunt,
Et quocumque volent, animum auditoris agūto.
6 5 30. Ut a ridentibus arident, ita flentibus adsunt
Humani vultus. Si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi: post tua me infortunia cadent.
1. g*

31. g* Telephe vel Peleu, malè mandata loqueris,
 h* Aut dormitabo aut ridebo i* tristia mestum
 Vultum verba decent: iratum, plena minarum:
 Ludentem lasciva: severum, seria dictu.
32. Formatur enim natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum: Juvat, aut impellit ad irā:
 Aut ad humum merore gravi deducit, & angit:
 Post effert animi motus interprete lingua.
33. Si dicentis erunt fortunis k* absona dicta;
 Romani tollent equites peditesque l* cachinnum.
 Intererit multū, m* Davusne loquatur Herusve:
 Maturusne senex: an adhuc florente n* juvenā
 Fervidus: an matrona potens: an sedula nutritrix:
 Mercatorne vagus, o* cultorve virentis agelli:
 P* Colchus an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.
 P* Aut famam sequere, aut sibi convenientia singe
 Scriptor. Honoratum si forte reponis achillem:
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:
 Jura neget sibi nata: nihil non arroget armis.
 Sit Medea ferox, invictaque: flebilis Ino,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
35. Si quid inexpertum scene committis, & audes
 Personam formare novam, servetur ad imum,
 Quales ab incepto processerit sibi constet.
36. Difficile est propriè communia dicere: tuque
 Rectius x* Iliacum carmen deducis in actus,
 Quam si proferres ignota indicta q, primus.
37. Publica materies privati juris erit si
 Nec circa o* vile patulumq, moraberis o* orbem:
 Nec u* verbum verbo curabis reddere, fidus
 Interpres: nec desilies imitator in x* arcum,
 Unde pedem proferre pudor veter, aut operis lex.
38. Nec sic incipies, ut y* scriptor Cyclicus olim:
 z* Fortunā Priami cantabo & nobile bellum.
 Quid dignum tanto feret hic promissor t hiatu?
39. Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
40. Quanto rectius t hie, qui nil molitur ineptè:
 Dic mihi Musa virum, capta post tempora Troja
 Qui more hominum multorum novit & urbes.
41. Non t b sumū ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
 Cogitat 42. ut t c speciosa dehinc miracula promat,
 Antiphaten, Scyllamque & cū Cyclope Charybdin.
34. Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
 Nec gemino bellū Troianum t d orditur ab t e ovo.
44. Semper ad eventum festinat, & in medias res,
 Non secus ac notas, auditorem rapit, & que
 Desperat tractata t f nitescere posse, relinquit.
 Aut ita mentitur: sic veris falsa remiscet,
 Primone t g medium, medio ne discrepet imum,
 45. Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.
 Si plausoris eges t h aulaa manetis & usque
 Sessuri, donec cantor, vos plaudire, dicat:
 t i Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
 Mobilibusque decor naturis dandus & annis.
 Reddere qui voces jam scit puer & pede certo
 Signat humum, gaudet paribus colludere, & iram
 Colligit ac ponit temere & mutatur in horas.
 Imberbis juvenis tandem t k custode remoto
 Gaudet equis canibusque & aprici gramine campi:
 t l Cereus in vitium flecti, monitoribus asper:
- Utilium tardus provisor, prodigus aris:
 Sublimis, cupidusque & amata relinquere pernix.
 Conversis studiis t m etas animusque virilis
 Quarit opes & amicitias, inservit honori:
 Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.
 Multa senem circumveniunt incōmoda, t n vel quodā
 Quarit & inventis miser abstinet, ac timet uti:
 Vel quod res omnes timide gelidè que ministrat,
 10 Dilator spe longus, iners, avitusque futuri:
 Difficilis, querulus laudator temporis acti
 Se puero t p censor, castigatōrque minorum.
 t q Multa ferunt anni venientes commoda secum:
 46. Multa recedentes adimunt: ne forte seniles
 Mandentur juveni partes, puerōq, viriles,
 Semper in adjunctis, avōq, morabimur aptis.
 47. t r Aut agitur res in scenis aut acta refertur:
 20 Segnius t s irritant animos demissa per aurum,
 Quam quae sunt oculis subjecta fidelibus, & quae
 Ipse sibi tradit spectator: 48. t c non tamen intus
 Digna geri, promes in scenam: multaq, tollos
 Ex t u oculis, quae mox narret t v facundia praesens.
 25 Nec pueros coram populo t y Medea trucidet:
 Aut humana palam coquat exsta nefarius Atreus:
 Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
 Quodcūq, ostendis mihi sic, incredulus odi.
- 30 49. t z Neve minor, neu sit quinto productior actū
 Fabula, quae posci vult & spectata reponi.
 Nec t Deum inter sit, nisi dignus vindice t q nodus
 Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
50. t d Actoris partes chorus officiumq, virile
 35 Defendat: neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducatur & hereat aptè.
 Ille bonis faveatq, & consiliatur amicè:
 Et regat iratos & amet peccare timentes:
 40 Ille t e dapes laudet mense brevis: t f ille g salubrem
 Justitiam legesq, & h t apertis otia portis.
 Ille tegat commissa, Deosq, precetur & oret,
 Ut redeat miseris, t i abeat Fortuna superbis.
51. Tibia non, ut nunc, orichalco vincit a tubaq,
 k t Aemula: 52. sed tenuis, simplèxque foramine
 paucō,
 14. t l Aspirare & adesse choris erat utilis, atq,
 50 Nondum spissa nimis complere m t sedilia flatu.
 Quò sanè populus numerabilis, ut pote parvus,
 Et frugi, castusq, verecundusq, coibat.
53. Postquam caput agros extendere n t victor, & v-
 bē
 55 Latier amplecti murus, vinōq, diurno
 Placari t o Genius festis impune diebus:
 Accessit numerisq, modisq, licentia major.
 Indoctus quidem saperet, liberq, laborum
 60 Rusticus, urbano confusus, turpis honesto?
 54. Sic prisca motūq, & luxuriam addidit arti
 Tibicen: traxitq, vagus per pulpita vestem.
 Sic etiam fidibus voces crevere se veris,
 Et tulit t r eloquium insolitum facundia praeceptis:
 65 Utiliumq, sagax rerum & divina futuri
 Sortilegis non discrepuit t s sententia t t Delphis.
 55 Carmine t t qui Tragico vile certavit ob hircum,
 Mox etiam agrestes t y Satyros nudavit, & asper
 Incolu-

Incolumi gravitate jocum u^t tentavit: eò quòd
 Illecebris erat & gratà novitate morandus
 Spectator, functusque sacris, & potus, & exlex,
 56. Verùm ita risores, x^t ita commendare dicaces
 Conveniet Satyros ita vertere seria ludo;
 Ne, y^t quicung, Deus, quicung, adhibebitur heros,
 Regali conspectus in auro nuper & ostro,
 2^t Migret in obscuras humili sermone tabernas:
 † Aut dum vitat humum nubes, & inania captet.
 57. †^a Effutire leves indigna †^b Tragædia versus:
 Ut festis matrona †^c moveri iussa diebus,
 Intererit Satyris paulum pudibunda protervis,
 58. Non ego inornata & †^d dominantia nomina so-
 lum,
 Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo:
 Nec si enitar Tragico differre †^e colori,
 Ut nihil intersit. Da v^sue loquatur & audax
 Pythias, †^f emancto lucrata Simone talentum;
 An †^g custos, famulusque Dei Silenus alumni.
 59. Ex noto fictum carmen sequar: ut sibi quivis
 †^g Speret idem sudet multum, frustra que labore
 Ausus idem. tantum series juncturae pollet!
 Tantum de medio sumtis accedit honoris.
 60. Sylvius deducti caveant (me iudice) Fauni.
 Ne velut innati †ⁱ trivis, ac penè forenses,
 Aut nimium teneris †^k juvenentur versibus un-
 quam,
 †^l Aut immunda †^m crepent ignominiosaque dicta: 30
 61. Offenduntur enim, quibus est †ⁿ equus & pater
 & res:
 Nec si quid fricti ciceris probat & nucis †^o emtor
 Aequis accipiunt animis, donant ve coronà.
 62. Syllaba longa brevis subiecta vocatur Jambus,
 Pes citus: unde trimetris accrescere †^p iussit
 Nomen iambeis, quum senos redderet †^q ictus,
 Primus ad extremum similis sibi, Non ita pridem,
 Tardior ut paulò graviorque †^r veniret ad au-
 res,
 Spondeos stabiles in iura †^s paternarecepit
 Commodus, & patiens non ut de sede secunda
 Cederet, aut quarta socialiter, hic & in Acci
 Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
 63. In scenam misso, magno cum pondere versus,
 Aut opere celeris nimium, curaque carentis,
 Aut ignorata premit †^t artis crimine turpi.
 64. †^u Non quivis videt immodulata poemata in-
 dex:
 Et data Romanis venia est iniusta Poetis.
 Itcircone vager scribam, licenter & an omnes
 Visuros peccata putem mea tutus, & extra
 Spem venia cautus? vitavi denique culpam,
 Non laudem merui 65. †^x Vos exemplaria Græca
 †^y Nocturnâ versate manu, versate diurnâ.
 †^z At vestri proavi Plautinos & numeros &
 Laudavere sales, nimium patienter utrumque,
 2^t Ne dicam stultè mirati si modò ego & vos
 Scimus in urbanum lepido seponere dicto,
 Legitimumque sonum digitis †^b callemus & au-
 re.
 66. Ignotum Tragice genus invenisse †^c Camæna
 Dicitur, & plaustris vexisse poemata Thespis;

Quæ canerent, agerent que peruncti facibus †^d ora
 Post hunc persona pallæ, repertor honestæ
 Aeschylus, & modicis instravit †^e pulpita tignis,
 Et docuit magnūmq, loqui, nitique cothurno.
 67. Succesit vetus his †^f Comædia non sine magna
 Laude: se ad invitium libertas excidit, & vim
 Dignam †^g lege regi, lex est accepta, chorūque
 Turpiter obtulit, sublato jure nocendi.
 68. Nil intentatum nostri liquere Poeta:
 10. Nuc minimum meruere decus, †^h vestigia Græca
 Ausi deserere & celebrare domestica facta:
 Vel qui †ⁱ prætexas, vel qui docuere rogatas.
 Nec †^k virtute foret claris, & potentius armis,
 15. Quàm lingua †^l Latium, si, non offenderet unum,
 quemq, Poetarum †^m lima labor & mora. 69. n^t
 Vos o
 Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
 †^o Multa dies & multa litura coercuit, atque
 20. Perfectum †^p decies non †^q castigavit †^r ad un-
 guem.
 70. Ingenium †^s miserâ quia fortunatius arte,
 Credit, & excludit fanos †^t Helicone Poetas
 25. Democritus 71. Bonapars †^u non unguis ponere cu-
 rat,
 Non barbam: secreta petit loca: balnea vitat.
 Nanciscetur enim pretium nomēque Poeta,
 Si †^x tribus Anticyris caput insanabile nunquam
 30. †^x Tonfori Licino commiserit 72. †^y O ego laevus,
 Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
 Non alius faceret meliora poemata 73. Verùm
 Nil tanti est. Ergo fungar vice cotis, acutum
 35. Reddere que ferrum valet, exors ipsa secandi:
 Munus & officium nil scribens ipse docebo:
 Unde parentur opes, †^z quidâ alat, formetque Poe-
 tam:
 40. Quid deceat, quid non, quò virtus, quò ferat er-
 ror:
 74. †^a Scribendi rectè sapere est & principium &
 fons:
 Rem tibi Socratica poterunt ostendere a charta:
 45. Verbaque prævisam rem non invita sequentur.
 †^b Qui didicit, n^t patria quid debeat, & quid ami-
 cis.
 Quo sit amore parens, quo frater amandus & ho-
 spes:
 50. †^c Quod sit conscripti, quod iudicis officium: qua
 Partes in bellum misit ducis: ille profecto
 Reddere persona scit convenientia cuique,
 Respicere exemplar vita morūque jubebo
 55. Doctum, imitatore & veras hinc ducere vo-
 ces.
 75. Interdum speciosa locis, mnrat aque rectè,
 Fabula nullius †^d Veneris sine †^e pondere & arte,
 60. †^e Valdius oblectat populum, meliusque moratur,
 Quàm versus inopes rerum nugæq, canora.
 70. †^f Grajis ingenium, Grajis dedit ore rotundo
 Musa loqui præter laudem nullius avaris.
 Romani pueri longis rationibus affem
 65. Discunt in partes †^g centum diducere. †^g Dicat
 Filius Albini, si de quincunce remota est
 Uncia, quid superest? poterat dixisse, triens: †^h eu?
 77. Rem

Rem poteris servare tuam. Redit unica: quid fit?
Semis. At hac animos varugo & cura peculī
Quum semel imbuerit: speramus carmina fingi
Posselinenda cedro, & laevi servanda cupresso?
77. x Aut prodesse volunt, aut delectare Poeta,
Aut simul & jucunda & idonea dicere vita.
78. ↓ Quicquid praecepies, esto brevis, ut citò dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne supervacuum a pleno de pectore manat.
79. Ficta voluptatis causa sint proxima veris.
Nec quodcumque volet, poscat sibi fabula credi:
Nec pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.
80. β Centuria seniorum agit ant expertia γ frugis:
Celsi pratereunt aussera poemata δ Rhamnes:
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterq; monendo.
Hic m meret exa liber Sosis, hic & mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat ævum.
81. θ Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus.
Nam u neg, chorda sonum reddit, quem vult u ma-
nus & mens:
Poscentique gravem per sepe remittit acutum:
Nec semper feriet quodcumq; minabitur, λ arcus.
Verum ubi plura μ nitēt in carmine, non ego paucis
Offendar maculis: quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit u natura ξξ Quid ergo?
82. Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, veniā caret: & citharædus
Ridetur, chorda qui semper o oberrat eadem:
Sic mihi qui multum cessat, sit π Chærilus ille,
Quem bis terque bonum cum risu miror: & idem
Indignor quandoque bonus ε dormitat Homerus:
Verum opere in longo fas est obrepere somnum.
83. Ut pictura pœsis erit: quæ, si propius spes,
Te capiet magis & quedam, si longius abstes.
τ Hac amat obscurum: volet hac sub luce videri,
υ Judicis argutum quæ non formidat acumen.
Hæc ϑ placuit semel: hæc decies repetita placebit.
84. xx major juvenum, ↓ quamvis & voce pa-
ternâ.
ω Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictū
Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
Recte concedi consultus juris & actor
Causarum mediocris, abest virtute disertī
*α Messalla, nec scit quantum Cassellius Aulus:
Sed tamen in pretio est. Mediocribus esse Poetis
*β Non homines, non Di, non concessere *γ columna.
85. Ut *δ gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentū, & Sardo cum melle papaver
*ε Offendunt: poterat duci quia cana sine istis:
Sic animis natum inventumque poema juvenandis,
Si paullum *ζ summo discessit, vergit ad imum.
86. *η Ludere qui nescit, campestribus abstinet *θ ar-
mis:
Indoctusque pila, discique trochique quiescit:
Ne spisserrisum tollant impune coronæ
Qui nescit, versus tamen audet *ι fingere. 87. *κ
quidni?
Liber & ingenus, præsertim census equestrem
Summam nummorum, vitiōque remotus ab omni.
Tu nihil invitâ dices faciesve *λ Minervâ:

*μ Id tibi iudicium est ea mēs. 88. Si quid tamen olim
Scripseris; in Metui descendat iudicis aures,
Et patris prematur & nostras, † nonumq; in annū.
Membranis intus positis delere licebit,
5 Quod non edideris: nescit †ξ vox missa reverti.
89. †ο Sylvestres homines †π sacer interpretq; Deorū
Cadibus, & victu fædo deterruit Orpheus.
Dictus ab hoc †σ lenire tigres, rabidōsque leones:
10 Dictus & Amphion Thebana conditor arcis
Saxa movere sono testudinis & prece blandâ
Ducere quò vellet. Fuit hac sapientia quondam
Publica privatis secernere, sacra profanis:
15 †σ Concubitu prohibere vago, dare iura maritis:
Oppida moliri: leges incidere ligno:
90. †τ Sic honor & nomen divinis vatibus, atque
Carminibus venit. 91. Post hos insignis Homerus,
20 Tyrtaeusque †υ mares animos in Martia bella
Versibus exacuit: dicta per carmina sortes
Et †φ Vita monstrata via est, & gratia regum
†χ Pieris cantata modis: ludisq; repertus,
25 Et longorum operum finis: 92. ne forte pudori
Sit tibi †↓ Musa lyra solers, & cantor Apollo.
93. †ω Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
Questum est: ego nec studium sine divite *α vena,
Nec β * rude quid prosit, video, ingenium: alterius
30 sic
Alter a postulat opem res & γ * coniurat amicē.
94. Qui studet optat am cursu contingere δ * me-
tam,
33 Multa tulit fecitq; puer: sudavit & alfit:
Abstulit * Venere & Baccho, qui ζ * Pythia can-
tat
Tibicen: didicit prius eximuitque *η magistrum.
40 θ * Nunc satis est dixisse. 95. ego *ι mira poemata
*† pango.
*κ occupet extremū scabies: mihi turperelinqui
Et, quod non didici, sanè nescire fateri. (est
96 μ * Ut praco, ad merces turbam qui cogit emēdas
45 Assentatores jubet ad lucram ire Poeta,
υ * Dives agris, dives positus in sænore nummis.
97. Si verò est, ξ * unctum qui recte ponere possit,
Et spondere levi pro paupere, & eripere atris
50 Litibus *ο implicitum: mirabor si sciet inter-
noscere mendacem, verumque beatus amicum.
98. π * Tu, seu donaris, seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
55 Latitia. ϑ * Clamabit enim pulchrè bene recte.
Pallefcet super his: etiam *σ stillabit amicis
Ex oculis rorem: saliet: tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
60 Et faciunt propè plura dolentibus ex animo: sic
τ * Derisor verò plus laudatore movetur
99. Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et υ * torquere mero, quem perspexisse laborent,
65 An sit amicitia dignus. Si carmina condes;
Nunquam te fallant animi sub φ * vulpe latentes.
100. x * Quintilio si quid recitares, † * corrige, sodes,
Hæc aiebat, & hoc: melius te posse * negares,
B s terque expertum frustra: delere jubebat,
Et malè tornatos †α incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quam vertere malles,
Nullum

Nullum *verbum*, aut *operam* sumebat *inane*.

Quin sine *privalitate* & *tua solus amares*.

101. *Vir bonus*, & *prudens* versus reprehendet *inertes*:

Culpabit *duros*: *incomitis allinet atrum*

Transverso calamo signum *ambitiosa recidet*

Ornamenta: *parum claris lucem dare coget*:

Arguet ambiguum dictum: *mutanda notabit*:

Fiet *Aristarchus* 102. *nec dicet*, *cur ego amicum*

Offendam in nugis 103. *Ha nugae seria ducent*

In mala, *derisum semel exceptumque sinistra*.

Ut mala quem scabies, *aut morbus regius urget*,

Aut fanaticus error & *iracunda* *Diana*,

Vesanum tetigisse timent, *fugiuntque Poetam*,

Quis sapiunt: *agitant pueri incautique sequuntur*.

104. *Hic dum sublimes* *versus ruclatur*, & *errat*,

Si, *veluti merulis intentus decidit auceps*

In puteum foveamque licet, *succurrite longum*

Clamet *ad cives non sit qui tollere* *curaret*,

Si quis curet opem ferre & *demittere funem*,

Qui scis, *an prudens huc se* *dejecerit* *atque*

Servari nolit *Dicam*, *Siculi que Poeta*

Narrabo interitum: *Deus immortalis haberi*

Dum cupit Empedocles ardentem *frigidus Aetna*

Insiluit 105. *Sit ius liceatque perire Poetis*.

10 *In vitum qui servat idem facit occidenti*:

Nec semel hoc *fecit nec si* *retractas erit*, *jam*

Fiet homo & *ponet* *famosa mortis amorem*:

106. *Nec satis apparet*, *cur versus factitet*: *utrum*

15 *Minxerit in patrios cineres*, *an triste bident al*

Moverit incestus certe furit, *ac velut urfus*,

Obiectos cavee *valuit si frangere clathros*:

Indoctum doctumque, *fugat recitator* *acerbus*,

20 *Quem vero arripuit tenet occiditque legendo*,

Non missuracutem, *nisi plena cruoris hirudo*.

Analysis Dialectica.

EX themate praefixo facile percipias, orationem partim versari in reprehensione, partim in praecipione, quorum prius est Graecis τὸ ἐλεγματικόν, posterius τὸ διδασκαλικόν, & ad illud τὸ ἐπεφορητικόν, res diversi generis, sicut τὰ ἐμμετρικά, res ejusdem generis ad hoc posterius, referenda sunt. Itaq; utriusq; explanatio est à loco ad verborum sic enuncianda: poema e rebus dissentaneis summa materia & personis constat, nemini planè probatur, atq; adeò doctissimo cuiq; ludibrio habetur ex hominum actionibus & attributis personarum inter se consentaneis legitime constitutum, & legibus Dialecticae methodi fundatum, simplex & sunt omnia suppositis principiis correspondentia, illud inquam, omnib; placet & magno stat pretio. Dissensionis hujus pars prior de discrepantia rerum atq; partium quae poemati turpiter inferuntur, duobus ac viginti versibus comprehensa primum similitudine refellitur & coarguitur in cuius protasi argumentum ponitur, id est, simile: in apodosis verò res, de qua hic agitur, & ita brevius & clarius enunciatur: ut pictura tabula, quae pro vera, expressa, & integra hominis imagine, exhibet monstrum ex humano capite, cervice equina, variis variorum animalium membris ac plumis, superne venusto mulieris vultu, inferne turpi pisce conflatum, spectat orbibus est ridicula omnibus: Sic poema ex alienis rebus ac contrariis conditum, partibusq; minime inter se congruentibus, sed multum differentibus, coagmentationis ab omnibus contemnitur & pro nihilo putatur, quod tamen litera Poetae videtur pronunciare per majorum contentionem, ut magis amici, pictoris, quam inimici, pro nihilo talem putarent picturam.

2. Adhuc sunt protasi quinque versibus explicata: nunc apodosis reponitur brevius: sed quae tamen brevi altera similitudine approbatur, quod huiusmodi poema indecora & inepta rerum coagmentatione respondeat somnio aegroti, id est, hominis alienatae mentis cujus somnus est inaequalis & varietate somniorum interruptus: variis quoq; rerum variarum, minimeq; inter se consentientibus spectris inter aegrotationem agitatus & illusus. Hic observandum est, in apodosis hujus posterioris collationis iterari, quod fuerat in protasi prioris.

3. Excusatio est heterogeniae superius reprehensa e partibus, quod aequè liceat Poetis commisceri & confingere, quicquid illis libuerit, atq; ipsis pictoribus. De pictoris quidem libertate sic Lucianus, τὸ ποικιλικὸν φῶλον ἐκ δὲ θεῶν.

4. Illa confingendi aequalis potestas & licentia paribus alteris approbatur, quod Horatius, aliq; ipsius similes Poeta:

25 non minorem comminiscendi, quod cuiq; libitum fuerit, ab aliis veniam petant, nec aliis etiam minorem libenter donent, quam quae pictoribus datur.

5. Aequalitas talis licentiae certo fine reprimitur, ut uterque, tam pictor, quam Poeta, in primis caveat, ne quid ad-

30 versante & repugante naturae effingat: secus, id plane, ut ἀλλόκοτον καὶ τετραπῶδες, ut monstruoso partu editum & abhorrens à natura, repudiabitur, cuiusmodi est mixtura rerum praesentium, quae in litera non edè praecipue memorantur, ut vitia picturae reprehendantur: in quam minimè Horatius instituit inquirere hoc praecipio, sicut malè nonnulli iudicaverunt, in haec verba inceptis gravibus annotantes, pictorum vitia jam esse confutata: hic verò Poetarum vitia

35 comparate argui quum noster scriptor solum hinc sibi proposuerit censoriam notam haec castigare, pictorum, sutorum, & figulorum comparationibus pro argumentis suae castigatricis demonstrationis: quae singula simplicitè considerata, sunt è causa, quae imprudentia, & errore, non confilio, talia efficit sed hic collatio dominatur quali argumento nunc utitur è similitudine ducto ad reiiciendam è tractatione materiae gravioris apographen longiorem fortassè notatam in aliquo poemate Pitonum, aut aliorum ipsius aequalium: quod sic apertè enuncies: quum amodum panniculus purpura unus aut alter assutus vestri alterius coloris, velut emblemata quoddam, satis quidem per se elegans, sed non admodum necessarium, non affert vestri ornamentum, nec honorato viro decus ipsa induto: sic descriptio luci vel fluminis, vel arcus caelestis, quae sunt res parvae minimeq; necessariae, levibus, variis, & longioribus circumstantiis, dilata minime potest gravi materia ornamento esse, & auditoribus placere. Hujus insaniae Poetas, qui sua volumina implent insanis descriptionibus, Seneca notat in ludo de morte Claudii Caesaris.

40 Jam Phoebus breviorè viâ contraxerat ortum Lucis, & obscuri crescebant tempora somni: Jamq; suum vitrix augebat Cynthia regnum: Et deformis hyems gratos carpebat honores Divitiis autumnus, visq; senescere Baccho Carpebat raras serus vindemitor uvas.

45 Quod, inquit ipse Seneca, puto magis intelligi si dixerò, mensis erat October, dies quintus ejusdem Octobris &c. 6. Poeta hujus incondita & inordinata descriptio nistanquam diceret importunitatem, videtur è diversis elevare: quanquam, inquit, purpureus ille pannus per se quidem tanquam sterculus, vel potius stellula quaedam sple-

50 deat,

neque cantum demiserit ad fistulam pastoralem, neque ad tubam militarem extulerit, nisi quum res videbatur id postulare, ut in describenda C. Julii Cæsaris cæde, ubi finibus mediocritatis superatis, graves stomachiq; plenas effundit querelas. Quum denique res heroicas pertractavit, se grandiloquum præstitit, nec tamen in turgidum & inflatum incurrit. licet alicuibi videatur non nihil classicum inflare & magno spiritu tonare.

10. Qui præterea studet rem sibi propositam fusius & ambitiosius variare, multis figmentis, descriptionibus varii generis, frequentibusq; figuris admirationis delectationisq; causâ vitur: Probatur quidem hæc varietas, si intra limites naturæ contineatur: sed si illius metas transiliat valdè improbat. Hoc autem similitudine demonstratur, ut pictor, qui in sylva depingendo pisces adhibet, & in mari depingendo apros inserit, vituperatur: sic Poeta, qui variando figmenta contra naturam & supra hominum fidem admiscet, vituperari solet: quam apodosis confirmat Serv. l. 1. Aeneid. initio: vituperabile, inquit, est Poetam aliquid fingere, quod penitus discedat a veritate, cujusmodi sunt radices arboris, item surculi cruenti & tumulo Polydori evulsi similes sagittis, quibus confixus fuerat Polydorus a Polymnestore. Objicitur præterea Virgilio quòd in Nymphas mutasset naves: quòd per aureum ramum induxisset Aeneam ad inferos descendisse: quòd denique finxisset ab Iride comam Didoni sectam fuisse.

11. Hæc prodigialis ratio poematis variandi ex efficiente ignoratione artis declaratur: quod nisi prudenter provideatur, Poetam inducet in peccata & vitia, de quo fuit universalis admonitio & longa disputatio. Sat. 2. lib. 1.

Dum vitant stulti vitia, in contraria current.

Utrobique profectò summa animi propensio exprimitur verbis currendi ad vitium, & incautè oscitantèrque illud fugiendi.

12. Hic locus videtur etiam comparatè explicandus: ut faber, qui novit tantum extrinsecas & minutas corporis particulas scire ac venuste in arte ducere: principes verò ejusdem partes, vultum, collum, pectus, brachia, non, nisi turpiter, exprimere scitis, certe imperitus chalcidites habetur: sic Poeta qui solum excellit in quibusdam initiis ac progymnasticis Poeticis, quales sunt fucatae descriptiones fluviorum & nemorum intempestiva & alieno loco adhibita: totum vero opus, ejusque confectioem, & sinem congruenter arti, & naturæ expolitam nequit dare, apud omnes manet illaudatus.

13. Proxima quidem similia paribus illa strantur: quod æque ipsi displicet poema unâ duntaxat particula elegans: atque corpus solâ capillorum & oculorum nigredine decorum, sed a si depravatione deredidulum.

14. Ex eodem argumento ac præterea ex effectis & adjunctis monentur scripturi poema, ut priusquam aliquid scribere aggrediantur, diligenter & accurate rem, qua suscipitur tractanda, præponderent, atque viros etiam ingenii explorent, vim mentis examinent: pondus denique sive doctrina expendant, ut causâ poematis, tam efficiens & forma quâ materia, id est, quæstio proposita, sibi facilitate respondant. Ita nullo negotio deligent materiam scribendi viribus suis parem & idoneam: quam prudenter inchoent, atque institutam facili tractent argumentis, feliciter perficiant, ad eam sponte accedentibus, delectu argumentorum & legitimâ partium expositione. Nam e cognitione rei ad scribendum prudenter delecte, magna rationum & argumentorum ubertas emanabit, & mira facunde disserendi facultas in eisdem prædabit. tum verè illi poterunt de se illud jactare Atistophanis in Vespis:

Ἐπὶ τὸν ἕνα ὅ, τὸ εἰδέν τεχλῆ.

Exerceat quisq; quam novit artem.

15. Quia è superiori delectu argumenti ingenio cujusque scriptoris maximè idonei dixit vim disponendi & eloquendi faciliè prodire: idèd nunc breviter è loco diversorum instituit de collocacione materiae præcipere, ut nonnulla tam enenta, quam facta personarum in presentia memorentur: sed alia in aliud tempus & locum differantur quorum alterum modò improbare debet ad tempus magni poematis promissor, ut Homerus multa de Achille scribere omittit, quæ poterat, multa etiam Virg. de Aeneas quia uterque videbat illan non esse ad sua instituta necessaria. Hunc locum Serv. citat ad vers. 2. Georg.

Me verò primum dulces ante omnia Muses, ubi dicitur Virgilius observasse, quod sic Horatius præcipit: quod docet longè aliter atque Rhetor, qui pro ratione auditorum & propositæ quæstionis moderatur doctrinam dispositionis: de qua vide Ciceronem in partitionibus oratoris. Multò etiam id secus facit, atque Dialecticus, qui positæ quæstioni invenit argumenta: inventa disponit certâ lege cum partibus problematis. Hanc sic dispositam judicium rei prius dubiæ consequi solet. Ea est prior axiomatum & syllogismorum collocatio. Complurium autem enunciatorum & argumentationum dispositionum, Methodus, altera disponendi species, ita docet, ut ab universalibus ad singularia, id est, ab antecedentibus omnino & absolute notioribus ad consequentia ignota explicandâ, proponèdo, definièdo, partièdo, singulas partes exemplis insignibus demonstrando, vinculis deniq; transpositionum colligando, perpetuò progrediatur. Hoc certè modò facilis via, brevique doctrinæ compendia ad scientiam discuntibus muniantur. Verum quum delectatione & perturbatione afficiendus est auditor, aut aliqua ratione fallendus, detrahenda sunt hinc illa superiora intelligentiæ lumina, aut certè pars illorum aliqua silentio prætereunda, mala & vitia causâ dissimulanda non aperte tamen defugienda. Hujusmodi sunt *νευθίμια* occulta Rhetorum documenta, Ciceronis, inquam, in lib. de Orat. 2. & Quintilianilib. 4. cap. 5. de quibus vide plura in prælectionibus Audomari Talai in Dialectica P. Rami. Omnium verò maximè hæc crypsis & hæc ordinis perversio est propria Poetarum: qui hanc rerum hystorologiam ita sequuntur, ut à medio initium ducant: inde ad id, quod prius gestum fuerat, redeant: tum præterita velut casu quodam narrent, & tandem concludant, ut in Poetica Aristoteles docuit. Hac quidem inversioe ordinis Poetæ primum distinguuntur ab Historicis, & hi veritatis asseveratione ab illis. Nam historici res eo ordine: de quo gestæ fuerunt, verè narrare solent. Addit tamen Aristoteles ibidem ad hoc discrimen & ad illud orationis metricæ & vacuæ à metris, τὸ τὸν διαφέρει, τὸ τὸν μὴ τὸ γινώμενα λέγειν. τὸν δὲ οἷα ἀγγέλλοιτο. Hoc discrepant, quia hic historicus dicit, quæ facta sunt: Poeta vero, quæ fieri debuerunt. Quare Pisones hic monentur de hac præstantia & lepore Poetici ordinis, quò res quæq; suo tempore & loco more præstantissimorum Poetarum explicentur, nec perpetua series rerum gestarum servetur, ut ille contigerit, quod earum naturalis ordo videretur postulare: quem quum Statius Cæcilius in Achilleide sequutus fuisset, in culpam incidit eorum, quos Aristoteles insimulat. Eam enim fabulam exorsus est ab eo inde tempore, quo Thetis in Scyrum insulam Achillem asportavit, & puellam finxit esse. Nostri autem homines habent hujus admonitionis exempla illustrissima à principibus Epicorum Poetarum. Homero & Virgilio: quorum alter principium Iliadis à raptu Helenes, ac multò minùs ab ipsius natalibus, ut dicitur postea, sed ab ira principum repetivit. quæ nono post anno obsidionis concitata est: nec quicquam antè hoc memoratu dignum gestum est, ut scribit Plutarchus

... οὐκ ἴσμεν ἄμα τὸ ἐσθλὸν ἢ τὸ ἐγεννητο id est, qui
eum ipso antea simul nutriti sunt, et nati) quod primum
est, ponitur posterius, quod autem est posterius, ponitur
primum, quum quis prius nascatur, quam nutriatur. Vi-
de ibidem similia huic exempla ex Homero. Neque ego
solum puto hoc tributum Homero propter inversionem
verborum vel etiam ob inversum totius operis ordi-
nem in rerum gestarum narratione.

Hoc amet etc.] Serv. in vers. 4. Aeneid. improbe
amor etc. citat hunc locum: annotans: exclamatio est con-
tra amorem, & hoc ait Horatius hoc amet etc. & ne vide-
retur non ad rem accommodatè locum citasse prae-
nit sic citatum, quanquam de ordine artificiali, & natu-
rali ibi dictum sit. Sed de Poetica dispositione satis.

16. Quae sunt haec dicta, etc. id est, de fab-
bula & argumento, è partibus dialecticæ sumta sunt,
methodo, inventione, & dispositione: quae proximè se-
quuntur etc. id est, de genere dicendi sunt Rhetorici-
ca: atque primum praecipit de genere orationis, quo ma-
teria illa exprimensa sit, ex adjunctis perspicuitate verbo-
rum & nota modificatione: quae tamen hic traduntur de
puritate & elegantia Poeticae orationis, sunt duarum ar-
tium communia. nedum vnius tantum propria. Gram-
matica enim proprietatem verborum & orationis puri-
tatem, nativamque eorundem notionem & juncturam
sibi jure potest vindicare, sicut eloquutio Rhetorica
verborum modificationem & exornationem de quibus
Aristoteles lib. 3. Rhetoricorum ad Theodoc. & Cicer.
lib. quoque 3. ad Quint. frat. & Quint. lib. 1. cap.
5. & lib. 8. & 9. à quibus facilè potuisset futurus Poeta
haec Horatii praecipit de rhetorica eloquutione accipe-
re, & praesentibus carere: quae sunt huc inculcata si-
ne ulla necessitate. Nec verò putes haec alieno loco à

3 nobis disputari, quum hanc legis de proprietate simpli-
cium verborum & conjunctione tractationem, item de
ornatu Rhetorum in ti opis disputationem, ut illa in clas-
sem Grammaticarum, haec in Rhetoricarum annotatio-
num ordinem transferri videatur. Hujusmodi enim
conflictio contrariarum, dissimilium & inter se pugnan-
tium rationum est Dialecticæ maximè, ut verè disceptet-
tur. Itaque Cicero ibidem praecipit tria esse in verbo
simplici, quae illustrant atque exornant orationem: aut
inulitatum & priscum verbum aut novatum, aut transla-
tum. ubi observanda tibi est mutatio partitionis, quam
paulò ante Crassus fecerat, utemur verbis, inquit. aut us,
quae novamus et facimus ipsi: sed in hoc verborum genere
proprium delectus est quidam habendus, atque is aurium
quodam judicio ponderandus. Vides hujus orationis
primum membrum esse propriorum verborum: in qui-
bus laus est Oratoris maxima, abjecta & obsoleta fugiat:
lectis atque illustribus utatur: in quibus quiddam inesse so-
nans videatur, quod non arte aliqua perpenditur, sed quod à

5 quasi naturali sensu judicatur. Dico ego contra plurimum
à Grammatica legitimè descripta adjumenti ad hoc judiciũ
faciendum afferri. Nam primum inde percipitur, quo
quaeque litera quo syllaba quaeque sono, plend ne, an te-
nuis, asperò ne, an leni, accini debeat. Deinde quibus
litteris dictio quaeque ad soni suavitatem temperanda sit.
Quae enim voces constant ex omnibus litteris soni ple-
nioris vel asperioris, si hujusmodi in sententia plures
concurrant, talem sonum edunt, quem respuunt & a-
spersantur aures: quae contra ex omnibus exigui ac leni-
soni coalescunt, eas pariter æqualiterque eadem in-
strumenta fastidiunt ac repudiant. Itaque voces, quae
alternis plenis ac tenuibus, asperis suavibusque sonis
temperabuntur, judicio aurium maximè probabuntur:
quemadmodum Rhetores praecipunt clausulas senten-

tiarum temperatione longarum & brevium alternà, &
soni similitudine jucundè audiri & auribus in primis pla-
cere. Indè profectò existit illa euphonia orationis, cu-
jus causã omnis scriptio putatur numerosa, & quã ma-
ximè aures afficiuntur & recreantur: de qua jam dixi-
mus obiter Epist. 2. lib. 2. in Grammaticis, ad verba
quaecunque parum splendoris quod tibi proderit memo-
riã repetere, & delectus bonorum verborum habetur.

10 Neque verò verba, quae Cicero profert lib. supra cita-
to, tempestate, proles, effari, suboles, nuncupari, non ve-
bar, non opinabar, vllam ideo merentur eloquutionis
Rhetoricæ laudem. quòd sunt prisca ferè ac vetusta &
ab vsu quotidiani sermonis jamdiu intermissa: nec i-
tem novata dicuntur illustrare & exornare orationem
propter novitatem: sed vtrumque genus & priscum &
novum propter euphoniã & numerum, quae perpen-
duntur aurium judicio & maximè probantur. Est hoc
quoque de verbis novandis praecipendum, quòd qui-
dem gignantur vel conjunctione vel declinatione, ut
loquitur Varro de derivatione, ut indigenitalis ab in-
digena, & incurviscere pro incurvo: sed huic rationi con-
jungendatum verborum Latinae Quintilian. lib. 1. cap.
5. terminum constituit. Ex tribus, inquit, nostrae vi-
que lingua non concesserim, quamvis Capis Cicero di-
cat compositum esse ex capre, si, vis, & inveniantur, quae
Lupercalia equè tres partes orationis esse contendunt, qua-
si luere per caprum. Nam si vult aurilia jam persuasum
est ex sue. ove & tauro. Ceterum ex praepositione & duo-
bus vocabulis dure videtur struxisse Pacuvius, Repandi-
rostrum, incurvisceruicum pecus idè, ait, quum κερταυχίνα
mirati sumus, incurvisceruicum vix à risu defendimus.

15 Liberrima autem est haec conjunctio Graecis, nullisque
ferè finibus circumscripta, ut docet Aristoteles in Poe-
tica, qui ubi species nominis duas statuit, ἀπλὴν καὶ
διπλὴν, subjecit per correctionem quandam, nomen pos-
se τετραπλὴν καὶ τετραπλὴν, καὶ ποτὶ ἀπλὴν εἶναι, id est è mul-
tis constare, qualis junctura reperies multa in Aristoteli
phane exempla, quorum duo apponam, quae nunc mi-
hi succurrant nubibus ejusdem, παραγμῆτον γλιχραπλο-
γῆς ἐπιτεπρον, quod Scholiastes scribit, ἐπὶ τῷ γλιχρῷ καὶ
ἀπλογίας πεποημένας καὶ δυναμένας ἐπιτεπρον, id est episto-
lium minutum, quod refelli & conteri potest. Atta-
men videtur quidem mihi haec vox coaluisse è duobus
simplicibus γλιχρῶς καὶ ἔχω & totidem conjunctis ἐπι-
λογία καὶ ἐπιτεπρον, de quo consule Suidam. Alte-
rum est σφραγιδουχαροκομηται, qui ornant digitos albis
annulis usque ad ungues, quae quidem vox è quattuor
simplicibus conjuncta σφραγίς, οὐχὲς, ἀργῶς, κομητής. Quod
autem Poeta docet parè gignenda esse è Graecis, id pro-
fectò certum non potest habere modum vlla in lin-
gua, quaecunque sit, quippe quod nulla sit hodie, quae
non videatur, tanquam diceret, πολύγλωσσος, & saepe
cogatur verba vsurpare peregrina, vel inopiã domelti-
corum, vel eorum tenuitate, si adsunt, ὅτι μικρὸν ἐπίση-
μα, parum rem illustrantia & significantia. Sed in pe-
regrinorum vsu maximèque Graecorum vna haec erit
cautio, ut illa Latino sine & flexione donata, periphrasi
aliqua interpreteris etiam Latine. Quod ad ficta at-
tinet verba, nonnulli putant eandem esse translata:
quibus non equidem possum planè assentiri: propterea
quòd haec jamdiu sunt inventa & facta: fictum verò
sic ab Aristotele in arte Poetica definitur: πεποημέ-
νον δὲ ἐστὶν ὁ οἷος μὴ καλέμενον ἴσο πινόν. αὐτὸς πῆτεται ποιήτης.
δοκεῖ γὰρ καὶ ἐνία εἶναι τοιαῦτα, ὡς τὰ κέρατα, ἐρύτας καὶ τὸν
ἰερεῖα, ἀρητιῖα, id est, nomen fictum vel factum est, quod à

20 25 30 35 40 45 50 55 60 65

65 nullis omnino est vsurpatum. Illud autem ponit Poeta.

*P*rimus enim esse aliqua huiusmodi, ut cornua, ramos, sacerdotem, precatorem, Postremo usus est Homerus Iliad. a. & a se primo fictum tribuit Chryse sacerdoti Apollinis: pro quo Græcorum consuetudo τὸν ἱερέα usurpat, & deducitur ἀπὸ τοῦ ἀρούραι precor. Primi autem conditor ignoratur & desectitur πρὸς τὸ ἱερεῖον, ἢ ἰερεῖον, à ramo, cui sunt cornua & cervinis maximè similia: vnde Virgilius elegantibus epithetis ramosa & arborea cornua dicit. Postsum etiam ad maiorem nostræ sententiæ fidem præter hanc definitionem, adungere superiorem Ciceronis definitionem, e verbis simplicibus alia esse propria, alia nova, alia translata, quæ duo postrema in vnum & idem valuisse, vnicam speciem constituisse. Eodem quoque spectat illa Aristotelis ibidem simplicium vocabulorum subdivisio in octo genera, ἅπαν δὲ ὀνόματα ἔστιν ἢ κώμειον, ἢ γλῶσσαι, ἢ μεταφορὰ, ἢ κῶμῳ, ἢ πεποιημένον, ἢ ἐπεκτεταμένον, ἢ ὑψημένον, ἢ ἐξελλαγμένον, id est, *Omne autem nomen est vel proprium, vel lingua, vel translatio, vel ornamentum: id est, epithetum, vel factum, vel porrectum, vel subtractum, vel immutatum.* Postremò conferantur inter se novorum & translatorum definitiones. Illa manent in ea notione, in qua posita à suo fictore: hæc à nativa & propria & jam usitata in alienam, nec vsu tritam transferuntur. Nec me verò latet, quod Cicero in part. scribit, simplicia verba similitudine novari, & quasi novitatem cum metaphora conjungi, quem quidem locum quum nonnulli animadvertent pugnare cum illa partitione superiori, de Orat. eam repugnantiam sic voluerunt conciliare: quod verba modificata videantur quasi novata. Qui verò dicenda sunt nova, quæ proprio vsu jam diu sunt trita? si is faciat hoc aliis: quibus placebit, mihi certè omnino satisfacere non potest, neque probari. Neque verò tibi hoc tantà asseveratione affirmo, ut velim hunc transferendi locum elevare, quum propè sciam eum esse ex his, quæ maximè illustrem & perspicuam efficiant orationem sive Poeticam sive solutam. De quo sic Aristot. in initio lib. 3. Rhet. Τὴ μὲν οὖν τῶν τῶν ἰκαστῶν ἐστὶ καὶ πόσα εἶδη μεταφορῶν, καὶ ὅτι τὸ πλεῖστον διώματα, καὶ ἐν ποιήσει καὶ ἐν λόγοις αἱ μεταφορᾶ εἰρηται, καθάπερ ἐλέγομεν. *quare quid unum, quòdque horum sit, & quot sint genera transferendi verba, & quæ translationes plurimum possint cum in poetis, tum in libera oratione, dictum fuit, ut proposuimus in arte Poetica.* Sed ego potius queror tantum orationis splendorem alieno vocabulo, aut certè ambiguo, tam inconsideratè obscuratum fuisse. De vi autem & natura huius tropi, si vis aliquid tibi enodatè, distinctè & diligenter explicatum, lege Rhetoricam Audomari Talæi, ac inde post te refer ad artem Poeticam Aristotelis, tum certè intelliges metaphoram esse eidem genus, non speciem tropi, quum docet: μεταφορὰ δὲ ἐστὶν ὄνοματῶ ἀλλοτρίῳ ἐπιφορᾷ, ἢ ἀπὸ γένους ἐπὶ εἶδῶ, ἢ ἀπὸ εἶδους ἐπὶ γένῳ, ἢ ἀπὸ εἶδους ἐπὶ εἶδῳ, ἢ κατὰ τὸ ἀείλογον, id est, *metaphora est nominis alieni illatio vel à genere ad speciem, vel à specie ad genus, vel à specie ad speciem, vel ex analogia.* Vides hic tres modos synecdoches. & quod est multò alienius, ex analogiæ exemplo intelligi perfectam & quattuor terminis absolutam similitum comparationem: quod est argumentum à categoriis comparatorum. Nec minus est perturbata troporum doctrina apud Cicer. lib. 3. de Orat. ad Quint. Fratrem: vbi Crassus Aristotelem imitatus sic metaphoram commendat: *motus autem nullus est florentior in singulis verbis, nec qui plus luminis afferat orationi.* Huius profectò gratiæ, splendoris & venustatis, quibus verè tropis aliis antecellere putatur, ratio petenda est è natura similitudinis, quod est argumentum valdè illustre, & quod res sub ipsos sensus subijcere solet vnde hic tropus definitur, quum è simili significatur simile: reliqui verò

tropi ex aliis argumentorum generibus definitione declarantur, ut metonymia ex primis argumentis, causis, effectis, subjectis & adjunctis: ironia è categoria distentaneorum, & synecdoche è categoria distributionis. Atque, ut tandem hunc locum concludam, hic certè tropus, ut est luminosus, sic enucleatis & illustribus verbis enunciandus erat.

17. Collatione parium docet, omnibus semper factam ex a quo potestatem parce & verecundè verba novandi, cuius protasis illustratur distributione priscorum latinorum ex adjunctis. Licuit olim, inquit, primum Comici duobus Plauto & Cecilio id facere, cur non eadem fuit postea Epicis; Virgilio & Vario potestas idem facendi permessa? Ennius præterea & Cato minime sunt impediti, quin verbis locupletarint linguam Latinam: non igitur impediatur Horatius, nec ipsius æquales, quo minus hoc studium gignendi verba teneant & persequantur ad linguam locupletandam. Quidam impulsu verbis acquirere pauca & ditaverunt, existimant hoc enunciandum per contentionem minorum: si licuit Catoni & Ennio linguam suam locupletare magnà verborum novatorum copiâ: licebit Horatio & suis, credo, æqualibus augere eandem paucitate similitum: utram enunciandi rationem: Lector, velis, delige.

18. Confirmatur hæc licentiæ æqualitas & communitas ex adjuncto presentis vsus consensu: quo vis benedicendi & scribendi petenda est.

19. Eodem spectant hæc similia: quemadmodum plantis earum solis sui sunt gradus et ætas, progressiones, institutiones & declinationes, ut nascantur, adolescant, vigeant, & tandem senio intercidant: sic verba rerum indicia gignuntur: vsu teruntur: vigent & tandem obsolescunt, quibus nova aliorum suboles succedit.

20. Idem est argumenti genus eodem pertinet: ut juvenes post florem ætatis senescunt & intereunt: & quæcumq; geserunt maximè memorabilia, tandem corruptione intereunt, & ut Plautus loquitur, omnia recipit Orcus, sic verba modo nata vigent aliquandiu & postea cadunt. Videtur quibusdam Poeta aberrasse hic à proposito ad locum communem, quàm rectè, tu ex his bene spectatis cognoscas.

21. Aliud est argumentum à majoribus ad indicandam hanc esse communem omnium omnino rerum, quæ ex quattuor elementis consistunt sunt, sortem, ut oriuntur & intereant: quod ita clarius enuncies: non solum vocabula, quælibet lecta & splendida decidunt semper obsoleta: verum etiam reges & regum opera non semper durant, nosque ipsi homines, resque nostræ omnes, qualescunque fuerimus aliquantisper stamus, tandemque evanescimus vel uisitate, omnesque talis inconstantia & mutabilitas manet. Nemini autem debet esse dubium, quin comparatio majorum sit: quia hoc queritur, utrum verba novata semper in gratia mansura sint: ad quod docendum affertur ratio majoris rei, quæ, quavis maximè duratura & quasi futura immortalis, videatur, tamen obsolescit: quæ enunciandi ratio idem planè valet, quod hæc, quæ fit per tantum abest, ut honos sermonum fiet, ut præclara hominum facta peritura etiam sint: vel, si vis enthymematicis ratiocinari, præclara hominum facta pereunt: ergo multò minus gratia verborum potest stare. Sed ad huius argumenti illustrationem expendantur aliquot huius generis exempla. Terent. in Heaut. Act. 3. Scen. 1. vers. 43. Sarrapes si fiet amator, nunquam sufferre ejus sumtus queat, nedum tu possis. Hic Chremes dissuadet Menedem omniâ indulgentiam in amoribus Clinie filii: qui cernitur in his: *Quam enunc instructa pulcrè ad perniciem sit primum, jam anellulas secum adduxit plus decem oneratas veste atq; auro.* Quæstio hic est: *virum Clinias possit sumtus suo generis idoneos ad alendam & fovendam splendidi amici suæ comitatum:* ad quam

ad quam demonstrandam ducitur argumentum è re majori, à summo provinciae gubernatore: qui quum id in tanta rerum facultate nequeat præstare, neque poterit in earum tenuitate Clinias. Hæc certè Propositionis veritas apparet ex ditioris facultate negata, ut ea minus-divitiis negetur: sed crypsis enthymematis sic detegatur conexo syllog. Si Sattapes nequeat ferre sumtus tanti comitatus; nec tu, ò Clinia; atqui non ille potest: nec tu igitur poteris. Hujus quoque loci crypsis nudetur: Si reges ipsorumque opera diuturnitate carent; nec verba notata: at illa carent: hæc igitur eadem carebunt. Item Cicero, *Si reviviscat; nunquam id persuaserit, nedum ego* Item lib. 7. Epist. ad Famil. *Exat enim domicilium hujus urbis multo aptius humanitatis & suavitati tue: quam tota Peloponnesus, nedum Patra.* Idem Epist. 8. lib. 16. ad Fam. *vix in ipsis tectis & oppidis frigus infirmâ valetudine vitatur, nedum in mari & via sit facile abesse ab injuria temporis, id est tantum abest, ut facile Tiro possit ferre injuriam hyemis in mari & via, ut in ipsis tectis & oppidis vix frigus infirmâ valetudine vitetur.* In quibus certè exemplis & similibus *nedum* notat protasin, & minus continet, quæ quum per *non solum* explicatur, addenda est tum altera negatio: quia *nedum* semper negatè, nunquam affirmatè sumitur. *Qua de re lege scholia P. Rami in Orat. 2. de lege Agraria.* Apodosis autem præcedit illustrata distributione quadam rerum mutabilium generatim comprehensa.

22. Protasis est ex adjuncta honoris & gratie mutatione & alterius successione, id est ex adversis, statu & casu per vices cedentibus.

23. Hæc rei propositæ ad scribendum convenientia cum certo genere versus est è distributione subjectorum, & ad homogeniâ, quæ tamen potuiff. t, & debet percipi è Poetico numero, qui, ut oratorius à Rhetoribus solet rectâ methodo doceri: hæc inquam, convenientia è referendum est, ut res imperatorum regum, Principum, sive domi, sive belli gesta versibus hexametris explicentur, quærimonia, desideria, voluptates, & res beata Elegiacis decantentur. Convicia & contumeliae, res Comice & Tragica jambicis aptè exprimantur. Laudes heroum, ludæ Olympici, juvenum amores, commestiones, convivia Lyricis versibus rectè celebrentur: ut facile optimeq; percipias ex Ode. Olym. quæ citata est Od. 12. li. 1. in *Quem virum &c.* quorû sigillatim auctores è loco efficientiû procreantiû proponuntur: *Homerus* primj: incertus autor secundj: quamquam opinione quorundam dicitur fuisse Theocles Naxius ex intermissione infania, ut testimonio Josephi lib. 2. Antiq. Judaic. Moses Hexametri, quo gratias egit Deo incolumi trajectu maris rubri: aliorum judicio ejusdem fuit inventrix Phemonoe Mosis filia, quam ferunt Delphis vaticinata: aliorum sententiâ ejusdem inventio tribuitur Sibyllis: aliorum denique, ut Plinii lib. 7. Apollini eadem adscribitur: *Archilochus* tertij. *Musa* quartj.

24. Versus jambicus declaratur subjectis & effectis, quod aptissimum locum habeat in colloquiis fabularum: quod suavitate numeri faciat sibi in magno strepitu theatri audientiam, & tumultum turbae facile comprimat auditus, & ad actionem excitet.

25. Ex antecedente convenientia materia cum metro efficit, indignos esse nomine Poetae, qui nesciant suum rebus accommodare metrum & formam. Idque confirmat majoribus, quum illi malint, non tamen sine pudore, inscitie scientiam posthabere.

26. Adeandem indignitatis Poeticæ demonstrationem pertinent hæc adversa Comædiæ & Tragædiæ: illa enim placida & tranquilla est, stylumque humilem, popularem, personisque congruentem requirit: hæc vero est turbulenta & tristis, stylumq; gravem, sublimem, majestatis personarum

convenientem, vehementer desiderat.

27. Eadem indignitas declaratur proprio adjuncto, quasi decreto, ut suo quoque stylo & metro materia explicetur, id est, *πῶς τὰ διχρημύτως καὶ κατὰ τὴν αἰσθησὶν ἰσχυρῶς*, id est, *decenter & ordinatim omnia fiant,*

28. Ad superiorem legem additur exceptio è diversis: *quavis*, inquit, Comædia humilem & communem stylum & orationis genus requirat: in ea tamen videmus aliquando elatiorem stylum & gravius orationis genus adhiberi, ut persona Comica speciem Tragicarum referant: qualis est Chremes in Heaut. Act. 5. Scen. 1. *Præ iracundia, Menedeme, non sum apud me: ab nescis, quam doleam: perii, occidi:* qualis etiam est De mea Adel. Act. 5. Sc. 3. *Hæc mihi quid faciam, quid agam: quid clamem, o calum, o terra, o maria Neptuni.* Sed hæc ita moderatè aguntur, ut æstus nunquam in cædes erumpant. *Vide hic*, ait Donatus, *gradus doloris & iracundie, in tantum autem, ut jam crescere non possint. In hæc enim tria rerum natura dividitur, & hoc est, quod ait Horatius in arte Poetica, Interdum tamen & vocem Comædia tollit.* Contra Tragica persona graves & grandiloquæ induunt nonnunquam mores Comicarum, ut relicta verborum majestate & amplâ sententiarum gravitate, depositâque regiarum personarum dignitate, ad communem adjectumque sermonem se summittent humiles obscurasque personas sustineant: idque tum faciant maximè, quum animos spectantium ad misericordiam voce demissa & flebili student flectere, varieque commovere: quales sæpè inducuntur personæ à Tragicis Poetis: ad cuius rei exemplum Telephus & Pelæus proferruntur, qui fortunis suis eversi & exsulantes ad vulgi linguam accommodatè verba magnifica, & sublimem & turgidum orationis stylum abjecerunt, & sic loquentes Tragici postea induxerunt. Quidam tamen tradunt Euripidem reprehensum ab Aristophane, quod utriusque bonis & regnis expulso stylum orationis tumidum & inflatum dederit. Hujusmodi artem styli & Orationis mutationem pro conditione circumstantiarum oratori tribuendam censet Cicero in Bruto è comparatione: *An ego Homero, Ennio, reliquis Poetis, & maximè Tragicis concederem, ut ne omnibus locis eadem contentione viderentur, crebroq; mutarent: nunquam etiam ad quotidianum genus sermonis accederent ipse nunquam ab illa contentione acerrima discederem?*

29. Ad perfectionem poematis ostendendam vititur majorum comparatione: *Non solum*, inquit, *illud oportet artificiali ordine constituere, ac verbis varie modificatis expolire, & multis sententiarum figuris, quasi coloribus & succis exornare, apto metri & styli genere modulari: verum etiam suavitate & flexanimâ jucunditate, huicque contrariâ affectione condire, ad mentes hominum, quo velimus, vel allucendas & impellendas, vel ad eorundem voluntates, unde velimus, deducendas.* Huc certè pertinent, quæ Cicero 2. de Oratore scribit de affectibus, quorum doctrina potest bipartito genere comprehendendi, ut alterum sit *ιδιων*, morale alterum *παθητικόν*, aptum ad affectus movendos. Illo quidem utimur ad benevolentiam conciliandam, quæ paratur primum ex inventione Dialecticæ, vnde depromuntur blandæ & amabiles sententiæ: deinde ex eloquutione Rhetoricæ, vnde fit oratio illustris, & numerosa & placida: postremò ex actione, vnde gratia pronunciationis & actionis dignitas in gestu decenti comparatur *παθητικόν* vero est aut vehemens, incensum, incitatum in ira, aut flexibile, plenum in dolore & misericordia, aut demissum, hæsitans & abjectum in metu &c. l. 3. de Oratore, sed quod exemplis tantum illustretur, non præceptis, ut prius: Antonius tamen ex exemplo Crassi elicit generale præceptum de affectibus concitandis, ut Orator ipse in primis moveatur, quod cû hoc Poetæ loco convenit maximè

maximè: *si vis me dolere, &c.* Usum autem affectuum illic Cicero tantum docet: sed Aristoteles l. 2. ad Theod. vim naturam & proprietatē singulorum definitionib. declarat. Sed enim facultas affectus movendi non est vnius artis, sed complurium, ut Rhetoricæ, Dialecticæ, ac præsertim Ethicæ: possum etiam dicere Physicæ, quia bona Physica ex vulgari & Philosophico sermone facit bonam Ethicam, ut se quisque per noscere intus & in cute possit; sicut ex utroque auctore citato constare cuique potest, rem accuratius examinanti.

30 Prolapodosis majorum illustratur similitudine: *ut homines ridentibus solent arridere: sic cum stentibus collacrymare debent auctores: hæc rursus apodosis confirmatur paribus: ostende mihi tuum dolorem, tum certe equidem dolebo.*

31 Ex adjunctis docet eum qui verba & gestum effinget & conformabit τὸ πρῶτον πρὸς τὸ δὲ δεύτερον præter decorum & officium, & indocenter ad condusionem personarum, ad presentis fortune habitum, contemptum iri. Itaque è paribus præscribit, necesse esse, ut si Poeta velit personam inducere hilarem vel tristem, sedatam vel iratam, induat prior ipse tales affectus, hilaritatem, tristitiam, tranquillitatem animi & iram: quod postea verbis aptis facile exprimet, quæ sunt Aristoteli τὸ ἐν τῇ ἰσοπέδιον παθημάτων σύμβολον, notæ affectuum animi, & actor gestu optimo representabit.

32. Prolapodosis declaratur efficiente: quod ita sumus a natura comparati, ut quamlibet Fortuna varietatem facile vultus & oratione prodamus: in adversis tristitiam animi vultus induet: in secundis idem præ se feret ejusdem hilaritatem: quales motus etiam lingua facile postea proferet in apertum. Tali animo, qualem Horatius in poeta hinc requirit, Catullus videtur scripsisse epitaphium de inferiis fratris sui sub finem:

*Multas per gentes & multa per aequora vultus
Aduenio has miseris frater ad inferias:
Ut te postremo donarem munere mortis,
Et mutuum nequicquam alloquerer cinerem.
Quandoquidem Fortuna mihi rote abstulit ipsa:
Heu miser indigne frater adempte mihi:
Nunc tamen interea, prisco que more parentum
Tradita sunt, tristis munera ad inferias,
Accipe fraterno multum manantia fletu,
Atque in perpetuum frater, ave atque vale.*

33 Iteratur locus ex adjuncta contemtionem, quæ manet orationem auctoris à personæ casu discrepantem.

34 Observatio decori est ethica, nec modò versatur in tribuendo cuique personæ convenienti sermone & affectu apto ipsius Fortune: verum etiam in utroque accommodando ad mores & cuiusque conditionem ordinem, sexum, ætatem, statum & regionem, ut Cicero lib. 1. de Offic. inter præcepta temperantiæ ostendit, & idem contractius sic definit: decorum est quod ita naturæ consentaneum sit, ut in eò moderatio & temperantia cum specie quadam liberali appareat, deinde definitionem decori & naturam similitudine decori poetici declarat, quum subijcit, hæc ita esse, intelligere possimus ex eo decoro, quod Poeta sequuntur, & tum illud servare dicuntur, quod deceat, quum id, quod quæq; personæ dignum est, et sit & dicitur: ad quod probandum duo apponuntur exempla inter se contraria, vnum indecori, alterum decori: quæ lector Ibi dem videbit. Poeticum autem decorum personarum comicarum hic enunciatum quintuplici distributione personarum ex adjunctis variis, quæ sibi adversantur inter se bina: *ut personæ sint una serviles: altera heriles: alia seniles, alia juveniles, & ita deinceps* hæc autem adhibita sunt ad cautionem proximæ contemtionis. Et certè hæc de decoro admonitio magis videtur prudentiæ & iudicio naturali cuiusque niti, quam vllis documentis, vt

ipsum etiam decorum, quod nulla omaino ars legitime sibi vindicare potest, sicut jam antea præceptum fuit. Nilominus tamen admonitioni superiori sex apponit exempla, utriusq; sexus terna, & suâ quodq; horum affectio ne adjunctâ instruit: quali jam alii Poetæ multò ante affecterunt, in quo latet simile quoddam, *ut ille veteres persona sic agentes à te inducantur: quem admodum prius ab aliis inducete se gesserunt.*

35. E similitudine docet etiam quid in nova fabula, & novis personis inducendis observandum sit, ut quales mores, qualem naturam, quales deniq; affectus tu statim ab initio scriptura illis affinxeris: tales ad extremum usq; fabulæ acti in isdem retineas. Exempli gratiâ: si quem induxit Poeta initio iracundum, si quem etiam excelsi animi virum, quales Aristoteles πρῶτος vocat, qualitibus insignitos, oportet eosdem in medio ac sine fabula tales apparere, ut omnia dicant & faciant iracundè & fortiter. Quod si postea induceres iracundum lente injurias ferentem, aut magnanimum primo quoque periculo & proximo malo consternari terrore ac metu, minimè, quod decet, servates, oportet enim principis exitus consentire.

36 Alia est admonitio & propria Poetices de duplici genere argumenti deligendi, quod imiteris decenter, primum ex adjuncto, deinde è majoribus: arduum, inquit, est prius ac difficile utate posse commune argumentum & in medio positum, & quod semper à quovis possit, proprie tractare, ut illud tibi iure possis vindicare. Itaque melius transferres posterius argumentum & personas ex Iliade in tuam fabulam, quam illud prius.

37 Hoc quidem consilium est imitationis communis ex effectis & brevi similitudine: *ut qui publice iam expositum argumentum vult idem prociidui, proprium facere, absq; religione ἐπιχρύλια, id est, nimis vulgaria, nimis trita, omnibus facilia & exposita prætermittat: sed omnia ingeniosa & arguta persequatur, nec prolixo ordine, rectèq; & nimis tritoram pertractet: nec verbum ex verbo interpretis more exprimat, nec se ita imitabili Poetæ addicat, ut nihil ipse, nisi quod ille prius dixerit, conscribere ausit: sed curet materiam variare, ut appareat diversa à priori, nec quisquam postea eandem ausit scribere, nec meliorem efficere possit: nec etiam ita quodammodo anguste intra limites imitationis contrahat aut contrafundat & quasi dilatat propositum argumentum, ut postea nequeat se inde cum honore expedire: opusq; legitime perficere fuisse inchoatum.*

38. Et si docuit suprâ generatim rationem heroicum poema ordinandi, quæ ad omnes illius partes exordio rectè poemati inducendo monet è dissimilitudine: *Non, inquit, ut quidam Rhapsodus Poeta sic heroicum poema exordieris: cuius protasis illustratur factis illius omni consequenti tenore elationibus. Quia proponenti bus initio plena, sussa, tumida, id ferè solet evenire, ut postea consecrari exilia, concisa, & minuta cogantur, & sic a primis postrema discrepare videantur: itaq; proposita & promissa nequeunt præstari, quod est valde ridiculum: quia quum Poeta sit imitator naturæ, & hæc semper a tenuibus per incrementa progrediatur ad opus suum perficiendum, vitanda sunt grandia & insitata præmatia ptincipiæ. Cuiusmodi Tucca & Varus existimârunt illud Aeneidos: at nunc horrentia Maris: ideoque principium operis sumserunt ab hoc versu: Arma virumq; cano.*

39. Ab huiusmodi turgida propositione, qualem hic versus præ se ferre videtur tum literarum somno pleniore, tum operosâ rei mole, revocat Pisones similitudine patremicâ: *ut mons, ait: factu ingentis cuiusdam Gigantis velist gravidus, & ita monstrum accolis vinitas, edito tandem mure rusticis armatis dedit materiam vsus: sic Rapsodus ille Cyclicus suum poema verbis gravibus & insitatis exorsus, illudq; paullatim exilibus, levibusq; persequutus, multo risu exceptus est.*

aut horrois aut obscenitatis, aut crudelitatis, quas satis erit narrare, non sub aspectum multitudinis subicere: quod adjunctis confirmatur: quia tam acerbum materna inhumanitatis & foeda metarphoseus spectaculum, ἀπιδρωπον, ἀπιδρωπον τε ἀμα, ingratum, incredibile & invisum, quod tolerabilius est audire, quam videre. Oculi enim auferunt dolorem, qui ea, quae ceteri audiunt, intuari coguntur, nec avertere a miseris cogitationem sinunt, ait, Cic. Epist. 1.1.6. ad Fam.

49. Videtur hic constituere sectiones fabulae, i. Tragediae & Comediae, quod pertinet ad apparatus idque enunciare parium collatione: ut ea non pluribus nec paucioribus constet partibus, quam quing, excepto choro, si velis illam placere, jamque spectatam posci, ut iterum vel sapius agatur: quod simpliciter poterat enunciari: fabula quing, tantum actus habeat. Praeterea persona divina non est inducenda, nisi res aliqua gravis ac difficilis inciderit, quae ab homine nequeat expediri, ubi tum Deus aliquis ex machina erit adhibendus: neque in scenam plures eodem tempore personae, quam tres, debent prodire inter se colloquutur: quod si forte eo accesserit, quarta erit τὸ πρῶτον κῶρον ἢ ἀρῶνον persona muta, vel certe secum, vel cum una tantum loquetur. Haec quidem recta methodo debuerant semel dici & legitimo loco.

50. Munus chori in fabulis ex variis effectis praescribitur: in prestando quod deceat, sive in vitando, quod dedecet. Ac primum chorus sciat se unius actoris & personae partem sustinere, qui in medio actibus silebit: sed inter finium actuum & alterum incipiendum, quae argumento fabulae consentanea erunt, maxime loquetur: bonos viros studio & favore juvabit, conciliabit amicos Poetae, improbis adversabitur: iratorum animos sedabit: qualem se praestitit chorus inter Oedipum & Creonta iurgantes, quum illius convicia tribuebat irae & animi commotioni non consilio, nec voluntati: Soph: Oid. τυρῶν. amore complectetur eos, qui me tuum peccare: frugalitatem & parsimoniam victus laudabit: justitiam, ejusque cultores celebrabit: leges & ipsi parentes commendabit: pacem & concordiam & pacificos homines, ut summa bona praedicabit: res sua fidei creatas celebrabit: si mavis hoc, vel delicta principum tacebit: Deos demum precabitur pro afflictis & miseris contra elatos & insolenter fortunatos.

51. Ad fabulae actionem instrumenta Musica pertinebant: quorum tibia diversis explicatur, & horum pars prior dissimilibus illustratur: quod vetus tibia esset hodierna longe dissimilis & materia & soni ratione.

52. Posterior est pars diversorum, constans e forma quadam ac triplici fine veteris tibiae: quod haec tenuis ac simplex esset, quatuorque foraminibus satis idonea ad sonitum tenuis vocis edendum, ad cantum chori juvandum, ad cavendam demum, sono quatiendam: quae tum castis, verecundiis, hisque paucis spectatoribus celebratur.

53. Ex efficientibus primum docet artem Scenicam & histrionicam amplificatam fuisse post fines imperii propagatos, quos major versusum, cantuum & morum licentia luxuriosae impune sequuta sunt: deinde paribus, quod indocti ac rustici juxta atque docti & urbani se luxuria tradiderunt.

54. Haec sunt effecta propagati imperii: unde extitit amplificatio sonitus tibialis, luxuriosus tibicinis ornatus incrementum fidium & chordarum in cithara, major exornatio & artificium orationis, quae praecipue chorus utebatur, graves & ejusdem chori & aliarum personarum sententiae: quod postremum paribus declaratur: quod tantum ponderis fuerit in sententiis posterarum fabularum, ut illae non cedere viderentur Delphicis oraculis.

55. Ostendit ex efficientibus, cur stibilis concentus chori, sonusque tibiarum & cithararum non potuerint spectatores

retinere in consessu theatri: quia, inquit, illi sacris peractis largioribusque poculis impure ductis, spectatum veniebant bene poti, non quidem certe auditum, ut ad id pessime comparati: qui nec Tragediae severitatem, nec commiserationem, nec terrorem ferre possent. Itaque inducuntur Satyricae personae nuda: quae nugis jocosis & faceris in hominum motibus, motibusque corporis obscenis risum illis moverent: ac inconstitiam Tragediarum discernerent: illa tamen jocosum suavitatis, illi etiam faceris sales mediocritate sic temperabatur, ut gravitas Tragediae minimè offenderetur: imò verò acerba illius severitas condimento jocosa humanitatis mitigaretur. Ex his facile cognoscas, quid sibi velint illae virtutes, quae specie dispares, prudentia tamen jungantur, ait, Cicero in Oratore: unde sumas egregias sententias ad optimi cuiusque viri commendationem accommodatissimas. Nos certe verius censuerimus, si tales sententiae eruidixerimus loco ad verforum, quo M. Brutus laudatur in lib. de perfecto Oratore: Quid tam distans, quam à severitate comitas, quis tamen unquam te aut sanctior est habitus aut dulcior? lib. 3. de Leg. Quid est elegantia tua dignius? cuius & vita & oratio consequuta mihi videtur difficilissimam illam societatem gravitatis cum humanitate. Eodem pertinet, quod est Epist. 1. lib. 3. ad Q. Frat. quibus

56. Quamvis Poeta jam ab initio introducta in Tragediam Satyricae personae dixerit retentam illius gravitatem; hujus tamen gravitati praescribit modum e fine, ne scriptor Satyricae nimis affectat à disacritate humiliter demittat Tragicas personas, Deos & honores in viles & abjectas, quae suam oblite dignitatem humili & abjecto sermone utantur: quales in comediis tabernariis adhibebantur, vel contra, ne declinatione humilitatis, & tabernariae obscuritatis altius se extollat Satyra sententiarum gravitate amplà, verborumque majestate, quae in par sit.

57. Moderatio superior personarum Satyricarum illustratur similibus comparatione: ut inquit, honesta mulier in saltationibus coactis ante aras solet versari, sequi, modesto, gravi & verecundo gestu movere (Haec protasis est loco secundo in litera, & dissimilitudine quadam euunciantur: quam repeto perspicuitatis causa) ut matrona, inquam, iussa saltat honeste ac dissimiliter Satyris (quod autem matronae saltatio etiam non inhonesta putaretur olim, lege cap. 14. lib. 3. Satur. apud Macrobius) sic Tragedia memor suae dignitatis & gravitatis modestè & prudenter versus Satyricos & sales debet usurpare decore.

58. Forma Satyrici sermonis declarat ut majorum collatione: non solum, inquit, studebo in Satyricis fabulis uti sermone proprio, simplici, nativo, non translato rei significata non obscenitatem tegente: verum etiam servandum curabo personarum Comicarum decorum, ut Davi & Pythia, item Satyricarum, ut Sileni & Fauni, singulis convenientem affingens orationem. In hoc simili argumento Epist. 6. lib. 1. ad Fam. Pollio omnibus negotiis non interfuit solum, sed praefuit. Grammatici annotant particulam sed, in qua explenda est altera, etiam augere. quod prius dictum fuit, id est protasin collationis, ignorantibus genus argumenti. Haec autem apodosis enunciat ut obscure in litera Poetae, specie quadam dissimilium.

59. Monet, argumentum Satyricae sumendum esse e communi & perspecta hominum vita & moribus, cuius intentio &

60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

65. Docet ex efficientibus, rectam poematis condendæ rationem ab exactioribus Græcis petendam: assiduoque studio comparandam, qui nunquam sibi tantum permiserunt licentia: nec solum Poetices artificia, verum etiam omnium liberalium artium gloriâ floruerunt: ad quos Plautum nihil esse dicit, repudiato majorum de ipsius pueri iudicio. Idque ex adjunctis cum modesta in utrisque scientiæ opinione, quod hi parum valuerint ingenij aciem ad delectum boni poematis: quod etiam Plautus asperferit suum poema partim salibus obscenis, nimis scurrilibus & frigidis, partim versibus dissolutis, nec legitimo numero abstractis dum hi sepe extra trimetros excurrunt. Non dissimile est Donati iudicium in Eun. Act. 4. Sc. 4. de Plauto ad hæc verba Phæd. *agedum hoc mihi expedi primum.* Hæc, ait ille, Plautina sunt, quum in hisdem longa sit disputatio: sed mirè a Terentio proferuntur ad ejus exemplum, & quod est plus, carent Plautinis nugis. Hoc tamen nostri Poetæ iudicium Lipsius Epistolâ decimâ octavâ libri secundi ad Andream Schottum maluit omittere, quàm rescindere: quod prius fecerat liberè in comparatione Plauti cum Terentio quo videtur pertinere delectus personarum, quas Plautus habet malas, ut servos, meretrices, omnia mala. Terentius verò contrâ, qui iudicio multorum vincit Plautum & gravitate & arte, dum servos inducit bonos, Getas fideles, Davos callidos, qua in parte laudatur maximè. vide locum Lipsij atq; ejusdem argumenta: sed ad unum aperuit manifestius cap. 1. lib. 2. antiq. lectionum. *legare nolo: amo Plauti elegantes & vrbanos salo: nec V. nisi illius aliter censentis versus unquam met Hercule sine indigna iunctura lego.*

60. Videtur Poeta hic τωτολογεῖν de oratione Satyros decente: quum paucis antè versibus eadem dixerit. Præsentem autem admonitionem dissimilitudine pronunciat, *Dij, inquit, sylvestres, quum in Tragediam inducentur, non ut persona urbana & forensibus verbis instructa, politos versus & molles jactantia quadam juveni recitabunt: nec verbis nimis obscenis & ignominiosis, qualia in suis latibulis audire, unquam utentur.*

61. Approbatio est admonitionis ex adjuncta offensione & fastidio principum spectatorum, qui solent improbare, quod vulgus imperitum valde probavit, quæ ratio est ex adversis. Tria igitur traduntur hic vitanda poetæ Satyros inducturo, primum, ne ipsis affingat prudentiam Senatoriam, & urbanam orationem: deinde mollitiem effœminatam. molle enim poema existimatur, confectans sententias nimis amatorias: Postremò vitet immodicam lasciviam, rusticamq; Impudentiam: Erit ergo persona satyrica semirustica ex cive & rustico efficta, quod ad sermonem attinet.

61. Et si hic locus de pedibus versuum theatralium aptius supra tractari debuisset n. istamen hunc locum sic exponimus, ut ambun dicamus: primum definiri e caussis, materia & forma. Illa quidem communiter ad alios pedes attinente, hac verò concessione syllabe brevis & longa consequuntur: a linguâ illum ab reliquis brevibus, maximèq; a choro: deinde adjunctis, quod accedit celeritas huc pedis attributa, qui sexis aditus constituit hexametrum jambicum: & a triplici dimensione per binos jambos trimetrum nominatum, quod propter ipsius celeritatē duo pedes numerentur pro vno, id est, metio. Hæc tamen prima constitutio ex perpetuis sex jambis sine postea correctâ est, ut illa sextuplex celeritas gravi tarditate spondei temperaretur, & impet⁹ celeris cantus inhiberetur: quod spectatorum aures sedatius afficerentur. Itaq; in versibus jambicis cum spondeo hanc inist societatem jambus, ut sibi pares locos reservaret, impares, illi relinqueret. Locus autem est e diversis: quanguam posteritas hoc excogitavit: apud Ennium tamè & Accium vetustissimos Poetarum spondeus reperitur. Contra, Terenti⁹ initio statim Scenæ .i. in And. positus omnibus Spondeis violavit legē, vos isthac intro auferte &c.

63. Docet ex adjunctis modum spondei in versibus jambicis adhibendū: secus, præcipit uti operis vel negligentia, vel deniq; inscitia arguetur Poeta, si versus jambicos spondeis graves in scenam transmissit.

64. Refutatur excusatio, cur Poeta nimis celeriter & negligenter omiserint in Versibus trimetris jambicis jambos spondeos verò adhibuerint frequentiores: refutatur, inquam, e diversis: quâvis critic⁹ & cœsor Latinus nō animadvertat incōditi poematis errata, vel in ipsis observatis cōveniat, vel etiâ ipse auctor ab eo facile speret veniam animadversiviti: ad leges tamè artis me totū cōformabo, atq; ita tūc & prudētē mihi spē recte faciēdi cōformabo: neq; tamē propter reā ego mihi laudē e vitij fuga assumā: quia non est satis ad præmiū merēdū vitio carere, sed necesse est recte facere, ut quis illo sit dignus.

65. Docet ex efficientibus, rectam poematis condendæ rationem ab exactioribus Græcis petendam: assiduoque studio comparandam, qui nunquam sibi tantum permiserunt licentia: nec solum Poetices artificia, verum etiam omnium liberalium artium gloriâ floruerunt: ad quos Plautum nihil esse dicit, repudiato majorum de ipsius pueri iudicio. Idque ex adjunctis cum modesta in utrisque scientiæ opinione, quod hi parum valuerint ingenij aciem ad delectum boni poematis: quod etiam Plautus asperferit suum poema partim salibus obscenis, nimis scurrilibus & frigidis, partim versibus dissolutis, nec legitimo numero abstractis dum hi sepe extra trimetros excurrunt. Non dissimile est Donati iudicium in Eun. Act. 4. Sc. 4. de Plauto ad hæc verba Phæd. *agedum hoc mihi expedi primum.* Hæc, ait ille, Plautina sunt, quum in hisdem longa sit disputatio: sed mirè a Terentio proferuntur ad ejus exemplum, & quod est plus, carent Plautinis nugis. Hoc tamen nostri Poetæ iudicium Lipsius Epistolâ decimâ octavâ libri secundi ad Andream Schottum maluit omittere, quàm rescindere: quod prius fecerat liberè in comparatione Plauti cum Terentio quo videtur pertinere delectus personarum, quas Plautus habet malas, ut servos, meretrices, omnia mala. Terentius verò contrâ, qui iudicio multorum vincit Plautum & gravitate & arte, dum servos inducit bonos, Getas fideles, Davos callidos, qua in parte laudatur maximè. vide locum Lipsij atq; ejusdem argumenta: sed ad unum aperuit manifestius cap. 1. lib. 2. antiq. lectionum. *legare nolo: amo Plauti elegantes & vrbanos salo: nec V. nisi illius aliter censentis versus unquam met Hercule sine indigna iunctura lego.*

66. Absolutâ poematum præceptione, ad eorum auctores delatatur atque simul confirmatur superiorē Græcorum scriptorum commendationem: primum quidem e procreantibus, quod Tragedia inventa sit ab Actio Thespide, & in plaustis, non in theatris a Poetis ipsis face oblitus initio acta: deinde ad adiuvantibus & conservantibus, quod sit ab Aeschilo amplificata, qui perforas, id est, larvas fasciæq; fidelitatis & pulpitiâ, profœntia, ornatum stylumq; grandiloquum ei apparavit.

67. Ex subjectis Comædia describitur, primum tempore, quod illa Tragedia successerit: deinde Athenis valde initio probata fuerit, dum moderatâ dicendi in mores hominum libertate usa est, unde cives fiebant temperatores: sed postquam eadē abusa est immoderatè ad bonos nominatim etiam notandos, qualis exstitit illa Aristophanis indigna civitate bene moratâ, ejus licentia repressa est lege, quod ita expressit Donatus in vita Terentij, *Sed quum poete abuti licentius stylo, & passim laderet ex libidine cepissent plures bonos, ne quisquam in alterum carmen infame proponeret, lege lata siluere: de quo lege Grammatica in Satyram .i. lib. 2. ad verbum.*

Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est, Iudiciumq; esto.

68. Poeta veritus aliquam a suis invidiam e laudatione Græcorum sibi conflari, & le μισοπατεῖσα existimari, instituit animum ad cives suos concelebrandos e præclaris eorum factis, quæ paribus illustrantur, quod Poeta Romani non minus excellissent in omni genere disciplinarum & artium, quam in bellica laude, si editionem suorum scriptorum tantisper distulissent, dum in illis limandis & arte expolendis non gravitate, sed patienter elaborassent. unde apparet, quantus sit labor in emendandis poematis, qualem sic Ovid. arguit.

Corrigere at res est tanto magis ardua, quanto Magnus Aristarcho major Homerus erat,

69. Honorifica est Personum appellatio e categoria efficientiū, quo de genere est ἀτιον γεννητικόν: sic celebratur a Pindaro genus Acacidarum Nem. Od. γ. σπορῆ δὲ πάλ. 13.

Ἰνδραυεὶς ἀγαγε φέρων
Λίανδραϊν, αὐτὸν δὲ
Ζεὺς τείνει γὰρ αἶμα.

Late fulgens lumen et decus Aeacidarum ex placare gestis
commentatum est constat est: inde, o Iupiter, tuus est
sanguis genus. Itaque legem quandam sancit criticam, que
ad bonitatem carminis etiam requirat diuturnitatem te-
poris & exactam castigationem, e consilio, credo equi-
dem aut Herodoti. ἡ τεχνολογία πᾶν πρῶτον πῆλει σφάλματι.
1. res omnis properando erroris parit. aut Aristotelis lib.

2. Ethic. ἔδειν' εἰσδραστὴν πηλὴν ἐν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἕρπυιο, ὅτι ἐκ ἀ-
ελέειν ἐστὶ π, ὅτε προδίδται. 1. unde consueverunt operibus be-
nefactis addere, velut coronidem, quod nec adimere, nec
adungere quicquam liceat.

70. Docet ex efficiente neglectum artificij Poetici: quia
inquit, nostri homines delicati & μισόπονοι opinione Demo-
criti persuasi sunt, Poetas nasci, et inflammatione quadam
et quasi afflatu furoris existere, non autem arte fieri, ideo
negligentius hoc genus scriptiois tractarunt, καὶ τὴν πᾶσαν
πομπικότητα τῆς τέχνης ἐβόλουσαν, atq; insaniam, ut quis esset
Poeta, habere vim arte majorem existimaverunt.

71. Confirmatur opinio Democriti factis æmulatorum
ipsum & sine: qui, ut boni Poeta haberentur, omnem cor-
poris incuriam, squalorem, immunditiam, illuviem conse-
cabantur: a consuetudine hominum sese abstraherant.

72. E contrario sine se valde stultum dicit, qui quotannis so-
leat in unte vere bilem purgare, quod si faceret, sic insaniret.
Itaq; affirmat paribus, se eleganti compositione carmi-
nis concedere nemini. Aded magna vis est melancholice &
infantie.

73. Videtur assumere & hoc, si non curarem in unte ve-
re mears valetudinom, ego ponerer in bonis Poetis: sed mihi
est cura valetudo: sic deposita tandem simulatione profi-
tetur & concludit, se pretio tanti mali, id est, insanie nolle
Poeta nomen sibi adoptare. In hoc certe pronunciatò latet
vis quadam minorum e parium negatione, quod honori-
fica Poeta appellatio non tanti faciendū sit, ut illius cupidi-
tate cuiquam sit a spendio sua valetudinis insanendū: que
confirmatur modesta ratione simili loco complexionis:
ut, inquit, cos nepta est ad secandum, valet tamen pluri-
mum ad ferrum exacuendum: sic ego nihil scribes alijs bene
pangendi poematis rationem et viam premonstrabo. Hæc
apodosis illustratur duplici fine talis muneris in docendo
vnde percipietur & utilitas & voluptas.

74. Quod Poeta modò pollicitus est, nunc præstat, facul-
tatemq; rectè poema cõdendi e caussis artis & doctrinæ ma-
teria, & forma, & adjunctis repetit. Philosophia, inquit,
omnis, ac præcipue moralis & civilis, & Physica, est largissi-
mus fons Poeticus, e quarum quidem præceptis ac institutis
quisq; facile haurire poterit uberrimã de re qualibet & de
personis rectè iudicandi, et scribendi materiam: cuius in ve-
te non minus, quã ipsa rei inventio, postea expedita et comes
erit spontanea eloquutio. Copia enim rerũ gignit verborum
copiam, ait Cicero de Oratore, ut forma vnicè a materia
expetitur, et observatio decori cuiq; Poeta tribuendi prospi-
us vita et moribus probe suppeditatur. Ad hanc Poeticas
excellentiã ferunt Virgiliũ studio Philosophicæ pervenisse,
cujus nulla non modò pars, sed ne lecta quidè ab eo vide-
tur ignota. Epicureã a Silone didicit, & Ed. 6. celebravit.
Præterea Stoicas, sed in primis Academicas sententiã variè
pro rerũ natura adhibuit: sed & medicinæ præcipuã operã
navavit. Hæc tã multa tot artium & doctrinarũ studia cõfor-
mãdi Poetæ præcipua fuerunt adjumeta, ut scripsit P. Ram^{us}
in ipsius vita. Idem præcipit Petronius in Satyricò:

Artis vera si quis amat effectus
Mentemq; magnis applicat:
Det primos versibus annos
Maoniũq; bibat felici pectore fontem:

Mox & Socratico plenus grege mittat habenã
Liber et ingentis quatit Demosthenis arma, &c.

Neuter hinc, neq; Horatius neq; Petronius remittunt Poetã
tironẽ ad Aristotelẽ, sed ad Platonem & ad alios, ut plenã
informetur rerũ Philosophicarum scientiã.

75. Tales caussæ illustantur collatione minorũ, quod
fabula sententiis Philosophicis exornata, morẽsq; personarũ
verè exprimens magis auditores delectabit sine ullo splendore
oratiõis, quã illa, quæ ex versibus excultis et expolitis, nul-
lã sententiã gravitate, nullo servato decoro videtur cõstare.

76. Ad commendationem Græcorum redit, quã diffimi-
lib. instituit: quod hi semper ad conjuncta sapientiã & elo-
quentiã studia unius gloriã amore incensiverunt: Romani
verò unicum rei nummaria studiũ jã inde a pueris perse-
quuti sunt. Dissimilitudinis protasis ex efficiente, constat,
antapodosis e factis Romanorum: illa quidem laudabilis
est, hæc verò summe vituperabilis exemplo unius pueri cõ-
firmatur, qui arte numerãdi instructus maturè excolit stu-
dium Chrematisticas. Ex quo factum est, Romani ad laudẽ
Poeticas serò pervenerint.

77. Quia Horatius monuerat antè ad bene scribendum e-
thicen optimam esse magistrã, id nunc videtur enu-
cleatius distributiõ Poetarũ e vario sine explicare: quod
e Poetis alij totos se dederunt ad vitam hominum juvãdã,
quales existitunt, qui de rebus Physicis scripserunt, Em-
pedocles & Lucretius: quales etiam qui de reb. caelestib.
Aratus & Mamilius: quales præterea, qui de re rustica,
Hesiodus & Virgil. quales deniq; qui de vita & morib.
Theognis Megarensis, Phocylides Milesius, Pythagoras
Samius Alij quũq; delectare voluerunt, ut qui de rebus lu-
dicris, amatorijs, inanibus fabellis operam navarunt, hi-
que satis noti & parum utiles. Reperti sunt postremò, qui
unã et juvare et delectare studuerunt, i. utilitatem cum
voluptate junxerunt, cujusmodi se præstiterunt Tra-
gœdi, Comœdi & Epopœi, Melopœi. Nam in poematis
Homeri & Virgilij tanquam in hortis omni genere
plantarum pulchrè confitis, voluptates unaque fructus
percipi possunt, quod Servius subindicare in Aen. 6.
verf.

Hic manus ob patriam pugnando vulnera passi,
videtur, citans hunc locum, aut simul et jucunda et ido-
nea, nullam, ait, majores nostri artem esse voluerunt, que
non aliquid reip. commodaret: vnde virg. dicens puniti
patriã venditores & contra præmia defensoribus solvi
nihil vti que aliud significat, nisi fugienda vitia, & lectan-
das esse virtutes.

78. Primum genus Poetarum describitur præterea ex ad-
iuncta præceptorum brevitate, quæ duplici sine illustratur
ut illa facili et citò intelligantur, intellecta diutius memo-
riã retineantur. Hic duplex finis disparatis confirmatur:
præcepta, inquit, brevia cito percipiuntur et fideli memo-
riã tenentur: longã autem ambage et supervacua circũ-
scripta vix comprehenduntur, et si forte percipiuntur, fa-
cile tamen ex animo effluunt. Hic brevitatis velut medio-
critas quædã disparatur ab his extremis defectu et redun-
dantiã. Quum igitur monet Poeta legislatoris more bre-
vitati studendum in præcipiendo, docet in primis cavendũ
dum. nequid in præcepto desit, neve quid redundet. Itã
certè nullus obscuritati locus relinquatur, quam pru-
denter lex tertia constituendarum artium, καθόλου πρῶτον
docet cavendam: quum id, quod est generale, singulis
speciebus separatim videmus attributum, & pluribus
dici, quod paucioribus in genere fieri poterat sine tauto-
logia. Monuit tamen initio et studio brevitatis summam
rei sapiens existere obscuritatem.

79. Alterum genus, quod voluptatẽ magis, quam utili-
tatem cõfectatur, verisimili subjecto ac probabili defini-
tur. Nã que cõsurgunt, si incredibilia fuerint, et ab omni
fide

fide abhorruerint, qualia sunt, quae finguntur de regina Lamia infantes devorante, vbi illa vivos ex utero gravidatum extraxisset, & iterum e ventre vivos educere, pro vanis insomniis, impudentibusque mendacis habebuntur. Itaque Poeta ad unam voluptatem in scribendo spectantes debent verisimilia figmenta commisceri si velint fidem sibi haberi.

80. Tertium genus Poetarum e morato & voluptuario constitutum est, & excogitatum ad fastidium auditoribus levandum: quorum alij delectantur tantum gravibus sententiis, moratijque praecipis, ut natu grandiores, qui poemata utilitate carentia fastidiunt: alij jocos & voluptates, ut juniores expetunt: quibus utriusque satisfacit hoc genus e feriis jocosisque rebu temperatum. Itaque qui in eo excellit, omnium suffragiis & approbatione praestantissimus judicatur. opusque illius afferet bibliopolis questum ingentem, ac magnum: exteris gentibus ipsius desiderium: & auctoris nomen immortalitati commendabit. Haec est tertij generis descriptio ex effectis. Hujusmodi poematis auctor quidem morietur, sed ut Menalcas ait Virgilius Eclog. 5. in Daphnide:

Semper honos nomenque, tum laudesque, manebunt.

81. Horatius antevertit e loco diversorum querelas quorundam de multiplici hujus Poeticae praecipionis difficultate: *quoniam, inquit, multa jam tradidi praecipia de boni poematis virtutibus, ut quibusdam difficilees operosum videtur ad earum praecipitum dirigere Stylum; ego tamen non tam exactus sum & asper exactor esse velim descriptionis, quin facile ignoscam paucis & levibus vitis inter multas virtutes, in qua vel incuria vel alia ingenii infirmitate quis incidit: haec pars diversorum posterior explicatur duplici similitudine: sic, inquit, facile condonatur citharædo sonus acutus pro gravi: sic sagittario exigua a scopo aberratio sagittæ, stravo id commiserit uterque: secus, non culpa vacabit post admonitionem: Poeta quoque similiter lapsus post admonitionem veniam carebit.*

82. Idem duplici similitudine augetur: ut errata librarii, qui libros describit, non facile condonantur post multas lituras, & castigaciones: ut etiam citharædus videtur, qui in eadem chorda semper oberrat (Nam *ἄλλοτερον τὰυτὸν ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἄλλοτερον* non est viri sapientis in eadem rebus peccare: de quo pverbialis senarius Zenodoti nos admonet, *ἄλλοτερον τὸν αὐτὸν αἰχρῶν ἢ τὸν ἄλλοτερον* qui bis ad eundem offendit lapidem: quem Cicero usurpat Epi. 20. lib. 10 bis ad eundem, &c. vide ibidem Eiusdem est vis illud Mimi Publani ex Agellio & Macrobio, improbe Neptunum accnsat, qui iterum naufragium facit: sic Poeta contemnitur legibus artis sepius ab eo violatis. Haec apodosi enunciatu comparatè, pro, talis est Poeta qualis habitus fuit Cherilus. Haec rursus posterior apodosi augetur adversis ad pravitatem humani iudicii damnandam: Cherilus, ubi bis aut ter rectè & emendatè aliquid scripsit post infinita errata, facili & equo animo toleratur: Homerus contra, ubi post infinitas virtutes lapsus est in aliquo, iniquissimo animo ferri solet, quum hinc versus dicat: *ἀμαρτανεὶ δὲ καὶ ἀλλοτὸν ἄλλοτερον* & virum etiam sapientiore interdum peccare, pro quo Cicero dicit Epi. modo citatà, *errare quis effugerit?*

83. Ad correctionem superioris indulgentiae videtur haec alia similitudo pertinere: quo Poeta monentur de poemate accuratius & artificiosius elaborando: ut enim, inquit, de pictura, sic de poesi affolet iudicari. Hujus autem protasis illustratur distributione picturae e subjectis, quod altera e propinquo spectata spectatorem magis capiat: altera e longinquo prospecta contra magis afficiat. Deinde quod illa in clarissima hominum luce versari amet: nec ab acerrimo quoque censoris *ὄσον ἀκριβῶς τε, καὶ ἀνευδότης καὶ ἀποτόμως ἐξορτάσσει* & *ἐνικασόν*. quantumlibet unumquodque, ad vivum reseratis iudicio abhorreat, & quo sepius spectetur, eo magis delectet. Haec contra in obscuro loco spectari velit, ac semel tantum

placeat. Apodosi de poesi, quae fati erat perspicua ex hac distributione picturae, nullam videbatur requirere approbationem, quum facile intelligas, idem, quod de pictura exquisitis coloribus expressa, & accurato artificio illustrata jam dictam est, de poeseos quoque praestantia esse sentiendum: atque idem, quod de rudi & imposita scriptura scriptum est, de incondito poemate iudicandum. Boni autem poematis propria est nota, nullum reformidare Criticum, nullius limam pertimescere, nec solum decies, sed semper delectare lectorem aut auditorè: quale poema est illud Homeri, est illud Virgilio, est illud Pindari, illud Horatii, illud Aristophanis, illud Terentii: quos qui attentè ac intelligenter lectitat, semper animadvertit & observat aliquid novi & gratioris, quod multis antè lectionibus minime animadverterat: unde novam capiet voluptatem. Contrarium malo accidit poemati, non nulli referunt propinquam perfectae poeseos inspectionem, tanquam haec esset ἀλλοτερον enuntiata; ad analyses Dialecticæ, Grammaticæ, Rhetoricæ, ut facile patiatu Iudicium fieri de ipsius argumentis & methodo, de proprietate orationis, de ornatu verborum & sententiarum. Idem autem longinquam inspectionem Imperfectae poeseos referunt ad repudiationem talium analyses: quod nolit sic resolvi, id est examinari, contenta celeri lectione, ut aspectu longinquo.

84. Ad superiorè indulgentiae emendationem haec quoque de mediocritate vitanda in poemate videntur spectare, vbi in nitidè majorè natu Pisonè e diversis affatur. *Quavis, inquit tu nihil consilio & monitis indigeas in poemate codendo, bonitate naturae adiutus & doctrinae accessione optimè informatus: hoc tamen praecipitum memoria diligenter mandes, quod quidè enunciatu similiter, atque proximè: Licet, ait, in alijs artibus & rebus mediocritas non careat sua laude: in hac tamen disciplina nullus relinquitur laudis locus mediocri Poetae. Prior pars hujus diffensionis confirmatur duobus exemplis jurisconsultorum & patronorum, qui mediocriter jurisprudentia actionis, forensis periti in pretio habentur. Posterior diffensionis pars testimonijs divinis & humanis approbatur, nullam inde Poetae mediocritatem fuisse concessam.*

85. Ratio proximi interdicti e similibus redditur, cujus protasis est triplex: ut, inquit, symphonia deum lacrimis animis in convivio excogitata si dysphonia fiat, aurem offendit: ut quoque unguentum graviter olens naris: ut denique papaver cum pessimo melle palatum, quibus cena poterat carere, & sine his produci: ita poema, quod de supremo excellentiae gradu decidit ad imum, vel etiam ad ipsum mediū ab omnibus malè iudicatur & injucundū. Durissimam certè Horatius videtur sancire legem, quum vnicū, eumque sumū praestantiae locū scripturis poema relinquit, & medio interdicat, ac postremū damnat.

86. Quia hic Nomothetes praescribat multorum querelas de severitate hujus legis fore, his facit medicinam e dissimilibus. nō, ut gymnasticas imperitus abstinet exercitationibus publicis & ludis libèter, quae protasis confirmatur fine, ne sit propter imperitiā spectatoribus ludibrio, non sic, inquam, Poetices ignarus a fingendis versibus temporat, quem certū est ejus majestati imparem esse. Haec antapodosi mihi videtur explenda ex his verbis, qui nescit Poetice ludere, abstinere versibus faciendis. Quidam tamen fortasè mallēt hinc agnoscere minorū, quā dissimiliū, cōparatione & illā sic enunciare: si unūquodque artificem pudet humanam exercere artē, cujus sit expertus, multo magis pudeat ignarū Poetices versus jactare inertes. Difficilis est admodū distinctio utriusque nullis expressè notis in litera, vbi latet locus e diversis: quavis ille nesciat artē, vtrū tamè audacter facit. Huc spectare videtur, quod Plato scribit in Gorgia ex Eurip.

Ἄμαρτανεὶ τε ἐν ἰνικασόν δι τὸ σῶμα, καὶ πὶ τὰ τ' ἐπιγίγνεται

Νῦν μὲν τὸ πλεῖστον ἡμεῖς τὰ τῶν ἡρώων
ἢ αὐτῶν αὐτῶν τῶν χαλεπῶν βλάπτειν οὖν
Ὅπερ ἀφ' αὐτῶν ἦ, ἐπὶ δὲ τῶν ἀποδείξεων καὶ τοῖς ἀποδείξεσιν.

Qua est qui q. clarus in re. ad eam conmittitur, partem diei plurimā dās hinc rei, ipse ut seipso melior indies fiet. ubi autem minus quis valeat, ab illa abhorret. & hanc insectatur probis: quod aliter faciebant Poetae seculi Horati.

87. Ille Philomusus, quem suspicor esse Pisonem natū maximum, ut Poetices studiosum & ad eum idoneum, a scribendo repulsi superiori interdicto proponit quasdam causas, quibus sibi putat fieri potestatem fingendi versus: libertatem, ingenuitatem, dignitatem, ac morum integritatem: quæ quidem omnia magnam & auctoritatem & fidem afferunt Poetae, sed in his, non est vis Poetices posita. Itaq; Poeta videtur argumentari a falsis causis ad veras: non ex istis, ait, corporis, Fortuna & animi bonis fiet bonus Poeta: sed natura, arte, & exercitatione, quod te minimè fugit.

88. Quia Horatius non potuit animum adolescentis abstrahere pudore a scribendo, suadet ipsius poemata, tali sermone scriptum, tribus censoribus examinandum, & quod genere causarum adjuvantium, & adjuncto temporis progressu, & aliquā ejusdem accessione temperandum: quod libri, quamdiu domi conditi tenentur: possunt quotidie castigari: in lucem ed: ti nequeunt.

89. Ex inter rebus nonnulli dubitant quomodo hæc cum proximè antecedentibus connectantur: quum alij putent, mentionem originis Poeticae nunc fieri propter superius interdictum mediocritatis: cui locus etiam fuit apud primos Poetas relictus: a i. existimēt ab Horatio primum Poetices voluptatē fuisse descripiā, nunc ejusdem utilitatē ab eodē describi: quorū equidem neutri illis absolute & omnino concesserim: sed magis crediderim, simul cū utilitate puritatem Poetices hic proponi Pisonibus, ut hi honestā & similem primis Poetis scribendi rationem suscipiāt explicandā, quorū primi, Orpheus & Amphion, ex causis & factis describuntur: quod afflatu Deorū ducti, mysteria ipsorum & vaticinia hominibus enuntiāverunt: quum sylvestres homines a moribus ferinis ad humanos traduxerunt: ad vrbes fruendas excitāverunt: ad civilem societate inuendam & legibus tuendam impulerunt: unde divinos honores consequuti. Hæc conservata Reip. laus, ut in terris summa maximèq; singularis, est ab omni scriptorum genere ambitiosè affectata: nihil enim, ait Cicero in som. Scipio. est illi principi Deo, qui omnē hinc mundū regit, quod quidem in terris fiat, acceptius, quā concilia, cœtusq; hominum jure sociari, quæ civitates appellantur. Harum rectores & conservatores e celo profecti huc revertentur.

90. Ex antecedentibus factis Orphei & Amphionis ostendit, immortalē ipsis gloriam comparatam.

91. Illis successerunt Homerus, & Tyrtæus, qui ex eodē argumēti genere bella heroum, atq; principum facta cecinerunt. Alij postea sua poemata scribendi Deorum oraculis accommodarunt: gratiam principum & potētū suis modis sibi conciliāverunt: rectā vivendi rationem, quæ jam tributū fuit primis duobus, docuerūt: alij sua carmina converterūt ad oblectationem animorū, requiem curarum, & ad immortalē recte factorum memoriam.

92. Aetiologia est additæ præceptionis commemoratione utilitatis, & honestæ materiæ ex fine, tanquam more pastoris sic Pisonem natū maximum alloqueretur:

Nec te pœniteat calamo trivisse labellum.

Hæc autem admonitio non temerè adhibetur, cū ad minuendam juveni de innata sibi Poeticæ facultatis persuasione, tum quod priscis temporibus, ut scribit Cic. li.

1. Tusc. inisio honor hinc hominum generi non fuerit, si cetera declarat oratio Catonis, in qua objecit, ut probriū Mar-

co Nobiliori, quod is in provinciam Poetas duxisset. Duxerat autem Consul ille in Aetolia, ut scimus Ennium. Sed nunquam erit familia Pisonum Calphurniorum pudori ullum poema legibus artis conditum: imò verò ingenti gloriæ futurum.

93. Præceptio viris & dignitas Poetices adhuc propofita est. Deinceps procreantes ejusdem causæ proponuntur & inter se componuntur: quarum quæ veteres vnicam in natura possiderent, & Poetam nasci dixerent, atq; in hoc satis magnam vim ad informandum Poetam & ad poemate rectè pangēdū inesse docuissent. ut Platoni videtur nihila poeta posse fieri eximium & præclarū arte, in dialogo Ionis, sed divino quodam instinctu, & Pind. eid. 6. Ολυμπ. qui cum Bacchylide & Simonide dicitur contēdisse de præstantia poetæ, ut se quidem poetam naturā prædicaret, illos autem disciplinā & studio: ideoque causam priorem posteriori præstare tantò, quanto aequilam corvis. ut apertius demonstratur Ολυμπ. eid. 9. ἄρτι δ. vers.

Τὸ δὲ πρῶτον κείνου ἀπ' αὐτῶν. i. quicquid est a natura, est præstantissimum.

Ubi poeta sic comparatis argumentatur, bonæ naturæ præstant bonis artis. Epharmostus pollet dotibus naturæ plus igitur potuit his efficere, qui solā valent arte. Sic Cicero dicitur eloquentiā præstitisse Cecilio, quod naturā videretur ac esset ad eam comparatus: Cecilius ad eandem accederet solum arte atque ejusdem exercitatione instructus. Ita Ovidius existit vi naturæ optimus poeta, propterea quod quicquid conaretur dicere versus erat. Horatius sic persuasit opinionem hujusmodi minueret studet, quod ad hoc utrumq; bene ac sedulo præstandū necesse sit, & naturā ingenij, bonitatis & artis perceptionē & exercitationē amice conspirare, quæ triū conspiratio facit, ut vna & simplex causā nihil p se possit eximium præstare. Aristoteles hanc litem indefinitam reliquit in Poetica, quæ scribit: ὁ δὲ Ομηροῦ, ὡς περ καὶ τὰ ἄλλα διὰ φύσιν, καὶ τὴν εὐκλείαν καλῶς ἰδέειν ἵπποι, διὰ τὸ χύλω ἢ διὰ τὸ σῆμα. Homerus autē quem admodum ceteris rebus antecellit, & hoc videtur pulchrè vidisse, siue auxilio artis, siue nature quadam divinitate quomodo fabula intelligatur vna. Ex hoc quidem loco videtur alter locus ejusdem Philosophi, quem ex Agathone alibi protulit: τὸ χύλω καὶ τὸ χύλω, ἀρσὶν τὸ χύλω, ars fortunam amavit, & fortuna artem, emendandus, ut pro τὸ χύλω καὶ τὸ χύλω, τὰ φύσιν καὶ φύσιν legantur: aut nomine fortunæ intelligendus spiritus ille, qui sedibus ex æthereis venit, quem Ovidius magis expressit

Est Deus in nobis, æquante caelestibus illo:

Imperus hic sacrae semina mentis habet.

Eadem vis caelestis significatur hoc proverbio Græco οὐδ' Ἀβλύω καὶ χεῖρ κρείων, cujus interpretatio fuit hic versus proximè recitatus:

Tu nihil in vitia dices, faciesve Minervā. id est, fine ope & favore divino, quemadmodum Pindarus eid. 2. Nemeor. &c. expressit etiam nomine fortunæ, quum cecinit hymnum fore diuturnum, quem οὐδ' χεῖρων τὸ χύλω γλώσσα φωνῆς ἐγγέλοι βαδείας. i. cum favore Charitum lingua extraxerit & profunde videmus hic etiam ad confectionem boni carminis tres procurere causas, vim caelestem, ingenij acumen, & inveniendi facultatem, & eloquendi inventa, quæ doctrinā & exercitatione comparatur.

94. Quod autē opus sit arte & studio ad laudabile carmē id docet similitudine stadio dromorum, qui, ut suos syndromos facile cursu superent, diu multūmq; celeritate sumā temperantiā maximāq; exercitatione sibi antè cōparāt, ut etiā cū Musicis elaborare oportet & manū ut vulgò dicitur, ferule subdaceri: quæ in ijs excellere: sic eū, quæ cupit haberi bono Poeta, omni studio, operā, totòq; animo in Poeticè incubere oportet

oportet. Hæc apodosis in litera desideratur, sic explenda, & protasis est duplex. Non dubito, quin reperiantur dicturi, hic esse collationem minorum: quod certamina cursus & cantus, ut minora, cum Poetica maiore comparentur: sed mihi spectanda potius videtur qualitas illorum omnium, quam quantitas.

95. Locus è contradicentibus: ars Poetica discenda est, & acerrimum in ea studium ponendum. Ignavus & iners Poeta responderet insolenti jactatione: ego sine arte et studio mira condo carmina, & in medijs Poetis consistere honorifice possum, qui verò in postremis sunt, repudientur. Deinde ex adjuncta ignoratione, & pudore dicit, se ab artis studio revocari.

96. Iners & dives Poeta depingitur eleganti similitudine: ut, inquit, præco invitat mercatores comendatio præconio ad venales merces & res proscripserit emendas: sic iners & dives Poeta sua opulentiâ & mensâ exquisitis epulis instructâ Criticos assentatores allicit & attrahit, qui ad ipsius sensum & voluntatem de versibus ipsius iudicium faciant.

97. Idem describitur ex adjuncta mentis & iudicii imbecillitate, si benignè parasitis facere, si pro oberatis fide jubere, si litigantibus favere poterit, nimia inde laudis collecta cupiditate non falsum a vero distinguet Criticis & amicis.

98. Docet Pisonem rationem deligendi Criticos descriptione assentatoris ex ipsius adjunctis & factis, ne illi assumat sibi ad emendationem cuiusquam poematis, qui se facile in quolibet affectum & habitum transformare potest, & ad nuntium & voluntatem largientis convertere, idque similitudine confirmat: quemadmodum inquit, præfisa mulieres gravissori luctu in funere affici videtur, quâ quæ verè & ex animo mortuum luget sic assentator, qui idè, atq; compositus, derisor, simulat se audiendo poemate moveri ipsius suavitate, gravissimè verò laudatore. Hic, utraq; similitudinis pars illustratur minorum collatione, que, separata sibi adversaretur, ut verè lugere, falso lugere: hoc est derisor poematis, ille laudator ejusdè.

99. Ad eundem Criticorum delectum pertinet hoc exemplum, quod videtur enunciandum comparatè: ut summi principes solent explorare largioris vini potione animos eorum, quos in amicitiam suâ recipere cupiunt: ita Pisonem debent Criticos suorum carminum certo periculo spectare & probare: quâ quidè apodosin sine confirmat, ne per ignoratorem, vel fallaciam, vel blanditiâ insidietur illorum famæ & existimationi.

100. Adhuc rejecit censura nostrorum carminum assentatores, & quibus notis mores ipsorum perspicendi, & dignoscendi essent, planissimum fecit: nunc ex effectis exemplum veri Censoris proponit, qui de poemate corrigendo & poliendo nunquam auctorem cessat admonere, donec fuerit rectè conditum. Quod si forte illum animadvertat emendationis impatientem, desinit tandem operam emendationis perdere, ac eum tradit caco sui amoris, ut eo solus sine amulo fruatur, atq; magni solus faciat opus suum, quod alij nihili pendunt. Est autem hic quidam contractus syllog. & Aristotelicæ ecchethis, quæ sic colligas e versu sequenti: bonus censor & prudens reprehendat versus inertes: ut Quintilius Varus qui modo descriptus est ex obelismo accurato.

101. Est propositio superioris ecchethis: ubi munus fidelis emendatoris præscribitur ex ipsius factis ac similitudine, ac primum versus sine arte factos reprehendet: illorum duritiem emollendam suadebit: incommodis dabit lineâ transversâ, vel, ut Jureconfulti loquuntur, cancellabit, vel, doctiores, interlinet: Luxuriâ eorum, ut vinitor sylvescenti vitæ falce, amputabit: obscura illustranda curabit: ambigua jubebit explicari: mutanda notabit: simile deniq; præstabit nobili censori Aristarcho, qui nemini uâ atate pepercit.

102. Proximè simile illustratur dissimili: bonus, inquit, & prudens corrector non enim instabitur, suâ castigatione movit esse offensionem amico levè de causa.

103. Indulgentia blandi correctoris arguitur ex efficiente: quod illa futura sit causa, cur in discrimen fama post amicus venturus sit: quod similitudine confirmatur: cujus protasis est multiplex, ut arguatur, ut fanaticum, ut lymphatum deviant omnes, ne contagio ledantur: sic malum Poetam sapientes fugiunt, & pueri ludibrio persequuntur.

104. Approbatio est apodosis ex ipsius factis, qui versus effundit ineptos sine ratione: qualem poeseos persuasionem illustrat similitudine. Sic, inquit, philautiâ & insaniâ ille affectus odio est omnibus: ut auceps, qui excipiendis avibus diligenter intentus decidit in puteum, cui lapsus, & diu multum clamanti nemo fert opem, dubitans, an servari velit. Id approbatur exemplo Empedoclis Physici Poeta, ne proxima similitudo parum fidei habere videatur, qui falsâ immortalitatis opinione & furore præcipitem se dedit in flammâs Aetnæ, ut de cadavere ipsius nihil sit factum reliqui. Itaq; se in calum persuasit ad volasse, & immortalitatem consequutum esse.

105. Ostendit paribus, non esse opem insanis Poetis ferendam: propterea quod qui in vitium servat, perinde facit, atq; si illum occiderit, ut qui servasset Empedocle: vnde potest colligere, illum non fuisse servandum in obstinatione tam inflexibili. Ratio autè apodoseos est ex adjunctis, quia qui sepius sibi manus cruentas offerre voluit, servatus postea mentis non compositus fiet. Hoc non conveniet moribus Christianorum, qui monentur de officio pietatis & caritatis nunquam præmittendo, & illius eventa divinæ providentiæ precibus commendando.

106. Causa queritur ineptorum versuum, quâ suspitione tamè aliquâ ponit in quadam impietate, vel in sacrilegio, incestu, vnde tantus exstitit furor, qui commiseratione indignus exaggeratur similibus: quod sic devotus Poeta malus & sceleratus a Criticis, ut versus, quum effractis clathris furiosè vagatur. Protasis confirmatur paribus: adeo est cupidus recitandi suum poema, ut conducat, qui ausculet: iam arcè quoq; talis Poeta nullis laudibus satis explendus amplectitur & molestâ lectione nec at auditorè doctum atq; indoctum, quæ semel arripuit, quàm hirudo adheret corpori, de quo vix, nec nisi sanguine satiata se demovere solet. Insigne habes Martialis l. 3. in Ligurinum Epigram. simili huic insaniâ recitandi carmina sua captum: cujus initium est:

Occurrit tibi nemo quod libenter &c. ut autem auctor noster initium epistolæ duxit a vitiis poetarum & poematum: sic finem ejusdem fecit ex ipsidem: ut pravâ aetatis suæ consuetudinem acriter reprehensâ, unde ad mutationem morum poeticorum, id est, ad emendationem revocaret.

Enarratio Grammatica.

Epistola ad Pisonem.] A multis hæc Epistola liber de arte Poetica nominatur, ut a Quintil. l. 8. cap. 3. a Diome. l. 3. cap. 11. a Donato in Terentio Act. 5. Sc. 4. Adel. a Servio. in Aen. a Probo, ab Aldo Manutio in Iugurtham Salustii. Præterea a Sidonio Appollinari, volumine artis Poetica, vocatur neq; puto hos omnes alia re esse adductos ad hæc descriptionis persuasionem, nisi quod opinati sint naturâ & veram Poeticæ vim artisque descriptionem hic contineri, quum sit animadversio tantum censoria Poetis illius temporis per Epistolam significata. Non equidem epigraphen jam receptam planè & omnino rejecerim: quum in hanc Epistolam inclusa sint multa, quæ non parum juvant legitimæ artis informationem, si ad hanc aliquis artifex methodi peritus se compararet, ut jam dictum est in præfatione at tamen suadeo inscriptionem jam in præfatione Dialecticorum explicatam intelligentiâ causâ mente retinendam, & hanc Epistolam duabus primis accensendam

dam tertiam lib. 2. Notandum prætereà hunc tractatum Horatij iudicio Porphyrii transcriptum esse ex arte Neoptolemi & vestigijs Aristotelis & Demetrii Phalerei, non tamen sine deflexione magna ab utroque insistere.

Humano capiti.] Verissimum quidem est de omni re illud Terentii. Nil iam dici, quod non dictum sit prius, cui ad amissim hæc monstri descriptio videtur quadrare, quam Porphyrius & Lucianus acceptam Aegyptijs referunt, & alias huiusmodi effingunt, ac præcipue Porphyrius hoc nomine celebratur ab Eustathio Iliad. 3. in hos versus:

Πρώτον μὲν ῥὰ Χιμαίραν ἠμαμακέτω ἐκέλευσε.
Περύμην. ἢ δ' ἄρ' εἴην θεῖου γένος, ἐδ' ἀνθρώπων.

Primum quidem (Præter) iussit (Bellerophanti) ut Chimæra animal inexpugnabile & indomitum, non humano, sed

divino genere ortum expugnaret & occideret. λαμβανόν, inquit Scholiastes ille de Chimæra, πάντες τὰς ἀπορμας ἔξ' Ὀμήρου, διὰ τὸ μὴ πάνυ σαφὲς αὐτὸν τὰ ἀπὸ τούτης εἶπαι. καὶ κινῶσι οἱ τὸν τρίτον λίθον κρατύνοντες, εἰ καὶ οἱ ζωοποιῦντες, τὸ τετραπλόερον προσέχουσιν, καὶ ζητητοῦν τὸν Πορφύριον καλῶς τοῖς ἀπὸ τῶν διαδίων ταῖς. id est, omnes Poetae bre-

vi nec admodum dilucida descriptioe Homeri, quæ monstrum Chimæra explicavit, occasione capiunt illius amplificanda, hoc videtur aut aliquid simile desiderari in litera Scholia-

stæ ad perfectionem sententiæ, & accessione tertij commentij iam superant illam Homeri, etiamsi pictores in opus prodigialiter augendum incumbunt: atque querendus est Por-

phyrius, qui probè dijudicet discrimina. Inter has prodigiosas imitationes, quas tamen haud magna in laude ponendas censeo: quia sunt præ naturam aut certè

excessivè, illius modum excedentes, quæ nihil inquam tam dissimile sui possit effingere, quàm animal e multiplicis formæ partibus, hominis, equi, avis & piscis & aliorum membris coagmentatum: de quo dictum fuit

Ode. 27. lib. 1. & veritas fabulæ enucleata e Solino & Servio. Accedit huc, quod scribit Cicero sub finem lib. 1. de Nat. Deor. ut imagines earum, quæ nunquam omnino fuerunt, neque esse poterunt, ut Scyllæ, ut Chimæra incur-

runt in animum. Hisidem initio lib. 2. accenset Hippocentaurus Prætereà Galenus lib. 3. de usu partium invenitur in Pindarum, qui finxit ex hominib. & Magnesiis equis nasci Hippocentaurum: ut tamen ostendatur hæc fuisse monstra, facit, quod Plinius scribit lib. 7. cap. 3. & D. Hieronymus in vita Pauli. Et certè non magis ab

hominum natura absunt capri, quam equi, & tñ Satyros ex capra & homine commistos fuisse in Subsolanis Indorum montibus tradit Plinius, & Plutarchus ad Syllam. Verum de Hippocentauris vide l. 97. ff. de verb. obli.

Quod si quid fortè huiusmodi natura ederet, in quo elemento ad sui conservationem degere vitam posset? Quanquam autè hoc valdè abhorreat a sensu communi: est tamen scitè accommodatum ad deformitatem mali poematis notandam, quum Poetica sic a Plutarcho in

libello πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκίβη, quomodo poemata sint adolescenti audienda, definiatur: ποιητικὴ, ἁριστὴ, ἐστὶ μιμητικὴ τέχνη καὶ δύναμις ἀντίγραφος τῆς ζωογραφίας. αὐτὴ μὲν ἐστὶ φθεγγομένη ἢ ποιησις διὰ σῆμα ἢ ζωογραφία. Poetica, inquit, est ars imitandi & facultas altera ex parte respondens arti pingendi: hæc quidem est poesis loquens: poesis verò tacens pictura. In hoc autem poematis vitio demonstrando noster

Poeta imitatur primùm Platonem lib. 2. de Repub. sub finem, qui ostendit Hesiodum, Homerum, cæteroque Poetas valdè reprehendendos, quòd fabulis falsis homines induxissent in gravissimos errores de Dijs. Hos enim illi malè finxerunt mæchari, ac indulgere fur-

tis, odijs, cæterisque affectibus pravis quibus exemplis homines postea sibi tantam malè vivendi licentiam permisissent. Itaque Poetæ tales se, præstiterunt figmentis

suis: quales solent pictores, dum ea pingunt nullà verè similitudine, quæ instituerant imitari. Deinde Aristotelem, qui, quum in Poetica vult aliquid probare, sapiens ad nationem pictorum recurrit, ut sub initium artis Poeticæ fecit in varietate imitationum docenda, ubi tres egregios pictores appellavit, Polygnotum, Pauson & Dionysium, qui Poetis, Homero, Nicochari, Cleophonti responderent genere imitationis.

Cervicem.] Virg. 3. Georg. in descriptione equi generosi, ubi dixit:

Densa iuba & dextro jactata recumbit in armo.
addit pauld post: cervicem equinam:

Talis & ipse iubam cervice effudit equinã.

In humano debet Grammaticus observare primam syllabam produci, quamvis in primigenio Humus correpta sit, sicut in nomine liquor corripit, & in verbo liquitur extendi, quæ observatio est Servii in 1. Georg. initio.

Inducere plumas.] Pro quo Cic. dicit 2. de Nat. Deor. quædam animantes sunt obductæ plumis: sed hæc tò inducere valet, superinducere membris in casu dandi. Hic varias intellige versicolores inductas membris ex omni animalium genere coactis, collectis, congestis & corrogatis ad tam prodigiosæ picturæ coagmentationem. Gall. assemblée, ou mis ensemble. Sic dixit Ode 4. lib. 3.

Ut premeret sacra
Laudòq, collatq, myrto.

quas palumbes collectas & congestas contulerunt ad me puerum dormientem tegendum.

Atrium in piscem.] Id est, ut monstrum illud sit (ut ita dicam) infernè piscis, vel illius pars infima sit similis pisci: sic Epist. 3. lib. 1. dixit: non tibi est ingenium turpiter hirtum: sic turpiter inertem, Ovid. 2. de remedio amoris, ut ad hoc adverbium cum epithetis videatur

καὶ τὸν ἀνθρώπου, a carbone, qui est Servio in 2. Aen. pruna extincta, ad quod erymon videtur allussisse Terent. Adel. Act. 5. Sc. 3. versu 63. Tam excoctam reddam, atque atrã, quàm carbo est, sed hic propriè sumitur quo turpi, fædè ac deformi; ut videtur sumi lib. 3. Georg. versu 430. de

Cherhydro serpente Calabrico: — Huc piscibus atram
Improbis ingluviem ranisq, loquacibus explet.
Sed Od. 11. lib. 4. atræ curæ metonymicòs dictæ sunt, ut annotavimus.

Formosa supernè.] Sic loquutus est Ode 20. lib. 2. — album mitor in alitem supernè. Quod autem γυνικὸς dixerat, humano capiti, idem nunc dicit εἰδυκὸς de muliebri.

Spectatum.] Sic Cicero in senectute dicit, sessum reciperè, quod Gaza interpretatur, εἰς ἐδ' ἐγὼ παρελθόντων, ut hic interpretatur, εἰς θεῖν ἐπιτελευμένων πηγ. ληθόντων. Pro hoc Cic. dicit, admissi ad causam dicendam, & Cæsar, ad colloquium admitti. Valet ergo, admissi ad spectandum tale monstrum, vel ad illius tam admirabile spectaculum, aut

potiùs visu horrendum, ne amici quidem pictoris a risu possent temperare: tantò certè mids alieni. Quintilianus lib. 8. cap. de ornatu, ad causas corruptæ eloquentiæ docèdas apponit deformitatem huius monstri in exèplis, Κομισμὸς (pro hoc alij legunt σορμισμὸς, coacervatio diversarum linguarum) σορμισμὸς, inquit, appellatur quædam mista ex variorum linguarum oratio, ut si Atticis Dorica, Ionica, Aeolica etiã dicta confudat: cui simile vitium est apud nos, si quis sublimia humilibus, vetera novis, poetica vulgariibus misceat. Id enim tale est monstrum, quale Horatius

60 fingit, humano capiti. Pro, tenere risum, dicit Sat. P. lib. 2. mappà comescere risum: illo priori Cic. usus est lib. de clavis Orator, ut, continere risum, li. 4. de Fin.

Credite Pisones.] Familia Pisonum Romæ fuit & nobilissima &

simā & antiquissima, quæ & Calpurniorum dicta est, ὡς ἀπὸ τῶν ἑσπερίων ἰσθμῶν, ὡς ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἑσπερίων ἰσθμῶν, ut id declarant due notationes, altera nominis, altera rei: quam Ovidius utramque in Panegyrico, id est, epistola de laudibus Pisonis patris confirmat, ad quem solum ipse scribit, sed hic Horat. ad eundem, & ipsius liberos, quū sic eos appellat:

— Pater & juvenes patre digni, & postea
— Vos, o

Pompilius sanguis, carmē reprehendite, quod non, &c. Sic igitur Ovid. initio Epist. celebrat Pisonis genus, cuius originem repetit a filio Numæ Pompili Calpo.

— Hinc tua Piso
Nobilitas, veterisq; citant sublimia Calpi
Nomina Romanas inter fulgentia gentes.
Hinc tua me virtus rapit & miranda per omnes
Vita modos, quæ, si deesset tibi forte creato
Nobilitas, eadem pro nobilitate fuisset.

Deinde utriusq; nominis rationem notat hoc modo:

— Quid memorare necesse est,
Ut domus a Calpo nomen Calpurnia ducat?
Claræq; Pisonis tulere cognomina prima,
Humida callosâ quum pinseret hordea dextra?

Eandem Pisonis etymologiam confirmat Plin. lib. 18 cap. 3, ubi refert multas Romanorum familias cognomina invenisse ab his adjumentis, quæ agricultura attulerant, ut Pili, qui pilâ pistrinis invenerunt, Pisones a pinfendo; jam Fabiorum, Lentulorum, Ciceronū, ut quisquis aliquod optime genus fereret. Juniorum familia Bubulcum nominaverunt, qui bubus optime uteretur. Ex his cognoscis repudiandum esse illud Pisonis etymon ab inventione vel fatione pisorum, quod tamen si auctoritate alicujus locupletis testis niteretur, non eilet improbandum.

[Esti tabula.] Hoc equidem puto dictum per quandam contemtionem, quomodo Terent. dicit Act. 4. Sc. 4. Heaut. ego potius estis commovebitis ubi Donatus annotat, bene istos, quasi odiosos, ut in Eunuch. cum milite isto: hæc enim pronomina spernentis sunt, odiumq; monstrantis.

Aegri, &c.] Si vera est distinctio vocum aeger & egrotus & aegritudo & aegritatio, hic morb. animi significatur, ut corporis lib. 1. Epist. 1. ubi dixit aegrotum lednem, & 2. ejusdem aegrotum domini corpus: dixi, si vera est distinctio, ut monui in his locis, quia Terentius illam non observat: primum in Andr. Act. 1. Sc. 2. deinde in Heaut. Act. 1. Sc. 1. Animum egrotum, pro, egrum dixit: sic hic Poeta contra Sat. 4. lib. 1.

— Avidos vicinum funus ut aegros exanimat, pro, aegrotos, ut quoq; Epist. 5. lib. 1. vicus gemæ invidus aegri, pro aegrotis.

Vane.] Omnes libri & poematis partes varietate figmentorum non sibi mutuo respondent.

Vane species.] Id est, inepta figmenta, ridicula, & absurda, quales sunt alienæ ab argumento descriptiones & amplificationes. Notatum est alibi etymum τῆς formæ a Donato in Act. 1. Sc. 2. Phorm. ad vers.

— Ut, ni vis boni in ipsa inesset forma, hæc formæ exsinguerent, hic tamen videtur accipi pro specie animalis externa.

Audiendi.] Hoc verbo significat audacem animum & sibi nimium confidentem ad quidvis fingendum & comminiscendum: quam Poetarum & pictorum licentiam, quamvis Lucianus scribat in oratione de imaginibus nullis dicende causis legibus teneri; Plato tamen lib. de Rep. 4. docet, comprimendam esse.

Cocant immixta.] Usus est hoc verbo Epist. 5. lib. 1. in assignanda cuiq; convivæ accubatione epulati, & idem explicavit accessione alterius.

— ut cocant par, jungaturq; pari — Contra Damon Eclogâ 8. e disputati conjugio Mopsi & Nisæ præ-

dicat ἀετλιαστικὸς καὶ θαυμασιὸς ἄμα fore, ut animalia sibi mutuo & naturâ infesta & inimica inter se conciliantur in potterum:

Mopso Nisæ datur: quid non speremus amantes?
Jungentur jam Gryphes equis. evog, sequenti
Cum canibus timidi venient ad pocula dama:

Virgilius hic utitur jungendi verbo eo sensu, quo Horatius geminandi. Immitis, valet, acerbum, crudele & asperum, cui opponitur placidum, mite & quietum.

Serpentes.] Hæc rerum & animalium tam naturæ repugnans compositio labefactat omnem hominum fidem stupore: valet autem τὸ geminari, idem, quod conjungi & commisceri, copulari.

Assuetur pannus.] Hoc e loco Luciani ad finem præfationis proximè antecedentis potest Græcè pronuciari, κατ' ἔτυπον τὸ ὄνομα πορφυρέου. sed frustra panni hinc inde inserta vesti, Græcè ἐμβολισμῶτα vocantur. Hanc quoque sententiam Plato lib. 10. de Legibus videtur sic enunciare: μέγιστα ἐπιβάλλεσθαι καὶ τῶν συμπτῶν ἀποτυχεῖν: majora suscipere & aggredi, & parva assequi. Hic autem sequens locus intelligitur de ara Dianæ Taurina, ubi hospites olim mactabantur, & quod Iphigenia & Orestes advenerunt, & simulacrum Deæ inde exportarunt in fasce lignorum occultum, unde postea Diana Fascellinia est nominata.

Aque ambitus.] Ita Cic. de nat. Deo. vocat rotundos stellarum ambitus, ut hic Horatius sinuosos aquæ circuitus. Hæc vox inclinatur a verbo, ambire, quod fit ex inseparabili particula am valente in junctura τὸ circum vel undique. Itaque ambitus est actus ambientis, id est, Varioni terentis iter circumeundo. Epithetum autem ambitus, a, um, i. circumdatus extendit penultimam. Hæc est propria notio hujus & inclinatum ab ipso: unde transfertur ad alia, precibus blanditiis, artibusque iniquis, non honestis virtutis actionibus quaerenda, ut Ode 35 l. 1.

Te pauper ambit sollicita prece. Item:
Grammaticas ambire tribus & pulpita dignor. Epist. 19. l. 1. inde ambitio, ardens honorum consecratio, immoderataq; cupiditas eo tandem.

Flumen Rhenum.] Eadem syntaxi Cæsar l. 1. comm. de bello Gal. dicit Garumnâ flumē, Oceanum mare, ut Ode 4. l. 4. Testis est Metæurum flumen, & Od 9. l. 2 flumen Nereus, quod Latinius dicitur, quam flumen Rheni & flumen Nerei. Illud autem Carulli est aliquantò licentius:

Nimirum Oceano se ostendit noctifer umbre,
pro Oceani unda, ut Virgilius loquitur.

Cupressum simulare.] Est picturâ referre illius arboris similitudinem, cujus etymon repete e Gram. Od. 9. l. 1.

Quid hoc.] Subjice interroganti: nihil hæc simulata cupressus valet ad ostendendas fractæ navis partes, & misericordiam spectantibus cōcitandam in hominem naufragum, id est Græcè, εἰς τὸν τῆς ναυαγίας χηρομένον.

Enatat ex spes.] Quod Græcè dicitur, εἰ μὲν ἀετλῆς ἢ ἀνελπίως ἐπιπέσει πόντῳ, si spe dejectus natat in mari.

Qui pingitur?] Quomodo pingitur? & ita scribendum videtur: qui pingitur: id est, quomodo picta cupressus representat hominem naufragum, asseribus fractæ navis servatū natando, rebus desperatis: aut, quomodo cupressus, lucibus mortuorum solum destinata. potest naufragum superstite referre, qui numeravit pictori pecuniam ad imaginem sui naufragii exprimendam: uti obiç; profecto est magna pictoris culpa, & iudicii inopia.

Amphora caput.] Habes rationem vocis hujus Ode 9. lib. 1. Urceus autem est vas fictile, minus amphorâ, qualis est Hydria, Gallicè, cruche, buje. De fictili urceo sic Martialis lib 14.

Hic tibi donatur pandæ ruber urceus ansa:
Stoicus hoc gelidam Fronto petebat aquam.

Curren

Currente rotā.] Pro quo Xenophon dixit Pæd. 6. τὸ πρὸς
 ὡσεὶ δινεύειν, & Plutarchus, πρὸς ὡσεὶ εἰχόντων. Hic currere
 videtur, ut dicitur sæpè apud Homerum, explicandum per,
 agi in orbem & circumferri. Ita Eustathius interpretatur,
 πρὸς ὡσεὶ, τὸ ἀντὶ τὸν κύκλον ἵκειν καὶ περιφέρειν, καὶ προσηλα-
 τείδειν, in modum rotæ circummagi.

Simplex & unum.] Hoc videtur sumtum ex Aristote-
 lis loco de arte Poetica: μῦθος δὲ εἶναι εἰς ἓξ ὡς περ πένες οἰονταὶ
 ἄν περὶ ἐνὲ ἢ πολλὰ γὰρ καὶ ἀπειρα τῶ γὰρ ἐνὶ συμβαίνει, ἐξ ὧν
 εἴαν ἐδὴ ἐστὶν ἕκαστα δὲ αἱ πρῶται ἐνὸς πολλὰ εἶσιν, ἐξ ὧν μία
 ἐδεμία γινέται πρῶται, id est, fabula autem est una, non quem-
 admodum nonnulli arbitrantur, si circa unum aliquem fue-
 rit: multa enim & infinita uni personæ contingunt, ex qui-
 bus nonnullis nihil est unum: sic autem & actiones unius
 multæ sunt, ex quibus una nulla fit actio. Ubi consideres
 unum quidpiam dici bifariam, aut quod per se est solum
 & a cæteris se junctum: sed hoc modo Tragedia non po-
 test dici una, quæ ad excellentem sui constitutionem re-
 ctum ordinem, & justam debitamque magnitudinem,
 quæ non possunt in hac brevi & concisa simplicitate con-
 sistere, juxta requirit: aut unum quoque dicitur, quum e
 consentanea complurium actionum & partium conjun-
 ctione illud conficitur: quo in genere versatur fabula:
 quæ, quum sit imitatio actionis humanæ, & hæc multis
 ac potius infinitis utriusque eventis subjiciatur, quæ uni
 personæ vel genti contingunt, non ex omnibus his even-
 tis & hominis actionibus componi potest: quamvis illa
 fluxerint ex uno & eodem. Itaque unum fabulæ corpus
 potest duntaxat ex his actionibus & eventis constitui,
 quæ possunt in unam actionem redigi: non autem ex his,
 quæ inter se planè discrepant. Quare fabula poemate ex-
 primenda non dicenda est una: quod in unius hominis fa-
 ctis describendis occupetur: sed quod e multis actioni-
 bus & eventis illius nonnulla possint in unam actionem,
 tanquam in unum corpus, colligi, undè fabula dicitur
 coagmentatio rerum. Sic bipertita orationis notio in-
 telligitur ex illo ejusdem Poetices loco, εἰς δὲ ἐστὶ λόγος δι-
 χῶς, ἢ γὰρ ὁ ἐν σημάειον, ἢ ὁ ἐν πλείωνων συνδέσμων, οἷον ἢ ἰδιὰς μὲν
 συνδέσμων εἰς, ὁ δὲ τὰ ἀνθρώπων, τῶ ἐν σημάειον. Oratio autem
 bifariam dicitur una: aut enim est oratio, quæ unum signifi-
 cat: aut quæ ex pluribus conjunctione fit, ut illius conjunctio-
 nis (plurium orationum) fit una, Hominis autem oratio (id
 est, definitio, homo est animans, rationis particeps) est u-
 na: quia unum significat, hoc est, hominem. Aristoteles
 docet alibi τὸ ἐν unum dici quattuor modis; ὑπόστασις, ποιήσεως
 ὑποκειμένης, παθήσεως, causa, effecto, subjecto, & adjuncto, id
 est, argumentis consentaneis, ut facillè cognoscas ex hoc
 enunciato: Sophocles scripsit fabulam de Ajace ob nega-
 ta ipsi Achillis arma furente in castris Græcorum. Est hoc
 axioma simplex & unum ex argumentorum consensio-
 ne, efficientis, materiæ, formæ, finis, subjecti & adjuncti.
 Nihil profectò verè dici potest unum & idem absolutè,
 nisi interventu harum quattuor causarum, ἀσυνεβηκό-
 τας, accessione duorum postremorum, sicut facillè opti-
 meque perspicias ex epilogo argumentorum consenta-
 neorum in Dialectica P. Ram. Hæc autem simplex & u-
 num respondent, ἀπὸ θέντος τῶν ὑποκειμένων, quomodo superiori
 Epist. 5. lib. 2. ad famil. Cicero hæc opponit: *Tua laus ad
 nos nec obscuro, nec vario sermone, sed & clarissima, & unâ
 voce perfertur*: Sed in verbo sit exple Ellipsin τὸ, poema,
 & τὸ quod vis, id est, quod pangere & constituere habes
 in animo, distinctiunculis include.

Duntaxit.] Exquisite fabulæ convenientiæ & quabilis
 & conjunctio inoffensa his vocabulis, *Simplex, duntaxat,*
 & *unum*, idem penè valentibus indicatur. His etiam voci-
 bus Plutarch. utitur ad distinctionem amici ab adulato-
 re, ὅτι μὲν ὁ κόλαξ ἔχει ἀπλῆς, ἐδὲ εἰς, ἀλλὰ παντοδαπὸς ἐστὶ καὶ
 ποικίλος, εἰς ἄλλοις ἔχει ἄλλο τύπον ὡς περ, ἔσθ. quod adulator

non sit simplex, & unus, sed varius & multiplex, mutabi-
 lis, in hunc atq; illum habitum.

Maxima pars decipimur.] Anomalia est numeri & per-
 sonæ, pro, nos ferè omnes & maxima ex parte decipi-
 mur.

Specie recti.] Id est, vitia loco virtutum sequimur, &
 a medio imprudenter digressi ad extrema delabimur:
 multa enim falsa sæpius speciem veri solent ferre, undè
 species semper opponitur rei & veritati, dicta ab aspectu,
 ideoque pro colore & simulacro, imagine & similitudine
 sumitur. Cicero Epist. 1. lib. 12. ex quibus utrisq; civitatibus
 & Græcorum numero speciem exercitus efficit, id est, non
 planè omnino exercitum, sed imaginem & similitudi-
 nem tantum illius.

Brevis esse.] In brevis esse laboro est ellipsis τὸ si labo-
 ro, & c. ideoque concisa est hæc oratio, ut, quod docet vi-
 tandum, videatur consultò præterire: ideo hanc epexege-
 sin subijcio: species recti nos sæpe fallit, ut, quum studeo
 brevitati, non intelligar: ideoque Pindarus εἰδ. θ. σπρ, δ.
 καὶ Πυθ. canit, ἀρετῆ δὲ αἰεὶ μεγάλαι πολὺ μύθοι, virtutes
 magnæ copiosam prædicationem requirunt. βασιδὲ ἐν μα-
 κροῖσι ποικίλλειν ἀκοὰ σοφοῖς: sed brevis illarum exornatio au-
 ditorem requirit eruditum: quod Scholiastes ita explicat:
 τὸ τοσοῦτον ἀκροῦτό δέ τῆς, ἵνα σὺν τῶ πολὺ ἐπιτετημημένα, hoc
 indiget sapiente autore, ut intelligat hæc multum concisa. Idè
 lib. 23. Amianus Marcellinus dicit: quod autem erit paullo
 prolixior textus, ad scientiam proficiet planam: quisq; enim
 affertat nimiam brevitatem, ubi narratur incognita, non
 quid signatus explicet, sed quid debeat præteriri scrutatur:
 quum autem ornatui, & concinnitati studeo: nimis vi-
 dear mollis & effæminatus.

Seclantem.] Hoc quidam putant intelligendum de
 mediocri genere scribendi polito & terso, quod etiam alii
 consecrantes & viribus destituti incidunt in genus languidum
 & molle, ut Ovidius.

Deficiunt.] De vi ac syntaxi hujus verbi dictum est
 Satyrâ primâ libri secundi.

Animique.] Hæc vox in plurali pro magnitudine, fe-
 rocia, & superbia, quomodo etiam spiritus, Græcè τὸ φρό-
 νημα, Cic. 1. de officiis: *Majores animos facere*, & pro do-
 mo, *effert animos insolentia dominatus*, & Tetricius *Tollere
 animos* in Hecyra Act. 5. Sc. 5. ver. 57.

Tutus nimium.] Id est, nimis cautus superstitiosè pro-
 vidus.

Timidusq; procellæ.] Sic Ovidius dicit *timidus Deo-
 rum*: sed Cicero: *timidus in labore militari*, & non *timidi
 in contentionsibus*, hoc in 1. Agraria, illud lib. 7. ad Tre-
 bat.

Qui cupit.] Magnitudo rei videtur perpendenda, ex
 hujus Poetæ cupiditate: quod verbum *cupere* plus valeat,
 quàm *velle*, ut Donatus ver. 85. Act. 1. Sc. 2. Eunuchi anno-
 tavit, ut talis conatus rei sic variandæ videatur prodigia-
 lis, undè *delphinum sylvis adpingere & cupressum simulare*
 in proverbialia cerfserunt.

Prodigialiter.] Linacer hîc animadvertit hyperba-
 ton, id est, ordinem syntaxeos confusum, quod τὸ *prodi-
 gialiter* construi debeat cum *adpingit*, non cum *variare*:
 itaque illud virgulis intersepandum: quod Græci inter-
 pretantur *περὶ τῶ δῶς*, aut *περὶ τῶ δῶκος*. Pro hoc Claud. di-
 cit lib. 1. de raptu Proserpinæ, *rubens prodigiale cometes*, &
 Plin. lib. 37. cap. 72. *Lien cum jecinore locum aliquando per-
 mutat, sed prodigiosè.*

Delphinum.] Stobæus sermone 109. de spe refert ex
 Archilocho posse opinionem omnis incredulitatis, ad-
 mirationis & desperationis hominibus levare, si conside-
 rarent a Jove noctem e splendida die fieri, quod sic con-
 cludit: *μυθὸς ἐστὶ ὑμῶν εἰσορῶν θαυμαζέτω, μήδ᾽ ἴνα δειφῶσι θῆ-
 ρες ἀνταμείψανται νόμον ἐνάλιον, καὶ σφὶ θαλάσσης ἡλίνετα κύμα-
 τα φέ-*

τα φίλτερον ἵπτερον γένεται, τοῖς δ' ἰδὺ ἴν' ὄρεσ. id est, nullus vestrum in posterum miretur spectaculum rei cuiusquam novae, nedum, ubi fera pascua maris permutarint cum delphinis, atq; illis quidem sonori fluctibus maris cariores fuerint ipsa continentis, his vero montosa sylvaplacuerit. De delphino lege Plin. l. 9. c. 8. qui idē de ipso scribit, quod Oppianus lib. de natura piscium & plura, & Athenæus lib. 7. & 13. Aristoteles in hitoria animalium.

Ὅσον γὰρ κέρσοι μετ' οἰωνοῖσιν ἀνακτες

Αἰετοῖ, ἢ θήρασι μετ' ὀμίσησι λέοντες.

Ὅσον ἀεὶ δέσπον ἐρπυσήσιν ἀράκοντες:

Τόσον καὶ δειλίνας ἐν ἰχθύσιν ἠγεμονίες

— Διὰ γὰρ βίβλ' ὡσε, θάλασσαν

Ἰπταντα — id est.

Quantò enim aquilæ reginæ leves ceteras aves ante-

Aut leones crudelis alias feras, (cedunt,

Quantò Dracones præstant aliis reptilibus

Tan o etiam De phini duces ceteris piscibus

— Per volanti enim instar sagitte mare.

& est μάθροπος, ut crocodilus μισανθροπος. De priori apponit tibi exempla Agellus l. 7. c. 8 in puerum, & idem lib. 16. c. 1. in Arionero ficticinē, non ille pida, nec invenusta.

In vitium.] Declinat o alterius extremorum, nisi cautè & cogitatè tractetur, deducet te in alterum.

Aemilianum.] De origine & familia Aemiliorum lege Plutar. hunc in vita Pauli Aemili. Videtur Horatius ex hac topographia peperit ille nomen huius Ituarii, cuius officinam facit post eman vici, ubi erat ludus Aemilianus. Est præterea hic notandum, Poetam more suo loquutum per primigenium pro nato ab eo semilianum, ut sapè jam notatum est.

Exprimet.] Enallage est temporis pro præsentia exprimit & imitatur.

Et molles.] Gorgius Merula meritò reprehendit Domitium, quod nõ rectè hoc verbum explicavit, quum ita explicandum esset in hoc versu Epigr. l. 1. Martial.

Nec Trivia templo molles laudentur honores. molles honores, non luxuriosos Asiaticos, sed molles honores accipimus in commendationem tum artificum, tum statuarum: quem locum Merula Turnebus firmat l. 7. c. 1. & docet similiter intelligendum, de eleganti illa & molli, & egregia & honesta Ionica structura, eundemque claritius lib. 22. cap. 1. arbitror, inquit, quod quum rigor sit in materia aris, tamè tanta arte simulata stætuq; ducentur, ut deposita, metalli duritie, & rigore in mollietudine animatis vires concessurum sit: ubi citatur hic versus & alter e Sat. 3. lib. 2. Quid sculptum infabre, &c. & e Callistrato, εἰδὲς ἂν ὅτι καὶ σαρκοῦ ὡς εἰς τὴν τὴν βίβλ' ἐπιτάσσεται ἐμαλάττετο. Scis, quod, quamvis esse rigidus lapis vel es, in similitudinem tamen fœmina remollurum. Quod autem dixit Martialis honores molles, profecò sic translacè sumendum est pro sacrificii templorum Ionicis & sumtuosis: ut flores, folia, fronde arborum passim a Poetis honores sylvatum vocantur, atq; hoc loco, molles capillos ex are imitari, idem sonat, quod illud l. 7. Æn. ver. 634.

Aut leves ocreas lento ducunt argento

& alterum lib. 6 ejusdem operis, Exudent alii spirantia mollis ara, ubi Servius citat hunc locum: quod fit aut malleistundendo & in laminas longas & latas extendendo, aut fundendo.

Operis summa.] Infelix propter complementum desideratum & confectionem operis τὸ σύνολον καὶ σύστημα: quod Pindarus dicit, de tempestiva rei confectione, εἰδὲς σφοδρ. δ. κολ. 16. Πυθ. ὅδε καὶ οἰκίος παντὸς ἔχει κορυφάν, verum opportunitas totius rei eodem modo habet caput, id est, continet summam & perfectionem. Valeret aut hic ponere idem, quod fingere, ut Ode 8. l. 4. monimus.

Huc me.] Id est, talem, ut sumitur Epist. 6. lib. 1.

Non fueris hic tui.] Id est, non fueris talis. Sic Virg. Hic finis Priami fatorum, hic exitus illum Fortè tulit.

Spectandum.] Id est, laudandum & probandum. De nigredine harum partium habes in Od. 32. l. 1.

Materiam.] Egregiam ad nonitionē vide apud Petron. Multos o Iuvenes, armen accepit. Pro materia Terentius dicit in prologo Andr. non valde dissimili sunt argumenta. Ita Cicero ad Brutū scribit, quod argumentum simile non erat, undè apparet, ait Fabius Quint. l. omnem ad scribendam destinatum materiam ita appellari, vulgòq; paullo numerosius opus dicitur argumento, ita.

Potenter.] Eis dñam vel ὅσον γὰρ δυνάμει παρὰ αὐτῶν ἔστι, qui materiam scribendi sibi delegerit pro modulo virium suarum, ilam tractare lectissimorum argumentorum copiā, & d distributione partium legitime dilucideq; disposita poterit explicare. Hoc consilium sequutus est ipse Od. 6. l. 1. & Sat. 1. l. 1. ad hæc verba.

Cupidum pater optime vires Deficiunt. In cui lecta, est antiptosis pro, a quo res delecta erit. Observandum autem hic est, Poetam interpretari verba Aristotelis in Poetica, περὶ ἐλέδων μίμησιν, καὶ περὶ ἐλέδων ὁρθῶς quum dicit sumere materiam & legere rem, id est, delectum habere materiam imitandam. Hic faciendū malo ad expeditam differendi facultatem, quam ad eloquendi vim referre: quod hæc muta fit cessante argumentorum inventione.

Et Venno.] Servius in versum 4. Æneid. ut paullo antè protulimus.

In probis amor, quid non mortalia pectora cogit!

scribit aliud agens, hunc locum Horatii de ordine artificiali & naturali intelligendum: & certè, ni fallor, ego interpretari possum, ordinem naturalem esse eum, quo Historici utuntur, dum ab his res, quo sunt gestæ ordine, eo memorantur artificialē verò, dum quedam ab auctore, probantur, alia improbantur, atq; in aliud tempus & locum differuntur. Causæ autem huius ordinis perversi recententur sic ab Eustathio Iliad. α, ὅτι δέκα ἐτῶν περιπομένων τοῖς Ἕλλησι περὶ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον Ὀμήρ' τὴν Ἰλιάδα ἐν τῶν τελευταίων, ἤρωσιν οὐ τὰ δεκάτη ἐτους ἐποίησεν, ἐδὲ ἐξ αὐτῶ ὄλεσ, ἀλλ' ἐν μέσσοις προσέτετ' ἐστὶ τῆς ἐν αὐτῷ συμπεσοῦσιν μιλίῃσ' τῆ Ἀχιλλέως. Ἐμετ' ὠδῶσθε δὲ ὁ Ποιητὴς τῆτο, ἀμα μὲν διὰ τὸ κρηνοτρεπίσ, καὶ τῷ ἀνεπίσφ' ἐνέειν. Τὸ γὰρ κρηνοτρεπίσ ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρξάσθαι, ἢ τὸ κρηνοτρεπίσ, καὶ ὁ ἀνεπίσφ' δὲ, ὡς ἐπιπλοῦ ἄτος ἐλπίσει γινέσθαι ἀμα δὲ καὶ διὰ τὸ δεινότερον, τὸ ἔστιν οἰκονομικώτερον. Οὐδὲ γὰρ εἶχεν ἀλλῶσ, ἀξιόλογον ὕλην γράφει. Διότι τὰ μὲν περιηρησάμενα ἐπὶ αὐτῆ, ἀνεμῆστος ἔχον τῆς μαχίης πολεμαρχουῦσ' τῆ ἀδρειοτάτου Ἀχιλλέως, καὶ τοὺς Τρώας, ὡς τὰ πολλὰ, τῆ πόλει διὰ δὲ ἐκκατακλείσθ'. Ὅτι δὲ αὐτὸς ἐμύλιος, σωστὰθι ὁ πόλεμος ἀναδρασησάντων τῶν Τρώων, καὶ τεχνικὴν ἀπείσαν ἐπαύθη δὲ τὸ γράφειν ὁ Ποιητὴς, ὅν καὶ οἱ μετ' αὐτὸν μιμησάμενοι Τρωϊκοὶ τε καὶ Κομικοὶ, καὶ ὁμοίωσιν τῶν καὶ αὐτῶ μετεχειρίσθον τὰ οἰκεία ποιήματα. Ἡ αὐτὴ δὲ τῷ Ὀμήρῳ μέθοδος καὶ ἐν Ὀδυσσεύῃ διεχειρίσθ. Ἐάν δὲ πρὸ λίχ' τῆσ' ἀκολῶ καὶ ζητηκὸς τὰ εἰς μάθησιν, δυσκόλως ἔχει περὶ τῆσ' μάθησιν, βαρυνόμεσ' ὅτι τὸ τέλ' ὀρθῶν, ἀπικεσ' ἔσται τῶν περὶ τὰ τέλεισ, πρῶτωσ' ὡσὶς ἐδὲ τὰ ἐν ἀρχῇ παραλείπασθιν οἱ ὄντος ἐν τῶν τελευταίων ἀρξόμενοι ἀλλ' ἀμετάδοσ καὶ αὐτὰ τῆσ' βίβλ' ὀλόγησ' παρῆσ' ὀρθῶσ, οἰσ' μετὰ τῶν τῆσ' Πάρισ δὲ κείσθιν ἐπὶ ταῖσ' Θεαῖσ, ἀρχῆ τῆσ' Τρωϊκῆσ' πολέμου, Ἐλένης ἀρπαγῆσ' καὶ μετὰ ταύτῃσ' σωμῶντα φάσαι, ἀνάπλους Ἐνέλιων εἰς Τροίαν, διὰ ἀμύων ὑπὸ καθηγήτῃ τῷ Κάλχαιπ. Ἐτα μετὰ εἰσμος Ἑλλήων εἰς τὸσ' πολιορκουῦστας, καὶ εἰς τοὺσ' ὡσ' Ἀχιλλέωσ' πολεμαρχῶσ' ληϊσόμενοισ, ὅπῃ τε νῆσοι καὶ ὅπῃ χερσαῖασ' πόλεισ μετὰ δὲ μύεισ τὰ ἐν μέσσοσ' διαρπατῆμενα ἔσσι. ἀλωσισ καὶ τῶν ὑποπακίων Θεῶσ, καὶ ἀχμαλωσῆσ' Χρηστίδ' ἔσ' ἢ πρῶσβεία Χρῦσος καὶ παρῶσασ' ἦν ἐπαθε, καὶ χόλ' ὀρθῶσ' φοῖβησ' καὶ λοιμὸσ, καὶ μύεισ Ἀχιλλέωσ. Ὅδὲ Ποιητὴσ τὰ φθεῖσιντα περιγραμῶσ

... in posterum miretur spectaculum rei cuiusquam novae, nedum, ubi fera pascua maris permutarint cum delphinis, atq; illis quidem sonori fluctibus maris cariores fuerint ipsa continentis, his vero montosa sylvaplacuerit. De delphino lege Plin. l. 9. c. 8. qui idē de ipso scribit, quod Oppianus lib. de natura piscium & plura, & Athenæus lib. 7. & 13. Aristoteles in hitoria animalium.

μὴν, ἐν ταύτης ἤρατο, καὶ δὴ ἄλλο μὲν καὶ αὐτῷ, καὶ τῷ κατ' αὐτῷ ἐν ἀφῆκε δὲ ὁμοίως ἐδὲ τὰ πρὸ ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἐκείνα, καὶ ἀλλὰ μύρια τῶν παλαιότερων παρενέθετο, ἐνοσημένως ὡς καὶ ἐκεῖ, ὅπου παρρηϊκοὶ ὡς αὐτὸς ἐνοεῖ καλὸν εἶναι καὶ ἐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ πολλὰ καὶ τῶν ἐφεξῆς τῆς μελέτης, τῆς Ἰλιάδος ἐπε- λυστικώτερον παρενέβαλεν οἷον τὸν τῷ Ἀχιλλέως θανάτου τῆς τῆς Τροίας ἀλώσεως, ὅτι ὁ Διεύει ἀρξῆι πότε τῶν Τρώων, καὶ ἀλλὰ τοιαῦτα. Ὡς τε εἶπε εἶποι, τὸν Ὀμηρον αὐτὸ τῷτο ἐκ τῶν τελευταίων ἀρξάδα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῆς τῶν ἐργῶν ἀκμῆς παρεσκευκῆσαι δὲ, καὶ τὰ τε φθάσειν ὅτι χρόνος δεξιώταται καὶ τὰ τε μέλλοντες, ὅπως αὐτὸ εἶποι εἰς τὴν Ἰλιάδα, καὶ εἰ τῷ Ὀδυσσεὶ ἀπείδων, ἐν αἷς καὶ ἀμφοτέρους τῆ αὐτῆς μεθόδῳ ἐ- χρήσατο, *Quum decem anni se vertissent Graecis in bello Tro- jano, scripsit Homerus Iliada de rebus postremo anno ge- stis, non quidem de omnibus, sed de aliqua parte, id est, de ira Achillis suborta.* Hac autem methodo usus est Poeta tum propter novitatem decentem & inauditam minime speran- ti. Initium enim sumere a primo, ut natura videtur postu- lare, nihil habet novi, quin etiam auditor, ut multum, sic res esse gestas suspicatur: tum propter dignitatem majorem, id est, dispositionem oconomiae Poetica aptiorem. Secus enim Poeta non habuisset scribendi materiam satis laudabile, & commemoratione dignam. Itaque antegressi novem anni lentas habuerunt pugnas duce belli fortissimo Achille, & Tro- janos, ut multa, in urbe conclusos propter metum tenent. *Quum verò irā concitatus fuisset Achilles, bellū contentione exarsit resumentibus animos Trojanis, tum nactus est Poe- ta facultatem artificiosè scribendi: & singula digerendi: quem posteri tam Tragici, quàm Comici imitati e quadam similitudine tractarunt sua poemata. Eadem quoq; metho- do Homerus Odyssiam administravit. Quod si quis auri- bus avidis praeditus & investigandae discipline studiosus agreferat hanc scribendi rationem: quod postrema discat non auditis rebus, quae prius gestae fuerant, his sedetur ipsius ira, praesertim quum primum gesta non pretermittant, qui a postremis narrationem auspicientur: sed pulcrā Methodo per totum librum illa disseminant, verbi gratia, post judi- cium Paris de tribus Deabus, principium belli Troiani fuit Helena raptus: hunc, ut paucis complectar, expeditio navalis Graecorum in Trojam ad ultionem consequuta est consilio Calchantis vatis: Postea distributio exercitus Graecanici in urbis oppugnatores & in sociorum praedatores fa- cta est Achille duce, quando tam insule, tam urbes mariti- ma, quàm etiam post in media continente infinite direpte sunt: expugnatae sunt quoq; plana Thebe, & Chryseis capti- va fuit: cuius causa obicit legationem Chryse & contemptus fuit: hinc ira Phoebis & pestis & ira Achillis. Sed Poeta his antecedentibus praetermissis duxit initium ab Achillis ira, quam memoravit & ipsius casus: non tamen omisit, quae ante illam accidissent, sed illa, infinitaq; alia vetustiora inse- ruit spargens huc atq; illuc, quum daretur occasio, ut ipse intelligebat decere: non haec solum, sed etiam alia multa quae iram sunt consequuta & supervenerunt, in Iliada iniecit, ut mortem Achillis, expugnationem Trojae, Aeneam Trojanis aliquando imperaturum, aliq; hujusmodi. Itaq; si quis dicat, Homerum non hoc ipsum ab extremis incepisse, sed potius ab ipso rerum statu & vigore, atq; adeo res praeteritas & futuras acutissime & optime artexuisse, tam de Iliade, quàm de Odyssaea recte & circumspicte judicaverit, in qua utraq; Homerus eadem Methodo usus est. Sic quoque idem Scho- liastes ostendit Oduas. a. inversionem naturalis ordinis, ὅτι ἐδὲ ἐν ταῦτα τῷ ἀρχῶ τῆς τῆ Ὀδυσσεὶς πρῶτος ἀρχῶ τῆς αὐτῆς ποιήσεως Ὀμηρῶ πῆθεται, ἀλλ' ὡσπερ ἐν τῇ Ἰλιάδι, ἔτα καὶ νῦν ἀπὸ τῶν ἐργῶν τῶ τέλος ἀρχεται. Ἡ γὰρ Καλυψὸς ἀφ' ἧς ποιεῖται ἡ Μῦσα τῆ λόγῳ τῷ κατὰ τῶν κατὰ τῆς ἰστορίας τῆ Ὀδυσσεὶ. εἰ αὐτῷ γὰρ ἐσώθη κατὰ τῶν, ὡσπερ ἐπὶ τῆς πρώτης, τῷ μὲν τοῖ ἀρχῶ τῆς τῆ Ὀδυσσεὶς πρῶτος ἀρχῶ ἐν τῇ ἰῶ τῆ φατῶδα ἐν τῶ:*

Ἰλιθὲν μὲ φερῶν ἀρεμῶ Κικόνεσσὶ πείλασεν. Ἰσμάριον. *Id est, Homerus non instruit hū principium sive poeseos e primis erroribus Ulxsis. sed quemadmodum in Iliade, sic nunc etiam initium sumit Odyssae e rebus extremo vicinis. Nam Calypso, a qua exorditur Musanarrationem, occurrit Ulyssi vaganti. Siquidem ad eam advectus carina ser- vatus est. Principium autem errorum Ulyseorum invenies Oduas. I. Ex llio me deferens ventus ad Ciconas & urbem Ismarum appulit.* Sed de ordine Poetico satis. *Aut ego fallor.* Praefatio est potius modestiae, quàm dubitationis causa hic adhibita, & sumta e consuetudine Socratis, qui se dicebat semper dubitare, nihilque scire. *Jam nunc debentia.* τῷ ὁ φειλόμην λέγειαι pro hoc diceret Orator, jam nunc dicenda. Vide quid annotatum sit de his temporis particulis in Oden. 1. 2. *In praesens.* Hoc potest intelligi de futuro, quod ad erit magis idoneum tempus rei, quae differtur, explicandae. Potest etiam significare, in praesentia, ut Cicero ad Caesium, hac ad te in praesentia scripsi & 7. actione, in praesentia fieri necesse est. Graeci πρὸς τὸ παρόν. Ad hunc modum dicitur, in posteritatem, in futurum, in posterum, ut est Od. 16. lib. 2. *Hoc amet.* Hic versuscitur a Servio sub finem 2. Georgici ad locum. *Me verò primum dulces ante omnia Musa.* ut sententia Virgilio, vitam Philosophicam rustice prefe- rendam, confirmaretur. Iterum lib. 4. Aeneid. bis adver- sus. *Improbe amor &c Item, Cogitur & simplex &c.* nec tamen ubique huic Horatii sententiae de ordine naturali & artificiali profertur congruenter, quum Virg haec in- telligat de vi amoris & cupiditatis. Valet autem *hoc amet,* multum consumat in eo sermonis: sed in alio taceat, dum occasio obtulerit ipsi omnia dicendi facultatem. *Dixeris egregie.* I. ut tenuis & minime ostentator & cautus, non temerarius, uno verbo, prudens novationis poteris dicere egregie, si verbum novatum noveris accom- modare sententiae appositè per structuram. Hic *egregie di- cere* est idem, quod Cicero infra dicit, politè eloqui & utrumque est periphrasis eloquutionis Rhetoricae & diffe- rentia, aut potius forma, quae distinguitur haec ars a ceteris artibus. Sensus igitur est: si parèe prudenter quae usus fueris verbis fictis & novatis, & appositè ad sententias, ubi illa sparsa erunt, illustrandas, tua eloquutio judicabitur valdè artificiosa. Ita *tenuis & cautus* per antimeriam interpretor: quae si tibi non placet, lector, accipe locum per Hellenismum, οὐ λῆτος καὶ φρονίμῳ ὦν καλῶς ἂν λέξῆς, τὰ τ' ἐστὶ, φειδόμενῳ καὶ φρονίμῳ τοῖς ἀποποιήμοις χρῆσάμενῳ, hoc est, ut jam dixi, parèe ac prudenter usus verbis fictis & novatis, bene dixeris. Hic verba ficta & novata vocat in- dicia, quibus significatur πορροεικὸς λόγος ὁ τῷ ἐνθυμηματι- κῷ ἐξάγγελῳ ὦν, ut in praefatione totius operis praedictum fuit, & Cic. in Tuscul. fieri autem potest ut quis recte sen- tiat, & id quod rectè sentit, polite eloqui non possit: verba e- nim sunt animi indicia, quae hic etiam dicuntur signa. Sic Cic. utitur de Fin. egregie loqui Graece, egregie funus factum Sat. 5. lib. 2. sub finem, egregie & subtilis & elegans scriptor: lib. de claris orat. Item Caesar lib. 2. de bello Gall. Oppi- dum egregie munium. Ex his perspicis hoc adverbium, partim laudis, partim ἐπιτόσιος, intentionis esse. *Jactura.* Hae verborum junctura intelligitur hic partim de commissura duorum, quale est in Topicis Cice- ronis postliminium, ut in eo sit post & limen, quale est et- iam *versutiloquum* l. 3. de Orat. ad Q. fratrem, ut in eo quo- que sit *versutus* & loquor: partim etiam de compositione, ut scribit Fab. Quint. lib. 9. cap. 4. juncturam esse in ver- bis, incisis, membris, periodis, id est, in utroque sententia- rum imperfecto & perfecto genere, ubi numerus ora- tionis

tionis versatur, quamvis locus Poetae idem os dia tnc conven-
doxis intelligendus videatur de verbis conjunctione no-
vandis. Sic enim ferè dicit Cicero, verba juncta, conjun-
cta, conjunctionem, quibus opponit singula, pro his, quae
Grammatici dicunt composita, compositionem: quia haec
posteriora de sententiis ordinandis & earum structura,
non de singulis verbis, usurpantur.

Indicis.] Hoc dicit, quia verba sunt velut indices
ac nunciatorum, quae abdita latent in mente, τα γαρ εν
τη φωνη, των εν τη ψυχη συμβητων συμβοτα nam quae sunt
in voce (homini) nota sunt affectionum animi: eam ob-
rem rectè Donatus monet indicium esse propriè oris &
linguae in Heaut. Act. 2. Sc. 1. Aristot. lib. ποσει εριμυ, &c.
ac praeterea res multò sùt plures, quam vocabula, sicut Ar-
ristoteles etiam in elenchis, & Plato multis in locis docue-
runt: unde ratio verba novandi necessariò excogitata fu-
it, & verborum modificatio instituta est inopiae causà, &
delectationis postea frequentata.

Abditatorem.] Enallogè est syntaxeos, id est, rectionis
pro convenientia, Cor. Tacito per familiaris, ut Poe-
tis, ut notet res abditas, ignotas & obscuras, qualis fuit
Od. 12. lib. 4. eluere amara curarum pro, amaras curas, &
Sat. 2. lib. 2. Corruptis vanis rerum, id est, vanis rebus vel
amantudine curarum & vanitate rerum per vocabula de-
clinata. Sic Virg. Aen. 9. vers.

Aeneas classim & pelagi petere alta parabat: idem alibi,
late camporum pro, altum pelagus & latos campos.

Cethegi.] De Cethego vide, quid annotatum sit in
Grammaticis & Rhetoricis Epist. 2. lib. 2. Notatio autem
Epitheti cinctus a cinctu, quomodo a vetu, vetustus,
ad hirtus hirsutus, perepenthesis Grammatica con-
junctionis. Cinctus autem sic a Servio definitur in hos
versus 1.7. Aeneid.

Ipsè Quirinali irabèa cinctaq; Gabino.

Insignis referat stridentia lumina consul.

Gabinus cinctus est, inquit, toga sic in tergum rejecta, ut u-
na ejus lacinia a tergo revocat a hominem cingat. Hoc au-
tem vestimenti genere utebatur Consul bella indidituri: id-
eò quia, quum Gabii Campanie civitas sacris operaretur,
bellum subito venit: tunc civis accincti togis suis ab agris ad
bella profecti sunt: unde hic ortus est mos: cui aptissime con-
venit T. Liv. scribit Decad. 1. l. 8. de P. Decio, qui, ubi se
concepit verbis Pontificis devovisset. Dis manibus pro
exercitu Romanorum, ipse, ait, incinctus cinctu Gabino, ar-
matu in e quum insiluit, ac se in medios hostes immisit.
Praeterea apud veteres cinctus erat loco tunica & viros
decebat, ut cinctulus pueros. Eòdem ferè recidit, quod
Porphirio affert: Cethegi nunquam nisi sunt tunica, id eò
cinctutos eos dixit, quoniam cinctum est genus tunicae infra
pettus apratae, quae profecturis ad praelium succingebatur.
Sic 6. Fast. Ovid. notat. Lupercos.

Semicaper coloris cinctus Faune Lupercis.

quod Graeci effertunt τοις δ' ονοματιοις η τοις εν περλομασιν υ-
ν, quo quidem apparatu expeditior est miles ad arma tra-
tanda, discinctus verd ineptior ad eadem, unde Pers. Sat. 3.

Non pudet ad morem discincti vivere Natta?

Continget.] Cum infinito licentiam & potestatem no-
tat, ut Graeca, εζει, ενδεχεται. valet ergo licebit fingere.
Quum verd alicujus eventus ac felè boni est index, gau-
det vel dativo, ut Epist. 4. l. 1. Cui gratia, fama, valetudo
contingat abunde, vel, in particula, ut 5. Philip. utinam C.
Caesari contingeret adolescenti, ut esset Senatui carissimus.

Et nova.] Hic το εσ απολογου videtur, ut sit. Nam ver-
ba nova & ficta habebunt fidem, quum res, quarum illa
sunt symbola, credentur & bene intelligentur: & ita pla-
cebunt probata: videmustamen in omnibus novis re-
bus accidere, ut acrior sit cupiditas ignota cognoscen-
di, quam nota repetendi, ait Seneca lib. 4. declamatio-

num. Sic Cice. pro Flacco, res dicitur auctoritatem & fi-
dem habere, quum credita est. Verba autem cadere & de-
torqueri dicuntur, quum aliunde deflectuntur & deri-
vantur, quae Servius notat in vers. Aeneid. 6. initio, per-
legerent oculis omnia, i. picturam: nec incongruè pictu-
ram legi dixit, quum Graecè γραφειν & pingere dicatur &
scribere, hoc est, quod ait Horatius in arte Poetica, & nova
fictaq;. Itaq; videmus hic τὴν perlegerent picturam. e Grae-
co detortum.

Quid autem.] Idem enunciat lib. 3. de Fin. Cicero, il-
loquens Catonem. Si enim Zenoni licuit, quum rem ali-
quam invenisset in usitatam, mandit amq;, ei nomen impo-
nere, cur non licet Catoni?

Cecilio Plautoq;.] Non est improbanda lectio:

Quid autem,
Cecilio Plautoq; dedit Romanus. De his Poetis
dictum est in Grammaticis Epist. 1. 2.

Ademptum.] Id est, quod Virgilio & Vario negatur,
nec conceditur.

Invidor.] Nusquam ferè alibi reperias hoc verbum
παθητικòs sumtum, nisi in ipsius declinationibus, invi-
dendus & invisus, & ut Latine dicitur, inv dere hono-
rem alicui, Sat. 6. lib. 1. sic Graecè φθονειν τοις εαλακοσι την σω-
τηριαν, invidere captivi salutem, vel gravatè illam con-
cedere. Item cum infinito, μη φθονει σεσται, ne gravaris di-
cere. ut hic, cur in videor pauca acquirere: id est, cur gravatè
ferunt me pauca verba gignere & innovare, si id potest
mea inventio & lingua praestare? Eustathius interpretatur
hunc Ody 12. versum.

Μιτηρ εμει τερ' αρα φθονεις εειπον αοιδον
Τεσπειν

Mater mea cur gravate fers Phemium ad
harmoniam canentem Graecorum infortunia?

Τὸ φθονειν, φθονειν, η εν ταυτα καλοστος και μεμφοσ πδεται.
Hoc verbum hic usurpatur in prohibitione & querela. Pro-
cudere nomen signatum vocabulum transferre in usum:
quale est illud Graecorum, παν τοι γινόμενον χαθαρειν οφειλε-
ται, quidquid natum est, id denasci & corrumpi debet: quod
videtur sumtu ex Alcestide Euripidis, βροτοις απασι χαθκειν
οφειλεται, omnes homines morti debentur sic Epigt. 1. 2. κεφ. μ. 5.

Πασι θαρειν μεροσπειν οφειλεται, εδ' επς εσιν
Αυειον ει ζησει, θνητος επισαμενος, omnibus mors homini-
bus debetur, nec quisquam mortalis scit, an eras victurus sit.

Interit, &c.] Vide notas in Od. 9. l. 4. de discrimine ver-
borum perire & interire.

Pronos annos.] Ita dicit ad celerem temporis fugà Ode
6 l. 4. celere menses & 29. l. 1. pronos rel. bi. posse rivos. Pro-
folia cadunt Graeci dicunt φυλλοβολειν, τερ' εσιν, τα φυλλα απο-
βαλλειν, folia demittere η φυλλοφειν folia defluere.

Juvenum ritu.] Qui dicuntur ακμαζοντες, η εντελεις τω
ηλικια; η οι εν τη χαθιστικη ηλικια. quum autem hujus vigo-
ris tempus praeteritum est, παρηλικότες, η παρηλικότες, qui
ad aetatem tendunt senilem. Decidunt folia plantis, ait Ser-
vius in vers. Aen. 6. e Plinio:

Quam multa in sylvis autumnni frigore primo
Lapsa cadunt folia.

sanè sciendum est secundum Plin. l. 16. folia autumnali
tempore, quum sol transit in Scorpionem, id eò cadere:
quia omnis tunc in arboribus humor aestatis calore in-
venitur exhaustus: quò videtur addendum, & succedente
frigore succus, foliorum alimentum, ad centrum trunci
arboris se recipit repercussus.

Debemur morbi nos nostraq;.] Servius citat hunc vers.
Aen. 9. ad vers.

Ognitrix, quò fata vocas?
Mortalne manu facta, immortale carne,
Eas habeant? Ubi ejus sunt notae: non possunt a-
terna

terna esse, quae ab hominibus facta sunt: nā sicut animi facta sunt immortalia: ita corporis pereunt. Salustius, ceterum studia omnia nostra, sicut anima, immortalia sunt.

Terra Neptunus.] Existimo hoc generatim intelligendum de interitu & mutatione communi omnium rerum, ut hodie sit mare multis in locis, ubi fuit olim terra & contra, deserta quoque ibi, ubi florentissima olim civitates fuerunt. Quali argumento Servius Sulpicius utitur lib. 4. Epistolarum ad familiares ad leniendum Cic de obitu filiae dolorem: Ex Asia, inquit, rediens quum ab Aegina Megaram versus navigarem, capi regiones circumcirca prospicere: post me erat Aegina, ante Megara, dextra Piræus, sinistra Corinthus quae oppida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata & diruta ante oculos jacent. Capi egomet mecum sic cogitare: hem nos hominuli indignamur, si quis nostrum interit, aut occisus est, quorum vita brevior esse debet, quum uno loco tot oppidorum cadavera projecta jaceant? visne tute, Servi, cohibere & meminisse te hominem esse natum? De hac universali commutatione rerum lege lib. 8. Aeliani & lib. Meteorolo. Aristotelis sub finem. Nolo tamen historiae quae est apud Suetonium in C. Caes. cap. 44. fidem abrogare: ubi inter cetera, quae Julius destinavit ornanda, instruendoq. Urbi & ampliando imperio statuerat etiam siccare Pontinas paludes: emittere Fucinum lacum: viam munire, &c. quod in cogitationem tantum, non in effectum Caesari venisse Plin. l. 26. c. 4. ostendit: Succentur hodie Aethiopide Pontina paludes, tantumq. agri Suburbanae reddatur Italia: quem locum interpres Gallicus sic reddidit, quae sil herbe Aethiopsis a si grande vertu a dessecher & faire tarir les lacs & rivieres, quon en desseche le lac de Pontia: affin que la Campagne voi sine se ressentent tantant de terre. Hunc Campaniae locum Juvenalis scribit Sat. Iatrociniis valde opportunum, ut sylvam Gallinariam. Sed ad praesentem quoque Horatii locum pertinet, quod Servius scribit in hoc versus Georg. 2.

An memorem portas Lucrinog, addita claustra?
Atq. indignatum magis stridoribus equos?
Julia qua ponto longe sonat unda refluxo
Tyrhenusq. fretis, immittitur aestus Avernus?

In Bajano sinu, inquit, Servius, Campaniae contra Puteolanam civitatem duo lacus sunt, Avernus & Lucrinus: qui olim propter copiam piscium vectigalia magna praestabant: sed quum impetus plerumq. irrumpens inde pisces excluderet & redemptores damna gravia paterentur, supplicaverunt Senatui & praefectus C. Julius Caesar ductis brachiis exclusit partem maris: quae ante infesta esse consueverat, reliquit breve spatium per Avernum, quae & piscium copia posset intrare, & fluctus non essent molesti, quod opus Julii dictum est. Hanc molitionum Julianarum ruinam Virgilius lib. 9. sic describit, quum ostendit, quod Trojani & quomodo dextram Turni recidant: Qualis in Euboico Bajarum littore quondam

Saxea pila cadit magnis quam mollibus ante
Constructam jacunt ponto: sit illa ruinam
Prona trahit, penitusq. vadis illisa recumbit.
Miscent se maria, & nigra at tolluntur arena.

Arcet.] Inversio est casuum, affectio vocum Grammatica, quam alii faciunt figuram, sed quam recte, discito e Rhetoricis i. Od. l. i. pro a classibus arcet ventos, id est, dum ab his defendit classes, intuta sunt statione, Sic loquitur est Epist. 8.

Cur me funesto properent arcere veterno.

sic Cicero 2. de Legibus dicit arcere sacris: sed Catil. 1. etiam sine ellipti, a tectis & a manibus Urbis arce-re, Ultima syllaba in palus corripitur, hic, quae illo versu 6. Aeneid.

Et tenebrosa palus Acherunte refluxo.

extenditur, ut in Tityro,

Limosq. palus obducat pascua juncos.
sed hic caesura est.

Aptaremus.] Lubi navis poterat remis agi eluvione expressa, quae satis arvis prius nocebat.

Doctus iter.] I. averfus & datus in viam inoffensam. De hujusmodi rerum omnium mutabilitate & inconstantia exstat Sapphica & elegans Ode Sulpicii Luperici Sebastii junioris:

Omne, quod natura parens creavit,
Quamlibet firmum videas, labascis
Tempore: ac longo fragile & caducum
Solvitur usu.

Annis insueti solet ire valle:
Mutat & rectos via certa cursus:
Rupra quum cedit male pertinaci
Ripa fluente.

Decidens scabrum cavat unda topium:
Terreus vomis tenuatur agrus:
Splendet attrito digitos honorans
Annulus auro.

De syntaxi autem hujus vocis, doctus, Od. 19. l. 1. dictum est.

Mortalia facta, &c.] Proprie res fortiter in bello gestae dicuntur facta, ut alibi monuimus: ad quae Turnus Aeneid. 10. hortatur suos milites

Nunc conjugis esto
Quisq. sine, rectiq. memor nunc magna referto
Facta patrum, laudesq.

ubi Servius annotat, sequutus est Sallustium, qui ait Hispanorum fuisse morem, ut in bella euntibus juvenibus parentum facta memorarentur a matribus.

Nedum, &c.] Haec particula est Grammaticis omnium temporum, sed ne nunc est tantum praesentis, ut cognoscitur ex hoc Ciceronis exemplo Epist. 26. lib. 9. ad famal. me vero nihil istorum ne juvenem quidem movit unquam, ne nunc senem. Graeci τὸ nedum tu possis exprimunt per μήποτε οὐ δύνασθαι.

Stet honor.] I. incolumis & integer sit ac floreat. Opponuntur autem hic stare & perire, ut stare & affligi Epist. 9. l. 1. ad familiares stante vel afflicto.

Penes usum.] E festo valet, norma loquendi est in potestate consuetudinis & usus.

Res gestae.] Quia noster Horatius haec dedicerat ab Aristotele, ἐπὶ δὲ ἀποπότρετον, εἰ μὴ μοι πρὸς αὐτὰ, ὡς πρὸς Χαρήμων. Διὸ ἰδίῃς μακρὰν σύνταξιν ἐν ἀλλοῦ προπομπικῆν τῆς Ἡρώδου, ἀλλ' ὡς πρὸς ἡ ποιητῶν, αὐτῆς φύσιν διδάσκει τὸ ἀρμώδιον, αὐτῆς διαφέρει. lib. de arte Poetica, praeterea vero multo absurdius, si quis misceat ipsa, quemadmodum Chæremon Tragicus.

Quare nemo longam constitutionem in alio fecit, atque ut in Heroo, sed, ut diximus, ipsa natura docet, ut, quod congruit ipsi, partitione seponatur: didicerat, inquam, ab opere Epico versus jambicum & tetrametrum rejiciendum esse: nec plura vel suum geneta in una fabula confundenda more Chæremonis in Tragedia Centauro: ideo definit hic cuique fabulae suum metri genus: ut doceat heroicum & Epicum convenite maxime b. Illis & factis Deorum describendis: & ob id dicitur a Plutarcho metrum τελευτάτων, & ab Aristotele ibidem τὸ ἡρωϊκὸν εὐσιμώτατον καὶ ὀρθώδιστον τῶ μέτρων ἐστὶ. Heroicum metrum est perfectissimum, gravissimum & omnium maxime tumidum, quo spectat versus Sat. 10. l. 1.

Pollio regum.

Facta canit pede ter percusso: forte epos acer.

Ut nemo Varius ducit. Notum autem est, quid sit numerus, ex Oratore Ciceronis, quidquid est, ait, quod sub aurium mensuram aliquam cadit, etiamsi abest a versu (nam id quidem orationis est visum) numerus vocatur, qui

differtur: sed quum Horatius docet facta fabulae nefaria, scelerata, horrenda, qualia hic referuntur, scenae non esse committenda, videtur velle illa tantum narrari & audiri, non spectari, nec demonstrari, quod subindicat adverbium *si*. Rationem autem hujus rei videtur Aristoteles afferre ibidem, sed sub initium libri quum praecipit, *ὅτι ὅτε τὸς ἐπιεικῆς ἀνδρῶς δὲ μεταβάλλουσας φάινεται ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίας, ἔδ' ὁ βλαβερὸν ἢ ἐλευθέρων πέτο, ἀλλὰ μὴ μόνον*. non oportet in Tragedia viros egregia probitate insignes & innocentes apparere mutatos rebus valde secundis in valde adversas. Hæc enim fabulae constitutio nihil habet formidolosum, nihil miserabile, sed quiddam sceleris inquinatum & contaminatum, unde in animis nostris indignatio magis nasceretur, quæmetus injiceretur, & misericordia excitaretur: quod est ἀτραγωδίαταιον, ab optima Tragediæ constitutione maxime alienum.

Productior actus.] I. longior. Sic hæc geminantur apud Ciceronem l. 3. de Orat. Syllaba producta atq; longa. Fuit autem recta oppositio Sat. 6. lib. 2.

— Neque ulla est.

Aut magno aut parvo lecti fuga.

quod Euripides in Iphigenia sub finem & in Helene fecit: ubi Minerva, Castor & Pollux Dij per machinam inducuntur.

Spectata.] I. jam magno plausu acta iterum committi Theatro & spectaculo, tanquam nova esset, quod ferunt evenisse Eunucho Terentianæ.

Nec Deus.] Hoc quid sonat, quod Græcè dixeris, μήτε θεός μετῆ, πλὴν ὅσον τὸ παραματῶν ἀνδρῶν ἀδωάτορ ἐστὶν τότε γδ ἡ ἀδωάματῶν τὸ πρόσωπον ἢ ἀπῆλθῆ ἀνδρῶν πῶν, εἰδὲ ἀδελφῶν. *1. in hoc enim defectus verum in poeta & auctore non personam humanam requirit, sed divinam:* quales jam antè proposuimus in Gram. & postèa in Rhet. proponemus, unde lector facile optimèque perspiciet, quàm confidenter Goropius Becanus in suo *Vertumno* ad literam Samch velliecarit interpretes & quoslibet alios poematis Horatiani explicatores: qui τὸ θεὸν vindicem talis difficultatis non retulerint ad Herculem Alexicacum. Hic quidem accusator se facile revocasset ab hujusmodi alienæ inertiae accusatione, si potuisset animum instituere ad rationem interpretationis Servianæ, quæ versum nostri poetæ minimè de nodò Herculis intellexit, nec cogitavit quidem, sed *ἐπιεικῶς* de quovis perplexo negotio, ac de quolibet eisdem divino explicatore. Si præterea etiam hoc considerasset, quod haud scio ego, an Herculem haberit antiquitas tam Græcorum, quàm Latinorum vatum in numero magnorum Deorum, quem ad expeditionem talis difficultatis produxerit in scenam. Valuit quidem ille plurimum viribus corporis, sed hujusmodi, quæ, ut humanæ, nihil videantur esse ad divinas. quod autem modò perplexè scripsi de natura Herculis, id tam nunc ego ex Plutarchi testimonio problem. 28. Romæica. Quæst. certò affirmare possum, quum ad quaestionem, cur pueri jubeantur domo exire, quum *Ἰούλιαν* per nomen Herculis, respondet per correctionem aliarum rationum, eum naturam non esse Deum inter alios, sed extraneum, & aliunde peregrè profectum. Itaque lector contentus hic esse debet scientiam tropi citra ullam Gordiani vel Herculani nodi cogitationem. Hunc autem Becani locum, ut alterum Iosephi Scaligeri in castigationibus in Sext. Festum ad vocem *ambactus*, nunc studiosis adolescentibus expono ex indicijs D. Labri Batillici. I. C. unde nunc primum equidem didici, quis esset Goropius Becanus, nunquam antea mihi, ne de nomine quidem notus, quem sic meritò Scaliger ibidem descri-

bit, non possum non videre, quod Agyrta quidem, homo insignis audaciæ atque Imprudentiæ scripsit contra Turnebum super hac voce *ambactus*. Sed ut ejus omnes libri nihil aliud, quàm impudentissimam sui fiduciam præferunt: Ita hanc ejus de hac re opinionem, ut impudentissimam & ineptissimam rejicio. Nunquam legi majores nugæ, nunquam insigniorem temeritatem vidi neque audivi, ut qui omnes Linguas a barbara deducere velit, adeo ut ipsam Hebraicam Linguam posteriorem Cimbricam afferat: ubi etiam circulator Mosem reprehendat quòd nomina propria veterum istorum patrum a Gentilitia sua Hebræa, non a Cimbricâ, deducat. Ergo miseros illos vetres Hebræos, qui non Batavè scurrunt loqui, & feliciores longè futuros, si Antuerpienses, quàm si Syri sive Palestini fuissent. Talia infinita habent ineptissima illa origines, & tamen non de sunt, qui admirentur. At de ineptissimo homine plura aliàs, ubi erit locus. Hoc unum, in tantamole libri vix me reperisse, quod verum esset, & licet aliquid veri invenias, tamen id ejusmodi est, ut in ea alea dicere possis eum, aliquando ut vincat, assidue perdere. Post facta mihi hæc Indicia mōmīni hujus Becani in Satyr. 7. lib. 2. ad verba, *vertumnus natus Insquis*, Impulsus novitate notandi *ἐτυμολογίας* verba Latina per alia ceteris gentibus nullo veteri scripto cognita & celebrata. Aristoteles fabulam, vel potiùs dramata, Tragediam & Comædiam, vna solis periodo in arte terminavit: ut illa possit vno die artificiali recitari & peragi. Epopœiam verò majoris temporis spatio circumscripsit. Sic autem Comædiæ & Tragediæ tempus definitum est, & postea utraque est tributa in quinque partes ad commodiorem actionem, inter quas tibicines & chorus canerent, & actorem prædicarent: quod Plautus etiam observavit: nam in Amphitryone Mercurius & Jupiter inducuntur, & Lar in Aulu. partim sub aliena persona, partim sub propria solventes fabulam. Hoc autem præceptum solum est ex hoc Aristotelis in Arte Poetica: *φανερὸν οὖν οὖν, ὅτι καὶ τὰς λύσεις τῶν μύθων ἐξ αὐτῶν θεῶν τὰ μύθους συμβαίνειν, καὶ μὴ, ὡς περ ἐν τῇ Μηδείᾳ, ἀπὸ μηχανῆς, καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι τὰ περὶ τῶν ἀποπλῦν. ἀλλὰ μηχανῆς χρησέων ἐπὶ τὰ ἔξω τῶν δράματων.* Perspicuum igitur est, solutiones, & exitus fabularum ex ipsis fabulae proficisci rebus debere, & non, ut in *Medea a machina*: & in *Iliade* ea, quæ pertinent ad renavigationem: sed machinam utendum est ad ea, quæ sunt extra drama. Quidam existimant hanc Tragediam de *Medea* esse aliam, atque illam Euripidis: quòd in hanc non inducitur Deus descendens in scenam, qui fabulam solvat, rebus compositis, turbæque sedata: sed quia ibi fingitur *Medea* e scena fugisse ope quadam divinâ, & vehiculo a sole accepto, qui patrem ipsius Aetæam procrearat, non dubito. quin illa Euripidis intelligenda sit: quod nisi accidisset, fabula exitu caruisset, omni viâ fugæ intetclusâ mœnibus Corinthi, custodiâ vibis, & viris ultione: Tragedia verò de *Iliade*, cujus meminit Aristoteles, non pervenit ad nostram ætatem. Plura vide in proverbio, *θεὸς ἀπὸ μηχανῆς ἐπιφανέσθαι*, Deus ex improvise apparens: ubi citatur Plato de hac consuetudine Tragediarum in Cratylo & Cicer. li. de nat. Deorum.

Dignus vindice.] Nisi difficultas rei tanta fuerit, ut Deum aliquem, qui te ab ignoratione rerum præteritarum vindicet, & futurarum scientia illustret: denique qui fabulae solutionem & exitum facile reperiat, requirere videatur. Hunc locum Servius profert initio *Aeneid.* ad versum: *Musa mihi causas, &c.* ubi annotat: proponit, invocant, ac tertio loco narrent Poetae *Lucaus* tamè pervertit: nā proponit: deinde narrat: postremò invocatur

invocat. Non est tamen invocandum, nisi quippiam supra humanas vires requiritimus. Hinc Horatius, nisi nodus incidere, &c. ut hic, ait interpretis ille: nam non poterat Virgilius perse iram Junonis nosse. Item in 9. Aeneid. nisi adderet:

Juno viru animi meq; ministrat,
quis crederet Turnum evasisse de castris?

Quarta loquitur.] Ad hunc locum allud' alludit distichon Martialis:

Comœdi tres sunt, sed amat tua Paulla Lupercos.

Quattuor & cophon Paulla proferon amat.

Id est, mutam personam. Secus si fiat, id Pollux lib. 4. vocat τὸ πρῶτον χορηγία ἢ γυνεὶ τῆς τέρψης ἢ ποικιλίης τὴν παρὰ φθέρῳ. si quartus histrio quid loquatur, minime consentaneum instituto aliarum personarum, quod Aristoteles scribit rectè observatum a Sophocle in Ajace: ubi chorus tanquam vna persona alloquitur Tecmessam, & hæc illi vicissim tanquam vni respondet. quod ad exordium fabulæ pertineat maximè, nec ab ipsa, nec ab ipsius scopo discrepet. Illud autem officium virile puto referendum esse ad chori suasionem, auctoritatem, & orationis gravitatem, sive ille constet ex viris, sive ex feminis: quod facillè perspicias e choro Nebularum apud Aristophanem in Comœdia de nomine ipsarum, ubi fervatur a tam ventoso ac levi choro, & orationis majestas & sententiarum gravitas. Est ergo defendere officium vitile, ita gerere se in sustinendis partib. actoris, & officio ipsius suscipiendo, ut virum decet gravem, illudque præstare suadendis honestis, & vnius actoris partes tueri, quod est chori, qui patet ocium etiam Poetæ in concilianda ac velut emendanda, (ut Donatus explicat malè conciliate in Eunuch.) ipsi spectantium & audientium benevolentia laudatione vitatum, suscipiat. Conciliare autem est Servio in 1. Aeneid. ad versum:

Tu mihi quod unque hoc regni concilias.

novos comparare & superiores: reconciliare verò antiques & pares: reparare prius abalienatos: vnde videretur explicandum: chori partes etiam esse, ut amicos alienatos reconciliet, aut Poetæ auctori novos conciliet. Quidam hic legunt consilietur amicis, & interpretantur, consilium det amicis: sed admodum est inventu rarum & infrequens hoc verbum. De hoc autem officio chori consulendi sunt Aristoteles in Poetica, Athen. lib. 1. Scholiastæ Sophoclis & Aristot. hanc, ac reliqui Comicoꝝ & Tragicoꝝ interpretes.

Conducatur.] Chorus non debet cantare inter actus fabulæ, quod non sit profuturum documento fabulæ, & sit huic valdè congruens.

Justitiam.] Ex eo creditur dicta, quod cuique jus sistat juxta definitionem ipsius, ut τὸ δίκαιον ἢ δὲ δικαιοσύνη quasi δίκαιον καὶ δικαιοσύνη, quod in duas partes aliqd dividat æqualiter, ut lib. 5. Ethicorum Aristoteles notat.

Redeat.] Pro, Dij fortunent miseris, & superbos deserant.

Tibia.] Tibia dicitur Hebraicè תִּבְיָה a cavo, de quo in Grammaticis Sat. 2. lib. 1. Græcè αὐλὸς παρὰ τὸ αἶμα, a flando, & Latinè ab osse cruris, & maximè cervorum, ut Plutarchus memorat libello, ὅτι ἔστι τῆς ἡρῆς ἢ δέρας κατ' Ἐπίκουρον sub finem καὶ ὡς δὲ Μίνως τῷ Γλαύκῳ κεντρικὸς αὐλὸς θανύσης καὶ ἀποικίλης νεβρῶν συνθεσῶν. quod non liceat jucundè vivere secundum sectam Epicuri, quod D. Amiotus scite reddidit Gallic. cōme fit Minos, qui ense velut quant & Glances ses fluetes Candiores fautes de biche ta velee. Eandè, inquam, tibiam Plutarchus de Musica scribit ex Cōmētarijs Anticlis & histri de conditoribus modòrum non inventam esse a Marsya vel ab Olympo, vel ab Hiagnide, nec etiam a Terpsichore, ut hic versus habet.

Τερψιχόρη χελεσσοῦ παρὲν τεχνίμωνας αὐλὸς.

Terpsichore vna Musarū venusta præbuit tibi arte factas. nisi fortè velis referre hoc epithetum ad artificium posterarum tibiarum: nec etiam citharam ab Apolline, ut nonnulli putabant, sed tantum ipsum fuisse inventorem fidium & tibiarum, & tibicines a Poëtis conductos ad fabularum actionem juvandam. Addit idem auctor libello de quaest. Romai. quaest. 55. magnos honores hominum generi tributos esse a Numa Idibus Januarij religionis causâ: usum tamen tibiarum Aristoteles lib. 8. Polit. scribit, non tam repudiatum fuisse propter oris deformitatem, cujus causâ dicitur a Pallade rejecta tibia, ut apparet e lib. Epigram. Græc. cap. 1. αἰεὶς ἀλλήτας:

Μαρσύη, ἐφ' ἄσπῳ τὸν ἔρδιμα. τὰς γὰρ Ἀθήνας

αὐλὸς ἐκ φρυγίας οὗτος ἐλήισατο.

O Marsya ementitius es tibiam tuam inventum: hic enim tibi Minerva projecta e Phrygia prædatus est.

quàm quod inutilis videretur ad intelligentiam rerum. Pindarus tamen Πυθ. 4. 1. 13. facit inventricem tibiarum Minervam, αὐλὸν τῷ χεν παρ' ἄφρονον μέλιθ, fabricata est omnimodam tibiarum cantionem, ad imitandè lamentationem graviter sonantem & ex firmis Euryales maxillis editam:

hoc est, ubi Pallas audiisset sorores Medusæ, Stenonem & Euryalem lamentantes a Perseo caput Medusæ excisum & sibilos serpentem, qui etiam circa Gorgonum capita, editos ad imitationem talis luctus & sibilantium anguim, auleticen excogitavit, quam ob id legem, id est, modulationem multorum capitum nomina vit. Hæc autem origo τῆς αὐλὸς aludit ad ipsius etymum, παρὰ τὸ αἶμα, a flando, ut modò dictum est. Servius in vers. Aeneidos 9.

O vera Phrygia (neq; enim Phryges) ite per alta.

ita tibi partibus definit Tibia aut Serrane dicunturque sunt pares, & æquales habent cavernas: aut Phrygia, quæ & impares sunt, & inæquales habent cavernas. Ergo biforè, dissimilem, dissonum: non enim sunt pari modulatione compositæ: ut enim ait Varro, Tibia Phrygia dextrâ unum foramè habet: sinistra duo, unum acutiù habet sonum, alterum gravem. Vide quoque eadem de re Donatū de Tragœdia & Comœdia in Terentium.

Orichalco.] Hæc vox Græcè ὀρείχαλκον scribitur, vnde secunda syllaba producenda videretur, ut apud Hesiodum in Aspide.

Ὡς εἰπὼν κημίδας ὀρείχαλκίῳ φαεινῷ

Ἠφαίστι κλητὰ δῖοισι παρὰ κημῖσιν ἔθνηκε.

Sic fatus tibi as ocreis ex orichalo pulchris involvit a Vulcano donatis.

ubi Scholiastes definit ὀρείχαλκον τὸ λευκὸν χαλκίωμα. ἐν ὀρεσὶ γὰρ δῖοισι τὰ ἀλλοῖ δὲ φασι ὀρείχαλκον εἶναι ἕτερον μεταλλικὸν χαλκὸς πιμωτέρον. candidum atramentum. in montibus enim invenitur: alij verò affirmant orichalcum esse materiã metallicam ære pretiosorem: vnde conjecerunt hoc genus ex auro & ære conflatum scribendum esse aurichalcum: sed hoc nondum repertum est, sicut ὀρείχαλκον apud Nicandrum in Ther. legitur. ἢ τε καὶ ἠεὶ χαλκίῳ ὀρείχαλκον ἀμφερέπει. & quam, nempe coniam, & Heractium organum vnd. q. tractant, sic e Thalia factum τὸ Thalia Latinum extendit penultimam Eclog. 6.

Nostra nec erubuit sylvas habitare Thalea.

Corripit etiam Virgilius duodecimo Aeneidos sub initium:

Ipse dehinc auro squallentem albòq; orichalco.

Circumdast lorica m humeris.

vnde altero post versu,

Olim arbor: nunc artificis manus ære decoro.

orichalcum vocat æs decorum. De quo etiam vide inter prætera

καρχηδόνος est ἐκχούσθ' ἴλιος, qui est Aristophani in Pace κίχλις, ut notatum est in Epistola decima quinta libri primi, ad verbum melius turdo, in fine Gram. Vis autem talis risus appositè notatur verbo tollere, quo Cic. lib. de Facto utitur dum refert Socratem stupidum & mulierosum vocatum a Zopyro physiognomone quoddam jugula concava non haberet, in quo Alcibiades cachinnum dicitur sustulisse. Plato l. 3. de Repub. risum vetat profusum & Ovidius l. 3. de arte modum illius præscribit puellis:

Est, quæ perverso distorqueat ora cachinno:
Quam risit, læta est, altera flere putet.
Illa sonat raucum quiddam, atq; inamabile ridet,
Ut rudis a scabra turpis a sella mola
Sint modici rictus: sint parvæ utring, lacunæ,
Et summos dentes ima labella tegant,
Nec sua perpetuo contendant ilia risu
Sed leve, nescio quid, fæmineumq; sonent.

Intererit.] Quod Græcè effertur, πολὺ δὲ δόξαι. Mira est hujus loci varietas: Quidam enim legunt Davus herúsvve, alii Davus, alii divus, an heros. Alii Davúsne loquitur, an heros: Alii divus, an Iruus. Egd vero primam in Dialecticislectionem sequutus sum, quanquam videtur Lambino parùm consultapœtæ admonitio de heri & servi dissimilitudine omnibus nota: sed eadem ratione rejicienda quoque esset admonitio de senis & juvenis differentia: quæ perinde cognita & perspecta est, atque illa de hero & servo perinde sunt exempla omnibus nota. Lectio etiam secunda & tertia eò etiam repudiantur: quod ibi sint personæ non Comœdiæ, sed Tragœdiæ convenientes. Præterèa improbantur etiam hæc Davus herúsvve & Davus an heros, quod proprium nomen cum appellativis conjungantur: sed hic Davus οὐνεκδοχικῶς potest sumi pro callidissimo quoque servo: Denique existimo generalem esse admonitionem, ut personæ fabulatum quarumlibet inter se differant sermone & moribus: ut conditione, ætate, sexu, instituto & natione videntur disparari: quod exemplis Tragicis confirmat. Est autem Davusdictus quasi Dacus e Dacia, cujus topographiam attigimus in Gram. Od. 55. l. 1. Ex illa regione servi callidi adducebantur Athenas & Romam. Quidam putant Horatium alludere ad primam Terentii Comœdiam, ubi Simo herus & Davus servus inducuntur. Hic autem servus tam frequens est in Comœdiæ, quam vulpes in fabulis Æsopi.

Maturus.] Tali epitheto afficitur Æneid. 3. sub principium Acestes, hoc ævi maturus Acestes. Hoc etiam tribuit Plutarchus in Lycurgo juvenibus, ἐγάρ μιν δὲ δὲ ἀπαρτίως ἔμικρος, ἡδὲ ἀόριστος ἔστι γάμον, ἀλλ' ἀκμαίους καὶ πεπεισμένους, vi ducebant uxores, non parvas quædam, nec immaturas, sed florentes & maturas. De senibus dicitur ἐν Ἐκκλησιάζουσις Ἀριστοφάνους, ubi anus sic de se: εἴ τις ἀγαθὸν βούλεται παθεῖν πρὸς ἐμὲ χρὴ καθεύδειν, ἢ γὰρ ἐν νεῖαις τὸ σοφὸν ἐρεσμεῖ, ἀλλὰ ἐν ταῖσι πεπεισμένῳ. Si quis velis fructum aliquem percipere, illi apud me dormiendum est. Nulla enim experientia & usu rerum valent adolescentula, sed anus matura, undè Democriti matura vetustas a Lucretio l. 3. sub finem.

Matrona.] Similis est allusio ad Phormionem Terentii Comœdiam, ubi Naufistrata matrona & Sophrona nutrix inducuntur. Sed de hac voce dictum est in Gram. Od 4 l. 3.

Sedula nutrix.] Qualem fuisse Eurycleam Telemachi nutricem scribit Hom. sub fin. lib. a. Odyss. κεδνήν καὶ πρὸς μνηστῆρας ἰάν καλὸν, Providam & beneconsultam vocans animum.

Mercator vagus.] Valet hoc epitheton, quod dicit Epist. l. l. 1.

Impiger extremos currit mercator ad Indos. Ἀλώμενθ' ἡπείρου Plato 2. de Legibus τοὺςδε ἡπείρου ἐπὶ

τὰς πόλεις ἐμπίδες καλοῦμεν, Planetas vocamus eos in mercatoribus; qui urbes pervagantur.

Cultor agelli, &c.] Propriè sumitur hic in cultor, & hinc translatum fuit Ode 34. l. 1. parcus Deorum cultor, ut ipsorum οὐρα in carmine Sæculari:

Phœbe, ἢ Ἴστυριανῶ, potens Diana,
Lucidum cœli decus ὀ colendi Semper, & culti.

Thebis nutritus.] Utitur hic primis nominibus, pronatis ab illis, Thebanus & Argivus. Præterèa Servius annotat i. Æn. Argos esse neutrius generis in singulari, in plurali masculini, Argi, orum. Moresigitur inducendis personis affingendi sunt pro illarum conditione: ut servi sint dicto audientes, domini contra imperiosi: senes graves & bene-consulti: juvenes leves & ardentes amore, impotente & parum prudentes: matronæ sanctæ & pudicæ: nutrices officiosæ, diligentes, sedulæ ac providæ: mercatores πολὺπώροι, impigri: olitores assidui ac periti: Colchi crudeles ac sævi: Assyrii callidi & astuti: Thebani infelices ac miseri: Argivi felices ac victores. Verùm ad notionem morum cuiusq; plurimum valet lectio historiarum, maximeq; illius, quæ textitur accuratâ descriptione locorum & regionum constitutione cœli: quo enim cœlo unusquisque mundi tractus affectus est, eodem ibi animalia nata & educata solent imbui.

Faviam sequere.] Id est, quod de ea persona fando accepisti ab aliis, id sequere: undè dicit, reponis, pro iterum inducis personam ac velut in scenam reducis, quæ prius fuerat ab altero inducta: vel aliter: si tu vis inducere personam ab aliis prius inductam; eam moribus æqualem prioribus inducas: si novam; iisdem moribus præditam facias in extremo, quibus in initio.

Honoratum.] Ante hanc vocem videtur ellipsis τῆς, ut, vel exempli gratiâ, si fortè inducis Achillem, talem informes, qualem prius Homerus effinxit, impigrum, iracundum, inexorabilem, acrè. Hæc epitheta Latina sunt Græcorum interpretationes, ut honoratus, τῆς δὲ ἰος, impiger & acer τῶν ποδῶν καὶ ποδῶν ἀκίς, qui valet celeritate ad evadendum, vel occupandum: iracundus & inexorabilis, δὺσπερθ' ὅ, βα' ὑμῖσις, ἢ τεγκτ' de quo Od. 6. l. 1. Illud autè, honoratum, quidam referunt ad supplicationem Thetidis Iliad. a.

— ὅρ' ἂν Ἀχαιοὶ
Τίον ἐμὸν πῖσσω, ὀρέλλωσιν τὲ ἐτιμῆ
— Donec Achivi

Filium meum Achillem honorarint, & honore illum cumulârunt.

Inexorabilis.] Ἀτεγκτ' ἢ ἀμείλιχον ἢ πορ' ἔχων, id est, qui non potuerit placari a Phœnice præceptore & Nestore, ut est videre Iliad. δὲ ὅ, ubi legatio principum exercitus Græci exponitur.

Arroget armis.] Arroget aliena vi, tanquã rapiat jure. Plato l. 3. de Rep. reprehendit Homerũ, quod Achille inducat nimis sævum, Deorum contemtorè, muliebriter lamentantem, avarum, &c.

Iracundus, &c.] Propter Briseida sibi ereptam. Medea ferox.] Qualis cognominatur in Pharmaceutria Virgil.

Sævus amor docuit natorem sanguine matrem
Commaculare manus: Cruelis te quoq; mater: undè nota est crudelis Medæ fabula tã e Græcis auctoribus, Euripide & Apollonio Rhodio, quam e Latinis Ovidio l. 7. Metam. (quem ferunt scripsisse unam de Medea fabulã, quæ facile superet Tragicos omnes Latinos) item e Justinil. 42. e Cic l. 3. de nat. Deor. & p lege Manilia, tam nota, inquam, est hæc fabula omnibus ut Virg. illam p transitum loco suprâ citato tetigerit, ait Servius ibidem, & in Æneid. 7. sub finem ad verbum:

Quin & Marrubia venit, &c. Idem interpres scribit, Marru-

Marrubios, id est, Matfos populos nominasse Medea, Angitiam ab eo, quod deus carminibus serpentes angerent. Sed de Maribus epe e notas in Oden. l. 1. His tamen locis repugnat, quod a. i. n. narrat de Medea in Corinth.

ino.] Quidam ex Hyginolib. de fabulis cap. 1. putant Euripidem fabulam Ino in scriptam fecisse, et fortassis loco adducti, qui est in choro l. 4. Metam. & sexto Fast. Haec autem fabula cognoscitur facillime ex Scholiaste Homeri in hunc versum Odyss.

Τὸν δ' εἶδεν Κάδμους θυγάτηρ καὶ Λαοκόων
Λαοκόων

Hunc autem Ulysses vidit euntem Ino, Leucothea pulcris talis praedita. Η δὲ κατὰ τὴν ἰνὸν, ἣτι Λαοκόων ἰσοεῖα. Διονύσιος γὰρ ἡ τοιαύτη τις ἐστὶν ἰνὸν Ἀθάμαντι σωσικλήσῃσιν ἔχει παῖδας Μελικέρτῃ καὶ Λεάρχῳ. Ἀθάμαν δὲ κατὰ μύθον Ἡγὼ τῆς φρονίας κηθεῖς, ἔπειθ' ἔθραψε τὸν Διόνυσον ἀναίρει καὶ Λεάρχῳ. Ἐπει δὲ καὶ τὸν λοιπὸν ἔμειλε παῖδας διαχειροῦσθαι, βασιλεὺς αὐτῶν ἡ μήτηρ ἰνὸν καὶ διὰ τὰ λάλασθαι τῆς Μιγαείδ' ὁ θεὸς οὐκ ἔστι φραμίσα, ὅτιν καὶ Λαοκόων ἐλάλησεν, συγκατέβηεν αὐτῶν τῶ βασιλευμένῳ παῖδι ἐς θαλάσσαν, καὶ ἰσθῆσον ἔλαχε τιμῶν αὐτῶν κληθῆναι Παλαίοντι, δεῦ το κατὰ μύθον συλλαμβάνεσθαι π τοῖς ἀπὸς παλαίοντι τοῖς κατὰ θαλάσσαν παλαίοντι, ὅ ἐστι ποσειδῶν ὡς τὰ ταυτῆσ' ἔπει καὶ ἡ παλαίοντιν ἡραρομένη δὲε κατὰ περὶ τοῖς παλαίοντι. Θυγάτηρ δὲ ἰνὸν τῆ Κάδμους, ὅς ποσει τῆς θυγατέρας ἑδύσ' ὄχρησε. Σαμίλη γὰρ ἐρλήχθη κεραιῶν Ἀραυῖ δὲ κοινῆσα διόσπασατο τὸν ἦν Ἀκταίωνα, Λαοκόων γὰρ ἐς θαλάσσαν ἤλασε. i. Historia Inonis sive Leucotheae, (nec enim mulier biuominis est) sic se habet: Ino Athamanti coniugio junctam binos habuit liberos, Melicertem & Learchum sive Clearchum. Vt iam Athamas Junonis irā ad infantiā adultus, educato Dionysio, interfecit Learchum. Quam verò alteri manus cruentas asferre pararet, mater Ino ipsam exportat, & per albescentes campos Megaridis currens, unde Leucothea etiam vocata est, seipsam cum puero exportato in mare projecit, ac diuinum honorem sortita est, cum ipso Palamone, deflexo ex eo, quod, ut fabula narratur, non nihil simpliciter & amice luctantes, vel in re nautica elaborantes. Invenitur enim apud antiquos ludus palaestrae & lucta bisariam scripta. Praeterea Ino Cadmi filia, qui miser, arumiosus, & infelix in filiabus fuit: Semele enim fulmine incensa est: Agave verò mente capta filium Acteonem descerpit: postremo Leucothea in mare desinit.

Perfidus Ixion] Perfidia Ixonis est. Istitit in Socrum in Junonem, in Jovem ipsum & in affines, ceterum memoriā repete, quod dictum est Od. 11. l. 3. de Ixione: addam tamen, quod Scholiastes Apollonii Rhodi scribit in hunc versum lib. 3. Ἀργαυτικῶν.

Λυσίμην ὁ χαλκίον ἰξίωνα γείονι δεσμῶν.
Solutus Ixionem sub terra ferreis vinculis,

ut, quid hic differat a Scholiaste Pindari eid. β. Πουδ. narratione fabulae: intelligatur. sic igitur scribit: φλεγγὺς δὲ ἡδὲ ἰξίων, ὡς καὶ Ἐυριπίδης, φλεγγὺς ἡδὲ δευπότ' ἰξίον. Φερειῶν δὲ δὲ Αἰτῶνος φησὶ δὲ ὡς γαμήσιος Διὰ τῆς Ἡονίας θυγατέρας πηλάκα ὑπέχετο δῶσεν δῶρα. Ἐλάτῃ δὲ ἐπὶ ταυτὰ τῆ Ἡονίας, βέρεθρον ποιήσας καὶ πυρακτώσας σκεπάζει αὐτὸν κελῖοις ἔνδοις καὶ κόνι κελῖν' ἔμπεσαν γὰρ ὁ Ἡονίος ἀπόλλυται. Λύσσα δὲ τῆ ἰξίονι ἐπέπεσε διὰ τῆτο, καὶ ἐδύει αὐτὸν ἰθαλεν ἀγρίοις, ὡς θεῶν, ὡς ἀνθρώπων πρῶτ' ἂν γὰρ ἐμυλῶν ἀνδρα ἀπέκτεναν. Ελεήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ζεὺς ἀγρίει, καὶ ἀγρίοις ἠερόηταις Ἡγὼ δὲ Ζεὺς νεφέλων ὁμοίωσας Ἡρα παρομοιῶζει αὐτῶν, καὶ ὕπερον πομπῆσιν τετραάντων πτόχων, καὶ δεσμῶσιν αὐτῶν πτωρεῖται. i. Ixion filius fuit Phlegya, sicut etiam Euripides, scribit, o Ixion domine fili Phlegya. Pherecydes verò dicit eum fuisse filium Aetonis, qui quum ducturus esset Diam Eionis filiam, multa se daturum dona promisit. Vemente autē Eionico illa petunt, Ixion curavit fossam incendii faciendam, quam texit lignis tenuibus pulvereq, minuto: illic autē d-

lapsus Eionius perit. Ob hoc rabies Ixionem incessit: nec quisquam voluit ipsum exiire nec Deorum, neq, hominū: primus enim hominem tribu sibi conjunctum interfecit: quē Ixionem Jupiter miseratus exiavit, & exiavit Junonem amavit. Sed Jupiter nubem Junonis similem fecit cum ipso dormire, & postea rota facta quatuor radiis constanti alligata, pleclitur. Confer hunc locum Apollonii cum illo Pindari propter varietatem, reperies etiam fabulam excogitatum in ingratos. Eandem describit Tibullus:

10 Illi Junonem tentare Ixonis ausi
Versantur celeri noxia membrarotā.
Io vaga.] Ex Episodio Jonis in Prometheo Aeschyli facile, quae fuerit Io, periticias & maxime ex annotatione Scholiastae in sum sub mediū fabulae ad hunc versum:

15 Τὴς γῆς π' ἄνθ' ἢ πνῆ φῶν λάσσαν; &c.
Qua regio, quod genus, quem me videre dicam?
Φασὶ δὲ ὅτι ἡ ἰνὸν ἡ τῆ ἰνῶν θυγάτηρ ἑραδῆσιν παρὰ Διὸς, ἐπεὶ τὸτο ἔρωσ' ἡ Ἡγὼ, καὶ ἔμειλε καταλαμβάνεσθαι παρ' αὐτῆς, μετ' ἐβλήθη παρὰ τῆ Διὸς εἰ βουῖσιν, καὶ γῶσθι, τίς εἰ ἡ. Ἡγὼ δὲ ποσειδῶσιν τῆ Διὸς ἐκλήθησιν ταυτῶν, καὶ ἔλαβε δῶρα παρ' αὐτῆ καὶ ἑδύσ' ἂν Ἄργῳ τὸ παντῆρ φυλάττειν αὐτῶν. Ὁ δὲ Ζεὺς παρὰ ἑραδῆσιν αὐτῆσιν ἐπέμψα τὸν Ἐριμῶ ἀφελῶσιν αὐτῶν τῆ Ἄργῳ καὶ διακομίσει αὐτῶν. καὶ ἔπει ἄλλοις λάβεις Ἄργῳ τὸν παντῆρ ἀκλῶν, διὰ βολῆς λιθῆσις τῶσιν ἀνθρώπων, οὐ τὸ φάσμα ἡ Ἡγὼ τῆ ἰνῶν, καὶ μετὰ τὸν αὐτῶ θάνατον παρεδίεικνον, ἐπὶ τῶ μάστιγι ἐκφοβῶν αὐτῶν. Ἡ δὲ πολλὰ πλανήσασιν καὶ εἰς διαφόρους τόπους, τὸ τελειώσιν ἀπὸ τῆσ ὅς Κάκκησον ἐλάμιν τὸν Προμήθεα, id est, Ferunt Ionem Inachi filiam ab Jove adamata: quod quum Juno rescruisset, idq, magis comperitum habitura esset ex ipsa, mutata est ab Jove in vaccam, ne agnosceretur, quanam esset. Juno autem accedens ad Jovē hanc poposci, & ab ipso in donum acceptam tradidit Argo, undiq, oculato asseruanaā. Verum Jupiter iterum illius amore captus, misit Mercuriū, ut hanc auferret Argo & hanc transferret ad ipsum. Arq, quum alio modo fallere Argum undiq, oculatum non posset, jactu lapidis eum interfecit: cuius spectrum Iuno post ipsius mortem Ioni vacca indicavit, ut ipse maximam incuteret terrorem. Illa diu pervagata diversarū regionis etiam ad Caucasum pervenit usura Prometheus.

20
25
30
35
40
45
50
55
60
65
Haec autem Scholia Servius ferē reddidit ad verbum 7. Aen. in hunc versum:
At leuuro clypeum sublati cornibus I.
Hec, inquit ille, Inachi filia Argivorum fluminis fuit. Haec amavit Iupiter, & dum cum ea esset, supervenit Iuno: ille timens, ne deprehenderetur, Io mutavit in vaccam, & eam postea dedit Iunoni, ne pellicem confiteretur: cui Iuno Argum oculatum omnib. membris (Aristonis filium) deposuit: quē quum Iupiter per Mercurium interemisset, eum Iuno in pavonē mutavit: Ioni verò immisit astrū, quo diu exagitata pervenit ad Aegyptum & Iovis voluntate in Ixionem mutata est. Siquid verò his amplius velis de Ione, vide de ipsius statua Theocritum eid. β ad hunc versum,
Ἐν μὲν ἐν χρυσοῖο τετυμῆν ἰναχίς ἰὸν
Inachis tuerat ex auro ducta. & Ovid. l. 1. Metā. ex eo cognoscuntur errores vagi Ionis, quod cestro Iunonis incensa in Aegyptū usq; pfugerit, incertis semper adibus & fedibus errans nusquā diu manere, nusquā consistere visa.
Tristis Orestes.] Orestis quoq; tristitia contracta creditur ex caede parentis, adulteria matris, particidio, domesticisq; funeribus. Quamvis autem nō sit notius historis Orestis; tibi tamen auctores indicabo, qui alquam illius mentionem fecere. Euripides de eo scripsit Tragicam severam: de eodem Pacuvius. Eodem pertinet fabula Aeschyli Eumenides, de hoc Virg. 4. Aeneid. v. 330. scelerum furus agitur Orestes. Item Aeneid. 4. v. 471. Servus agitur Orestes. Cic. pro Ros. Amer. & in L. Pison. Item Aeschines, adversus Timarchum sub finem.

Si quid

Si quid in expertum.] Hoc παθητικὸς sumendum est, ut lib. 4. Aeneid. ver. 415.

Ne quid in expertum frustra moriturus relinquat. pro indictum, minime spectatum, usurpatum & probatum: quomodo simplex sumitur in oratione pro Cornelio Balbo, virtus experta & perspecta.

Personam formare.] Hæc ἐπισημαστικὸς dicuntur, id est, explanandi antecedentis gratiâ subtexta. Quid hæc vox valeat, ex Epistola 17. l. 1. discite ad hæc verba:

Personamq; feret non &c. verbum quoque τὸ formare Græcis ἐκωνίζω, πλάττω, καὶ ποιεῖν ἐκφρασιμὸν εἶναι potest fingere, simulare, depingere,

Servetur.] Ellipsis τῆς, talis, ut persona nova talis appareat per omnes actus & scenas, qualis propolita est initio, id est, neque habitum neque mores mutet.

Communia.] I. res, materias & argumenta de communi sumta & de novo tractanda difficile est sic dicere, ut illa tibi uni vindices, nec alius relinquant facultatem eadem postea scribendi.

Deducis in act. &c.] I. in Comœdiam aut in Tragœdiam 20 transfers.

Circa vitem.] Videtur orbis hîc explicandus, quidam contextus imitabilis & communis argumenti, & circularis, continuaq; series poematis ad imitandum suscepti: quam non debes ita sequi, ut nihil in ea immutare ausis: alioqui publicam materiam non facies propriam. Vilis aut dicitur, quia talis imitatio, ut omnibus nota, contemnitur. Sic Cic. in orat. desiderat in Thucydide orbem orationis. Sed ego puto Ciceronem in hoc requirere concinnitatis orbem, ubi concurrunt multæ dictionis figuræ in varia sonorû similitudine circa initia & clausulas sententiarum. Intelligamus igitur hîc orbem quem Græci κύκλον dicunt, quum aliquod poema pertractat circulari quodam ordine atq; uno tractu, undè non facilis est exitus, rem propositam.

Verbum.] I. Non reddes verbum verbo, sed sensum e sensu exprimes. Pro hac syntaxi Cicero dicit de Opt. gen. Orat. In quibus verbum pro verbo necesse habui reddere, & de Cla. Orat. Isdem verbis sive ad verbum reddere, quod cogitavimus. Pro quo idem lib. 4. Acad. quaest. 2. τὸ λέγειν λέγουσιν dicimus comprehensionem e verbo exprimentes, ut Terentius in prologo Adel. verbum de verbo expressum extulit, & Quintil. lib. 10. cap. 6. quæ cogitaverant ad verbum agendo retulerunt. Interpres autem Græcè dicitur ἑρμηνεύς, ut Xenoph. lib. 1. Pæd. ὅπως μὴ δι' ἄλλων ἑρμηνέων τὰς τῶν Θεῶν συμβουλὰς σοφίης νε per alios interpretes consilia Deorum intelligas. Ante interpretes desideratur tanquam, per ellipsin: quæ particula expressa, quanquam eam vim adjungit voci interpretis, ut significet potius eum, qui aliena imitatur pro suo arbitratu, quam qui convertit illa in aliam linguam; dicam tamen in alienis scriptis in alteram linguam convertendis cautionem adhibendam primum ut interpretis, utramque probè teneat linguam, & eam ex qua, & alteram in quam aut sermo aut scriptum convertatur: ut deinde verba verbis facultate significanti respondeant. Ita fiet, ut sententia ex illis optime facileque percipiatur. Quamvis enim illa hanc constituent; ex ea tamen, ut Grammatica ex Dialectica, vim suam & significatum sumunt. Qui sic interpretatur, ponit quidem nobis ob oculos, quid auctor sibi proposuerit docendum; sed modum characteremque dicendi, quo usus sit, non expressit. Erit igitur perfecti & absoluti interpretis, ut hæc magis animata & formata lectoribus videantur, omnes dicendi amœnas veneres, & venustates, quibus auctorem, qui convertitur, usum animadvertit, reddere tropos Græcos tropis Latinis, numerosam orationem numerosam, figuram dictionis & sententiæ figuris ejusdem seorsim gene-

ris: undè maximè solet vis affectuum lectoribus relucere; sicut ex pronuntiatione & ipsius partibus voce & gestu: quæ tamen scripturâ non possunt, ab interprete representari. Sensisse cum Horatio Cicero videtur, quum formam interpretationis, quâ usus fuit in contrariis Æschii & Demosthenis orationibus transferendis, sic describit: nec converti, ait ille, ut interpretis, (quod reprehendit lib. de Finibus: nec tamen, inquit, exprimi verbum e verbo necesse erit, ut interpretes indiseri solent) sed ut orator, sententiis isdem & earum formis, tanquam figuris, verbis ad nostram consuetudinem, aptis: in quibus non verbum pro verbo necesse habui reddere, sed genus omnium verborum, vimq; servans. Non enim ea me annumerare lectori paravi oportere, sed tanquam appendere. Ad hunc modum vult Horatius suum, quem hîc fingit, Poetam pertractare sumtam aliundè scribendi materiam. Hæc autem ratio verbi non exprimenti e verbo melius cognoscetur, si periodus quævis operis convertendi intelligentiâ interpretantis primum comprehensa teneatur. Deinde illius sententia, tanquam ab ipso inventa & excogitata esset, purâ & tali oratione in alteram linguam transferatur, qualis erat illius, undè fuit expressa, ut modò dictum est. Cicero tamen Tuscul. 3. scribit se verbum verbo interdum reddere, quum ita disputat cum Epicuro, fangar jam interpretis munere, ne quis me putet fingere, dicit Epicure, hæc nec equidem habeo, quod intelligam bonum illud, detrahens eas voluptates, quæ sapore percipiuntur: detrahens eas etiam, quæ ex veneris: detrahens etiam eas, quæ audita & cantibus: detrahens eas etiam, quæ ex forma oculis suaves motiones. Hic igitur Cicero vocat se, præstatq; interpretem, qui verba Latina de his expressit verbis Græcis: quæ sunt apud Laertium & Athenæum, εἰ γὰρ ἐξ ὧν ἔχεται τὸ ἀγαθόν, ἀφαιρῶν μὲν τὰς διὰ τῶν χυλῶν ἡδονὰς, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι' ἀφροδισίων, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι' ἀκρομάτων, ἀφαιρῶν δὲ τὰς διὰ μαρτυρίας καὶ ἰσχυρῶν ἡδέας κινήσεις. Itaque hæc Ciceronis definitione & intelligentia interpretis est, qui verbum verbo reddit; modò tamen reddiderit Grammaticam, Rethoricam, Dialecticam auctoris propositi, totum sic auctorem redditum & conversum arbitrabor ait P. Ramus in prælectio. in Cice. de opt. genere oratorum. Similem autem cacozeliam Antonius reprehendit 2. de Orat. in Q. Fusio, qui virtutes C. Fimbriæ (hic enim fuit orator) toto genere paulò fervidior atque commotior (ut scriptum est in Bruto) sed duo vitia consecretari maluit, oris pravitatem, ut os deformiter in dicendo contorqueret, & verborum latitudinē, ut vastè & rusticè verba pronuntiaret. Hic locus quanquam in arte dissimili, multùm illustrat hunc Horatii. Itaq; legatur.

Cyclicus.] Non convenit inter veteres novosque interpretes ratio hujus vocis: quæ videtur quibusdam esse nomen Poetæ, ὅσπερ μὲν ἀρχόμενος μεγαληγορεῖ, καταλήγων δὲ ταπεινὸς λέγει. qui magnificè initio sui poematis canit, sed hinc tendens ad finem summissè. Alii communiter intelligunt de quovis circumforaneo recitatore carminum Epicorum, quem Græci dicunt βάρηδον, καὶ κύκλιον, ἢ κυκλικόν, & inter hos Turnebus, qui τὸ κυκλικόν scribit posse dici modò de Rhapsodo: ad quod protulit Epigramma Græcum lib. 2. Epigrammat. quod est in tit. εἰς τὸς ποιητὰς. Πολλοὶ γὰρ

Τὸς κυκλίους τ' ὅτε τ' ὅτε ἀντὶς ἐπειτα, λέγειας
Μισθὸν λαποδύτας, ἀλλοτριῶν ἐπέων.
Καὶ διὰ τὸ τ' ἐλεῖν τοὺς ποσειδάων πῆλον ἰδὲν ἔχον
Παρθένου κλέπτου, ἢ πάλι Καλλιμάχου.
Θνεὶ μὲν ἐὰν τὸν γυνάμιον, εἴ ποτε γράσας
Εἶκαλ' ἐν ποταμῶν χλωρῶν χερσὶν ἰδὲν.
Οἱ δ' ἄνω τὸν Ομηρον ἀναιδέως λαποδύτας,
Ὡς τε γράφειν ἴδην, μὴν αἰεὶ θεῶν.

Eos demum odi, qui versus cyclicos recitant, ut furus Epopææ

præ aliena. Ideoq; ad Elegos magis animum appello, nihil enim passim Peribemio aut Callimacho suffuravi. Eiam ego similis aurito asino, si unquam scripsero hæc, ἐκ ποταμῶν χλοῆς χελιδόνια. Illi autem impudenter sic Homerum prædantur, ut iam scribant, ἴραμα cane Deo

Alii tamen scribunt quosdam versus dici circulos, quod, a quovis horū in ceperis, sententia semper quadrabit, & hoc confirmat testimonio Johannis Grammatici in posteriora Analytica Aristotelis ubi citatur hic versus Homeri:

Χαλκῆ πάρεθ' εἶμι, Μῆδ' ἐπὶ σήματι νόημα.

Quidam hunc Cyclicū putant esse Stasimum, de quo nihil aliud compertum habeo, præterquā quod ferant eum fuisse scriptorē τῆς μικρᾶς Ἰλιάδος & quam sic exorsus est:

Ἰλιον εἶδα καὶ Δαρδανίην ἐγείνθην, id est,

Ilium cano & amabilem Trojam.

quam postea Latinam fecit Lælius Poeta vetustissimus & Charisius citat nomine Iliadis Cypriæ, ut doctè Jos. Scaliger in Catullum annotavit. Ego verò censo τὸν scriptorē Cyclicus sumendum pro triviali & circulatorio Poeta, qui solet in triviis carmina sic initio tumida recitare, ac in compitis sua qualā venditare, meminit cycli Epici Chrestomathia Procli sub initium, sed locus mihi videtur parum juvare Lectorem ad cognoscendum eum Cyclicum. Hoc præterea exordium, Fortunam Priami, &c. perspicitur non esse Antimachi Poetæ, qui tanti factus est a Cicerone & Platone, ut ab illo clarus sit appellatus, & ab hoc attentè diligenter que auditus, quiq; bellum Thebanū, non Trojanum, scripserit, & illud multò antè, quàm hoc gestū fuerit: sed hanc dubitationē tollet postea Rhetoricorum observatio. Contra tamen utriusque approbationem Catullus statuit Antimachum in Thebaide huic vitio affinem:

Parva mei mihi sunt cordi monumenta laboris:

At populus tumido gaudeat Antimacho.

quicum Smyrnam Cinne poema tumidum & obscurum comparat sub finem Epigram. quodd historia Cinaræ & Myrthæ sit a Cinna alitius repetita, quam Poetæ & poemati conveniret.

Quid dignius.] Nec verbis sonantius, nec sententiā gravius quicquam vix posset proponi, ut Dialectica modò attigerunt.

Parturient.] Hic versus de senario Græco jambico, ὠδῶν ἕρ' εἴτα μὲν ἀπέκτελεν, ex pressus est, quem scriptor Adagiorum reddidit, Mans parturiebat daude mourem prodit, a quo petes illius rationem & ortum.

Dic mihi.] Interpretatio est trium primorum versuum Odysseæ disticho comprehensa.

Ἄνδρα μοι εἰπὲς Μῆσα πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πηλοέθρον ἔπευσε. Πολλὸν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔργου.

quem locum enucleatius tractavit Epistola secundā libri primi, ut nos ibi docuimus in Grammaticis.

Ut speciosa.] Quod uno verbo Græci dicunt θαυμασιποίησιν ἢ τερατολογεῖν, id est, omnia monstrafactis, ut Catullus loquitur sic Virg. 4. Georg. de rebus maximè horrendis & monstruosis loquitur, ubi Protei meminit:

— ille sua contra non summetur artis

Omnia transformat sese in miracula veneni.

undè discendū τὸ speciosa debere hic accipi, quem ad modum in Poetica Aristotelis εἰ δὲ μὴ τὸ σφοδρὸν διὰ τῆς ὀφείας ἀλλὰ τὸ τερατώδες μόνον παρεσκευάσεντες ἴδεν τραγῶδιᾳ κοινῶς ὅσων qui non formidolosam fabulam, sed prodigalem reddere studēt, nihil habent commune cum Tragœdiā, quū in Epopœia res, quæ aliquid habent, pdigii simili, pbantur, & ex ipsis voluptas capitur. Valet igitur hic speciosa, miracula similitudinē monstripræ se ferētia, & usurpatur contra ac est factū in Epist. 2. lib. 2. speciosa vocabula & hic fabula speciosa joci.

Antiphaten.] Hic Antiphates rex iust carne humanā vescentiū Lastingonū: de quo sic Hom. fecit Odys. 7.

Ἡδ' αἰψ' ἐξ ἀγορᾶς ἐκλεῖ κλυτὸν Ἀντιφάτην Ὀν πύσανδ' οὐ πύσαν ἐμῆσ' αὐτὸν λυγρὸν ὀλεθρὸν Ἄντιχ' ἔνα μάρψας ἐτάρασε ὠπλίεσσι το δόρπον

Quæ uxor protinus evocavit e foro inclutum Antiphaten suum maritum, qui illis tristem mortem excogitavit: statim unum e sociis correptum in cenam paravit.

Est Æneid. 9. hujus nominis alter, quem Turnus occidit:

Et primum Antiphaten (is enim se primus agebat)

Thebana de matre notum Sarpedonis alti

Conjecto stravit jaculo.

Scyllam.] Descriptio Scyllæ incipit Odys. 12. ab hoc versu:

Ὀἶδε δ' ὄω σκόπελον, ὃ μὲν ἔθανόν δι' ἐν ἰγνίᾳ Ὀρεῖν κορυφῇ νεφέλη δὲ μὲν ἀμυβέβρα.

Duo sunt scopuli, quorum alter in cœlum tendit altum acuto vertice, & nubes ipsum obscuræ circumtegit.

decimo autem post versu scribitur:

Εἶθα δ' ἐν Σκύλλῃ γαίης δαίνα κελαιχῆα.

Τῆς ἦτοι φωνῆ μὲν ὅση σκύλακος γρογγίλος

Γίνεται, αὐτῆ δ' αὐτὲ πέλωρ κελός. ἰδὲ καί τις μιν

Ἐπιθέσειν ἰδὼν, εἰ εἰ θεὸς ἀντιόσειν.

Hic inhabitat Scylla ore hominis miro loquuta: hujus qui dicitur vox editur, quantæ catuli vocens nati: ipsa verò est monstru infandam: cuius aspectu nemo posset letari, non si Deus obviam veniret.

In hujus descriptione præter hos quattuor consumuntur duodecim alii versus, deinde subjicitur descriptio Charybdis.

Τὸν δ' ἔτερον σκόπελον χθελμαλώτερον ὄψαι Ὀδυσσεῦ Πλασίον ἀλλήλων, καίην δόισε νεύσει.

Alter autem scopulus aspectu apparebit tibi depressior, ὁ Ἰσσης, alteri sic vicinus, ut sagitta illum peteres.

De hoc autè intervallo ita Scholiastes Apollonii Rhodii 4. Ἀρροναυτ' Μιχρόδιαν καλεῖ τὸν τόπον, καθ' ὃν ἦν ἡ Σκύλλα ἢ Charybdis διὰ τὸ ἀντικεῖν εἶναι ἀλλήλων. Μιχρόδιαν vocat locum & cuius regione sita sunt Scylla & Charybdis utriusq;. Ideoq; ipsa sese mutuo aspectu intuentur. Restant octo versus descriptioni Charybdis, quos repetes ex Home. Deinde postulatio Ulyssis subjicitur, de ratione talia pericula vitandi, de quo reprehenditur a Circe. Ex his locis Virg. descripsit utrumq; 3. Æneid.

Dextrum Scylla latus, levum implacata Charybdis

Obsidet, atq; imo barathri gurgite vastos

Sorbet in abruptum fluctus, rursusq; sub auræ

Erigit alternos & sidera verberat undâ.

At Scyllam cæcis cohibet spelunca latebris

Ora excitantem & naves in saxa trahentem.

Prima hominis facies, & pulcro corpore virgo

Pubertenu: postrema immani corpore pistrix,

Delphinum caudas utero commissa luporum.

Cæterum repete e Græmatis & Rhetoricis in Odè 27. l. 1. q; putes hic desiderari. Tãtùm addere possum ἐν τῆς Σκύλλης γόργουδι τὸ σκύλλω, q; est fatigo & vexo, vel contra hoc illud nasci. τὸ δὲ χάρυβδις quiddā dici volunt περὶ τὸ εἰς χάθ' ἴσον ὑπερδ' ἵεν τὰ σκῆρα, ἢ ναυίων βαταστρον φακίλις demergendū. Sed de Cyclope lege Grammatica in Oden 4. l. 1. & de ipsius origine & etymo.

Nacreditum.] Homeus inducit Phœnicen per Epifodiam narrantem lib. 1. Iliad. hanc historiam, ubi Phœnix est totus in placanda discipuli sui Achillis ira & in eo cum Agamemnone cæterisque Græcis conciliando, & inter alia exempla ed spectantia hoc apponit: cuius est initium ad versus:

Κεῖσ' ἔτε τ' ἐμάχοντο καὶ Λίτωλοι μνηχάρμοι

Ἄμοι πολλοὶ Κελυδῶνα καὶ ἀλλήλους ἐνεέζον.

Curetes pugnabant, Aetoliq; fortiter praelium sustinentes

de Calydone urbe, ac mutuis sese conficiebant cedibus.
 Reliquæ orationis Homericæ contentus esto interpreta-
 tione Latinâ per L. Vallam. Bellum erat inter Cure-
 tes & Aetolos ad Calydonem de ipsa urbe, quum tam illi
 expugnare nitentur: hi ab expugnatione tutarentur cura
 ingenti utriusque populi strage. Auctor autem huius calu-
 mitatis (ut alius repetam) fuit Diana, que interit eis ma-
 teriam discordiarum, vehementer in Oeneum stomachata,
 quod is, dum pro arbutorum primitiis sacrificaret ceteris
 Diis, uni ipsi, que Jovis filia est, non sacrificasset, sive ille
 obli- one captus, sive non ratus ea sacra Diana fastidenda. I-
 giti dolore indignationis accensa aprum excitavit, mirâ
 membrorû, setarum, dentium magnitudine horrendû: qui
 cum impetu corporis, tû videntium, omnè agrû Calydoniis
 devastabat, proterens satia & messes, arbuta cum fructibus
 que amvis procera, radicibus sternens, magnâ passim cladem
 ferens, non modo agris, verum etiam viris. Si quid pluri-
 mos in oscursu ire conatos trucidarat. Hunc tandem Oe-
 nei filius Meleager, comparatâ ingenti ex cõpluribus oppi-
 dis venatorû manu cum magna copia canum (neque enim
 cum paucis tantam feram tamque sevam conficere potuis-
 se) occidit: hinc Deâ volente inter Curetes atque Aetolos de
 capite apri ac pelle, utris illa cederent, utrisque sibi vindicâ-
 tibus, vehemens seditio ac prælium captum est, diûq; bel-
 lum fuit: quo in bello quamdiu Meleager versatus est, sem-
 per res Curetum deterior fuit, ita ut contrâ ipsorum muros,
 et si copiis militum abundabant, cõsistere non possent: donec
 evenit, ut Meleager ab armis desisteret irarum astibus con-
 citatus, quibus gravium quoque hominum pectora solent
 concitari & fervere. Quid autem causæ suberat, ut irascere-
 tur? Althea mater, que fraterna mortis impatiens (pereme-
 rat autem illum Meleager positus humi gembus atq; ambas
 palmas crebris ictibus solo incutiens) madente lacrymis sinus
 cum vociferatione Deos superos atque inferos invocans, ne-
 cem filii est imprecata: cuius eam imprecations immittissimo
 ingenio compotem Erinis, fecit. Ob hæc detestationem ma-
 tris conturbatus animo Meleager ac tabescens omisit prælis
 domi se continebat, solans acerbum dolorem apud Cleopa-
 tram amantissimâ uxore, sceminamq; pulcherrimam. Hac
 aut filii a fuit Idae & Marpissu: Marpissu quidè speciosâ in-
 ter paucas Nymphæ, Idae verò omnium illius sæculi v. româ
 formosissimi, & qui arcu sagittisq; sumtis Apollinem invu-
 dere ausus est ob Marpissen sibi a Deo ereptam: qua, post-
 quam rapta est, parentes Alcyonem cognominave: ut: quo
 mater eam domi deslebat, sortita luctuosum ac sibile cau-
 nis fatum. Igitur (ut institueram dicere) Meleagro cessante
 ecce ibi confestim Curetes Calydonem petunt: subeunt portas:
 turres murorum subruunt. Ibi fremitum pugnantium, frago-
 gorem collabentium curruum, succlamantium victorû, ex-
 sultantiumq; audires. Tunc principes Aetolorû tanto exa-
 nimati periculo Meleagram adeunt, obsecrant, obtestantur
 ut arma sumat & in hostes jam moenia demolientes prodeat,
 civitatem a presenti eversione tutetur. Eoque inexorato re-
 versi summos sacerdotes ad hominem mittunt, ut adjunctâ
 precibus Deorum religione animum permoerent, adjunctâ
 etiam ingenti sponsione. Offerre enim se facultatem huic, ex
 ornatissimis quibusque prediis, que in plano posita sunt, nu-
 num quodlibet optandi, cuius mons quinquaginta passuum
 esset, ex dimidiato virebus consistit, ex altero dimidio frumẽ-
 tarii. Spretis civibus, contemptis sacerdotibus, despectis mu-
 neribus, senior pater accessit ad thalamû filij, clausisque fo-
 ribus tanquam Meleagri genibus advolutus & cadentidẽ
 quatiens diu multumque omni precantium ambitu supplica-
 bat. Supplicabat unâ cum patre fratris eodem modo pro-
 cumbentes, supplicabat & mater. Sed quo magis per se quis-
 que preces inculcabat, eo magis surdas ille aures habebat. Sup-
 plicabant postremo certatim familiarissimi amantissimi que
 sodalium: sed ne hi quidẽ durum animum evincere & obsti-

natum pectus expugnare poterant: & licet nihil proficerent,
 tamen omnes in eodem flebili rogandi tenore persistabant.
 Hoc interim spatio Curetes jam in turres murorum invase-
 rant, jam discurreres per urbem totis incendiis miscebant.
 Que uxor Cleopatra ubi animadvertit, cum ingenti lamẽ-
 tatione, ut succurrat, maritum comprecatur, exponitque
 cuncta infanda, qua in eversione urbis viseli a victoribus per-
 peti solent, o mi vir, inquit, urbs concrematur, puberes tru-
 cidantur: impuberes capiuntur: femina captiva ducuntur.
 Tum demum Meleager iatâ rei indignitate percussus e tha-
 lamo prostratus: sumisq; raptim armis urbem civisq; ab ex-
 tremo defendit exisio. Et quum hoc facisset, nondum tamen
 Aetoli tantis tamque eximis donis remunerati sunt: quod,
 quicquid egisset, non illorum precibus, sed suo stomacho tri-
 buerat. Quod tu, Achilles, absit, ut facias, neq; hoc amicû da-
 mon facere sinat. Non fuit tamen odium Altheæ tanto æstu
 Meleagrini studij concoctum, sed incensâ face, quam ille a
 Paris acceperat terminû filialis vite, ubi cõsumtâ fuisset,
 expletum fuit & saturatum illius odium. Si quis fortè fu-
 siohem huius rei explicationem desideret, Eustathium
 legat ad hunc locum Homeri, ubi præterea videbit cõ-
 parationem inexorabilis Meleagri cum Achille.
 Gemino ovo. De hoc genere partus satis maximus in
 Gram. Od. l. i. vndè repetas quod tibi hic fore ex vsu vi-
 deris.
 Adeventum. Tria sunt ferè, que in omni re confide-
 rari solent: contilia in quibus etiam causæ ponuntur,
 acta, & eventus: sed Poeta bonus prætermittis duobus
 primis, quali per se satis cognitis & ad homogeniam per-
 tinentibus ad tertium recta tendit. Illa tamen pruden-
 ter suo loco reservans, si tractatione sperat illustria, fig-
 mento verissimilia, ordinisq; persuasione congruen-
 tia fore.
 Desideret, audi. Hoc Græci dicunt, τὰ ὄτα παραβάλλ-
 λε ἀκούειν, τὰς νοήσας ψυχὰς, ὅτι ἐν ἐξ ὅτε δὴ μὲν τε ἀμα ἐπι-
 θυμῶμεν. Familiare est nostro Poetæ hoc symbolum at-
 tentionis audi. Nam Sat. l. i. dixit, nota morer audi, i-
 tem Epist. 2. l. 1.
 Cur stacrediderim, nisi quid te detinet, audi
 Item Epist. 14. ejusdem l.
 Nunc age, quid nostrum concertum dividat, audi.
 item Epist. 14. li. 1.
 Verba præbes & facta doce, vel junior audi:
 item Epist. 2. lib. 2.
 Mox etiam si fortè vacas sequere & procul audi.
 Manentis. Id est, si vis spectatores habere attentos us-
 que ad fabulam peractam. De voce aulæa, repete, quod
 annotavimus in Epist. 1. l. 2. manentis aulæa, id est, ex-
 spectantis finem actæ fabulæ, in quo quid olim fieri solitum
 sit, vide Ciceronem in oratione pro Galio.
 Plaudite. Sic Aristot. in arte Poetica docet verbo
 κροτεῖσθαι approbationem fabulæ significari: δὲ δ' ἀποδὲ
 δὲ κροτεῖσθαι, oportet ambo, id est nexum & solutionem fa-
 bulæ cum plausu semper accipi, vndè est hic versus Tro-
 chaicus:
 Δότε κροτὸν καὶ πάντες ἡμῖν μετὰ χαρῆς κτυπήσῃτε.
 id est, dato plausum & omnes nobis cum gaudio plau-
 dite.
 Sæpè populus ad eò est audiendi & spectandi cupidus, i-
 deoque attentus, ut fabulæ finem nondum evenisse sen-
 tiat: quo fit, ut cantor de illo facto cogatur illum ad-
 monere, sicut apparet e dimisso populo, qui Andriam
 Terentij sic audierat: ne expectes, dum exant huc, in-
 tus despondebat. Intus transigaretur, si quid est, quod re-
 stet, plaudite.
 Notandi. Observanda tibi cuiusque personæ ætas,
 que ut varia est, sic sunt varij cuiusque mores. Itaque tra-
 ctandi sunt omni ex parte κατὰ τὸ πρόσω αὐτῶν ἐκείνῃ pro
 dignita-

dignitate et merito uniuscujusque. De servando decore vide l. 1. Cic. de Offic.

Mobilibusq.] Hic opinor conjunctionem, que, ætiologicam esse pro quia, ut sensus sit: observandi sunt mores cujusque ætatis: quia & sermo & gestus debet tribui cuique ætati consentaneus & decorus, si vis perpetuam habere attentionem. Mobiles autem naturas dicit ad hoc vulgare verbum, naturam & ingenium hominis septimo quoq; anno mutari.

Reddere voces.] Explenda hic est reciprocatio, quas audit, ut expletam dedit Virgil. vers. 412. lib. 3. Aen.

— Cur dextra jungere dextram

Non datur? ac veras audire et reddere voces.

item Catullus de nuptiis Thetidis ac Pelæi:

Nec missus audire queunt, nec reddere voces:

Si quis autem putet non hic absolutam esse relationem, qualis foret, si pro audire legeretur accipere, sciat & hoc sumi pro illo, ut Hecyr. Act. 4. Sc. 3. Quem cum isthoc sermonem habueris, praeul hinc stans accepi, vxor.

Peds.] Imprimat vestigiapedum terræ. Sic Ovid. loquitur l. 2. Amor. Eleg. 11.

Livor amarmoreis pedibus signanda puella.

Certo.] Id est, firmum pedem jam incipit imprimere terræ, & ore loqui.

Gestus.] Familiare est hoc verbum Poetæ ad affectum animi cum jucundo corporis motu indicandum. Sic Ode 16. l. 3. divitum partes inquere gestio. item Ode 12. l. 4. Pressum Calibus ducere Liberum si gestus: item Ebist. 20. l. 1. fuge, quo discedere gestu. Præterea in paribus ellipsis est præpositionis cum paribus, quam exprimit Orator Verr. 4. colludere cum aliquo.

Colligit.] Pro quo Cic. 4. Tusc. 4. concipit iram sine causa, et eam simul termissam facit & abbi, facile irascitur & placatur. Ad hunc animi puerilis furiosum motum maturè domandum lege Senecam de ira lib. 2. c. 21. & 22. ac præterea utere consilio Aristot. 2. Polit. 4. µα δὲ καὶ δὲ τὴν παῖδας ἔχειν τὴν διακρίβην, καὶ τὴν ἀρχὴν παταγῶν οἰσθεὶν γινώσκου καλῶς, ἢν διδῶσι τοῖς παισὶν, ὅπως χρωμένοι ταῦτα, μηδὲν κατὰ γνώσιν τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν. ἢ γὰρ διώματα τῶν οἰκιστῶν ἔχει. id est, simul etiam oportet pueros habere, quo se exercent & tempus terant, atque ad id accommodatum esse putare crepit aculum Archytæ quod pueris dant, quo videntes nihil domi effringant. Quod enim est in pueris quiescere minimè potest.

In horas.] Hoc videtur sumtum e primo & secundo libro de Legib. Platonis, ubi mores juvenum dicuntur nativè a sæpè ac variè in vita mutari, τὰ γὰρ τῶν νεῶν ἴδη πολλάς μεταβάλλει, ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἐνάσσει πρὸς οὐκ, sicut monimus Sat. 4. l. 1. ad hunc versum:

Dum custodes egēs, vitam famamq; tueri
Incolorem possim.

Aristoteles pro, mutatur in horas, eleganter vocat Rhet. 2. νεῶν δὲ μεταβάλλοντι ἀνθρώπων, pro amata relinquere permiscem, ut mox dicitur de juvene.

Imberbis.] Cæsar lib. Com. 6. de juvenibus Germanorum scribit, eos maximam inter suos ferre laudem, qui diutissime impuberes permanserunt: hoc ali statutam, ali vires, nervosque confirmari putant. Intra annū verò vigesimum staminæ notitiam habuisse in turpissimis habent rebus: postquam mox enascitur pubes. cute coitu Veneteolaxata, remissa & aperta ex observatiōe Physicorum.

Cereus.] Flexibilis & propensus ad vitia: asyndeta sunt ac dissoluta, recta contilia dantibus trefractarius & contumax, omni que admonitionis contemtor, qualis fuit Nero in Senecam, ut est in Octavia, desiste tandem jam gravis mahi instare, licet facere, quod Seneca improbat. Sic Pistoclerus Lydo pædagogo responfat in Bach.

Plaut. jam excessit mihi ætas magisterio tuo: Sic Phidippides patris sui fuit contemtor apud Aristophanem initio Nebularum οὐδὲ δὲ ὁρῶντι, nulla me tuis cura tangit o Strepsiades. Lentè providus rerum suarum: quia sunt δὲ ληψίαι, nihil sibi putant unquam defaturum, sed illarum profusus, elatus & superbus. Raro τὸ σὺν βλῆσι sic absolute accipitur, dictum ab limine superiori portæ, Galli rectè suâ linguâ eum appellant. subelin: qualis videtur fuisse Catilina apud Sallustium, & animi altitudine & aliorum morum depravatione: ille enim altum gessit animum μεγαλοφύχως ἔχειν ἢ δὲ λυγρῶν.

Monitoribus asper.] Hoc Græcis est, πρὸς τὰς παγετῶν τὰς τρυχότερον τὸ δεικνῶν ἔχειν.

Cupidibusq.] De juvenibus ita Aristot. 2. Rhet. οἱ μὲν οὖν νεῶι τὰ ἴδη εἰν ἐπιθυμητοῖ. mores igitur juvenum sunt hujusmodi, ut magnis cupiditatibus exardeant. δὲ μεταβολὰ καὶ ἀνίκοροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ σφόδρα μὲν ἐπιθυμοῦσι, τὰ γὰρ δὲ πάντων. ὁ δὲ αἰ βελήεις καὶ ἢ μεγαλαί, ὅσπερ αἱ τῶν καμῶντων δὲ ληψίαι νεῶν. id est, facile in horas mutantur & cupita fastidiunt, vehementer quidem appetunt, sed cito desunt: repentina enim sunt eorum studia, sed non magna, qualia sunt ægrotantium, qui cibo & potioni, que vehementer concupierant, facile satiantur, moxq; illa fastidiant ac respuunt. Ob id Menelaus nolebat quicquam pacisci cum filiis Priami Iliad. 7.

Αἰεὶ δὲ ὁμοτέρων ἀνδρῶν οὐκ ἔστιν ἐνδεῶν.

semper autem animi juvenum sunt elati, quos paullo antè dixerat ὑψηλῶς καὶ ἀπίστως, id est, sed difragos & infidos. sic Plut. Πυθ. c. 1. ἀντικῶν. ἢ πρὸς τὴν δὲ se loquitur.

Αὐτὸν ἴδον μὲν νεῶν μὲν ὁ ἀνίκορος ἀμφιπέλοι.

Σὺν δὲ ἀνδρῶν ἔβας ἀστὶ κυμαίνει.

sed me jam ingravescens ætas circumstat, tu flore juventutis & vigore ætatis tuæ adhuc astuas & fluctus more ageris.

Conversis.] Hæc ætas dicitur a Catone major ætas constans & media. & Græcè ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας ἢ ἀκμάζουσα ἡλικία, vigor & flos ætatis, vicens, integra & firma ætas, que initium sumit a quinta statim annorum hebdomada, in qua Hesiodus censet ducendam esse vxorem & operam liberis dandam, a quo non multum dissentit Aristoteles.

Hic tamen Horatius non eo recenset ordine ætates, quo ille, qui moribus juvenum statim illos senum subjicit, ut e diametro adversantes, eâ re, ut puto adductus, quò melius contraria propè posita intelligantur: Poeta verò ætatem vitæ inter juventutem & senectutem interponit, ut ostendat mores eorum, qui sunt in viriditate constituti, ab utroque extremo disparari. Nam quum juvenes videntur nimis confidere, modum non servant quum verò contra senes nimis diffidere ac timere, ab eodem recedunt. Sic uterque in vitium labitur. At florentes ætate dum moderatè confidunt, illud vitium vitant ut utrumque, ac se honestè in utroque gerant itaque ἢ τε σφόδρα θαρρῶν. Præterea juvenes sunt ἀπίστοι, omnibus credunt, quod non facerent si didicissent ab Epicharmo, artus & nervos sapientiæ esse non temerè credere. Senes ἀπίστοι, nemini credunt propter diffidentiam, ne fallantur, inquit Aristoteles, & suspicionem, & ob vitam longam, & usum rerum plurimarum: sed qui sunt in statu, sunt σφύρησι, prudentes: juvenes bona dilapidant: senes cupiditate quærendi, ac metu amittendi noctes dièsque cruciantur, nec his utuntur. Viri moderatè res quærunt, ac his similiter utuntur ad conciliandas sibi amicitias & honores, non ad effusionem, nec ad avaritiam.

Cavet.] I. vir constantis ætatis priusquam quid incipiat, maturè consultat, & postea nullius facti eum pœnitet, nec audit, quod Helena ab Electra in Oreste.

ὁ δὲ σφραγίς

Et quoniam eum totum lapsum a regis domus, sero sapis, que dum do- mos tuas piter reliqueris.

Multa senem.] Ut senarius ille monet:

πολλὰ τὸ γήρως ἢ τὸ εὐχρηστὸν μόνον.

metue senectutem: non enim venit sola.

vnde Poeta quidam eam vocavit κλιμὴ τῶν κακῶν, portū malorum. Primum autem senum incommodum est οὐλομερδία, cui ita seruire dicuntur senes, ut omni studio, totoque animo incumbant: augendæ rei familiari, atque hinc vni studeant: quod senex Mitio Terentianus Adel. Act. 5. Sc. 3. ver. 41. confitetur: solum vnicum hoc vitium affert senectus hominibus, attentiores simus ad rem omnes, quam sat est.

Inuentis.] Sic Terentius dicit: labore inuenta mea cui dem bono, ut Ovid. l. 3. Amor. Eleg. 7. inuentas sanguine opes, id est patas & acq̄uitas. Item in Hæut. Terent. Act. 5. Sc. 4. ut serues, quod labore inueneris, id est, acq̄uerit & consequutus sit operâ, studio & diligentia. Sic Græci τὸ δέσποιν ὑφ' ἑαυτῶν τὸ πῶν κτὰ δαί, ut annotavit Vulpianus in Orat. Demost. κατὰ Τιμοκρ. Aliæ quidem cupiditates in senem remissæ sunt, sed hæc in eo dominatur, cui statim adhaeret ἀνελθὲν ἄνδρα, illi hereditas, tor des & avaricia. Ratione autem affert, cur sint ita affecti, quia, inquit usū & experientia sunt edocti. q̄ difficilis & ardua sit pecunia paratu. Præterea hæc Poetae verba, vel quod res, &c. interpretantur ita Philosophi, καὶ δέλοι καὶ πάντα προσδοκῆται, timidi præterea sunt, cuncta que mala, antequam eueniant, cum metu videntur expectare negotia, signiter & leniter tractant & administrant. Ideoque dicuntur hic cunctatores.

Spe longus.] Puto esse interpretatione τὸ δυσελπίδης, tardus ad sperandum aliquod bonum. Hos ego fortasse imitor, & utor ætatis vitio, ait Cic. lib. 2. Fam. l. Epist. 16. Recordor enim desperationes eorum, qui senes erant a- dolescente me. Hoc dicebat Cicero, quum adolescens spectasset, Sullâ & Mario de singulari principatu decer- tantibus, desperantes senes nunquam fore, ut Reip. tan- toperè afflictæ sua restitueretur salus & dignitas. Id autem vitij nititur Physicâ ratione, ut S. ruius nota- vit in hæc verba lib. 2. Aen. quibus integer ævi San- guis, minui sanguinem per ætatem: vnde & in senibus tremor est ided animus eorum non facillè ad spem melio- ris fortunæ potest erigi. Contra iuvenes sunt ad bene sperandum prompti δὲ ἐλπίδες, quia his longa superest vi- ta: illis verò perbrevis, quam mors pro foris. manet, aut, ut Socrates loquitur cum Cephalo senem lib. 1. Pla- tonis de Repub. eamque, ἐπιγῆρα ἔδωκεσαν ἄνα. dicitur in lumine senectutis esse.

Iners.] Id est, ἀπρηκτός, ad agendum segnis & inpruus, & quod est propinquior morti, eò majori tenetur deside- rio vitæ, propterea dicitur φιλόθῳ, in quem iactatum est hoc Epigramma Græcum libro primo cap. 15.

Εἶτις γηρότης σὴν εὐχρηστὸν ἄλγος ἔστι

τὸ προσέειπεν πολλῶν εἰς ἐτέων δεκάδας.

Si quis senio co- factus operat urvire, dignus est, quem se- nestus ad meliorum annorum decadas pertinebat.

Est præterea δύσκολος, difficilis & morosus, ut Socrates in Panath. senectutem descriptione declarat: τὴ γήρως ἐστὶ δύστροπος καὶ μικρολόγος, καὶ μεμψιμοίρου, senectus est τυ- τοσά, in minime quæ quæramini, & querula, præterea φιλαί- ηος καὶ ἐδουρπητός καὶ μεμψιμοίρος, querulus. Pro hoc, auidius futuri, & laudator temporis Aristoteles dicere videtur, καὶ ὅσα τῆ μνήμῃ μείλλον ἢ ἐλπίδι. ἐστὶ δὲ ἢ μὲν ἄλλοις τῶ μείλλοντος, ἢ δὲ μνήμῃ τῶν παροχρῆματων ὅπερ ἄπρον καὶ τῆς ἀπολογίας αὐτοῖς. διατελοῦσι τὰ γενόμενα, λέγοντες. id est, in vita degenda ma- gis utuntur memoriâ, quem spe: hæc quidem est rerū futu- rarum: illa verò præteritarum, quæ causa est garrulitatis in ipsis. Narrant enim junioribus, quæ superioribus

annis gesta sunt, quo plurimum gaudent. Sic Socrates in παραθηναϊκῶ agnovit in se sene vitium obivionis & gar- rulitatis: λοιπόν ἐστιν ἄλλο πρὶν ἀπὸ σήμερον τὸ γῆρα συ- γράμην ὑπὲρ τῆς λήθης καὶ μακρολογίας τῶν εἰδημένων παρῶν ἡδὲ τῶν τῆλικῶν. ἐπὶ τὰ ἀλλοτρίων τὸν τὸ πον ἔλεγον ἢ ὅπερ ἐ- ξέπεισον εἰς τὴν ἀπολογίαν ταύτην: nihil restat igitur aliud, nisi ut petuâ senectutis mee veniâ obivionis & loquaci- tatis, quæ solent supervenire hominibus, huiusce ingraves- centis ætatis, eò redeam. vnde in hanc de veni garrulitatē.

Censor.] Munus censoris vide l. b. 3. de Leg. quod viris annos 50. natis mandabatur, & de ejus severitate libro secundo capite quarto Valerij Maximi & libro secun- do Fenestellæ: lege etiam Orationem pro Cluentio, Plutar. in vita Catonis Censoris. Castigatoris senis & laudatoris exemplo tibi esse potest Menedemus Teren- tianus Act. 1. Sc. 1. Heaut. Hom. tibi ne hæc diutius licere speres, facere me viro patre, amicam ut habcas propè jam uxoris loco? erras, si id credis, & me ignoras, Clintæ: ego te meum esse dicenti spero volo, dum, quod te dignum est, fa- cies: sed si id non facis, ego, quod me in te sit facere dignum invenero, nulla adeo ex re ius sit, nisi ex nimio otio: ego i- stuc ætatis, nō amor operâ dabā: sed in Asiā hinc abij pro- pter pauperiæ, atq; ibi simul rem & gloriā belli repperi. Bene senex, ait Donatus in verba, nō amor operâ dabam. juxta præceptum Horatii. laudator temporis sui.

Multa ferunt.] Hæc temporis accessio ab infantia per pueritiam, adolescentiam & juventutem prog. essa, viri- li ætate terminatur, his munita commoditatibus, ludorū voluptate formæ dignitate, valetudine, corporis firmitate, memoria bonitate, sensuum integritate. Eiusdem de- cessio affert hæc incommoda superioribus contraria, r- i- stitia, deformitatem, morbos, oblivionem, imbecilli- tatem, sensuum infirmitatem. De quibus vide Axiochū Stobæum in tit. de senectute & Herodotum in Thalia, ubi puto esse, quod Eustathius citat in hunc versum O- dyss. β, ὅν δ' ἔπε δὲ μὲν ἄνθρωπος, &c. ὅτι αὐξάνει τῶ σώματι συναυξάνονται καὶ αἱ φρένες γηρόκορπι δὲ συρρνεόσκειον. auge- scente quidem corpore, mens simul augetur: sed eodem sene- scente, confescent eadem. Idem Galenus in Timæum: vbi pro φρένες Herodoti dicitur τῆς λογικῆς ψυχῆς αἱ δυνάμεις φα- cultates animation. l. v. His incommodis queritur Poe- ta sibi ereptam versus faciendi potestatem Epist. 2. l. 2, ad hunc locum:

Singula de nobis anni prædantur euntes:

Eripuere jocos, venerem, convivia, ludam

Tendant extorquere poemata, quid faciam, vi?

De his senectutis incommodis plenè scripsit Juvenalis Sat. 10. Non dissimilis est querela Deanix in I rachiniis Sophoclis: ὅπερ λέγει μὲν τῶ αὐτῆς ἕβην φθίνουσαν, τῶ δὲ τῆς ἰδίας ἐρησσαν πρῶτον. ubi dicitur florem quidem ætatis sive marcescere multis annis, illam verò loles augete panis.

Ævόque.] Aristoteles est, τὸ αἰὼν ἀπὸ τῶ αἰεὶ εἶναι λέγει εἰληφῆται τῶ ἐπανυμῶν, dicit lib. 1. de Mundo, αἰών, vnde La- tinum ævū deflexū est, nomen sum fuisse inde, quod sit γῆρος ἀθάνατος καὶ βίος, tempus infinitum & immortale, que no- minis ratio apertior fieret per participiū, πνεύ. τὸ αἰεὶ ὅρ ab eo, quod semper est: quam vim Latini tribuunt Latine ævum, quamvis hic sumatur pro ætate, quæ tamen con- cisè sit ab illo, ut æternitas a veteribus ævitas & æ- viteritas integrè pronunciata: quæ verò hic dicun- tur adjuncta & apta ævo, intelligenda sunt de omni- bus circumstantiis affectionibus, effectibus & acciden- tibus, quæ supra singulis ætatibus attributa sunt, & in Dialecticis annotata: vel potius ipsis hominibus cuiusque ætatis tributa, ut pueris lusiones, ac iræ le- ves: juvenibus equitatus, venatio, in vitia propealio, pro- fusio, imprudentia, cupiditas, inc- nstantia, superbia, contemptio admonitionum: constantis ætatis vires, studiū

studium opes, amicitias & honores querendi, summa- que cautio in rebus gerendis: senibus denique avaritia, timiditas, cunctatio, diffidentia, desiderium vitæ, morositas, querimonia, iactatio ante-actorum, reprehensio juniorum. Observandum autem est huiusmodi affectiones & peristales a Cicerone in Tropicis adjuncta nominari & alicui subiecto attribui: quum illudantè confiterit integrum suis causis. Castigator Græcè dicitur ἐπιτιμῆτος, ἢ σαρπηστὴς, præsertim quum castigatio sit verbis: quum verò accedunt eò verbera, καλῶς καὶ ἐπιτιμῆτων, quanquam hoc posterius potest utriusque castigationi convenire. Optimè autem Deus consulit temeritati juniorum, dum tradit illos consilij senum maturè regendos: qui possint cum Lachete Terentiano dicere: *Phidippe, etsi ego meis omnibus scio me esse apprimè obsequentem, sed non adeo, ut facilitas me aliorum corrumpat animos.*

Aut agitur. Id est, fabula, quam Poeta fecit, aut agitur in scenis, ut res gesta est ab aliquo Imperatore & duce, vel narratur res gesta tantum auribus. Spectatorum, non eorum oculis proponitur. Sic Varro distinguit hæc tria verba lib. 5. Poeta μῦθον ποιῶν, σκηνίζων: histri- o autem δράμα, ἐπιτιμῆτος, λέγει αὐτῶν. Præterea dicitur agi fabula, quum recitatur: stare, quum placet: exigi & excludi, quum displicet: ut prologus Hecyræ indicat ver- su, partim sum e arum ex altus, partim vix stetit.

Sequitur. E consuetudine iudiciorum satis perspicuum est, quanto præstent visa auditis si lei faciendæ constantia & rei veritate. vnde illud vulgò tritum, oculus testis præluet aurito, quod videtur sumtum ex apodofi huius comparationis in Solone: τοῦτον διαφέρει ἡ φρόνις τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ὅσα ὄρασις τῶν ἄλλων αἰσθησῶν. prudentia tanto virtutibus antecellit, quantum visus alius sensibus. Vnde proverbium, ὅτιον πισυτεροὶ ὀφθαλμοί. i. oculis potius credendum. Herodot. in Clione: ὅτι τυγχάνει ἀνδραποισίον ἔντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. i. Aurēs minorem faciunt fidem hominibus, quam oculi. De hac visus præstantia sic Plato in Phædro scribit: ὅτις ἡμῶν ὀφθαλμοὶ τῶν δὴ τῶ σωματῶ ἐρῶνται αἰσθησῶν, ἢ φρόνις ἢ κ. ὀφθαλμοί. Senes ἰδὲ ἀνὴρ παρὲν ἄρῳ, ἐπὶ τοῦτον ἑαυτῆς ἐπαρῆς ἐδιδάκων παρὲν ἄρῳ, τὸν καὶ τ' ἄλλα οὐ ἐρῶν. id est, visus nobis omnium sensuū, qui per corpus variè diffunditur acutissimus est: quo tñ nō perspicitur sapientia: mirabiles enim sui amores excitaret, si quam sui clarā formam daret oculis hominum conspiciendam, etsi idem præstarent, quæcunque sunt ad hunc modum amabilia. Socrates tamen in perceptione sapientia, ut D. Paullus in fide percipiendā, plustribuit auditui ad Romanos 10. Cui ad stipulatur hæc Lactantij verba li. 3. c. 9. *Quid, quod plus est in auribus, quam in oculis situm? quoniam & doctrina & sapientia percipi auribus solis potest, oculis solis non potest.* Aristoteles tamen lib. de sensu cap. 1. id κατὰ συμβεβηκός, per accidens fieri, neque e natura sensus proficisci docet: cuius hæc sunt verba: Πρὸς μὲν τὰ ἀναγκαῖα κρείσσων ἡ ὄψις, καὶ αὐτῶν. πρὸς δὲ τὸν κατὰ συμβεβηκός ἢ ἀκρίβεια, ὁ πολλὰς εἰσαγγέλλει καὶ παντοδωπῶς ἢ τῆς ὀφθαλμοῦ δύναμις, διὰ τὸ πάντα τὰ σῶματα μετέχειν χροματῶ, ὡς καὶ τὰ κινῶν διὰ ταύτης αἰσθάνονται μάλιστα. λέγουσιν ὅτι, καὶ τὰ κινῶν, καὶ τὰ κινῶν. Ἠδὲ ἀπὸ τῆς τῆς φθορῆς διαφέρει μάλιστα ὁ ὄψις, καὶ τῆς φθορῆς. κατὰ συμβεβηκός δὲ εἰς φρόνησιν πλείων ἢ ἀκρίβεια συμβάλλεται μάλιστα. ὁ γὰρ λόγος αἰσθησῶν τῆς μαθησῶν, ἀσπῆς ὄψις, ἢ καὶ ἑαυτὸν ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. ἐξ ὀνοματῶν γὰρ συγκριταίων δὲ ὀνοματῶν ἕκαστον, συμβολῶν ἐστίν. Διότι φρονιμώτεροι τῶν ἐκ γενετῆς ἐκτεθειμένων εἰσὶν ἑκατέρωθεν αἰσθησῶν τοὶ τυχοῦν τῶν ἐπισησῶν καὶ κινῶν. *Ad necessaria quidè vitæ melior est visus, p se ipsū ad intellectu auri, secundū accidēs auditus. Differentias enim multas annūciat & omnimodas visus potētia, ppter ea quòd omnia corpora colore sint prædita: ita ut & communia*

sensuum objecta per hunc visum sentiantur maxime. Appello autem communia, figuram, magnitudinem, motum, quietem, numerum. Auditus autem soni differentias modò, paucis quidem & eas quæ sunt vocis. Secundū accidēs verò ad prudentiam maxime auditus confert partem: sermo n. causa est disciplina, qui audibilis est, non per se, sed per accidēs: e nominibus n. cōponitur, unū quod- q, aut nominū nota est. Idcirco prudentiores, inter privatos a nativitate alicuius sensu, cæci surdis & mutis.

Subiecta. Hoc videtur translatum ex his Sophoclis verbis: τὸν μὲν ὄρα ἰδὲ τὸν ἀκούειν ἢ δὲ ὄψις ἢ ἀκοή. id est, res, quæ gesta fuerant, non dolorem, quia oculis non cernebantur, asserbant. Est autem hic triplex syntaxis vitata, oculis, & sub oculis & sub oculos subijcere

Quintiliano libro sexto capite tertio, & libro octavo capite ultimo. Cicero dicit tertio, de Oratore sub aspectum subijcere.

Ei qua. Spectator dicitur sibi tradere, quod cernit: sed accipere ab alio, quod audit, vel quæ sunt aspectabilia, vel quæ sibi pponit aliquis spectanda

Promes. Non promes, id est, non proferes in publicum, ut Fabius loquitur, vel non pones ante oculos spectatorum: quæ debent tantum intus geri & audiri, non spectari.

Digna veri. De hac syntaxi dictum fuit Od. 21. l. 3. *Tolles.* Quod Græcè potest dici, πολλὰ ἀκαταόχθεις καὶ ἀπαύσις, multa occultabis & ex oculis delebis.

Nec pueros. Notatus est hic Hellenismus Ode duodecimâ libri ad pueros Lode. Historiam autem Medææ habet apud Justinum lib. 42. apud Ciceronem lib. de natu. Deor. 3. apud Ovidium lib. septimo Metamorphoseos & Epist. ad Iasonem. Hoc autem præceptum Seneca oblitus est præter suum morem in Medea Tragedia, ubi mater inducitur trucidans liberos suos in oculis hominum, ὁπερ ἀνορθῶτον, ὡς ἀσπῆς καὶ ἀπῆς ἐστίν, ὅπως τὸ δεινὸν τοῖς θεοταῖς παρῆσθαι, quod, ut impium & visu horrendum, non est oculis spectatorum subijciendum. De Atrei & Thyestis contentione dictum est Ode decimâ sextâ libri primi, sicut de Tereo & Progne Ode duodecimâ libri quarti.

Quomodo autem post Thebas conditas Cadmus & Hermione in angues mutati sunt occiso dracone, vide librū quartum Metamorphoseos, sed quis scripserit Tragediam de hac transformatione, ignoratur. Quod ad vocis etymon, Eustathius in vers. Iliad 4.

Tarpeia μὲν ἐν ἀπὸ τῆς μετὰ Καδμείου. *Parvebat Tydeus* quod solus esset inter multos Thebanos. sic scribit: δοκεῖ δὲ ἀπὸ τῆς ἰδέας, τὸ κοσμῶ παρῆσθαι ὁ Καδμῶς καὶ πῶς διηλοὶ τὸν κόσμον, videtur derivatum esse ex eo, quod valet orno, ut ferè Cadmus significet modestum virum & honestum.

Nefarium. Vis huius epitheti partim ex etymonoscitur, quod a farre est, ut sit ne farius victu & alimento indignus, partim e geminatione. Cicero libro secundo de Officiis: *Non est habendū religio, nocēdū aliquādo & nefarium, impiūq, defēdere.* Idē paullo post habere quæstus Rēp. nō modo turpe est, sed sceleratū etiā & nefarium, qualē Nestor appellat hominē belli civilis cupidū Iliad. 10. ta.

Ab omni societate & jure divino auctor, qui bellū civile amat horrendum.

Quodcunque ostendis. Victorius in Poeticam Aristotelis sub finem citat hunc versum, vbi vim & notionem verbi τὸ δεινὸν δεινὸν distinguit, ut, quum dicitur de fabula Epica, valeat commemorari, exponi, explicari: quum verò de Tragedia, in scena agi, ante oculos spectatorum poni, denique demonstrari, quo posteriori modo videretur hic sumendum: quia de Tragedia differitur:

qui Græcè ῥυθμὸς dicitur. Ex hac quidem definitione per-
spicis faciliè numerum esse communem notionem tam li-
beræ, quàm strictæ orationis.

Impariter junctis.] I. e. senario & quinatio constanti-
bus, qui inter se impariter comparantur: & post nomina-
tim exigui elegi vocantur παραφρασικός. Hanc tamen exi-
guitatem referunt quidam ad rationem versus heroicæ: alii
ad mollitiem argumenti Elegiaci: de cujus etymo dictum
est Od. 33. l. 1. ad hunc locum:

Neu miserabiles Decantes Elegos.

Archilochum.] Significat hunc pedem in Comædiam
& Tragediam post Archilochum traductum fuisse.
Quamquam autè de hoc inventore jambici versus anno-
tatum est in Gram. E. od. 6. & Od. 16. l. 1. de natura ver-
sus jambici, undè possis repetere, quod hic desideres: non
erit tamen alienum a profectu juvenum adscribere,
quod admonui in locis citatis, a Scholiaste Hephæstio-
nis de hoc pede primum, deinde de metro ex ipso
constituto annotatum. Scribit igitur Scholiastes ille
in caput περὶ ποδῶν ἰαμβος ἐν βραχέας καὶ μακρὰς συνη-
ταὶ ἐκλήθη δὲ ἕτως ἢ ἀπὸ ἰαμβίης ἢ Κελεῖος θεοπαίου ἢ ἀπὸ ἰαμ-
βῆος πῶς κέρως ἀγρόως ὑβειδίσσης, καὶ διὰ τὸ ἀρχαῖον χρῆσι-
μότης, ἢ ἀπὸ γράβος πηδῶ ἰαμβῆος καλεῖται, ἢ πλωύσησιν τυ-
χῶν ὁ Ἰαπώνης καὶ ἀφάμενος τῆς σκάφης, ἐρ' ἡσπιδίων ἢ γράβος
τὰ ἔρια, ἢ κίσκε λέγεται, ἢ Ἀθροῦ ἀπὸ τὴν σκαφῶν ἀναπέ-
ται, id est, jambus constat ex brevi & longa. Sic autè appel-
latur, aut ab Iambe ancilla Cælei, aut ab Iambe quadam
puella affecta infami contumeliâ, ideoq; laqueo usa, aut
a vetula quadâ Iambe vocata, in q̄ lavantem quum Hip-
ponax incidisset & scapham apprehendisset, ubi vetula
velleram lavabat, audivit vocem mulieris dicentis, heus tu
homo abi scaphâ eversa. Hæc de ratione pedis, additur
post de metro, τὸ δὲ ἰαμβικὸν μέτρον ἐστὶν ἐξ ἰσοπόδων μετρεῖται δὲ
τὸ ἰαμβικὸν κατὰ δίποδον. ἔθεν ἡ ἀρίμετρον λέγεται, καὶ τὸ ἰαμβί-
ξεν ἀπὸ τῆ ἰβάζεν, τὴν ἐστὶ λόγος μετὰ πικρίας λέγειν. οἱ γὰρ ὑ-
βείξεν καὶ λοιδορεῖν πινὰς βολόμενοι, τὴν τὴν ἐχρῶντο τῶ μέτρῳ, id est,
metrum autem jambicum sex pedibus constat, ac dimen-
sione ter binorum pedum distinguitur: undè trimetrum
vocatur: atque verbum τὸ ἰαμβίξεν desectitur ἀπὸ τῆ ἰ-
βάζεν, quod est verba acerbitatis plena in aliquem dicere.
Nam qui volebant alteri facere contumeliâ & in eun-
dem convicia jacere, hoc metri genere utebantur, ut no-
tavimus Epodis 6. Archilochum & Hipponactem fecisse:
dicitur etiam Simonides Amorginus ἰαμβοποιός.

Cothurni.] Cothurnus, quia jam annotatum est Od. 1.
l. 2. 2. & Epist. 1. l. 2. quid esset: videretur nunc supervaca-
neum de eo quicquam dicere: sed quum prior ejus signifi-
catio, undè fluxit secunda, non satis patefacta sit, addam
e duobus Maronis locis Eclog. 7.

Si proprium hoc fuerit, levi de marmore tota
Punico stabis, suras evincta cothurno.

item e 1. Aeneid.

Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram,
Purpureoq; altè suras vincire cothurno.

cothurnum esse calceamenti genus partim ad usum cur-
su certantium, ideoque ἐνδρομίδα nominari: partim ad
venationem accommodatum: eamque ob rem dicitur a
Polluce lib. 7. Ἴδιον Ἀρτέμιδος ἢ ἰαδῆμα. Juvenalis tamen
Sat. 6. & Martialis lib. 4. inter villosas vestes po-
nit endromida. Quum verò foccus & cothurnus ad
cultum personarum Comicarum & Tragicarum trans-
feruntur, Græcè cothurni appellantur ἑμβάδεις, focci ἑμ-
βάται. Vide, an ex epithetis possis, quid inter utrum-
que intersit, nosse. Lucianus dicit libello de saltatione:
ἑμβάταις ὑψιλοῖς ἐποχόμενοι, foccis altis innixis. Pollux
verò καθόριος ταπεινός, humiles cothurnos: quum Virgilius
contra cothurnis altitudinem videatur tribuere, & alii
humilitatem foccis.

Vincentem.] Quidam hoc interpretantur de jambo
sapius iterato, & altiùs sonante populi strepitu & clamo-
re: alii dicunt suavitate hujus pedis spectatores intermiscif-
se strepitum: alii denique referunt hanc jambi victoriam
ad utriusque Grammatici poematis perfectionem dum
optimè jambis populi rumores, jurgia, mores heroum
exprimuntur.

Natum rebus.] Valet idem, quod prius aptum, Græcè
περικλυτὰ πᾶσι τὰ δρῆματα, ad fabulas tractandas natam.

Musa dedit fidibus.] Hellenismus est: sic enim Il. 7.

Ζεὺς ἄνα δὸς τίσσε δὲ με ἀεθτεῖσθ' ἡγὰρ ἔοργε
Iupiter rex permitte, ut ulciscar eum, qui prius me affecit
malis. Item Xenophon lib. 5. Ἄλλ' ὦ Ζεὺς μέγιστε δὸς μοι τὸ εἶ-
μὲ πρῶτον τὸν νικῆσαι, Sed o summe Iupiter concede mihi ut bo-
ne merendo superem colentes.

Fidibus.] Pro quo dicit Orator, Musa dedit lyricis
versibus laudes Deorum & heroum referendas, quem-
admodum Cicero, Dedit illi librum perferendum, & sta-
tuam faciendam.

Servare vices.] Videtur in poemate servare vices, qui
scit vicarias cuiq; tribuere actiones, quoties res ita fert,
ut quum Poeta ipse inducit personas, Chremetis, Simonis,
Davi, & sermonē ipsorum vicarium recitat: præterea
suas cuiq; generi partes dare novit. Siquidem erant hi-
striones primarum partium, alii secundarum, alii tertia-
rum: quas vices, id est officia singularum partium & per-
sonarum in Comædia & Tragedia Horatius hic perfe-
quitur. Epico etiam novit dare congruum argumen-
tum, quale fuit supra ipsi & reliquis generibus tribu-
tum, qui etiam scit poemata suis formis & decoro distin-
guere, & convenientibus variare figuris, & suum cuique
personæ mandare munus: qui contra hoc nescit, ne Poe-
tis inferatur.

Pudens pravè. Quod Græci dicunt κακά κατὰ γυνθὸν θεῶν
τὴν ἀρετὴν καὶ ἐπιστήμην ποιεῖν, quem male pudet virtutis ac
poeticæ: sed de pudore vitioso lege Plutarchum lib. περὶ
δυσωπίας, & in Epist. 16. l. 1. & in Sat. 3. l. 2.

Versibus exponi.] Idem docet Cic. de Optimo genere
orat. In Tragedia Comicum est vitiosum, & in Comædia
turpe Tragicum. Ibidem quod hic paulò post dicit Poeta

Interdum tamen est vocem comædia tollit.
orator effert continenter, & in cæteris suis est cujus quo
certus sonus, & quedam intelligentibus nota vox: ubi τὸ
Sonus καὶ τὸ vox sunt συναρδωχρῶς sumenda pro eloquu-
tione & genere orationis. Ut Horatius junxit infinito in-
dignatur, quod raro reperitur, sic Homerus Od. 1. 1. 1. 1. 1.
σόμεαι.

Βῆσι ἴθι ἀεθύροιο, νεμεσῆθη δὲ ἐπὶ θυμῷ
Ζεῖνον δ' ἴδω θυρήων ἐφέσμεν

Telemachus rectè perrexit ad vestibulum domus:
Reprehensione autem dignum censuit, quod hospes dim-
proforibus stetisset.

Quid autem indignatio sit, repete e Grammaticis 4. E-
pod.

Cæna Thyestæ.] Chæremor dicitur scripsisse Tragediam
hujus inscriptionis, cujus meminit Aristoteles in arte
Poetica inter has Alcmeonem, Oedipum, Orestem,
Meleagrum, Thyestem & Telephum. Quis autem sit
Thyestes dictum est Od. 16. l. 1. & Epod. 6.

Privatis carū, sic carmina vocat comica, ut hominū pri-
vatorū & plebeiorū, quales solent esse personæ comædiæ,
Simon, Chremis, Davus, Pamphilus, & his similes. ad hæc p
singula res singule atq; personæ intelliguntur, & actiones
ipsarum, ordo, modus & decorum.

Interdum tamen.] Ad hunc locum videntur perti-
nere, quæ nos notavimus in hanc quæstionem Satyr.
4. lib. 1.

Idcirco quidam, Comœdia nec ne poetia
Esset, quæstione, quid acer spiritus ac vis
Nec verbis, nec rebus inest.

Dolet pedestri. Id est, suas fundit querelas *καταλογίζων*, *παιδείας, πειθιστικῶς λόγῳ*, vulgari & cōmuni omnium sermone. **Recognosce mecum, Lector,** e notis Eustathii in primam Iliada vers. 1. quum definit oden esse *λόγῳ μεμελισμένῳ*, quid sit pedestris sermo: quas quidem notas deinceps ita subscribit, *ὅς ἐξ ἀρμῆς ἔχει, ἡρώων ἠφ' ὅσῳ ἔχον, μέγας, καὶ πῶς αἰά το' ὑπερ ἡμῶν, ἔπος ὁ τοι ἔτος λόγος εἶναι δοκεῖ. διὸ περ' οὐ μὴ τοιοῦτος, πῶς ἡρώων ἠφ' ὅσῳ ἔχον, λέγεται διὰ τὸ ταπεινόν. καὶ τὸ ἰὸς ἀπὸ ὑφ' ἑσ τινὸς καὶ ὀχλήματος καὶ ταβύλαις εἰς τὰ ἄσπερα. ἰ. quæ Oda elationem, hoc est sublimitatem, tumidam gravitatem, amplitudinem, & ob hanc exsuperantiam talis Oda videtur quodam modo equitare. Quapropter sermo, qui non est huiusmodi, pedestris vocatur ob summisionem & humilitatem: quia tanquam ex alto curru descendit in pavimentum de hoc autem genere sermonis repete notas Rhetoricas Satyræ sc. lib. 2. in hunc versum,*

Quid prius illustrem Satyrus Musæq; pedestri.
Telephus. Ellipsis est Tragediæ & Comœdiæ de Telepho & Peleo: de priori fuit Epod. 17. & de eodem ferunt Agathonem Tragediam scripsisse. Athenæus l. 7. de huius paupertate scribit, Timocles in jambicis, Aristophanes in *πυγμαλίων*. **Telephus pauper** sic appellatur, quia postquam eum Hercules suscepisset ab uxore, expositus fuit ab avo: & a cervæ, unde nomen invenit, nutritus dicitur. i. a pastoribus, quibus cum rusticè ac moderatè colloquebatur: sed ubi animum induxisset regnum recuperare, illudque administrare aliud loquendi genus sequutus est. De Peleo dictum est quoque Od. 7. l. 3.

Ampullas. Quid sit ampullarepete ex his, quæ sunt annotata in hunc versum Epist. 3. l. 1.

An Tragica de se vult & ampullatur in arte?
Projicere autè hic est Poetâ abstinere a verbis magnificis, elegantibus & tumidis, si vult suas de miseria querelas audiri & animos spectantium commoveri.

Spectantis. Spectantis pro Spectatoris dixit Horatius ad imitationem Aristophanis, qui in Acharnensibus Act. 2. Sc. 3. dixit, *καὶ μοι φρονίσθητ' ἀνδρες οἱ θεώμενοι προθεαταί. Ne mihi ἐπιθεαταί, ἀλλ' ἐπιθεατῆς.* Annotat autè Scholiastes Aristophanis, hunc versum & sequentem parodiam esse, quæ Comicus ad captandum auditorum risum, leviter immutatis Telephi apud Tragicum verbis, usus est.

Pulcræ esse. Facile intelliges, quid sibi velint hæc verba, si memoriâ repetes pulcritudinis definitionem e Grammaticis in Od. 16. lib. 1. Nam ut pulcri corporis causæ sunt symmetria partium, & jucunda quædam coloris suavitas: sic pulcri poematis efficientia sunt quæstionis dignitas, argumentorum vis & legitima dispositio, & verborum exornatio & sententiarum conformatio, ut sit quasi colorata gratia: item ut formæ commendatio non est perfecta, nisi ad eam fiat accessio lepōris & suavitatis, & illecebrarum in sermone & gestu: sic poema, nisi cum prædictis virtutibus habeat conjunctam pronuntiacionis suavitatem & actionis dignitatem in voce & gestu & in affectuum convenientia, probitatis commendationem minimè assequetur. Itaque de ratione affectus movendi sic Rhetores præcipiunt: ac primùm Aristoteles initio lib. 3. Rhetor. ubi dicit in omni oratione tria esse consideranda, *σπουδήν, ὀργὴν, τὸ ἀρετῶν*, perspicuitatem, ornatum, decorum. Hoc autem postremum rursus in aliis tribus consistit rebus: primùm in affectibus movendis: deinde in moribus explicandis: in rerum denique convenientia. Cicero quoque lib. 2. de Orat. inducit Antonium sic disputantem de hac facultate auditores & maximè iudices permovendi: *Nunc ego quid tibi, Crasse, quid tibi accidat?*

nescio: de me autem causa nulla est, cur apud homines prudentissimos & amicissimos mentiar, non, me hercule, unquam apud iudices, aut dolorem, aut misericordiam, aut indignitatem, aut odium excitare dicēdo volui: quum ipse in commovendis iudicibus, iis ipsis sensibus, ad quos illos adducere vellem, promoverer. Neque enim facile est perficere, ut si iudex ei irascatur, cui tu velis, si tu ipse idlentè ferre videare: neque ut oderit eum, quem tu velis, nisi te ipsum flagrantem odio ante viderit, neque ad misericordiam adducetur, nisi & tu signa doloris tui, verbis, sententiis, voce, vultu, collacrymatione denique ostenderit. Similiter præcipit Aristoteles in arte, *παρανατατοί γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς φύσεως, οἱ ἐν τοῖς πάθειν εἶσι καὶ χεῖρατοι ὁ χεῖραβουῖος, καὶ χεῖραπαῖνοι ἡρχόμενοι.* Nam apertissimi ab ipsa natura sunt ad persuadendum, qui sunt animo commoto: & fluctuare facit alios, qui est ipse fluctibus agitat: & ad iram concitat, qui verissimè est irâ concitatus. Deinde Fab. Quint. lib. 6. cap. 2. *summa enim (quantum equidem sentio) circa movendos affectus posita est, ut moveamur ipsi. Nam & luctus, & ira, & indignationis aliquando ridicula fuerit imitatio, si verba, vultumque tantum, non etiam animum accomodaverimus.* Hanc verò doctrinam a Græcis desumerunt Latini. Sic enim Plato in Dialogo inscripto *Ion* five de Iliade, item Arist. l. 2. Rhet.

Agant. Agere animū est illum impellere, invitare, rapere movere in hunc, vel illum affectum: sed agere animam est illam efflare, id est, vicinum esse morti, ut innuit Cic. Tusc. 1.

Flentibus adsunt. Flent cum flentibus, & similiter eos affici vultus prodit: idem præcipit Aristoteles lib. 3. Rhet. de oratione apta & decora, *συναμοιοπαθεῖ αἰεὶ ὁ ἀνέων τῷ παθητικῷ λόγῳ, πᾶν μὲν δὲ λέγει, ἵνα δὲ ἴσῃ ἵνα δὲ ἴσῃ* semper motibus agitur auditor, quibus is, qui perturbatus dicere videtur, etiam si tum jam nihil dicat. Sic Cato loquitur in Cicerone, *Adsum amicus, venio in Senatum frequens, id est, opem ferō amicis, quam mihi in adversis ferri ab aliis optarem.*

Tunctua. I. quum tu prior dolebis, ego postea dolebo, vel tuus gravis & miserabilis casus me tanger, vel molestia de tuo casu afficiat, ubi te animadvertero dolentem. Hanc autem tanquam diceret *συναμοιοπαθεῖαι* elegantia comparatione declarat Cicero l. 2. ad Q. frat. ut *nihil materies inflammatur, nisi ad eam ignis admoveatur: sic auditor non facile commovetur, nisi orator inflammatus accedat ad incendendum ipsum & commovendum.*

Si male loqueris. I. si male tuas partes tueberis, vel si te geres alium, atque tuus præsens status requirit, aut persona quam tibi fortuna imposuit, videtur postulare, in scenam progressus & pro misero te præstans benè fortunatum, pro tristi hilarem, non audieris, sed irideberis. Hæc quattuor membra sunt a syndera & dissoluta.

Plena minarum. Hoc Græcè *χρόματα τῶν ἀπειλῶν προπιῶν: ἀπειλὰς πλείοντα*, ut *μῖνα πλείοντες*, pro, *θυμὸν καὶ θυμῶν μὲν χροματῶν, ἢ λαδ. β. τὸτ' ἐστὶ θρασυλαίος*, ex Scholiastis.

Lascivia. Verba jocosa & petulantia decent ludentem.

Format enim. Idem docet Cic. lib. 3. de Oratore, *Omnes enim motus animi suum quædam a natura habent vultum, & sonum, & gestum, totumque corpus hominis & ejus omnis vultus, omnesque voces, ut nervi in fidibus, ita sonant, ut a quoque animi motu sunt pulsa.*

Angit. Hoc verbum e Græco factum est Latinum, ut Epistola primâ libri secundi jam fuit notatum: *ἀγγίζω* enim Græci dicunt pro stringere & strangulare: unde *ἀνδραχῶν ἢ ἀνδραγγῶν, τῶν τῶν ἀνδραγγῶν ἀγγίζοντα*, vocant Græci hominum strangulatorem, tortorem.

Cachinnum. Origo huius vocis est a verbo *καχάζω*, quod est Suidæ *ἀβήσως γελᾶν, ἴσσευε ridere*. ac velut instat rudentis asini clangorē quendam edere ore diducto: unde *καχάζω*

protem
χάλας
citatum
scribere
numera
dum
fuit
modi
monet
me te
pro de
vocat
siebat
illis me
verum
fuit me
tuit me
est, gl
fuit, qu
re, non
iam mater
rum, or
ta, de qu
que pie
tum, qu
id est, in
Tobias
civitate
gilius di
Ode. lib.
Hic, 3
choi son
nimis cele
Cicero dicit
col. 2. de R
teles x
dum Græci
quam trad
operi fac
Socia
referant, q
ratus.
Hic per. E
tum vltim
Virtutem
primis tamen
tant, ut Cic
Qui dicit
num hic
vltima Cic
omni re
civitate
Athena
epistola
Epistola
Emilio
victor
Quod fuit
oblitent
ultra T
tem contin
piper dicit
Ode. 2. lib.
Hic autem

pretem Apollini 4, Argon. ad hunc locum, ὄρεϊ χαλκῷ εἰδὸς χαλκῷ, &c. Vide etiam Servium in versum Virgili prius citatum: quorum interpretum verba non licet huc adscribere per prolixitatem, quæ illic videris: Lector. Hic tamen corripitur per licentiam. Quidam putant scribendum *aurichalcum*, & illud more cuiusdam hybridæ gignunt è Græco & Latino. Sed peritiores linguæ Græcæ ex vno & eodem genere deducunt, ex dativo ὄρεϊ τῷ ὄρεϊ, eos, monte & χαλκῷ, ære, ut sit æs montosum: in quod Cadmea terra conjicitur. Fit etiam è Chalcide lapide Cyprio de quo lege Plin. lib. 34. cap. 2. Galli hoc metallum vocant hodie *zeton orichalcum*. Ex orichalco autem fiebant & cudebantur numi, vnde ipsum vocabulum pro illis metonymicis sumitur & in Pseudolo Plauti ad hunc versum: *Di immortales, oreichalco contra non carum fuit meum mendacium* pro non venite aut venale esse potuit meum commentum nummis ex oreichalco cufis, id est, pluris fuit illis: vel mea sycophantia plus mihi profuit, quam ingens auripondus. Præterea organa Musica sunt duorum generum: quædam sunt ἑμπνευστα, quæ flatu resonant, ut ἀλλοι, συρίγγες, tibia & fistulæ, quæ fiunt è varia materia, calamo, ære, loto, buxo, cornu, ossibus cervorum, orichalco: quorum multa erant apud veteres genera, de quibus vide Pollucem lib. 4. Alia erant κρουόμενα, quæ plectro vel digitis pulsa sonant, lyra, cithara, barbitum, quamquam Pollux scribit eadem esse, sicut κλέψεν, κίθαρι, ἐν. βασιτί, ἐν.

Tubaq.] Tuba quæ Græcè σάλπιγξ, ἡ σάλπιγξ, à tubo deduci videtur: vnde æs cavum, & æra cava, æs raucum, & Virgilius dicit pro tubis & Horatius,

Non acuta

Sic geminant Corybantes æra

Ode. 16. lib. 1.

Utilis.] Syntaxis est Græca, pro qua Orator vitur ad chori sonitum iuvandum, & ad caveam cantu nondum nimis celebrem & frequentem commendam: quomodo Cicero dicit 3. de Off. *nam ad nullam rem utilis*. Sic Platon lib. 2. de Republ. ἀχρεῖοι ἀλλὰ ἐργὸν περὶ τῆν. Item Aristoteles χρησιμὸς προνοεῖν, *utilis ad providendam*. Quemadmodum Græci interdum loquuntur, χρησιμὰ πρὸς τὸν βίον, *ad vitam traducendam utilis*, sic χρησιμὸς εἰς ἐργὸν, *commodus operi faciundo*.

Sedilia.] Id est caveam spectatoribus nondum nimis refertam, quam populus numerabilis solent esse paucus & rarus.

Ut pote.] Est hic διασηπτικὸν pro *scilicet*, id est, cuius alterum vsum Satyr à quartâ libri secundi notavimus.

Verecundusq.] Quamquam verecundia decet omnes, in primis tamen mulieres, quæ in consessu theatri olim fuerant, ut Cicero in Tusculanis scripsit:

Quo coibat.] Ineptè quidam referunt, quo ad flatum, quum hic valeat, in quæ sedilia conveniebat rarus populus. Ita Cicero loquitur lib. 2. ad Atticum: *in locum aliquem coire: sed coire in locum, pro congregati* Donatus existimat solœcismum esse, ideoq; locum Terent. Eunuc. Act 3. Scen. 4. *Hæc aliquot adolescentuli coimus in Piræo*, explicat consensimus, pepigimus, constituimus, non congregati fuimus.

Extendere.] Ager Romanus initid fuit perangustus, ut ex hoc versu Sat. 8. Juven.

Imperii finem Tiberinum virgo notavit.

Quod factum est Porfenâ Etruscorum rege Romam obidente. Illo enim tempore Romani non imperabant ultra Tiberim, & vnam illius ripam tenebant: quod quidem confirmat Servius in hunc versum Aeneid. 11. *Etruscisque duces*, ubi rationem hujus vocis reddit, quam nos Ode. 2. lib. 1. notavimus ad hæc verba *Etrusco litore*. Hanc autem imperii & Urbis amplificationem Anchises

prædixerat Aeneæ sub fin. l. 6. Aeneid.

*En hujus nate auspicio illa incluta Roma,
Imperium terris animos equabit Olympo,
Septemque una sibi muro circumdabit arces,*

5 Historia tamen memorat primo Urbis spatio quattuor tantum colles comprehensos Romulo imperante. Esquilinum, Aventinum, Palatinum, Capitolinum: deinde Servio Tullio Sexto rege tres alios inclusos. Quirinalem, Viminalem, & Cœlium. Reliquas vrbis accessiones vide apud Historicos.

10

Placari Genium.] I. Sacra illi fieri vino, non victimis, cœperunt nullo legis sumtuaria metu, quæ vetabat inter diu epulari & potare, & sumtibus modum præscribebat, uti monuimus in Gramm. Ode 1. lib. 1. Præterea, quid Genius esset expositum fuit Epist. 1. lib. 1. in Grammaticis.

15

Accessit.] Id est aucto imperio & i suis accrevit numerus fabulæ, modulatio & harmonia, quæ sic discreparet à simplicitate veterum Comicoꝝ & tibicinum, ut luxus à frugalitate majorum: quæ omnia indoctus populus ab opere & labore solutus & otio & tranquillitate potitus approbavit, nihil profecturus, si voluisset improbare.

20

Liber laborum.] Infrequens est syntaxis. Prius quidem Plautus dixit in Amphitryone, *liber est harum rerum*, pro liberalis & largus, sed pro vacuus à laboribus nunquam reperias, extra hunc Poetam, liber cum genitivo: pro quolibet metu, à legibus & supplicia præpositione, liber omni curâ. Similis fuit rectio Ode. 17. lib. 3. ubi dicit famulos operum solutos, pro operibus, in quo notatus fuit Hellenismus: qualis est hic. Dicunt enim Græci ἐλαδθεσιν φόβου, *liber à metu*, ut in hoc versu jambico:

25

Ἐργῶν πομπῶν χεῖρ' ἐλαδθεσιν ἔχε.
à *pravis operibus liberam habe manum*, id est, *vacuam*.

30

Sic prisca.] Hoc valet igitur, quare, ut infra dicitur. *Traxit vestem.*] Quæ ob id Græcè τὸ σῦμα dicitur παρὰ τὸ σύρειν, à trahendo caudas longas more divitum matronarum. Simili ornatu Caligulam Suetonius scribit in ipsius vita vsu fuisse cap. 54. *Deinde repente magnam tibiariam & scabellorum, id est Musicorum instrumentorum crepitu, cum palla tunicâque talari profulsit.*

35

Per pulpita.] Id est, per scenam vel per tabulas scenæ: sic etiam *voces* quidam referunt ad ampliores choi Odas, quæ accesserunt ad citharam numero chordarum auctam. Alii verò intelligunt tibicines non solum tibiis ac fidibus severis personuisse, sed etiam dum alii saltarent, cecinisse.

40

Attulit. Hoc videtur confirmare sententiam priorum, qui nomine vocum significant versus verbis elegantiores & sententiis graviore, quam olim, brevi tempore adhibitos fuisse. Ideoq; facundia dicitur præceps, quod brevi attulit novum eloquentiæ genus: vnde populus Roman. Epist. 1. l. 2. dictus fuit mirifico & acri ingenio ad celeriter perdiscendum.

45

Utilumque.] Ad verborum ornatum adjuncta est prudentia rerum utilium, ut postea Poetæ certarint veritate & utilitate sententiarum è futuri provisione cum Delphicis oraculis.

50

Sagax.] Rarè alibi invenitur hæc rectio pro qualibro decimo Epistolarum ad Familiares dicitur Epist. 23. *Planiciad Ciceronem: sed certè nimia nostri Latænsis indulgentia in Lepidum adhæc pericula perspicenda fecit omnimodis sagacem.* Item Catil. 1. *M. Marcellus sagacissimus ad suspicandum*: quod utrumque Græcè dicitur, illud ἦτον πρὸς τὸ πᾶν κινδύνον προνοεῖν ἀμύχανον, hoc, ἀρχιψύχαιος πρὸς τὸ ὑπόπτεσαι.

55

Divina.] Fuit similis syntaxis Od. 27. l. 3. *imbrivum divina avis imminuentum*, id est, præscia & præfaga.

uu

Carmine.]

Carminis Tragico. De notatione Tragediae dictum fuit Ode. 1. lib. 2. & de ipsius principiis. Item Epist. 1. l. 2. nonnihil. Quomodo autem hircus fuerit praemium Tragedis propositum, sic Eustathius declarat Odiss. in hunc verum sub finem:

Καλλιθι νυν Ευμαιε χη άλλοι πάντες εταίροι. Audi nunc Eumae & alii omnes socii.

deinde sequitur:

— ονος γδ ανώγει
vinum enim jubet.

Εξον δε ότι το πρώτον οι παλαιοι, ως ιστορει Πανσανίας, τω δρεσον σα οινω αδειν εφευρον, η τις εαυτων κομητας χακαλογεν. οθεν ερ- φθη η το κομηθειν. οτε η τω λυμαινομενω τοις αμπελοις αζαφρον αθλον της φθις παρεθεντο. τισδε αζωνισα μινους τεργηδες εκάλεσαν δια τω επι πρηνω φθιλω γκησαιες ενήλλοντο τω ασκω η τω ασκω λιάζειν. i. c. i. d. e. vero est, qui prisci homines, ut narrat Pausanias, in uentionem vini celebrarent, capisse primum canere, & in uicinas conuicia dixisse: unde dictum est καμηθειν: quum praeterea dicit capram rodere uites, inde proposita est in praemium cantus. Certantes autem cantu Tragedos nominarunt propter illam cantionem capri causa susceptam. Victores uinco inuixi pede super uires inflato & unctos saltabant. quod spectat illud Virg. 2. Georg.

Non aliam ob causam Baccho caper omnib. aris
Ceditur, & veteres inuenit proscena ludi,
Premiaq. ingentes pagos & compita circum
Thescia posuere atque inter pocula leti
Mollibus in pratis unctos saliere per uires.

Sic Damoceta Ecl. 3. iactat se cantu tale praemium vicisse:

An mihi cantando uictus non redderet ille,
Quem mea carminibus meruisset fistula capram
Si nescis, meus ille caper fuit, & mihi Damon
Ipse fatebatur: sed reddere posse negabat.

In praemium carminis Tragici dabatur interdum vter multi plenus: sed Epicis taurus erat praemium catminis heroici: quanquam Hesiodus lib. 2. opetum scribit loquens de navigationis tempore ex aliis tebus praemia proponi.

* Αθλ' εθεσαν παιδες μεγαλητορες ενθα με φημι
* Τμνη νικησαντα φερειν τετροδ' οπωροντα,
* Τον μιν Μυσης Ελικωνιοσδεας ανθηκα.

Certamina juvenes animi excelsi celebrabant, inde affirmo me victorem carmine auritum tripodem tulisse, quem Muffis Heliconiadicis dicavi.

Vilem autem hircum dicit hic Poeta, vel propter tenuitatem Tragicae compensationis, vel propter tatterimum bestiae odorem, vel denique quod jam communis fuerit multorum Tragicozum donatio. De hac praeterea Tragici certaminis victoria convivium celebravit Agathon, ut licet videre in convivio Platonis,

Satyros. Rationem hujus vocis demonstravimus in Grammaticis Satyr. 1. lib. 1. Sed mirum est quibusdam, quid causae fuerit Horatio, cur tam accuratè de Satyris hic praecipiat, quum non potuerit ignorare, illos jamdiu à vetustissimis quibusque Tragici, Aeschilo, Sophocle & Euripide non adhibitos in ipsorum Tragediis: quod etiam Aristoteles in arte vi letur innuere. Itaque conjectare licet ex hac praescriptione Satyros ab illis prius quidem exclusos à Tragediis, sed tempore Horatii nudos in scenam introductos & in usum revocatos. Ideoque dari hic praeccepta de genere sermonis, gestus, habitus, quod illos deceat in Tragedia.

Eo quod. Particula eo per se interdum est aetologica pro δια τωτο vt Act. 2. Scen. 1. vers. 41. Hecyr. Eam lassam oppido tum agebam, eo ad eam non admissus sum, id est, propterea vel ideo. Interdum verò cum quod constituitur separatim, vt sit in priori sententiae membro. & quod in altero, ut Teren. Act. 3. Sc. 43, Heaut. neque eo nunc dico, quod quicquam illum senserim, &c.

Morandus. Hoc Graecè dici potest, ην δη τον θεατην τω χαωοπιτ & χαιεν δελεαδωλα κατηχεν χησ. spectator detinendus erat quibusdam illecebris & novitate Satyrorum delinendus, salva tamen & integrà Tragediae gravitate, praesertim quum videretur potus & legibus solutus spectatum, non auditum venire, vt supra dictum est.

Dicaces. Quid interfit inter cavillatorem & dicacem videl. 2. de Orat. ad Quint. Fratrem de generibus facientium.

Vertere. Galli hoc interpretantur, tourner les choses graves & de consequence en jeu & risee pro quo videtur dicere Virg. Eccl. 7.

Posthabui tamen illorum mea seria ludo. Quicunque. Quales Deos memoravimus in Gram. Satyr. 1.

Heroes. Quales heroes etiam in Homero memorantur, Agamemnon, Nestor, Achilles, Priamus, Hector. In Virgilio, Aeneas, Turnus, Latinus & similes. Quid & unde sit heros, vide in Gram. Od. 12. l. 1.

Auro nuper. I. non ita dudum in proximo actu Tragedia vestita purpurâ & auro apparebat. De voce, ostre, vide Gram. Od. 29. l. 3.

Migret. I. ne tali vtatur oratione, quali solent opifices & tabernarii, cujusmodi sunt dicti Epistolâ 1. hujus libri sermones per humum repentes, quali etiam humiles personae ad focum desidentes, ut Hesiodus in operibus ac diebus monet faciendum tempore hyberno.

Παρ δ' ιδι χαλκειον θωκον κη εσ' αλδα κελων
* Δερ χειμεριν.

Transito ad aream sellam & tabernam calefaciendi & consulandi gratia tempore hyberno: aut si mavis conjunctim legere, επαυλεια κελων, ad calidam tabernam vel his evitatis sublime & grande dicendi genus sequatur. Obscuras tabernas vocat, quas dixit Od. 4. lib. 1. pauperum tabernas & nos definitione declaravimus aedes humiles, & ferè ex tabulis confectas, vbi habitant pauperes homines & infimi & viles. Sunt etiam tabernae, vbi merces pro stare solent & vendi vt librariae, sutrinae, faenimatoriae vel argentariae, quas ipsi solemus vocare officinas latiori vocabulo. Ina na capiare. est in altum tendere, & sublime evehi: sic illud inter caelum & terram spatium Aristoteles li. 3. de de caelo vocat κενον η απειρον, vacuum & infinitum, id est, aerem: vbi prima corpora, id est atomi semper moventur: quod Virg. in Sileno vertit per magnum inane Eccl. 6. quod sumtum videtur è l. 1. Lucret.

Nam dissulsa suo de caeli materiali.
Copia ferretur magnum per inane soluta.
Illud autem vacuum spatium Hebraei appellant שררה
tzabih, expansum & extensum inter caelum & terram, vt apparet è primo capite Genes. 6. v. 6.
Effutire. De hac syntaxi Hellenica diximus satis in principio Grammaticorum Satyr. 4. lib. 1. & in fine Epist. 3. lib. 1. Valet igitur indigna effutire, non potest honesta Tragedia versus sine pondere leviter effundere.

Matrona. Serv. in v. 62. l. 4. Aen. de Didone:
Aut ante ora Deum pingues spatiantur ad aras.

Scribit haec: Matrona sacrificaturae circa aras faculas tenentes ferebantur quasi cum quodam gravi gestu verecundam saltationem imitantes, cui dissimilem profert è Salustio: Saltare elegantius mulieribus, quam necesse est probe.

Terent. Hec. Act. 1. Sc. 2. v. 39. quattuor. numerat dotes honestae uxoris & matronae; liberale ingenium, à quo fucus omnis dolus & excluditur: quorum loco candor & veritas adamantur: pudorem, qui est in muliere ποκαλος αρεσπολις, forma & pulcritudinis arx summa contra vitia omnia: modestiam, quâ voluptates, nimisque exquisitus sumtuosus vestitus spectantur, unde uxor Phocionis rogata, cur

gata, cur
sunt m
quâ faci
melius
simplici
quos, se
surpant
quod
Se. 1. apud
Nou
querent
pocit red
loquitur
ge, & Oly
genus aqu
do defle
lato est a
instabili
ejusmodi
Inter
saltationib
Prater
Ode 19. l.
Domi
ristoteles
mimo d
Dra
thius ancilla
oratione de
ter Comica
Emm
am
tuitz. ut in
uam igno
unde Pollu
calos & c
Item Ono
nise, v. 3
luc a fonda
Talentum
Saty. 1. l. 1
Ex nota
Data non e
gam. Quo
mor de me
Jy
Hæc vige
tum Graec
n' ca quib
Sileno. J
do & iciden
U. s. b.
dey
tium & m
obscen. & m
gati. Silo
luc. Ant
nata. J
Sunt m

gata, cur aureo ornatu non uteretur, respondit, virtutem sui mariti satis esse sibi decori & ornamento: patientiam, quã facillè perferre solet injurias viri sui & ipsius contumelias non traducere, sed tegere. Illud autem effutire & simplex inusitatum futire nõ reperiuntur de effusione liquoris, sed tantum de copia sermonis temerè dissipati usurpari, ut Cice. Tusc. 3. *Nec hæc si agit, ut ex tempore quasi effutire videatur.* Ideoque Terentius Phor. Act. 5. Sc. 1. appositè tribuit hoc verbum futilibus & gartulis: *Ne vos fortè imprudentes effutiretis*, hoc est, Donato, eloqueremini, evacuaretis ab effundendo. Id autem verbum potest reddi Græcè ἐκλαλῆν, καὶ ὁρῶν, ἀκριτῶ πολλὰ ἀρροῦν, ut loquitur Hom. Iliad. β. uti monuimus Ode 22. l. 1. in Lala-ge, & Odyss. θ. Præterea Festus videtur & futire ac futile genus aqualis infernè angusti, & patuli supernè a funde- do deflectere, ut Donatus supra, cujus verba sunt: *translatio est a vase, futili nomine: quod patulo ore, fundo acuto instabile, nihil prorsus timet*: undè futile homo dicitur ejusmodi, ut nihil intra se contineat, & semper inanis sit.

Intererit.] I. matrona invita poterit versari & interesse saltationibus dissimiliter Satyris.

Protervis.] Quid hæc vox sit, & undè flexa, dictum fuit Ode 19. l. 1. & 5. l. 2.

Dominantia.] Interpretatio est τῶν ὀνομάτων κυρίων. Aristoteles in arte, *propriorum nominum, qua non de suo domino dejectuntur translatione.*

Davus.] Hæc sunt personæ Comicæ, Davus, Pythias ancilla in Lucillo, & Simo: ut Silenus Satyrica, quæ oratione debent inter se differre: ut supra ostensum est inter Comicas & Tragicas dissimilitudinem esse orationis.

Emuncto.] *Emungere* dicitur etiam Græcis, ut Latinis ἀπομύττειν propriè de purgatione per nares defluentis pituitæ, ut in Sym. Xenoph. ἀπομύττειτο τε καὶ τῆ φωνῆ σφῶος κλάειν ἐραίνετο id est, *emungebatur & voce fieti ulabat*: undè Pollux transferri subnotat a Comicis ad callide loculos & crumenas aliorum expurgandum suis pecuniis. Idem Onomastestatur etiam Cratinum per ludum dixisse, ὑλὴς τὰς ῥίνας; id est, ἀπομύττειν, *expurgare nares, sed translata a frondatoribus & putatoribus.*

Talentum.] De ratione hujus vocis vide Grammatica Sat. 3. l. 1. & Sat. 3. l. 2.

Ex noto.] I. e materia & re multis tam cognita, & tractata non ex abdita & occulta Philosophia carmen effingam. Quod dicit, ex noto fictum, exponetur ἐπεξηγητικῶς, mox de medio sumtum, ut Sat. 2. l. 2. dixit.

Jejunus stomachus raro vulgaria temit.
Hæc vulgare, notum, vile, in medio positum, & inde sumtum Græci exprimentur ἡ πολλὰ ἀξίων, ἀκαταφρόνητον, πιδανὸν τὸ ἐν πείδι.

Silenus.] Hæc voc dicitur παρὰ τὸ σιλαίνειν, a cavillando & irridendo.

Ut sibi.] Particula ut valet hic quamvis, cui reddenda est post *sudet ipsius comes, et men*: sic va. interdum sumitur Græcè, ἢ αὐτὰ λέγω, τὴν ἑαυτοῦ, *quamvis hæc non dicam, quis tamen ignorat?*

Sylvia.] E lib. 7. cap. 5. Vitruvii discimus, scenas Satyricas ornari solitas habitatione sylvestri, ex arboribus, antris, montibus, reliquoque topiario apparatu: undè personæ satyricæ prodibant in theatrum habitu Fauni, Satyri, Sylvani, Sileni, Tityri, & similibus, quorum versus debent medi ac moderati esse inter elegantes & delictos, quales sunt hominum in civitatibus, & foro versantium & inter rusticos & triviales, lascivos, qui sunt illoti, obsceni, & inconditi, ideoque primariis spectatibus ingrati. Silenus enim dicitur præter superius etymum Scholiastæ Aristophanis in Nebulas παρὰ τὸ σιλῶν, τὸ ἀιδῶν, *amentula*, qualis fuit etymologia Satyri in Ode 1. l. 1. & in Sat. 1. lib. etiam primi.

Juvenentur.] Hæc Græci efferunt per hæc verba ejusdem originis & notionis, *παύσειν, πᾶσαι, πᾶσαν, πᾶσιν*, quæ valent, juvenili more inolescere, immoderatè se gerere & inconsultè quidvis facere, immunda frequenter inculcare. De verbo autem *crepare* vide Rhet. Od. 18. l. 1.

Ignominiosa.] Ab *ignominis*, id est, inglorius, ignobilis & illaudatus, sit ignominia, ἀπῦλα, ἀδόξια, *infamia & nominis dedecus.*

Offenduntur.] Non continuè placent patriciis, equitibus, ac divitibus, quæ pauperibus ac infimæ sortis hominibus probata fuerint. Frictum autem cicer potest explicari commodè, tostum & coctum, ac videtur imitatio Plauti salis in Pænulo: *AG obsecro Hercle, ut mulsula loquitur! MI. nisi nihil laterculos, sesamum, papaveremque, triticum & frictas naves.* In hoc Plauti loco Agorastocles existimat, ab Adelpasio dulcia & jucunda dici, contra Milphio, omnia prorsus acerba & insuavia esse censet, ὡς κακοσμίαχα.

Syllaba.] Hæc vox cecidit e Græco fonte παρὰ τὸ συλλαβάνειν, quod est comprehendere & complecti, undè συλλαβὴ comprehenditio literarum, quam Priscianus scribit κατὰ χριστικῶς singulis vocalibus & junctis diphthongis tribui, quæ per se & sine consonantibus syllabam efficiunt. Aristoteles tamen in Poetica aliter definit, *συλλαβὴ δὲ ἐστὶ φωνῆ ἀσημος συνθετὴ ἐν ἀφώνῳ καὶ φωνῶν ἔχουσα* syllaba est vox ex pers significatus constans e muta & voce habente: undè perspicias syllabam non esse literam vocalem, nec literarum coitum, ut volunt Grammatici Latini, sed potius τὸν τῆς φωνῆς ἦχον ἢ τόνον, sonum vocis aut tonum, vel clariùs: syllaba est Aristoteli vox e sono literarum juncta & connexa. Præterea de jambo, vide quid annotatum sit in Grammaticis Odes 16. l. 1. & Sat. 10. l. 1. & proximè in hac Epist. ad vers. *Archilochum proprio rabies armavit jambo.*

Pecitus.] Tambus a Grammatico Terentiano dicitur præcept & ab Aufonio velocitate cū sagittis Parthorum comparatur & a Græcis κινήσις, mobilis vocatur.

Unde.] I. a quo pede ter percussio versus jambicus nomen sortitus est: quod est: jambus jussit nomen accrescere & adjungi ex se jambis versibus & trimetris.

Primus.] I. qui totus constat ex jambis a primo usque ad ultimum. Stabilitas spondei, qui Græcè *εὐσιμὸς* dicitur, opponitur celeritati jambi: qui tamen illi sese accommodavit, ut locus daretur spondeo in versibus jambicis & maximè locis imparibus, quæ communiter & promiscuè ad utrumque pertinerent. Id autem valet τὸ *socialiter.*

Non id pridem.] Ellipsis est, versus jambicus cepit variari.

Acci es Enni.] Efferuntur hæc duo διὰ τῆς ἀποκοπῆς, quod est familiare Poetis. Nobiles autem trimetros Accii & Enni dicit, propter excellentes illorum sententias, quas quæ Virgilius colligeret, dicitur respondisse quærētī, quid ageret, se aurū e stercore colligere. Ad hanc commendationem hujus Poetæ illud Ciceronis initio l. 1. de Fin. bon. & mal. accedit: *Quis tam inimicus penè nomini Romano est, qui Enni Medeam, aut Antiope Paccuvii spernat & respiciat?* Item illud ex l. 1. Acad. quæstionū, *An quia delectat Ennius, Paccuvius, Accius, qui non verba, sed vim Græcorū expresserunt Poetarum;* scilicet Ennius in Medea, Accius in Phœnissis sententiæ Græcorum Poetarū interpretatus est. De Ennio Epist. 1. l. 2. ut de his, dixim⁹: sed de Accio lege Crinitū de Poetis Latinis, de quo, ut de Paccuvio, tale judiciū fecit Fab. Quint. l. 1. o. c. 1. *Tragedia scriptores, Accius atq; Paccuvius, clarissimi gravitate sententiarū, verborū ponderis, & personarū auctoritate. Ceterum nitor & summa in excolendis operibus manus magis videri potest temporib. quàm ipsis, deesse. Viri tamen Accio plus*

viam facie Tragicè decantasse, pro quo Horatius dicit hic, periculum facibus ora, quas Græci dicunt *πεύρας*, ut Od. 2. l. 2. fuit annotatum.

Vexisse.] Hinc natum est proverbium, *ὅς ἐξ ἀμαζῶν λαλεῖν*, in eos usurpatum, qui omni licentiâ primum quemque occurrentem maledictis incessabant: quod priscis temporibus factum est ab actoribus fabularum fucatis, qui plaustris vecti per vicos nominatum labem æque bonis, atque malis aspergebant.

Que canerent.] Quod erat chori munus, ut agere minorum & histrionum.

Pallaq.] Servius in Virg. vers. 1. Æn.

Ferre jubet pallam signis aurôque regentem.

de palla sic loquitur: Palla dicta est secundum Varro-
nam ab irrigatione & nota mobilitate circa finem hujusmodi vestium *ἀπὸ τῆς πάλαιου*. Hoc certè genus non est in meo Varronis exemplari, sed hoc alterius generis item duo: vnum, quod foris ac palam, palla: alterum, quod intus, à quo intusium. Potest etiam definiti palla, pallium tunica tam muliebre, quam virile, ut constat è tertia Philippica, & ex hoc pentametro Martialis:

Dimidiâque nates Gallica palla regit.

sicut ostendimus in Sat. 1. l. Gram.

Instruunt.] Aristoteles tamen scribit in Poetica, apparatus scenæ ac personarum ornatum esse ab arte maxime remotum: minimeque proprium poetices, sed fabricantium instrumenta scenæ, quorum usus Aeschylus advenit, & opifices, quemadmodum fierent, edocuit. Pro hoc Horatiano, *reperit honeste palla*, Athenæus in epitome li. 1. dicit: *Αἰσχύλος δὲ μόνον ἐξέφερε τῆν τῆς σολῆς ἀπὸ πείλαιον ἀπεμύθηται*. Aeschylus non tantum invenit amplitudinem & honestatem hujus vestimenti. De quo vide Gram. Sat. 2. l. 1.

Ob hanc autem honestior apparatus accessionem Tragediæ factam Aeschylus à Valerio Max. appellatur origo & principium fortioris Tragediæ lib. 9. cap. 12. ubi genus mortis, quo obiit, ita narratur: *Aeschylus verò Poeta excessus, quemadmodum non voluntarius, sic propter novitatem casus referendus. In Sicilia moribus urbis, in qua morabatur, egressus, aprico in loco refedit: super quem aquila restudinem ferens, elusa splendore capitis (erat n. capillis vacuam) perinde atq. super lapidem eam ille sit, ut fracta restudinis carne vesceretur. Eoq. ætæ origo & principium fortioris Tragediæ extinctum est. Huic Historiæ scribit convenienter Plin. li. 20. ca. 3. de Morphico tertio genere aquila nigerrimæ, & caudâ prominentiore Gallis gerantur: cui ingens est restudines raptas frangere è sublimi deridendo quæ fors intererit Poetam Aeschylum, prædictam fati, ut ferunt, ejus dici ruinam securâ cæli fide caventem. Aperi-
tius interpretatio Gallica hoc reddidit: *le gersant à bien l'entendement d'enlever les tortues en l'air et les laisser tomber et qu'après sur un roc pour après en paistre, & dit on que le poete Aeschylus fut tue par ce moien. Car les dieux lui avoient prédit qu'avec sur la lui tomberoit quelque chose sur la teste: dont immortel: ils, en alla en une grande plaine, sans entrer ny mesmes approcher des maisons, ne de chose qui lui peut tomber dessus, se remettant à la fois du ciel pour eschaper ceste fortune, ce neant moins un gersant lui la une tortue sur la teste, qui l'assomma.* De primo scenæ ædificatore non convenit huic Poetæ cum Aristotele in arte: tribuitur hic *συναγορευσία* Aeschylus, quam Aristoteles assignat Sophocli: sed hæc discordia facile conciliabitur, si ab Aeschylus primum scenam quandam rudein & è levi materia constructam intellexeris: deinde à Sophocle additum esse ornatum & splendorem. Præterea à Vitruvio discimus scenam Tragicam columnis, signis regalibusq. ornamentis fuisse instructam. Comicam verò privatorum ædificiorum & domorum speciem præ se ferre. Satyricam denique arboribus, speluncis, montibus & aliis agrestibus rebus & topiario opere ornati. Hoc*

etiam discrepabant hi duo inter se: quod Aeschylus dicitur primus auxisse numerum histrionum quum vnum Thelphis adhibuisset qui munus omne fabulæ cum choro sustineret, & duos addidisse: Sophocles autem tres induxisse, qui ex ordine in scenam descenderent, & dicti sunt, *πρωτος, ουδεις, δευτερος, ουδεις, τριτος, ουδεις*, vel quibus prima, secunda, tertia partes mandata fuerant: de quibus annotatum est Epist. 18. li. 1. ad Lollium in Grammat.

Pulpita.] Pulpitum describitur locus editus in fronte scenæ, ubi histriones stantes fabulam recitabant: quod puto dici proscenium: hujus autem, quod Græci *λογειον* appellant, altitudo non minus debet esse, quam pedum decem, non plus, quam duo decim, ut scribit l. 5. ca. 8. Vitruvius.

Magnum.] Id est, induxit personas graves magniloquas, & in dicendo vehementes. & ornatu regali vestitas. *Ἀντιμαχία* est pro magnificè, & ornate loqui: quod genus dicendi tribuit etiam Aeschylus lib. 10. cap. 1. *Tragedias primum in lucem Aeschylus protulit, sublimis, & gravis, & grandiloquus, sapè usque ad vitium.*

Vetus.] De licentia veteris Comædiæ, & etymo vide Grammatica Satyrarum 1. & 4. l. 1. Quemadmodum autem Tragedia dicitur ab Aristotele profecta esse à Dithyrambicum canentibus, quo grandi genere carminis laudes Liberi patris, reliquorumque Deorum, & clarorum virorum, decantabant: sic Comædia ortum habuit ab his qui Phallica canebat, id est, lasciva, obscena, molliâq. poemata, quibus rustici homines numina quædam agrestia, & lasciva, Phallos, Ityphallos appellata, ornabant: quorum vestigia scribit Aristoteles in arte quædam ad sua tempora, in quibusdam locis, apparuisse.

Dignam.] De hac syntaxi jam aliquoties monuimus, pro dignam, quæ corrigenda & reprimenda sit.

Chorusq.] Videtur hoc referendum ad prisca tempora, quibus fabula tota perageretur à solo choro: vel ad illa, quum vnus histrio, vel alter adhibitus est, ut chorus interquiesceret, & obticeret. Hic certè locus videtur confirmare differentiam Donati in Eun. Act. 5. Scen. 1. ad v. *virgo, concisa veste lacrymans obticet: tacemus ait consilia, ut, nec tacui demens, recitemus dolores, ne urrere, ne reticere, quod videtur illud Epist. 2. l. 1. pertinere, ut ea que statuisses tibi in senatu de mea laude esse dicenda, reciteres. Obticemus, quorum nos pudet, ut in Phorm. Hæc quid cam obtices?*

Ne contentatum.] Ita Virg. Eccl. 2. *παθιμὸς* tamen dixit de facultate imitandi cantum Panis:

Hæc eadem ut sciver, quid non faciebat Amyntas id est, nihil hic intactum prætermittebat. & Æn. 4. pro hoc dicitur in expertum:

Ne quid in expertum, frustra moritura, relinquat Jure nocendi. De licentia nominatim maledicendi legibus repressa, vide Epist. 1. l. 2. ad hæc verba: *Quin etiam lex, poenæque, lata malo, &c.*

Prætextas.] Fabula distinguitur ornatu: quæ enim sunt argumento contextæ Latino, Togatæ appellatur: quarum primum genus est Prætextarum, Tragediis similium: secundum est Tabernariarum, Comædiis similium tertium est Atellanarum, ab Osci profectarum, Satyris parium, in ratione argumentorum & jocorum, quæ Personæ vocabantur, & sine infamiæ nota agebantur. Quartum Planipes, quod planis ac nudis pedibus ageretur à vilibus, & paucis personis in proscenio, quæ à Græcis dicti sunt Mimi: quæ verò conscriptæ erant argumento Græco, Palliatæ sunt vocatæ. Hæc è Donato & Diomede. Alii tamen nomine Prætextarum malunt intelligere genus fabularum à Togatis separatum, ubi solent induci personæ nobiles, publicæ, Consulares, Prætoris, graves, & imperatoris: quas præcipue decet hoc vestimenti genus de quo annotatum est Sat. 5. l. 1. Gram. qualè Afinius Pollio

in Heeuba dixerit *τὸ πρῶτον φέρει* & *ὁμιλίαν* & *καὶ* cor *lumi-*
ne oculorum pro *oculis*. Legitur tamen in exemplari vetu-
sto Romuli Amulæi, quod Labinus sequutus est: *pargo*
bilem & pro *horum*, *oratio*.

Cotis.] Cos Græcè dicitur *πυρρὸν* *ἀκμήν*, a cuspide, *ἀ-*
κμήν. Videtur autem hæc sententia ex illolofocratis apoph-
thegmate ducta, quo se modestè tuebatur, quòd civiles &
forenses caussas non ageret, qui artem illas tractandi
ac bene dicendi alijs traderet, *ἔγχαρ ἢ ἀκμήν αὐτῆ μὲν τέμνει,*
τὸ δ' ἔξωθεν ἔα ποιεῖ. Etenim, inquit, *cos ipsa quidem non se-*
cat, sed gladios acuit, redditve acutos, qui locus annota-
tus est Od. 8. l. 2.

Exfors secandi. Simili syntaxi Livius l. 2. dicit, *exsortè*
culpa, & idem 3. *exsortem amicitie*, & Virg. l. 6. Aen.
vite dulcis exsortè, quod Servius interpretatur expertem
& sine parte, & Græci *ἀλλήρον*, q̄ pro paupere, & egeno,
Homerus interpretatur Odyss. λ. in colloquio Ulyssis cū
anima Achillis; quæ hoc ille respondit:

Βελτίμω ἢ ἐπάρου & *ἐὼν θητ δέ μιν ἄλλω*
Ἀνδρῶν παρ' ἀλλήρῃ, ὃ μὴ βίωτ' ὅ, πολὺς εἴη.
Ἢ πᾶσι νεκρῶσ παρ' ἀλλήροισιν ἀνάσσει.

malle ego *rudicis esse*, & *servire alij viro pauperi, cui exi-*
gua essent fortuna, quàm in omnes mortuos imperium ha-
bere. Præterea *τὸ exfors* sumitur etiam pro *eximio* & præci-
puo, ut l. j. v. 534. Aen.

Talibus auspiciis exsortem ducere honorem Rex voluit.
id est, *eximium honorarium*, ut lib. 8. v. 551.
equum ducunt exsortem Aeneæ, id est, *ἵππον ἐξ ἀίρεσιν*, exce-
ptum sorti & inter alios delectum. Ita verbum excipere
pro *ἐξ ἀίρεσιν* sumitur l. 9. Aen. v. 271.

Excipiam sorti jam nunc tua premia, Nise.

Unde.] Ars pangendi carmina percipiatur, vel potiùs
inventio argumentorum copiosè a Philosophico studio
subministratur. Alendi enim verbo videtur inventio ma-
teriae notari, quæ, ut famina marem, sic appetit formam,
q̄ Aristote. docet. Physi. verbum autem formæ videtur
designare eloquutionem.

Quò virtus.] Hæc ad gloriam immortalem, sed vitiū
ad dedecus & contemtionem.

Scribendi.] Ad hunc fontè Socraticæ & Platonice do-
ctrinæ Cic. in Bruto deducit suū Oratorē: *Nec verò*
Dialecticis modo sit instructus, sed habeat omnes Philoso-
phiae notas & tractatos locos. Nihil enim de religione, nihil
de morte, nihil de pietate, nihil de charitate patrie, nihil de
bonis rebus, aut malis, nihil de virtutibus, aut vitiis, nihil
de officio, nihil de dolore, nihil de voluptate, nihil de pertur-
bationibus animi, & erroribus (quæ sæpè cadūt in causas, ut
in poemata sæpissimè: sed quæ vtrag. jejuniis aguntur) nihil,
inquā, sine ea sciētia, quæ dixi graviter, amplè, copiosè dici
& explicari potest: de materia loquor orationis, ut Horati?
hic de materia Poetices quam vult potiùs sumi a Platone
quàm ab alijs Philosophis.

Sapere est principium. Hæc geminata videntur e Phe-
dro Platonis desumpta: *ἀλλὰ ἢ τοῖς ἄλλοις, ὅσιν κινεῖται, τὸ*
πρῶτον, ἀρχὴν κινήσεως, ἢ, cæteris, quæ moventur, hæc fons, hoc
principiū motus. ἀντιμετρία est, pro, sapientia est rerū divi-
narū & humanarū sciētia, principiū & fōs rectè pāgendi
poema, ut reliqua orationū genera, cujus distributionè
videl. l. de Oratore. Prior etiā copula, principiū ἢ πρῶτον εἰ.

Verbag.] Quintil. l. i. c. 5. explicat, quomodo verba
dupliciter intelligētur, & hūc versū *verbag. provisā* & c.
citat. *Verborū*, inquit, *duplex est intellectus: alter, qui omnia,*
per quæ sermo nectitur, significat, ut apud Horatiū: alter,
in quo est una pars orationis, lego, scribo, quā vitates ambi-
guitate quidā dicere maluerunt, voces, dictiones, loquutiones
ut Varrol. 8. Analogia solet esse in rebus, & vocibus, &
in vtròque, & sæpè sic loquitur totis de lingua Latina li-
bris. Itè Cic. de Fin. Epicurei nō intelligūt, q̄d fonet hæc

vox, *volupias*. Hinc certè colligilicet per *verba* intelligē-
da esse hūc axiomata, & enunciata, ut notavimus Sat. 6. l.
1. ad hæc verba, & *vox*, & *ratio*, & c. Item Epist. 1. l. 1. ad
hunc locum: *sunt verba & voces, & c.*

Provisam rem.] Materiā rectè excogitatā & abundā-
tè eloquutio spōte consequetur, de quo vide præfationē
hujus enarratiōis in altera ipsi parte. Hoc explicare vidē-
tur verba Cicer: *ex inventione rerū, & cognitiōe efflores-*
cat, & redūdet, oportet, oratio: quæ nisi res subest ab oratore
percepta & cognita, inanè quandā habet eloquutionē, ac pe-
nè puerilē, quæ invita solet sequi, quādo res minus excogita-
te ac percepta subsunt.

Quid debeat.] De officio cujusq; erga patriā, legatur
Crito Platonis, ex quo intelligetur, nec secūdū Deū plus
debere patriæ, quā parentib. cognatis & amicis, qualem
Virgilius fingit Aeneā opem patriæ prius laborātī feren-
tem, quā parentib. & libris: ad quos posterius tuendos
cōversus est cōsilio Veneris, patriæ deploratā salute. Deo-
rūmq; perspectā & cognitā voluntate. Hujusmodi gradus
benevolentie Cic. l. i. de Off. servavit: *Ortus*, inquit, *no-*
stri partē patria, partē amici, partem parentes vindicāt:
quod quidem ille e Phædro Platonis transtulit, ac vetūs
quidā Poeta his versibus comprehendit:

Virtus querenda re. finem scire, modūq;
Commoda prætereā patria sibi prima putare,
Deinde parentum: tertia jam postremaq; nostra.

Sic Paullus Aemilius anteposuit Reip. salutem suā, ut
refert Paterculus l. 2. Sic victores certaminum sacrorum
laudem suæ victoriæ, non sibi, sed patriæ referēbant, fi-
cut Pindarus canit Ode. 5. Isthmiorum de quodam Me-
lisso Thebano. Sic denique omnes omnium gentium
imperatores, magistratus, & duces hac Socraticā doctri-
nā instructi hoc pietatis officio patriam cohonestā-
runt.

Quid amicis.] Communio voluntatum debet esse
inter amicos, & summa benevolentia, & quemadmo-
dum utrūque conservandum & tuendum sit, vide l. 5.
de Legibus Platonis, & confectum a Niso & Euryalo
lib. 9. Aeneid. ad hæc verba:

Me me, adsum qui feci, in me convertite ferrum,
O Rutuli.

Quos amore parens.] De officio & pietate liberorum
in parentes lege Plat. de Leg. 4. & Virg. de utròque sem-
per ab Aeneā in Anchisen studiosè collato.

Quo frater.] Hoc genus officij inter fratres, Plato l. 5.
de Leg. univèrso declarat. *Ἐγγύτητα δὲ ὁμογενῶν θεῶν κοινο-*
νίαν ἀπασι, ταυτὸ φύσιν αἵματ' ἔχουσαν τιμῶν τῆς σεβόμενης,
ἐνὸς οὗς θεοῦς εἰς παιδῶν αὐτῶ σποράν ἰσχυρὰ πάλωσιν. quicūq;
prætereā cognationem, & univèrsam Penatum Deorum
communiatem, quæ ejusdem sanguinis naturā constat, co-
lit, & observat, hos Deos jure propitios habebit in procre-
atione liberorum. Sirachides de officijs conjunctorum sic
monet 25. c. *Tria me exhilarant, & coram Deo simul & ho-*
minib. condecorant; Concordia fratrum amicitia propin-
quorum, & vir ac uxor inter se bene consentientes. Fratemi
amoris exemplum habes 9. Aeneid. v. 735.

— *Tum Pandarus ingens*
Emicat, & mortis fraturne servidus irā Effatur.

Ac ne longius abeamus; hic Poeta nobis Od. 2. l. 2. Pro-
culejum notum in fratres animi paterni proponit in sin-
gulare exemplum. Sed longè plura sunt exempla frater-
narum inimicitiarum ac primū inter Cainum & Abelem
Esaum & Jacobum, Polynicem & Etheoclem, Romulū
& Remum, Antonium Basianum Caracallā, & Getam
filios Servi Imperatoris.

Et hospes.] Jus hospitalitatis etiam 5. de Legibus ex-
plicatur, & duodecim peregrinorū genera memorantur,
& a Julio Cæsare illud veteres Gallos & Germ. valdè
in com-

in commentariis celebratur.

Quod sit conscripti.] De officio Senatorum Plato etiam scribit 6. de Leg. ut de officio iudicum lib. 12. item 2. de partibus iudicis ac urbis custodum, quales affingit Aeneas Virg. in lib. 2. 3 & sex postremis Aeneid.

Reddere.] E preceptione singulorum officiorum de eorum personarum cognoscitur. Simile est consilium Plutarchi in libello de pueris instituendis pag. 12. editionis Stephanianae, in diverso tamen genere argumenti. Hic agitur de ratione fabulae constituenda: illic de moribus puerorum informandis ad haec verba: τὸν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρῆσιν καὶ τῶν, &c. quorum & sequentium haec est interpretatio. Aegrotationibus autem animi ac turbidis motibus Philosophia sola facit medicinam: huius enim ductu & ope cognosci potest, quid sit honestum, quid turpe: quid iustum, quid iniustum: quid in summa expectandum, aut fugiendum: quod Divi genus officii praestandum sit: quod parentibus: quod senioribus: quod legibus: quod uxoribus: quod liberis: quod famulis: ut primos vere nemur: secundos honoremur: tertios revereamur: quartis pareamus: quintis obsequamur: sextos diligamus: septimos castè amemus: octavos intimo affectu prosequamur: nonis ne contumeliose injuriam faciamus. Maximum autem est, ne laetitia insolenter exultemus rebus secundis: neve adversis animos despondeamus: neque voluptatibus liquefaciamus & molliam suamur: neque more ferarum a se immo dico ira concitemur: quae ego iudico ex omnibus bonis à Philosophia profectis praestantissimas esse.

Respicere.] Pro hoc Terent. Adel. Act. 3. Scen. 3. vers. 61. dicit: inspicere, tanquam in speculum, vitam omnium jubeo atq. ex aliis sumere exemplum sibi. Hic Grammatici observant vitas sumi pro moribus & historiis hominum: quod Horatius hic conjunxit utrumque, atque praeter haec duo Donatus in Pho. Act. 1. Scen. 1. scribit τὸν vitam etiam pro alimento, anima & spatio vivendi. Idem Scholiast Eurp. in Hecu. βίος σημαίνει πᾶν τε, τὸν τὴν ψυχήν, ὡς τὸ ἐμπροσθεν εἶναι ἢ φιλοσοφῶν ἢ τὸ πρὸ πάντων, ὡς τὸ γενεῶν ἑστίν, τὸν παρὸντα ἐν ὁμοίᾳ χρόνῳ τῆς ζωῆς, τὸν πρὸς τὴν, ἢ τὰς ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ λόγους ἡγορίας. vox βίος notat quinquaginta: vitam, ut vitam promergeralem aut philosophicam vivere: mores, ut, quod est bonis moribus praeditum: spatium vitae, quod est cibus: opes & cibos ad vivendum pertinentes.

Exemplar vitae.] Hoc Plato ideam vocat, omnes res singulares continentem: semper tamen secretam, quam Cic. voluit in 3. de Orat. intelligere, quum scripsit semper informandi, quacunque de arte facultate quaeritur, de absoluta & perfecta quaeri solet, quae non sub sensu cadat. Neque enim Xenophon, quum formam praestantissimi regis exprimere voluit, Cyrum sibi ante oculos proposuit, ad cujus effigiem suum regem omnibus numeris absolutum duceret, neque Virgilius unquam Aeneam viderat, neque ab Homero, vel ab alio descriptum intellexerat, quum eum descripsit: sed habebat mente impressam perfectissimi usque quaque ideam & imaginem, quam imitaretur. Tales sibi ideas ob oculos ponunt pictores quum Deastrorum & Deastrarum imagines & statuas nobis exprimunt.

Imitatore.] Rectè Poeta & appositè ad definitionem artis Poeticae loquitur: nam definitur ab Aristotele μίμησις, & Poeta μιμητής: ex illa igitur idea praestantissimae virtutis effinget Poeta futurus personarum suarum fabulae voces honestas & convenientes sententias. Hic quidam legunt vitam vocem.

Speciosa locis.] Mihi placet haec lectio, ut locos graves & sententias à Philosophia depromtas intelligamus, & ita intelligenti supra in Dialect. notati requirit. Neque enim joci levitatem Tragediae possunt decere. Valet igitur, fabula locis communibus & sententiis moratis ornata,

ta, i. subtili inventione argumentorum mores cujusque personae sine ornatu experimentium magis delectat populum quam eloquutione delicata eleganterque enunciata. Quomodo autem mores in Tragedia adhibendi sint, lege in Poetica Arist. ad distributionem illius in sex partes: ἀνάγκη ἔν τῶν τῶν τραγωδίας μὲν εἶναι ἑξήκοντα ἀπό τῆς τῶν τραγωδίας τὰ ὅσα εἰς τὴν μὲν, ἢ τὴν, καὶ λέγει, καὶ διανομή, καὶ ἀφ᾽ ἑξῆς, καὶ μὲν, καὶ τὰ. i. Necessè est igitur omnis Tragedia partes esse sex quarum ratione Tragedia est qualis quaedam. Haec autem sunt: fabula, mores, dictio, sententia, apparatus & contentus.

Moratur.] Facilius retinet spectatores attentos, Nugae canora.] Versus quidem turgidos & inflatos intellige, sed praeter sonum & flatum nihil habentes sententiae, tintinnabulorum & bullarum evanescentium Sat. 5. Non equidem hoc studeo, bullaris ut mihi nugis Pagina turgescat.

Gravis ingenium.] Hic τὸ ingenium est ea vis mentis, quam diximus Epo. 11. versari in docilitate, meditatione, prudentia & inventione.

Overotundo.] Hanc sententiam Cicero ἐπιπρὸς μακρῶς sub initium lib. 4. de Fin. pronuntiavit, à te aptè dici & rotundè, i. disertè eleganter, perfectè & explicatè. Valuerunt igitur Graeci per Musam & ingenij solertià ad quidvis inveniendum, & eloquentià ad animi sensu scite ac intelligenter exprimendum.

Nullius avaris.] Et si Grammatici tradunt hoc differre avarum ab avido, quod illud de turpi dici solet, hoc de honesto: hic tamen locus ostendit avarum habere notionem aliquam in re honesta pro altero: unde conjicio auctorem partim spectasse ad originem utriusque nominis communem, αὐο αὐο, partim ad vim objectae gloriae, quam homines facillèducuntur ad acerrima quaeque studia.

Romani.] Hoc Chremastices studium passim ab hoc Poeta notatur, ut Saty. 6. lib. 1. ubi curam & diligentiam patris sui commendat in suo filio instituendo. Similis est animadversio Epist. 1. 1. ad Maecen. ad hunc vers. o civis caesus, similis quoque Satyr. 14. Juvenalis, ut alibi fuit annotatum.

Longis rationibus.] Quae ex minutis ratiunculis in longitudinem porriguntur.

Diducere.] Diducere assem est partiri ac dividere assem non solum in duodecim uncias, sed etiam unciam singulas in drachmas, & has in scrupulos, atque hos rursus in minutissimas quascunque particulas resolvere, vel denique univèrsam numerandi rationem callere & exercere addendo, multiplicando, subducendo, & partiendo. Possumus autem rudiorum gratià huc afferre à libris Juris peritorum distributionem assis & partium nomina. Ita Theophilus li. 2. Instit. titulo de instituendis heredibus assem ipsius partes distinguit: hereditas plerumque in 12. uncias dividitur, & univèrsa haec hereditas appellatur: habetque partes in sese, quae per propria nomina usque: ad assem appellant, sunt aut haec: uncia est duodecima pars hereditatis: sextans sexta pars i. dua uncia: quadrans quarta pars i. uncia tres, triens, tertia, quattuor uncias efficit: quincunx tertia pars & duodecima, i. quinq. uncia. Semis dimidia pars i. uncia sex: septunx dimidia cum duodecima, h. e. septem uncias: bes dua partes è tribus Graecè δυοῖσιν sive octo uncias: dodrans dua partes è tribus cum duodecima, id valet uncias novem: dextrans dua partes è tribus cum sexta, i. uncia decem: deunx, dua partes è tribus cum quarta, i. undecim uncia: as duodecim uncia.

Filius Albini.] Florus meminit lib. 3. de bello Jugurthino cujusdam Albini, qui corripuit exercitum Rom. Memorantur duo alii non dissimilem huic infamiae notati in ussisse familiae Albinorum, Spurius ad Furcas Claudinae & Luceius bello socialicae sus à militibus saxis & sustibus. Constat tamen Albinorum familiam in eo pretio habitam

tam olim fuisse, ut ex ea sit ortus, qui sacra excepit curru & ex eade, qui regibus exactis vnus e quinq; tribunis plebis fuit. Hic autem Albinus Romæ trapezita & numularius fuit in vico Jani medij.

De quincunce reuocata.] Pro hoc Cic. l. 2. de Legib: partitionis caput scriptum canit, ut centū numi deducerentur. Itē l. 1. de Divin. De his diuinitis sibi deducāt drachmā. Huic opponitur addēdi verbū. Deductā igitur uncia a quincunce restat triēs, id est, quarta pars assis, siue quattuor uncie.

Quid superat.] Hic superat. absolutē sumendum est, quomodo apud Virg.

Superatne es vescitur aurā at herēā? i. Superflēs nē est & vivit? ἀπολείπει, superest & restat, i. si deduxerit unum a quinq;, relinquentur quattuor.

Kē poteris.] E recta deductione & adjunctione pueri, hunc coniectāt parētes & magistrī fore aliquando rei familiaris conservatorē & amplificatorē. Eamque ob rem particulā en laudāt & approbāt scitū ipsius responsum, quod Galli interpretātur: o que c' est bien respōdu. pourras vn jour est vn bon mesnager.

Redit uncia.] Supple, ad quincuncē, h. e. si ad quincuncem addatur uncia, quæ lūma indē existet: sex uncie fient. Sic pueri nobilium Romanorum in rationibus subducendis exercebantur ab hoc Albino numulario & feneratoratore, & arithmetico magistro, ut Afranio illo superiore in ludo.

At hac animos.] Discrepātia personarum inter Romanos pessimos iuuentutis erudiendæ magistrōs, & nostrum Poetā videtur postulare, at particulā discernendi, ut sit sententia. sed quū iuuentus a teneris informata fuerit ad hoc immodicum rei faciendæ studium & quæstus cupiditatem, sperari ne ab ea potest egregium aliquod poema memoriæ diuturnæ subiciatur minimē.

Aerugo.] De hac voce dictum est Od. 4. lib. 1. In pecu- li est apocope, qualis est in Tityro Virgilij, nec curā pecu- li, quæ vox deducitur Plutarcho in Public. a pecudibus, eamque postremi Græci fecerunt Græcam κεκάλιον pro fortunis & bonis.

Cedro.] De hac planta lege Theophrast. l. hist. plant. 3. c. 13. & Plin. l. 13. c. 5. Athen. l. 3. Dioscor. l. 1. c. 166. cu- jus verba de facultate cedri: δύναμις ἔχει σιπτικὸν μὲν τῶν ἐμψύχων: φυλακτικὸν δὲ τῶν νεκρῶν σωματίων, ὅθεν καὶ νεκρῶν ζώων πρὸς αὐτῶν ἐκάλισται. cedrus h. c. ut est prædita, ut animata corrumpat: cadavera verò conservet: undē nonnulli etiam mortuorum vitam vocarunt. Eam ob rem Plinius ibidem scribit simulacra Deastrorum e cedrinis lignis confici solita, quod huic materiæ æternitas quædam inesset. Præterea cedratos libros, & rem quamlibet oleo cedrino illitam neque a carie, neque a tineis lædi: quod Vitru- vius confirmat, libros oleo cedrino unctos non metue- re tineas, nec cariem. Hemina quoq; testatur in Anna- libus, libros Numæ repertos a Cneo Terentio sub Ja- niculo non fuisse consumptos, quamvis annis triginta quinque in fossos, quoniam cedrati essent. Fuit quoq; hæc arbor in delicijs odorum, ut apparet e lib. 6. Odyf. de do- mo Calypsonis:

Πῦρ μὲν ἐπ' ἐξαροῖν μέγα καίειτο. τέλος δ' ὀδύμη
κέδρε τ' εὐκαταίο τανύνησιν ὀδύμη.

Ignis ad focū ingens ardebat. Odor autem fragilis cedri tu- risq; procul per Insulam fragr. bat. Sic Virg. initio l. 7. Aen. Urat odoratam nocturna in lūmina cedrum. Ob hanc au- tem arboris facultatem David cōparat virū piū cedro & palmæ Psal. 92. ad illustrandam illius fecilitatem & virtutem atq; vitæ immortalitatem. Huc addam e notis Servij in vers. Aen. 6. Procumbunt piceæ. Picea quinta species cedri est ut ait Plinius. Nā cedria dicta est, quasi κρομεινὸς ἀφ' οὗ ὄρον, quercus ardentis humor est lacryma. De

facultate autem cupressi ἰσχυρὸς ἔστιν ὁ σεντιο, nisi quod reperio ἀσπιλον ἵνα τὸ αὐτῆς ἔσται, cariei minime obnoxii ipsius lignū. De hac planta dictum est Od. 9. l. 1.

Aut voluit.] Videtur verbū volo, magis hic existimati- onis, potestatis & officij esse, quàm privata voluntatis, & propterea explicadū ἐπινοῖός, possūt & debent, quæ ad- modū Πολιτ. 6. βύλεται δὲ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ κελί- μνοι τὰς εὐσίας, μήδ' ἴν' ἀδικῶν πάρασσιν. videtur aut rex esse cu- stos naturā, ut qui fortunæ & bonæ possidet, nullā patiatur injuriā. Si hoc loco Poetæ videntur hæc tria officia debere, vel ut profint, vel ut delectent, vel utrumq; præstent.

Animi dociles.] Ad hujus sententiæ intelligentiā vide- tur mihi necessariū adscribere, quod Cic. scribit e facul- tatibus animi l. 5. de Fin. bon. & mal. Animi autē ἑ ἐκ τῆς
1 5 animi partis, quæ princeps est, quæq; mens vocatur, plures sunt virtutes, sed duo prima genera. unū earū, quæ ingene- ratur suapte naturā, appellaturq; nō voluntariæ: alterū earū quæ in voluntate posita magis proprio nomine appellari so- let: quarū est excellēs in animorū laude præstātia: prioris ge- neris est docilis, memoria: quæ ferē omnia appellatur uno ge- nij nomine: easq; virtutes quæ habet, ingeniōsi vocatur. Alterū autē gen^o est magnanī verarūq; virtutū, quæ appellat^o voluntariæ, ut prudentiā, tēperantiā, fortitudinē, iustitiā, & reliquas ejusdē generis. E præfatione autem hujus univer- sæ enarrationis discet, prudentiā Græcè τὴν πρόνοιαν διανοητι- κὴν εἶναι: idēq; adscribendā virtutibus animi, non volun- tarijs, contrā, atq; hīc nunc facit Cicero.

Supervacuum.] Sententia verbis immodicis. ac redun- dantibus pronuntiata, non faciliē percipitur, nec idcirco potest retineri: sed quum paucis, & summatim compre- henditur, & citō intelligitur, & faciliē altā mente repo- sita retinetur: prolixa & longa præceptio fastidium ani- mo parit, idēque nihil prodest ficta. Hoc præceptum ab Aristotele in Poetica traditum est cum accessione al- terius, quum de constituenda Tragedia præcipitur, καὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἵθεσιν, ὡς περὶ καὶ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων συζήσει ἀ- εὶ ζῆτειν, ἢ τὸ ἀναγκαῖον, ἢ εἰκός, ὥστε τὸν τοῦτον τὰ τοιαῦτα λέ- γειν, ἢ πράττειν: ἢ ἀναγκαῖον ἢ εἰκός, καὶ τὸ το μετὰ τὸ το γίνεσθαι, ἢ ἀ- ναγκαῖον, ἢ εἰκός. Quarendū autem est, ἑστ' ἀτ' ἐδδ' ἐν εἰρήνῃ
3 5 in moribus personarū, quæ admodum in coagmentatiōe verū quod est vel necessariū vel simile veri: adeo, ut qd' talis per- sona dicit, aut agit, sit aut necessariū, aut verisimile, ἑστ' unū post alterū fiat ordine retento. Quod paullo antē generali- ūs præceperat idē auctor, ὅτι ἢ τὰ γινόμενα λέγειν τὰ ποιν- τὰ ἐργασθῆναι ἀλλ' οἷα ἀν' ἑνοστο καὶ τὰ δύνατα κατὰ τὸ εἰκός, ἢ τὸ ἀναγκαῖον quod munus hoc Poetæ est, non quæ facta sunt, di- cere, sed qualia esse fieri debuerūt, ἑστ' ea, quæ possunt effici secundū verisimile ἑσ' necessariū. Prius tantū prudenter Ho- ratiū al' Poeta requirit, quod hic tamē vix præstare potest. Quis enim assentiatur figmentis illius, Deos mutuis se vul- neribus lædere, ambrosiā vesci, nectar supra modū bibe- re, varijs animo: um moribus & affectibus concita i, ho- mines ad inferos descendere vivos, nebulas loqui. Cyclo- pas esse. Virgilio naves in Deas mutari. Homero equum Achillis loqui, Orpheo navem disertam fingi, & hujus- modi infinita? qualia Cicero sub medium Tusc. quæ. De Ganymede fingebat Homerus, & humana ad Deos trās- ferebat.

Poscat sibi fabula cedi.] Hūc versum citat Servius sub initium l. 12. Aenid. ad hæc verba:

Poscit equos, gaudetq; iners ante ora frementes:
Pulumno quos ipsa decens dedit Orithia.

& annotat: Critici culpant hoc loco Virgilium dicentes, in- congruum esse figmentum. Namque quum Orithia Atheni- ensis fuerit filia Therrigenæ & a Borea in Thraciam raptā sit, quomodo potuit Pulumno, qui erat in Italia, equos dare?

Pranse Lamia.] E figmentis, quæ verisimilia omnino non fiunt, illud apponit, quod de Lamia feritate scribit Diodorus

ἢ χόλη, & intestinum, vnde fides intorquebantur, vt annotatum fuit in Gram. Ode. l. 2.

Plurimum.] Vbi pars major poematis est illustris, nævi certè ac pauculæ maculæ reliqui operis nos offendere minimè debent, si fortè per incuriam aspersæ fuerint. Est autem τὸ incuria Græcis ἀμαρτία, & hoc Ciceroni indiligentia: quam Agell. l. 4. c. 12. dicit impolitiam, cuius nonotabatur eques Romæ, si habuisset equum gracilentum, aut parum nitidum: id autem verbum significat, quasi tu dicas incuriam. Hæc profectò interpretatio videtur præ se ferre, hanc vocem Latinis parum usitatam, quâ tamen Cicero utitur, ut noster Poeta, auctores certè imitatione dignissimi, & inter Latinitatis principes numerandi.

Ut scriptor.] Ut descriptor librorum, cuius operâ vti veteres ante Typographiæ inventum, & vsum semper in eadem, re peccans caret veniâ.

Peccat idem.] Notata est alibi variâ syntaxis verbi τὸ peccare: addam tamen & Plautum similiter huic in Pseud. loquutum: num peccavi quippiam? & Cic. peccare multa. & ejusdem Epist. 20. l. 10. errare id, Plance, voluisti, pro in multis, & in eo: quomodo loquuntur etiam Græci, ἡμαρτάνειν τινος, eadem in re peccare, vt ex sententia Græca in Dialecticis citata innotuit.

Sic mihi sit Chærilus.] Ita Terent. loquitur in Phor. Act. 1. Sc. 9. Quis mihi vbi ad uxores ventum est tum sunt Jenes. Eleganter, ait Donatus, insertum, τὸ mihi, vt in Heaut. mihi, vbi adhibet plus paullo, sua qua narrat facinora? Hic tamen potest pendere à verbo narrat, nec idèd videtur omnino ἀνεπιπέσειν ἢ περὶ τούτων. Ita Epist. 3. l. 1.

Quid mihi Celsus agit: monitum, multumq; monendus. ita quoq; Cic. in Pilo. is mihi etiam gloriabatur, se omnes magistratus sine repulsa assequutum. ita denique Ovidius.

Hinc mihi mater abi. Omnes hi, casus dandi per Hellenismi pleonasmum videntur adhibiti, qui vitator est Græcis & Gallis, quàm Latinis, vt ex sequentibus cognoscas facillè. Xenophon: τὸ δὲ δὲ μάλα καὶ πάντων μέγιστό μοι, Galt. rien moi ceci sur tout. Lucian. τίθει δὲ μοι Ἐρμὴ καὶ τὸ δὲ Gall. posez moi le cas, qu'il soit ainsi. Idem ἐν ἑστὴ μοι, & τὸ δὲ Gall. considerez moi bien cela. Idem Dialogo inscripto Jupiter Tragædus, τί δ' οὐδ' ἔδ' ἄχρηστὸς ἡμῖν. Quis ait o Jupiter, que tu nom de ventu palle? Idem in Dialog. Hermotinus οὐδ' ἔστι τὸν λαχέα ἡμῖν δέδορκας. Gal. Tu nous as une vene plus forte que celle de Lynceus. Idem in Dialogo. ἐπιπέσειν, πῶς ἡμῖν ἐπέσειν. comment nouus aves vous conduict. tes affaires, soit adire, pur nous en res jouir? Ita explicandum est illud superius, Quid mihi Celsus agit: quod oblitus sum illic notare.

Cessat.] Cujus negligentia, & inertia multis in locis deprehenditur, is est talis Poeta, qualis fuit Chærilus de cuius descriptione repetè notas sub finem Epist. huius lib. 2. & quod Suidas de eodem scripsit. Est autem hic cessare τὸ ἀρῆν, & τὸ ἀνεῖν. Ita servus, qui ita cessavit semel, veniâ dignus iudicatur. Est autem τὸ cessare desidiosi, vt τὸ requiescere defessi, ait Donat. in Heaut. Act. 3. Sc. 1.

Indignor.] Hoc verbum explicatum fuit Epod. 4. & Epist. 1. huius lib. & initio huius Epist.

Dormitat.] Petrus Ramus lib. 15. Schol. Gramm. de formis verborum citat hunc locum ad hanc Prisciani definitionem elevandam: formâ verbi frequentatiua est, quæ frequentiam actus significat. Hic tamen desiderium somni aut leviculus somnus indicatur potius, quàm ejusdem frequentia: alioqui, qui inter frequenter & quandoq; conveniret? Itaque diminutio magis, quàm multiplicatio hic significatur, vt in illo Ciceronis: canato mihi, iam dormitanti Epistola reddita est. Quod autem non nulli proferrent è Donato in Hecyr. Act. 3. Sc. 1. ad v. meum receptas filium: frequentativo vsus verbo: quod non raro, sed frequenter receptet. Mallem equidem in huiusmodi

verbis intelligere desiderium, quam frequentiam, & exponere per, gestis recipere. Pro dormire Græci dicunt νοσεῖν, quod faciunt dormitantes. Sic Catullus pro levi cursu navis dicit: currum volitantem levi flamine. Sed dormitatio principis Poetarum in his notata fuit, quod præter decorum in contentione Deorum & hominum affinxerit, his magna, & memorabilia facinora, illis parva, & parum laudabilia. Item quod Menelaum, & Parisdem, fecerit in conspectu Helenæ præliantes, quàm Paris, & Helena, tempestate in Ægyptum iactati tum constanti famâ illic fuissent. Idem quod promissâ Trojani belli descriptione præterierit silentio vrbis expugnationem, & quasi in memor promissi, moræq; impariens citò transferat ad Ulysses, quem postremò finxit à Deastris multis, & à Circe adamatum, senioque jam, variisque laboribus fractum, ο, πικρὸν κατὰ τὸ ἔμπε. Sed Aristoteles in Poetica criminationes Protagoræ nomine vnus, vt quæ nullius sint ponderis, censet omittendas. Sic ille: τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ ἀπολάβοι ἀμαρτάνειν ἀπὸ τῶν θεῶν ἐπιπέσειν, ἢ ἐπιπέσειν οἰόμενον ἐπιπέσειν ἐπιπέσειν. Μὴν ἀεὶ δὲ οὐδ' τὸ καλῶς, οὐκ οἰεῖται πὶ μὴ ποιεῖν ἐπιπέσειν. Quid enim peccati aliquis existimaret ea continere in se, quæ Protagoras reprehendit, quod Homerus putans se precari, imperat his verbis vni, iram cane Dea? jubere enim, vt quis aliquid efficiat, aut non efficiat, formam habet imperandi, more superioris ac præstantioris. Sed Eustathius statim initio Scholicorum in Iliad. 2. diligenter & accuratè purgavit, & diluit hæc obiecta.

Quantum.] Videtur concisum, pro quancumq; vt alibi fuit annotatum. Ita τὸ quoties concisè propositum videtur Epist. 7. l. ad Fan. quoties mihi certorum hominum potestis erit, quib. rectè deos literas, non prætermittam. Hic autem τὸ bonus sumitur vt poltea: Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes, vt Eclo. 15. ambo sumus boni inflare calamos, i. peccati in standi, sicut Græcè, ἀγαθὸς ἀνορτίζων, peritus iulandi.

Obreperere somnum.] Est hoc falli & labi per incogitantiam, ut Plautus loquitur.

Ut pictura.] In pœsis erit est enallage futuri pro præfenti est. E. sine Tusc. 5. cognoscitur melius, quò opus Homeri tam illustri descriptione vniuersitati oculis lectorum subiecta, potius dici pictura, quàm Pœsis, debeat, Traditum est, inquit, Homerum cæcum fuisse: ut ejus picturam non pœsin, videmus. Quæ regio, quæ ora, qui locus Græciæ, quæ species formæq; quæ pugna, quæ acies, quod remigium, qui motus hominum, qui ferarum, non ita expeditum est, ut quæ ipse non viderit, nos vt videremus, effecerit? Ut autem pictura à pingo, sic hoc à Græco, aspirationis amotione, ἐξῆρα, illumino & illustro. Ortum enim habet à sole, & umbra, ipsa pictura, quæ, priusquam coloribus imbuitur, lucem, fingitur: vnde μὲν οὖν γὰρ μοι nominantur homines strigosi, & decolores, & macilenti sed de ratione vocis Homerus vide proœmium Eustathii in. a. Iliad.

Argentum.] De hujus epitheti vi repetè notas in Od. l. 7. Alumen.] Quæ non timet subire examen en subtilis ingenii, iudiciumque eruditum Aristarchi.

O major juvenum.] Hic partitio, non comparatio est, cum genitivo, pro quo dicitur interdum, majore juvenibus. Hæc tamè ratio è partitione sumta non facis facit Iulio Scaligero. Ideoq; huc addidit, si consideres hæc Horatii verba directâ oratione ad duos Pisones, non redditur, casus ille iuvenum comparativo neq; enim fieri potest, vt alter Piso major sit, quàm duo Pisones iuvenes. alias enim alter iste non modo suo fratre, sed etiam semetipso erit major & quidem hæc adjunctio est exegesis nostræ partitionis videtur autem hic Piso natu major tribus de causis major pro minori, ætatis ingenii & honoris.

Quantum.] De hac discretivæ convenientiâ dictum est Sat. 3. l. 1. ad hunc locum, & Epist. 17. cuius initium est ab hac voce.

Quantum

Quamvis Scava satis per te tibi consulis & scis. Hic videtur Poeta reliquos natu minores Pisones rejicere ab hoc Poetices studio: imitatus Aristotelem initio li. 1. Philosophiz moralis. Quam autem hic recte, alibi diximus.

Voce paternâ.] Semper est habitus honos per magnus ijs, qui liberos suos & procreasse, & vnâ instituisse potuerint. De huiusmodi & institutione, & educatione, liberorum plurimum celebratæ sunt olim tres matronæ illustres; Cornelia Gracchorum mater: Aurelia Cæseris, Accia Augusti: de quibus, vt de aliis quibusdam, lege Cicernem in Bruto.

Per te sapi.] Hoc videtur sumtum à cohortatione Hefiodi ad Perfam. vt virtutem quæretet & coleret, vbi tria hominum genera statuit: duo imprimis laudabilia, quibus facit Horatius similem hunc majorem juvenem, in operibus ac diebus:

Οὐτ' ἄν μὲν παύσεις, ὅς ἀντιὸν πάντα νοῖς, εἰ
Ἐδλὸς δ' αὖ κἀκείν', ὅς δ' εἴποιτι πῆθητοι

hic longè optimus est, qui sibi per se in omnibus consultat: bonus item est ille, qui parat rectè monenti. tertium est pessimum, ita ibidem descriptum:

Ὅς δ' ἐκεῖ μὴδ' ἀντιὸν νοῖς, μὴτ' ἄλλο ἀέθω
Ἐν θυμῷ βάλωνται, ὅδ' αὖτ' ἀρετῆς ἀνίη.

Sed qui nec sibi sapit, nec alium audire inducit animum, hic contra homo est nihil.

Tolle memor.] Memoriz manda, quod tibi præcipio, & quod in quibusdam artibus & disciplinis honorificum est, in tertis, ac mediis consistere, si non possis ad summum pervenire, ait Cicero in Orat: quanquam in Bruto scribit, difficilius esse oratione uti, quam verbis. Idem quoque sub initium li. de Orat. ad Quint. fra. quod dicit hic Horatius de excellenti Poeta, suo perfecto oratori tribuit. Verè inquit, mihi hoc videor esse dicturus, ex omnibus ijs, qui in harum artium studiis liberalissimis sunt doctrinisque versati, minimam copiam egregiorum Poetarum exstitisse: atque in hoc ipso numero, in quo perraro exoritur aliquis excellens, si diligenter & ex copia comparare voles, multo pauciores oratores, quam Poeta boni reperientur. In poesi autem nulli tales gradus conceduntur Poetis, qui, nisi summum attigerunt illius gradum, in nullo habentur numero.

Juris auctor.] Utriusque professio diversa erat. Juris enim consultus domi rogatus de jure respondebat. Patronus in foro causas suorum clientum agebat. Huius generis creditur creditur M. Messala fuisse ex hac descriptione Cic. in Bruto: M. Messala natu minor, quâ nos, nullo modo inops, sed non minus oruatus genere verborum, prudens, acutus, patronus in causis cognoscendis, componendisq; diligens, minime incautus magni laboris, multi & operæ, multarumque causarum. De quo etiam fuit Sat. 6. lib. 1. dictum copiosè. Sed Aulus Cassellius ponitur in numero Jurisconsultorum, vt cognoscitur è lib. 1. Digestorum tit. de orig. juris, vbi L. 2. Trebatius & Cassellius ita inter se comparantur, vt hic fuerit eloquentior Trebatius & hic peritior illo.

Sed tamen.] Possum hic annotare idem, quod Donatus in hac verba Terentij in prolog. Andriæ: ambe fabule non ita dissimili sunt argumento, sed tamen dissimili oratione sunt factæ ac stylo. Discretio est, ait Donatus, a superioribus, & est ἀνακόλουθον in consequens: nõ enim supra posuit, quidem, cui hæc sed tamen, respondeant Dico enim hic simile esse anacoluthiam. Nihil enim præcellit, ad quod sed tamen aptè referatur. Itaque defectus expleatur: quanquam consultus juris & actor, quâ quidem ellipsi videntur scriptores plurimum gaudere. Virg. Ecl. 1.

Sed tamen iste Deus qui sit, da Tyre nobis. in Andr. Act. 1. Scen. 4. Nec satis digna, cui committas pri-

mo partu mulierem: tamen eam adducam.

In pretio.] Sic Ovid. loquitur lib. 6. Fastorum, in pretio pretium nunc est. Item Plautus in pretio, sed Teren. in Adel. Act. 5. Sc. 6. vt Cic. dicit hominem esse magni pretii pro magni fieri apud alios.

Mediocribus.] Ἀντιθέσις, pro, nulli permittunt Poetas esse mediocres: qualis notata est initio Sa. 1. 1. licet esse beatus. Hujus meminit Cor. Tac. Dial. de Oratoribus: Mediocres Poetas nemo novit, bonos pauci.

Columna.] Quidam referunt has columnas ad tabernas librarías, vbi prostabant scripta Poetarum, quarum meminit Sat. 4. 1. 1.

Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos.

alii αὐτὸς τὰ μὲν ἀναίτια, ad tabellas indicantes diem, quo recitari deberent carmina: alii ad ædes potentiorum, qui Poetis & aliis eas commodabant recitaturis aliquid, de quibus sic Juven. fecit Sat. 1. 1. 1.

Frontonis platani, convulsâq; marmora clamant Semper, & assiduo rupte lectore columna.

Item Cor. Tac. in Dial. de Orat. loquens de Poetis ita scribit de Salejo Basso: Nam & domum mutuatur & auditorium exstruit, & subsellia conducit, & libellos dispergit.

Symphonia.] Tibicines & cantores in conviviis & Deorum & hominum adhibebantur, vt Phenius apud Homerum, & Crinitus Iopas apud Virgillum in convivio Dido nis. Præterea de Symphoniâ lege 7. actionem in Verrem, & pro Milone. Ut autem hi Musici, non solum ad voluptatem adhibebantur, verum etiam ad utilitatē: sic etiã perfectum poema ad utrumq; condi videtur, quod verba ista: natum est inventum animis juvandum, aperte ostendit. Contra si poema vergit ad imum, offendit animos auditorum per hoc explenda est redditio comparationis.

Crassum.] De generibus vnguentorū dictum Od. 5. 1. 1.

Sardo.] Ego hic puto casum esse Græcum, & contractū ex eo, quod Græcè σαρκώδης πῶσα herba Sardinia & scelerata. Hinc σαρκώδης, & ab hoc Sardum mel pro noxio & venenato. De hac herba vide Dioscor. 1. 6. c. 14. & Virg. Ecl. 7. Ime ego Sardois videor tibi amarior herbus.

Simili est nocuum taxos mellificio: ideoque præcipit Virg. 4. Georg. Ne propius tectis, i. alvearibus, taxum sine &c. Sic Lycidas Ecl. ab hac arbore optat fugam examibus apum:

Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos.

vbi Servius annotat. Nam Sardiniam Græci, auctore Plinio, Cynnum appellant (pro quo Servii notæ Cynnen habent: vnde interpretandum esset, Sardinianas taxos non Corsicas) ex quibus fit teterrimum & amarissimum mel, vt Ovid. li. Elegia.

Melle sub infans Corsica misit apis.

De vnguentis vide Plin. 1. 13. c. 3. quomodo in potu adhibita fuerunt, & Suetonium in Nerone. De papavere autem Plin. 14. cap. 8. Papaveris candidi semen tostum in secunda mensa cum melle apud antiquos edebatur ad somnum altiore.

Poterat cæna duoi.] Extendi, quod est Sat. 1. 1. pronunciatum per verbum conjunctum Latinè jucunde cenans produximus. & Græcè παρὰ τὴν εἰρήνην τὸ δειπνῶν.

Summo discessit.] Ellipsis est præpositionis, pro, si poema paulum à perfectione recessit, contemnitur.

Ludere qui nescit.] Hic locus sumtus est è Protagora Platonis non ita procul ab initio: Ἐγὼ γὰρ. Ἀθανάσιος, ἀσπαστοὶ ἀλλοί Ἑλλήνες, ἐπιμὴν ἀσπαστοῦ εἶναι, ἀσπαστοῦ ὅταν συνδραμοῦν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὴ μὲν αἱ οἰκοδομίας τὴν δὲ πρῶτον τὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μὲν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τῶν οἰκοδομημάτων, ὅταν δὲ αἱ ναυπηγίας τὴν ναυπηγίαν, τὰ ἄλλα πάντα οὕτως ὅση ἡγέται μαθητὰ τε διδάκτῃ εἶναι, ἐάν τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς συμβεβηκέναι, οὐκ εἶναι μὴ οἶον τὴν διμίσθον εἶναι, καὶ πᾶν καλὸς ἢ κακὸς ἢ κακὸς ἢ κακὸς ἢ κακὸς, εἰ δὲν ἢ μάλλον ἀποδεχόνται, ἀλλὰ κατὰ γέλωσι καὶ θορυβῶσιν αὐτὸς αὐτὸς ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν κατὰ θορυβῶσιν, ἢ οὐ τὸ γὰρ αὐτὸν ἀπαλαύσσει.

ωων η εαίρονται κελδόντων περταύωρ. I. Ego autē Athenienses, ut ceteri mecum Graeci, affirmit sapientes esse, & quō in concionem convenimus & civitas consiliū capit de publicis sumtibus edificando, video peritos architectura in consiliū evocari, quō etiā de navib. construendis, peritos hujus artis arcessit: & res ita se habet in ceteris omnib. que possunt & disci & doceri. Quōd si quis forte alius, quem illi rudem talis artificij arbitrentur, conetur ipsis consiliū dare, quāquā virtute praeditus, locuples & genere clarus fuerit, nihilo magis tamen illū admittit, sed illudunt, & tumultu explodūt, quōd aut ipse, qui aggredditur dicere, abscedat exhibitatus, aut illū liētores sagittarij vi de medio abstrahant, & expellant, jussu magistratus.

Qui nescit.] Cic. l. 5. Tusc. quāst de infano Poetarum amore in sua scripta sic scribit: In hoc genere, inquit, nescio quo pacto magis, quam in alijs, suum cuiq; pulchrum est. Adhuc neminem cognovi Poetam (& mihi fuit cum Aquino amicitia) qui sibi non optimus videretur. quod sumtum quis putaret e l. 9. de Mor. ad Nicom. πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον, ἢ ἀγαπαθεῖν αὐτὸ τοῦ ἔργου ἐμφύχον γινώσκων. μάλιστα δ' ἴσως τοῦτο περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει ὑπερβαίνει γὰρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα ἔργοντες, ὡς περ τέκνα. Id est: Quisq; enim vehementius amat opus suum, quam ab opere amaretur, si ex inanimato fieret animatum. Idq; fortassis poētis usu venit maxime: hi enim praeter modum amant sua Poemata, ut suos liberos parentes. Creandum est sanē maximum natu Pisonum condidisse aliquod poema, cujus simili amore flagraret, & in lucem edere studeret, ut a nobis initio propositum est.

Pila trochive.] De pila dictum est Satyrā, 5. l. 1. ut de troche Od. 24. l. 3. & de disco Od. 8. lib. 1.

Tollant impune.] Id est, liberē ac passim pro hoc antea dixit, tollere cachinnum, Gallice, rire a pleine bouche & haute voce. quod ibidem habes apertius explicatum.

Quidni.] I. cur non audeat versus pangere; quum ingenio, genere, morum probitate, opibus maxime valeat? Donat. Act. 2. Sc. 3. v. 36. Eun. nojunt quidni? interpretatur hunc locum, ut sensus sit, quid, nisi? aut cur non noverim: quia veteres ni pro ne ponebant, & ne pro non, ut Plautus, ne stultus sis pro ne, & ne vult, pro non vult. Hac jaectantia retusa est Epist. 1. l. 2.

— Abratonum agro

Non audet, nisi qui didicit, dare. Quod medicorū est, Promittunt medsci, tractant fabrilis fabri.

Census.] Hellenismus est, ubi aut desideratur κατὰ τιμήν μέρισον, qui primario censu census est, vel cujus opus, & facultates a Censore sunt aestimatae pretio quadringentorum tertium, id est, decem millium coronatorum ad calculum Budaicum: aut syntaxis est, censor censum, & censor summam similis huic, vivo vitam. Sed plura vide de lege Roscia, & de Othone legis latore in Rhetoricis Od. 15. l. 2. item 4. Epod. & in Gram. Epist. 1. l. 1.

Tu nihil.] Id est, non aggredieris ullum pangere poema sine accurata & diligenti perceptione artis Poeticae: nec facies contra illius pracepta.

Id tibi.] Id est, per te satis illud intelligis, & vis tantā arti tribuere dignitatem, ut ab ipsius decretis ne latum quidem digram recedere velles.

Si quid tamen.] Prudentia est Poetae summain restringendo juvenis amore, quo flagabat in scriptas jam ab ipso Tragedias, & in earundem editionem, ut nonnulli existimant, quod admonitor fingit se ignorare: vnde certē possumus scire conscriptam fuisse hanc Epistolam ut juvenem a praeterea scripturae suae in lucem edendae festinatione revocaret, sicut initio & in praefatione nostrae declarationis proposuimus. Modestiam praeterea Poetae facile percipias ex ordinata Criticorum

commemoratione, vbi Horatius Matio Tarpae acerrimo carminis judici, & patri Pisoni subijcitur tertius. Meminit huius P. Matij Tarpae Cic. l. 7. ad Famil. M. Marium Epist. 1. ad verba, nobis autē erant ea perpetuanda, quae scilicet P. Matius probavisset. vbi Paullus Manuti' annotat, hunc solitū prius carmina a Mimis in scena recitata judicare. & hunc locū citat, & alterum ex Sat. 10. l. 1. sicut nos etiā hunc Ciceronis locū hic citavimus.

Nonūmq; pre matur.] I. diutissime abditum & celatū in artificio, & expolitione domi teneatur poema, priusquam proferatur in lucem, Sic tamdiu pressum Catullus commendat poema Cinnae, de quo repete, quod annotatum est in Grammat. Od. 6. l. 1. quod nunc fortasse Horatius respicit. De numero autē impari dictum est in Rhetor. Epist. 1. l. 1. Quae sunt hic nonnulli, & fortassis curiosius, quam interpretatio loci requirat, cur potius usurparit Horatius novenarium, quam denarium, quo posteriori familiariter antē usus est:

Perfectum decies non castigavit ad unguem,

— Hec decies repetita placebit

& Satyrā 4. lib. 1.

— decies centena dedisses.

vnde quidam hic legunt, decimum. Sed enim, ut hoc supra sic hic, etiam synecdochicos novenarium sumendū esse arbitramur. Attamen, ut aliquid intelligas de perfectione & religione imparis numeri, juxta hemistichium illud in Pharmaceutria, Numero Deus impari gaudet, proponendus tibi est libellus Plut. περι κεφαλαίων Ρωμαίων quāst. 2. διὰ τὸ ὑπερίονος, οὐτε ἐλεεινός, ἀλλὰ πεντε κλημπαδίας ἀπλοῦσιν τοῖς γαμοῖς, ὡς Κηρίωνας ἀνομάζουσιν, οὐκ ἄλλοις, neq; pauciores, facies in nuptiis accendunt, qui ante quinq; quos cereos nominant? Deinde: ἢ διὸ πλείω χειμῶναν ἀριθμοῖς πρὸς τὰ ἄλλα βελτίων καὶ τελειότερος ὁ περιπῶς ἐνομιζέτο, πρὸς γάμον ἀριθμώτερος; Ὁ γὰρ ἀστὴς διασυστὶν τελεχεται, καὶ τὸ ἴσον αὐτοῦ μάχιμὸν ἐστὶ καὶ ἀντιπαλόν. ὁ δὲ περιπῶς οὐ δύναται διαλεχθῆναι πάντ᾽ ἰσῶσιν, ἀλλ' ὑπολείπει τὴν κοινὴν ἀντιμερίαν. Τῆ δὲ περιπῶς μάλιστα γαμήλιος ἢ πέντας ἐστὶ. τα γὰρ τρία πρῶτος περιπῶς, καὶ τὰ δύο πρῶτος ἀστὴς. Ἐκ δὲ τούτων, ὡς περ ἀρίθρος καὶ θήλειος, ἢ πέντας μέμνηται. I. An quia quū utantur pluribus numeris, impar ceteris existimetur perfectione praestare, & nuptiis accommodatior videbatur? Par enim est capax divisionis, ipsiusq; partes aequalitate virium sibi respondet: sed impar non potest prorsus omnino dividi, imò vero relinquit aliquid sui commune & semper dividuum, Quinarius autem ex imparibus maxime est ad nuptias accommodatus: ternarius enim est primus impar, & binarius est primus par. Ex his autē, tanquam ex mare & foemina, mixtus est quinarius. Reliquū lege ibidem, ac praeterea tractatum ejusdem auctoris, περι ἐν Τιμῶν Συχογονίας, de procreatione animi in Timeo Platonis: ubi Zaratas Pythagorae magister dicitur Dyadem numeri matrem & Monadem patrem vocasse, ac proinde numeros esse praestabiliores. qui unitatem aemularentur, hoc est, qui essent impares. de quibus poterit lector videre non sine fructu notas P. Rami in somnium Scipionis ad verba, Nam quum etas tua spiritenos oculus solis anfractus reditusque converterit: vnde discas superstitiosas Pythagoreorum & Macrobij censorini opiniones de septenario numero Critico & Climacterico, ut somnia a Galeno lib. de Criticis merito derideri. Si verò plura desideres de vi ac natura numerorum, lege Arist. l. 1. Metaph. & l. 1. de Caelo. Item comment. D. Thomae in l. 1. Arist. de animo & Cael. Rhodoginum. Item deniq; Eustath. in hunc versum Iliad β.

— Ομοσθη δ' ἰὺ, ἄνευ δέσφας

Κήρυκας βοῶντες ἐρήτων —

— Tumultus autem erat, quem novem

Pracones clamore reprimebant —

ita Scholiastes scribit: τὸν ποιητὴν προσπαθῶς ἔχει τῶ ἔννεα ἀριθμῶ.

ἀριθμῶν, καὶ ἐπιφορὸν εἶναι εἰς τὸν ἔνεα. δεῦρον, διὰ τε τετραγώνου καὶ τελειότες τελεῖς τῶν τετραγώνων πολυπλασίαντος εἰς αὐτὸν. διὰ τὰς μύσους, αἱ τῶν δεῦρον τῶν τετραγώνων. Et c. Poetam mirè affici no venario, & propenso in eū esse animo propter quadratum & perfectum numerum, e ternario factū in se multiplicatio, atq; propter Musus, quæ hoc numero describuntur: reliqua ibidem lege.

Membranis.] Intellige palimpsestos, quo Catul. utitur Epist. 19. ad Vartum:

Puto esse ego illi millia aut decem, aut plura
Per scripta: nec sic, ut sit in palimpsesto,
Relata.

utitur quoque Cic l. 7. ad famil. Trebatium Epist. 18. quod in palimpsesto, (scripsisti) laudo equidem parsimoniam: sed miror, quid in illa chartula fuerit, quod delere malueris, quàm hec scribere. Hæc quidè vox hic notatur verbo delēdi chartulam. Nam παλιμψηστον dicitur, quod detergendo iterum abraditur, ut sunt tabulæ, membranæ, inducti parietes & similia ἀπὸ τῶν παλιν καὶ ψεῖς, ut alibi dictum est. Interpretatur autē Ulpianis palimpsestus, tabellam deletitiam: de qua fuit in fine Gramm. Sat. 4. l. 1. & 3. l. 2. initid.

Nescit vox, &c.] Henr. Steph. in hymn. Callim. εἰς Δία. interpretatur hoc verbum nescit, ut Græcum ἢ ἐπίουται, per ἢ δυνάται, non potest, & hunc locum sic Græcè pronunciat, ἢ ἀποδείξαι ἢ ἀπὸ νοσησοῖ ἐπίουται αὐδῆ.

Sylvestres.] Ita de Poetis Ovidius:
At sacri vates, & Divum cura vocamur,
Sunt etiam qui nos numen habere putant.

Est hoc solemne omnium penè artificum, ut suam quisque professionem magnis extollat laudibus perfectionis Ita Cic. l. 1. Rhetoric. tribuit eloquentiæ efficientiam huic Poeticæ parem. Quo tēpore quidam magnus scilicet viret sapiens cognovit, quæ materia esset, & quanta ad maximas res opportunitas animis inesset hominū, si quis eam posset elicere, & præcipiendo meliorem reddere: qu. dispersos homines in agris & in tellis sylvestribus abditos, ratiōe quadam compulsi unū in locū & congregavit, & eos in unam quàmq; rem in ducens, utilem atq; honestam, rimo propter insolentiam reclamantes: deinde propter rationem atq; hortationem studiosius audientes ex feris & immanibus mites reddidit & mansuetos. Idem sub initium l. 1. de Orat. ut verò jam ad illa summa venimus, quæ vis alia potuit aut dispersos homines unum in locum cōgregare, aut a fera agrestiq; vita ad humanū cultū civilemq; adducere, aut jam constitutis civitatis leges, iudicia, jura describere? Verum nemini mira debet hæc æqualis facultas Poeticæ & artis oratorici videri, quū utriusq; vis facillè respiciatur nomine eloquentiæ contineri, vel ex hoc Cic. loco de Orat. Nam etiam Poetæ quæstionem attulerūt, quisnam esset illud, quo ipsi differrent ab Oratoribus, numero maximè videbantur antea & versu: nūc apud Oratores jam ipse numerus increbuit. Quicquid est enim, quod sub aurium mensuram alicui cadit, etiam si abest a versu, (nam id quidem orationis est vis) numerus vocatur, qui Græcè ῥυθμὸς dicitur. Itaq; video visam esse nonnullis Platonis & Democriti loquutionē, etsi abest a versu, tamē quòd incitatus feratur, & clarissimis verborum luminibus utatur, potius poemata putandū, quàm Comicorum poetarum: apud quos, nisi quòd versiculi sunt, nihil est aliud quòd tam dissimile sermonis, nec tamē id est Poetæ maximū, etsi est tō laudabilior, quòd virtutes Oratoris persequitur, quū versu sit astrictior, reliqua illic videris.

Sacer.] De Poetarum sanctitate sic Cic. pro Archia, Atq; sic a summis hominibus eruditisq; accepimus, ceterarū rerū studia & doctrina, & præceptis, & arte constare: Poetæ namurā ipsa valere, & mentis viribus exercitari. & quasi divino afflatu quodam afflari: quare suo jure noster ille Ennius sanctos appellat Poetas: quòd quasi Deorum aliquo dono ac munere commendati nobis esse videantur. Sic igitur,

Judices, sanctum apud vos humanissimos hoc Poetæ nomen, quod nulla unquam barbaria violavit.

Interpres.] Hoc videtur sumtū ex Ione Platonis, ubi vis Poeticæ ab hoc thapfodo & recitatore versu heroico- rum explicatur, cui Socrates assentitur his verbis: οἷδε ποιηταὶ ἔδον, ἀλλ' ἢ ἐρμηνεύεις εἰς τὸν Θεὸν κατεχόμενοι, ἐξ ὅτι ἀνέκα- & κατέχευται, ταῦτ' ἐδεδικνύμεθα ὁ Θεὸς ἐπιτιθεὶς διὰ τὴν φαυλοτάτην ποιητικὴν τὴν κἀλλίστην μὲν ἢ ἦσιν. Poetæ nihil sunt aliud, nisi interpretes Deorum a quocūque numine v- nusquisque ipsorum corripitur. Hæc ita esse Deus indicans consulto per inerrissimum Poetam Tymicum Chalci- densem pulcherrimum carmen cecinit, nempe Pæanem in laudem Apollinis.

Cedibus.] Ellipsis est præpositionis, quā usque Cic. exprimit, Deterrere a bello faciendū, pro Fontejo: a studio, l. de Fin. nullare deterreri posse a proposito, in Bruto: interdū geminatur deterrere atq; avocare religione, de Arusp. responsis. Sat quidē 4. l. 1. explevit hunc defectum:

— At turpi meretricis amore

Quum deterreret. —

Orpheus.] Quanquam Od. 12. l. 1. de Orpheo dictum est, quod poteris repetere, & Quintilianus lib. 1. cap. 17. fabulam e- usdem, præter alios innumerabiles, narrat, tamen e Pausania in Bœoticis, illum invenisse rationē Diis sacra faciendi, & scelera expiandi, quæ, velut tigres & leones, sceleratorum conscientias lacerabant: quod epimythium non multum ab hoc nostri Poetæ recedit. Cicero tamen videtur planè memoriam Orphei aucto- ritate Aristotelis elevare. Sic enim de eo scribit sub fin. l. 1. de Nat. Deor. Orpheum Poetam docet Aristoteles nunquā fuisse, & hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuius- dam fuisse Cecropis.

Amphion.] De hoc vide, quid annotatum sit Od. 11. l. 3. in Græ. quòd libet nunc addere velut τὸ ἐπιμύδιον e Solino c. 13. Bœotia Thebis enitet. Thebas condidit Amphion, non quòd saxa lyrā duxerit (neg. enim par id ita gestum videri) sed quòd affatus suavitate homines rupium incolæ & incultis moribus rudes, ad obsequii civis pellexerit disciplinā.

Testudinis.] De hac dictum est Ode 12. l. 1.
Fuit hæc.] Hic locus confirmat tantam vim deducendi homines a victu sylvestri & ferino ad humanum & civilem cultum non fuisse in vna vel eloquentia, vel, ut Scævola disputat ad versus Crassum lib. 1. de Orat. in Poetica: sed utramque id potuisse stipatam præceptis, institutisque Philosophiæ.

Publica.] De hac rerum distinctione publicarum & privatarum, vniuersarum a singularibus lege lib. Instit. civium secundum, & de hac syntaxi, secerne privatis, Od. 1. l. 1. Lege tandem sancitum est, ne quis se flagitiosè stupris & adulterijs contaminaret, sed conjugii castitatē & fidē pie & inviolatē servaret.

Moliri.] Ita loquitur Od 1 lib. 3. sublimem moliar atrivē quæadmodū etiam Virg. dicit lib. 1. Aeneid. arcem moliri quod Servius interpretatur quasi molibus factis & ingētib; ædificijs extruere & attollere. Cujusmodi operis effectores manlit immortalis gloria apud posteritatem.

Incidere ligno.] Hæc phrasis sapit summā vetustatem, quū ære nondum reperto leges tabulis quercinis incitæ populo proponerentur: quibus postea tabulæ æræ succellerunt, ut constat lib. 12. Taciti, qui senatusconsultū ære publico figere dicit & Servius in hūc versū Aeneid. 6.

Vendit hoc auro patriā, dominiūq; potentum
Imposuit, fixit leges pretio atq; refixit.

Fixit autem ideo, ait interpres, quia incitæ in æreis tabulis leges affigebantur parietibus. Item Cicero 4. Verr. incisum in ærea tabula, & alibi ærea columna. Interdum idem per casū accusadi effert, Philipp. 2. in es incidit subebitis. Ferunt Decem viros Rom. accepisse jus non scriptū a Lace-

a Lacedæmonijs, sed scriptum ab Atheniensibus, & in duodecim tabulas redegisse, de quo vide Tit. Liv. & Pomp. Jurif. l. i. ff. tit. de Origine juris L. 2.

Sic honos.] Particula sic, videtur συλλογικῶς συμπερασματικῶς, ex præclarè gestis concludere sempiternam Poetis gloriam, tanquam dixisset, ἐκ δὲ τῶν καλῶν πράξεων ἀπέχεται κλέος ἐλθεῖ ποικιλίας, ex honestis igitur actionibus parta est honesta gloria Poetis. Galli autem quum e positis rationibus ostendunt aliquid effici, conclusionis notam adhibēt, parainsi, quæ respondet huic Latinæ. Fuit paullò antè similis cōclusionis forma ad hūc locū, sic prisca, &c.

Post hos insignis.] I. magnus ac nobilis, ut Donatus interpretatur, insigne aliqua facere in Eunuchō Act. 5. sc. 6. Non recedit Horatius a conjecturis Aristotelis & Ciceronis de antiquitate Homeri, imò verò certò affirmat aliquot Poetas ætate antèisse Homerum, ut Aristoteles primū sub initiū Poetices de hoc scripsit: τὸ μὲν οὖν πρὸ Ὀμήρου ἀδύνατος ἔχομεν εἰπεῖν τοῦτον ποίημα, εἰκὸς δ' εἶναι πολλοῦ. Eorum igitur, qui antecesserunt ætate Homerum, nullius tale poema dicere possumus: verisimile tamē est multos fuisse. Deinde Cicero adhūc etiā modū in Bruto scribit. Nec dubitari potest, quin fuerint ante Homerū Poetæ: quod ex iis carminibus intelligi potest, quæ apud illū ἔσιν Πρωακῶν ἔσιν procorum epulis canuntur.

Tyrus usq.] Quicquid hic habuerit ingenij ad poesim nati, id contulisse ad animos Lacedæmoniorum inflammandos adversus Eslenios patriæ hostes, ex his ipsius versibus facillè perspicitur potest, qui de virtute bellica scripti existant:

Μέγχις τὴ κατὰ κείδαι κατ' ἀλκίμων ἔστ' ἐθε θυμῶν.
Ὀ νεοὶ οὐδ' ἀδείδ' ἀμυπηρικτῶνας,
Ὡσε λῆλυ μεθίεντες ἐν εἰρήνῃ δὲ διοκίτε
Ἦδ' αὐτὰρ πῶλεμ' ὄ γὰρ ἀπασανέχοι.

Quousq. desides eritis? quādo ragnum ἔσ' fortè animum habebitis.

O juvenes? non metuitis finitimos hostes?
Usque adeo ignavi ἔ' remissi tanquā in pace videmini desidere

Quum universa terra bello sit occupata.

Quis autem & cujas fuerit, quidque in vita gesserit, nobis Suidas his verbis præter ceteros indicavit: Τυρταῖος Ἀρχιμυβρότης Λακωνῶν ἢ Μιλήσιος ἔλεγε ποιητὴς καὶ ἀδύνατος. ὁ γὰρ λόγος τοῖς Μέλεσι χρηστὸν μανὸν παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ πολεμοῦντος Μεσσηνίοις τῶν τῆ ἐπικρατεῖς ποίησαι ἐστὶ δὲ παλαιά τε, οὐ γὰρ τοῖς ἐπὶ κληθεῖσι σοφοῖς, ἢ καὶ παλαιότερος. ἢ καὶ οὐ κατὰ τὴν λέξιν ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐργασίαν πολιτείας Λακεδαιμονίους καὶ ἀποθίκασι δὲ ἐλεγεῖας καὶ μέλη πολιμῆσια εἰς βιβλία. οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠμωσαν ἢ Μεσσηνίω ἀίρησαν, ἢ αὐτοὶ τῶν τῆ αἰδῶν. Χρηστὰς δὲ τῶ ἔσιν, στρατιῶν παρὰ Ἀλλυαίων λαβεῖν λαμβάνουσι Τυρταῖον τῶν ποικιλῶν χωρὸν ἀνδρα. ὅς ἐπ' ἀρετῆν αὐτοῦς παροχῶν εἶλε τῶν εἶτε τῶν Μεσσηνίων, καὶ ταυτὴν κατέσκαψαν καὶ τοῖς αἰχμαλωτοῖς ἐπὶ τοῖς εἰλωσι κατέταξαν. i. Tyrtaeus Archimbroti filius Laco aut Milesius Poeta elegiacus ἔ' tibi cen fuit: quæ fama est suis modis incedisse Lacedæmonios ad bellū, ἔ' cōmissō prelio illos reddidisse hac viā Messenijs superiores. Est autē vir prisca seculi, et æte septē, qui vocatur, sapiētibz equalis, aut etiā superior: floruit igitur Olympiade circiter trigesima quintā. Descripsit Lacedæmonis formā Reip. administrandæ, ἔ' vite rectè instituendæ præcepta versibus Elegiacis, ἔ' carmina ad usū bellicū apta tradidit libris quinq. cōprehēsa. Lacedæmonij autē jurarūt se aut verbō Messenē capturos, aut in oppugnatione morituros. Edito autē oraculo, ut ducē ab Atheniēnsibus deligerēt, Tyrtaū accipiūt Poetā, virū claudū: qui cohortatiōe ad virtutē factā cepit Messenē anno post vicésimo ἔ' eā funditus evertit, ἔ' captivos in numerū servorū adscripsit. Appellatur hic Poeta lib. i. de Legibus, & reprehenditur, quòd virtute bellicā immodicè laudatā chorū reliquarum virtutum prætermisisset, vide locū, ut

brevitati studeam. Quòd si plura his expetes, vide quoque Athenæum lib. 14. Strabonem lib. 6. Pausaniam in Messenicis. just. lib. 3 & Plutarchū in libello, ubi disputatur de majori prudentiā terrestrium, & animalium aqualium.

Per carmina.] Quomodo fortes hīc sumantur pro vaticinijs, oraculis, & Deorum responsis manifestum est e l. 1. Valer. Max. Cujus rei explorandæ gratiā, legati ad Delphicum oraculum missi retulerunt, præcipi fortibus, ut aquam ejus lacus emissam per agros diffunderent. Hæ autem fortes versibus Hexametris pronunciabantur, quales memorat Plutarch. in Theleo.

Ἄσκη τὴν πρῶτον τὰ πόδια, μάλα φέρτα τε λαῶν,
Μὴ λύσῃς πρὶν δὴ μὲν Ἀθηνῶν εἰσαυκίεσθαι
Vire pedem exertum, quo non præstantior alter,
In populo ne solve prius, quàm prosper Athenas
Ingressus fueris.

Quamvis autem Græci eadem notione proferant κλήρον, κλήρε καὶ περὶ οὐδὲς, hic tamen auctor aliter pronunciavit, ὅθεν Τυρταῖος παρὰ τῶν ἀνεκωνέτο πρὸ τῶν τῆ ἔσιν φωνῶν: unde profectus Troezenem retulit Pytheo Apollinis forte, cujusmodi etiam referet Thucydides lib. 2.

Ἦξει Δωριὰ κὸς πῶλεμ' ὄ καὶ λοιμὸς ὀμ' αὐτῶ.
Doriacum veniet bellum mox peste sequente.

quales etiā satis notos Cicero de Cæso lib. de Divin. & Ennius memorant: quales deniq; Sibylla nuncia & interpres Apollinis creditur fuisse.

Ei vite.] Poetæ Gnomologi, qui præcepta Philosophiæ moralis versibus tradiderunt, ut Hesiodus, Theognis, Pythagoras, Phocylides, & similes intelliguntur.

Gratia tentata.] I. benevolentia regum vi carminū cōciliata est Poetis. quorum studio & operā nihil optabilius fuit Alexandro Macedoni, quum tantoperè desideraret sibi aliquem Homerum dari, ad res ab ipso gestas immortalitati consecrandas. Hac fuit arte pergratus Ennius Scipioni Africano: Eutripides Archelao: Anacreon & Aeschylus Polycrati: Simonides Hieroni Syracusano: Aratus Antigono: Virgilius Augusto: hic denique Poeta Mæcenati.

Pieris.] I. carminibus a Musis Pieriis dictatis, de quibus dictum est in Gram. Od. 4. l. 1.

Ludus.] Non solum, inquit, Poetica in rebus serijs ac gravibus locum potest habere, verum etiam in ludicis in quibus hodie solum versari videtur. Addit ad extremū recreationem animorum & solatium, quod illa solet afferre labore fessis, ut de Solone monuimus Od. 1. l. 1. ex Plutarcho.

Ne forte.] Videtur apertius explananda Ellipsis, quæ est obscure inclusa & comprehensa in antecedentibus. Hoc tibi præcepi & tradidi, o maxime natu Pisonum, ne forte studium Poetices, ac præsertim acre & accuratum tibi, ut quondam aljs, dedecori & probro fore putares: sed contrā illud egregè positum, atque ex eo poema politum & arti consentaneum magno tibi & familiæ decori & ornamento futurum existimares.

Lyra solers.] Similis syntaxis a Grammaticis profertur e l. 7. Silij, ubi Fabius dicitur solers cunctandi. Vox autem est Festo conjuncta a verbo, Osco, follo, toto & ars, ut solers sis totus prudens: qualis natural. 2. de nat. Deor. provida & solers vocatur. E ratione vocis prioris follo, videtur scribendum esse follers, gemino ll.

Naturæ.] Hæc questio de viribus naturæ atq; doctrinæ satis videtur a nobis explicata: primū Ode 4. l. 4. in Dialect. deinde Epist. 8. in fine Grammaticorū, ac postremò paullò antè ad hunc versum, ingenium misera, &c. ubi etiā fuit demonstratum, a quibus olim fuerit agitata: quæ omnia poterunt studioso lectori satisfacere repetita: fin autem hæc attendantur, Diu multūmq; dubitatum est, atq;

est, atq; proposita est hæc quæstio, utra plus afferat adju-
 menti ad carmen rectè laudabiliterque pangendum, vis
 ne naturæ, an ipsius artis facultas & præceptio; in lit-
 tera videtur Ellipsis particulæ dubitantis, *Naturæne*, ex-
 plenda. Quanquam autem Cicero in oratione pro Ar-
 chia Poeta plus videtur naturæ tribuere, quàm arti; cogi-
 tur tamen vi experientiæ astipulari sententiæ nostri
 Poetæ: sicille: *Ego multos homines excellenti ingenio
 ac virtute fuisse sine doctrina, naturæ habitu propè divino
 per se ipsos & moderatos & graves existisse fatcor. Eius il-
 luda iungo sepius, ad laudè atq; virtutè naturâ sine do-
 ctrina, quàm sine natura valuisse doctrinâ. Atq; idè ego cõi-
 do, quò ad naturâ eximiam, atq; illustre accesserit ratio qua-
 dâ, conformatioque doctrinæ, tum illud nescio quid præcla-
 rû ac singulare solere existere.* Idè lib. 2. de Orat. *Neq; tamè
 ignoro, quæ bona sint, fieri meliora posse doctrinâ, & quæ
 non optima sint, aliquo tamen modo acies corrigi posse.* Fa-
 bius quoque Quintil. lib. 11. cap. 3. cum nostro Poeta fa-
 cere videtur. *Verum illi persuasione suâ fruatur, qui homi-
 nibus, ut sint oratores, satis putant nasci: nostri labori dent
 veniã, qui nihil credimus esse perfectû, nisi ubi natura curâ
 juvetur. In hoc igitur non cõtumaciter cõsent oprimas par-
 tes esse naturæ.* Hoc tamen ita distinguit, ut in oratore sù-
 mo plus artis, sed in mediocri plus naturæ requirat. Ter-
 piades autè Phæmius cantor *Ὀδυσσεύς*. χ. gloriatur apud U-
 llysem per se Musicum esse sine arte cuiusquam & do-
 ctina conservandi sui causâ:

Γινώμαι Ὀδυσσεύς, σὺ δὲ μὲ ἀίδεο καὶ μὲ ἐλέησον.
 Ἀντὶ τοι μετόπιον ἄχθος ἔσεται, αἶψα δὲ ἄϊον.
 Πόθεν, ὅς τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι ἀίδεο.
 Αὐτοδίδακτος ἴμι θεὸς δὲ μοι ἐν φρέσιν ὄμμας
 Παντοίας ἐνέφρασε.

*Supplex tibi genua amplector, o Ulysses: tu mihi pla-
 care & mei miserere.
 Erit postea tibi dolori, quum Musicum
 Occideris, qui & Deorum & hominum laudes cano.
 Per me didicisti sum, & sine præceptore sum Musicum.
 Deus enim
 In se vix varios mihi canendi modos.*

Idè videtur Pindarus, ut prius sentire Od. 9. *Ὀλυμπ.* Anti-
 Rrophescolo 16. de Epharmosto Opuntio:

Τὸ δὲ φῶς, κρᾶτιστον ἀπαν.
 Πολλοὶ δὲ διδασκταὶς
 Ἀνθρώπων ἀρεταῖς κλέθ-
 ῶσιν ἐλεῶται.
 Ἄνδρ' δὲ θεῶν, σισυγα—
 μίνα γ' ἰσοκρίτερον χρεῖν
 Μῆκασον

*Quicquid proficisciscitur a natura, optimum est,
 Pleriq; quidem homines partis disciplinâ
 Virtutibus aggressi sunt
 Gloriam assequi:
 Sed quod non existit e divino & naturali ingenio,
 Nihil est eo oblivione deletio ineptius.*

Audiatur postremò Plutarch⁹ ἐν τῷ περὶ παιδῶν ἀγωγῆς sub
 initiũ, ubi collatione similitũ confirmatur locus nostri Po-
 etæ: *ἵπαι δὲ τῆς ἀγωγῆς καὶ δὴ λεκτέον καθολικῶς μὲν εἶπῶν, ὅ κατὰ τῶν
 τεχνῶν, καὶ τῶν ἐπιστήμων λέγειν εἰσάδαμεν. ταῦτον καὶ κατὰ τῆς ἀ-
 τῆς φαινοῦ ἐστίν, οἷς τῶν παντὲρ ἡ δικαιοπραγίαν τεταδεῖ συνδρα-
 μῶν, φύσιν, καὶ λόγον, καὶ δὲ. καλῶ δὲ λόγον μὲν τῶν μαθησῶν, ἐδὲ
 δὲ τῶν ἀσκησῶν. εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἀρχαὶ τῆς μαθήσεως. αἱ δὲ χρεῖσεις
 τῆς μελέτης. αἱ δὲ ἀκρότητες πάντων. καὶ ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ λέγειν τῶν
 κατὰ τὰ ἀνάγκη χεῖρα γίνεσθαι τῶν ἀρετῶν. ἡ μὲν γὰρ φύσις ἀνδρῶν
 μαθήσεως, τυφλόν. ἡ δὲ μελέτης διὰ τὴν φύσιν ἐλλείπει. ἡ δὲ ἀσκησις
 χεῖρα ἀμφοῖν ἀτελής. Dicendum igitur est de pueris inst. in hæc in
 sūma, quod de artibus & sciētis dicere insuevimus. Idè etiã
 de virtutibus dicēdũ, quod ad perfectã boni & a quo actionē
 tria concurrere oporteat; naturã & rationem & usum. Vo-*

co autè rationem, & perceptionem artis. & usum, exercitã-
 tionem. Principia quidem ad doctrinam pertinent, usus autè
 ad meditatiõem, & consummatio ad omnia simul tria: quib-
 bus positis, si quid defuerit, necesse est ab ea parte mutilam
 & mancã esse virtutem. Natura enim sine disciplina cõ-
 ca est. Huic autem secreta a natura dicitur actio recta. Postre-
 mò exercitatio ab utraq; deserta, nõ perducitur ad exitum.
 De hac quæstione potest etiam legi libellus Iocratidis con-
 tra Sophistas: ad quã pertinet Apophthegma, quod La-
 ert⁹ lib. 5. tribuit Aristoteli, ἡ μὲν ἕξις ἀπὸ τοῦ παρὰ φύσιν
 ἀπὸ λαμβάνει τὸ εὖ, ἡ δὲ ψυχὴ ἀπὸ τῶν μαθημάτων, ut visus
 accipit lucem ab acre ambiente: sic animus a disciplinis, &
 documentis. Hęc quidè omnia valdè illustrent Horatij sen-
 tentiam de veris poetices causis.

15 *Laudabile.*] Non mediocre, & tolerabile præceptum
 fuit, sed illustre, summum, & singulare.

An arte.] An ductu artis, certis, & indubitatis præceptis
 rectã scribendi viam, & rationē præmōstrantis.

20 *Ego nec.*] Ἄριστος τὸ ἰπτιματ⁹ ubi concedit quidem alijs
 scriptoribus potestãtē de hac quæstione, quid velint, sta-
 tuendi: sed ita, ut ipsi sit integrum confirmare, triũ causã
 factũ consensionem ad laudabile carmen requiri. Huic ta-
 men sententiæ videtur repugnare Od. 3. l. 4. ubi afflatũ,
 & favorem Melpomenes facit principē, & solam, Poeti-
 ces causã. Hęc habet emphãsin τὸ ἐγώ.

25 *Nec studium.*] Est hic locus interpretatio versuum Si-
 myli suprà ad versum, ingenium misera, &c. in Gramma-
 tics scriptorum. Videntur autè nomine studij duæ causæ
 significari; cognitio artis, eisdemq; exercitatio, & usus,
 30 que pariter, æqualitèrque, cõditionē naturæ juvare solēt,
 atq; agricultura fecunditatē soli quamlibet fertilis.

Vena.] Pro quo dicit Od. 18. l. 2. benignam ingenij
 venam.

35 *Rude.*] I. nullã doctrinã, & humanitate excolta, & po-
 lita natura, quos progressus facere possit, non video: sed
 intellige utramq; & naturã, & artem, sic cõparatam, ut
 ambæ necesse habeant mutuas sibi tradere operas ad cõ-
 munem utilitatem. Sallustius in præmio conjurationis
 talem animi, & corporis conjunctionem in re aliqua sus-
 40 cipiendã, & conficiendã requirit, ita ut unusq; per se in-
 digens, alterum alterius auxilio eget: quẽ locũ citat Dona-
 tus in explicando versũ Heaut. Act. 2. Sc. 1.

Aut ego profectò ingenio egregiè ad miseriam natus sum.
 Ingeniũ ait, naturalis est sapientia Sallust. in Cõjur. inge-
 45 nium nemo sine corpore exercebat. Hanc naturæ propensi-
 onē expresse etiam in Phor. Act. 1. Sc. 2. de Demiphone,
 qui non fortunã, avarus erat, sed naturã, dum dicit, sic est
 ingenium,

50 *Conjurat.*] Cõjurare Græcè dicitur ἐπιμαχίαν ποιεῖν, ἢ
 ἀλλήλων βοηθεῖν, subsidiãriam in se societãtē ad opem sibi mu-
 tuo ferendam.

Studet.] Variè construitur hoc verbum: sed cum infi-
 nito & accusandi casu ferè notat animi affectum ut Cice-
 ro in Partit. *Studeo, mi pater, Latine ex te audire,* & in or-
 rat. post reditũ: *Quum literas studere incipit,* & nihil ali-
 ud studet, nisi ut te videat, pro, cupit & optat: ego tamen
 cum infinito junctam unã cũ affectu operam significari
 arbitror, sicut hęc, ita Od. 2. l. 4.

Pindarum quisquis studet emulari. Qui igitur cupit as-
 60 sequi propositum & ad illius exitũ pervenire, omni stu-
 dio, operã & labore curat, totòq; animo in id debet in-
 cumbere, quantiscũq; naturæ dotibus ille valeat. Alio-
 qui hæc, ut incultus ager, infelix lolium, & carduos, &
 alias steriles herbas, & frutices, pro frumentis referent,
 vitia loco virtutũ. De meta fuit Od. 1. l.

65 *Multa.*] His quattuor verbis summã contentionē, ac-
 certimũque studium, in his qui in aliquo excellere vo-
 lunt, præter vim naturæ, requirit. *Venere & Baccho* melius
 quadrat

quadrat ad continuationem ejusdem tropi, quàm, vino. Vini autem usu Plato 2. de Leg. pueris interdixit ferè usque ad vicissimum annum, & Hesiodus Venere matibus ad annum ferè 30. Monet igitur hic Poeta, continentissimè, & temperantissimè huic esse vivendum, qui non solum carmen laudabile, verum etiam qui quodlibet opus egregiù, ac singulare, cupiet facere.

Qui cantat.] Hunc bicinem Græci dicunt *πυθαίολος*, vel disjunctè, *πυθαία αὐλοῦται, ἢ πυθαίολοιτα*. Fuerunt autem Pythia celebritates, & festa, in honorem Apollinis, propter occisum Pythonem serpentem, de quibus sic Ovid. 1. Metamorph.

*Instituit sacros celebri certamine ludos,
Pythia perdomita serpentis nomine dictos.*

Alij tamen desectunt *πυθὸς τὸ πυθαίολοι, ἢ πυθὸς τὸ πύθειν*, a sciscitando oraculo, vel a putrefaciendo: quod hujusmodi serpentum monstra ferè e putredine, & corruptione, nascantur post inundationem fluviorum, ac maxime Nili.

Egomira.] Referuntur verba inertis Poetae defendentis suam imperitiam suo, & proprio, judicio, dum se existimat dignum medio artis poeticae gradu, & in postremo versantibus pessimè optat: quod dum facit, praedotribam puerorum, & Gymnasij magistrum, imitatur: qui provocans illos ad metam cursus, proponit omnium celerissimo, & primo aliquod honorificum praemium: tardissimo autem, & postremo, tanquam scabioso, infamiae notam. Ideoq; pudet illum in postremis relinqui, vel potius superari & inferiorem esse: sic enim Græci, *λείπεσαι ὑπὸ τῶ ἀρετῆ, superari virtute ab aliquo*, dicunt. Sed de verbo pangendi dictum est Epist. 18. l. 1.

Præco.] Pro vocabulum *qui* sequens videtur redundare, ut faciliè intelliges ex suppleta comparationis nota sic in apodosi, sic Poeta dives, &c. sed de utroque præconis officio dictum est Epist. 7. lib. 1. Quo autem pacto mores præconum cum illis assentatorum conveniant sic habeto: Ubi quaestus gratia clara voce illi rebus vendendis statutum pretium pronunciarunt, eò statim vindique concurritur: non alius fit assentatorum concursus ad inertes Poetas, praesertim si divites fuerint, postquam significarunt se aliquod poema condidisse, quod illis ad omnem assentationem eruditis, & multa inconsideratè approbantibus dabatur: a quo Horatius se semper abhorruisse, quum ad hujusmodi censuram vocatus esset, aut carmen fecisset. Epist. 19. scribit:

*Non ego ventose plebis suffragia venor,
Impensis cenarum & tria munere vestis,
Non ego, nobilium scriptorum auditor & ultor,
Grammaticas ambire tribus & pulpita dignor.*

Ad lucrum valet ad dona, & munera, quæ Poeta inertes dat Criticis assentatoribus. Monentur ergo Pisones de vitadis assentatorum mendacijs, quos Antisthenes solitus erat dicere corvis esse deteriores, quod hi mortuos tantum exederent: illi verò vivos etiam vorarent.

Dives.] Hic versus fuit Saty. 2. l. 2. & satis copiosè explicatus.

Si verò est qui ponere &c.] Pro, si est aliquis, ut Od. 1. l. 1. Est, qui nec veteris pocula Massici spernit. Ponere unctum est mèsam lautà, delicatis ac suavis epulis instructa, sumtuosam, opiperà tenere. Gall. *Tener bonne table*, qualem consecrabatur Aristippus Diognes autè tenuè, siccam & squalidà, ut est Epist. 17. ad Scævam.

Accedens siccus ad unctum. Ex hoc quidem loco conficiunt quidam *to unctum* de homine intelligendum, qui lotus & unguento perfusus accersitur ad cenam, & commodè collocatur, lautèque tractatur. Malo equidem illud intelligi de convivatore opulento, qui possit lautam instruere mensam censoribus poematis futuri.

Spondere.] Fidè jubere pro paupere obarato. Gal. *Pleger & respondre pour un pauvre homme endebte.*

Implicitum.] Alia declinatione usus est. s. Epod. *Candida brevibus implicata viperis crines*. Valet illaqueatū & involutū, vnde nequit se expedire, & exsoluere sine ope alicujus divitis. Ideoq; *lites atra* dicit pro exitiosis, noxiis & lethiferis: quemadmodum mortem, & fila Parcarum dixit *atra*, Ode 22. l. 1. & 3. l. 2.

Interno scere.] Pro, mendacem & verum amicū interno scere, Cicero dicit falsum a vero, per praepositionem, non per copulam, ut in dialogo de Amicitia: *secerni autè blandus amicus a vero, & interno sciam potest*. Præterea in *beatu*, intellige, divitis: ut loquutus est Saty. 6. l. 2.

Divites homines, an sint virtute beati.

pro divite & opulento, quod est Græcis etiam usitatum, sicut ibidem ostendimus.

Tu scia.] Tu maxime natu, si ve donaveris alicui Critico, si ve donare voles. munus, nolito illū praemonere de dono futuro ante auditionem tuorū versuū: secus improbandum probabit. Hoc valet plenum latitiæ, id est, lætū & gaudentem fiducia promissi doni.

Super hi.] Quod Græci dicunt, *προς, ἢ ἐπὶ τούτοις*, adhuc vel præterea, ut admonui Saty. 6. lib. 2. Sed vide, Lector, nū *super* hic sumi possit, ut in illo Virgilij versu sub finem

1. *Aeneid.* *ἐπὶ τούτων, ex his, vel de his.*

Multa super Priamo rogans, super Hector multa fingit igitur assentator Criticus spe doni ingētē sibi gigni admirationem ex recitatione poematis: quod varietate affectuū & gestuū exprimere tentabit.

Stilla.] Lacrymas copiosè effundet vi latitiæ expressas. *διὰ παντῆρον*, ex angulis oculorum, quibus non est habenda fides, nisi velis miserè falli. Dolo enim falsarum lacrymarum vaser ille Sinon Virgilianus perdidit Trojanos: ita hic assentator amicos. Hoc verbum *κοιμισκός* inclinatur a *stilla*, & hoc a *stiria*, hoc deniq; *ἀπὸ τῆ σείρα*, ab eo, quod est tenue. Distingunt autem Grammatici guttam a *stilla*, quod hæc ita dicitur, dum cadit: illa dum stat, & pendet. Similis fortassis est differentia inter *τὴν σαρόνα, καὶ τὴν σαρίδα* idem sonantes.

Salut.] Exultabit lætitiâ propter elegantiam, & artificium tui poematis: in quo tamen nihil est hujusmodi.

Conduci.] Olim præfixæ mulieres, quas Græci *θελωνείας* vocant, mercede conducebantur ad mortuum cujus funus efferebatur, lugendum, & lacrymis decorandum, & hæc copiosius falsas profunde bant lacrymas, quàm qui verè, & ex animo lugebant, & lacrymabant. Sic Terentius loquitur: *utinam verè, & ex animo istud diceres*, quod Græcè dicitur, *ἐκ τῆς καρδίας, καὶ ἀληθῶς, καὶ κλαίοντι, καὶ δακρύουσι τὸν ἀποθάνοντα*, lugent, deplorant, & lacrymæ profertur *quæ aut verè, & ex animo mortuum.*

Propò.] I. fusus lacrymant, & magis ferè lugent, quàm qui gravem corde premunt dolorem.

Derisor.] Hoc usus est Sat. 6. lib. 1. *Ut semper eris derisor ad omnes.* & Epist. 12. lib. 1. *derisor tui lelii*. Ipsi autem primigenium *derideo* sic explicat Donatus Adelph. Act. 5. Sce. 3. ridet, inquit, qui simpliciter id facit: deridet autem, qui cum alterius irrisione, & contemptu ridet. Pro quo Cicero in Paradoxis usurpat, *veniunt igitur irrisores hujus sententia, & orat uno. σκώπτει καὶ γελάσῃ, ἢ ἐπιγελάοντες τὰ πρὸ λόγου, καὶ δὲ ἀνοσίῃ.*

Culullis.] De hac voce diximus Od. 31. l. ut de leni tormento vini, & de ratione explorandi amicos Od. 21. l. 3. Est autem, urgere culullis, aliquem vi poculorum, & largioris, meraciorisq; potionis elicere quicquid latet secreti abditum in mente bibentis. Gallicè, *contraindre a force de boire a faire quelque chose.*

Perस्पexisse.] I. eum vino student tentare, & obruere, cujus mores explorete, & pernoscere velint. Longè fuit

alia ratio Physiognominibus, q̄ pernoscebāt, & explora-
bāt mores naturāque hominum ex corpore, oculis, vul-
tu, fronte, ut Cicero lib. de Fato ait, & lib. 5. Tusc. verbo
nostri Poetæ utitur: *Socrates dicitur, quum in conventu
vitia collegisset in eum Zopyrus, qui se naturam cujusq̄, ex
forma perspicere profitebatur, derisus est a ceteris, qui illa
in Socrate vitia non agnoscerent: ab ipso autem Socrate sub-
levatus est, quum illa sibi signa inesse, sed ratione a se dejecta
diceret.* Verbum perspicere plus est Grammaticis, quā in-
tueri, quo usus fuit Epodis 5.

Quid, ut noverca, me iniurus? quia hoc de manifestis, il-
lud de reconditiōibus dicitur: ubi opus est acie oculo-
rum perspicaci: quod apertè indicat locus Ciceronis E-
pist. 9. lib. 1. ad Famil. *hic mea vita cursus offendit eos for-
tasie, qui splendorem, & speciem huius vitæ intuemur, soli-
titudinem autem, & laborem perspicere non possunt.* Sed
quid obscurius hominis naturā, fictā sæpius, & simulatā,
quæ hic proponitur, cognoscendā? Hoc discrimen ob-
servatur in verbis Græcis ὄρα, καὶ θεωρεῖν Epistola 6. Iso-
cratis ad liberos Isaconis, οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἴκιστα τὸ πρὸς τὴν τι-
μωρίαν παροξυνέμεν ὑμᾶς, σκοποῦσι δὲ ἐξουσίας, καὶ τὰ κέρδη, καὶ τὰς
ἡδονὰς ὄρασι, καὶ τὰ τῶν ἀπολαύσεων προσδοκῶσι. τὰς δὲ τὰς
χρᾶς, καὶ τὰς φέβους, καὶ τὰς συμφορὰς τὰς τοῖς ἀρχαῖοι συμπεπληγμένους,
καὶ τοῖς εἰκοῖς αὐτῶν ἀθεοῦσιν. opinor multos vobis adesse, qui
non minimū vos evacuant ad tyrannidem firmandā, qui
considerant quidam auctoritatem, & questum, & volupta-
tes intuentur: turbas, terrores, calamitates, in quas inci-
dunt tam principes, quā ipsorum amici, non perspiciunt,
id est, ut loquutus est Satyrā. 3. lib. 1. in illis non cernunt
acutum, καὶ ὄρασι, ut illic sumus interpretati.

Animi.] I. noli ignorare ingenium, & mores illius,
quem ad censuram tui poematis admittes, quæ omnia
sæpius involucris simulationum obteguntur. more vul-
pis astuta. Sic τὸ *animi* videtur explicandum, ut Græci
dicunt, ἡ γὰρ ἰσχυροῦ τινος, ἢ οὐ τῆς, ἢ οὐ. Qualia etiam
sunt hæc Theognidis:

Μή ποτ' ἐπαίσεις, πρὶν εἰδῆς ἀνδρᾶ σφλωῶς
ὄρα καὶ ῥυθμὸν, καὶ πρῶτον, ἕστιν ἢ.

*Nunquam laudaveris quenquam, quin prius cer-
tè tenueris*

Natura m, ingenium, mores, quibus præditus sit.

Vulpis autem ingenium tum quotidianis periculis, tū
apologis Aesopicis nobis omnibus notius est, quā plē-
raque alia, quæ de ea scribi præterea possent.

Quintilio.] Adhuc docuit censuram, & iudicium af-
sentatoris de poemate vitandum: nunc contrā expeten-
dum & sequendum iudicium de eodem viri boni, & ve-
ri amici: qualis fuit Quintilius Varus, de quo fuit Ode 6.
& 18. lib. 1. & 24. ejusdem. Hic certè fuit exactissimus
poematum exploratur, & liberrimus castigator: qualè
Franciscus Luisinus mihi indicavit apud Plutarchum,
ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀλέξανδρου τυχῆς, ἢ εἰς τῆς λόγους. οἱ δὲ ὡς πάλ-
λιν ἀνδιόουσι ὁ τὸν ποιητὴν φιλοξενεῖς τὰς λατομίας ἐμβαδῶν
ἐπὶ τραγῳδίᾳ αὐτῆς διαβῶσαι καὶ δεικτεῖς, εὐδὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἄλ-
λῶ μέχρι τῆς κοροῖδος αὐτῶν περὶ ζαρεν. in posteriori ora-
tione de Alexandri fortuna aut viriute: qualis etiam erat
Dionysius, qui in latomias, carcerem, Philoxenum Poetā
conjecit, quod ipsius Tragediam emendare iussus, totam
jam indè a principio usq̄, ad finem oblitteravit.

Corrige.] Verba Quintilij ad Pisonem maximum, qui
sic agebat: Tu Piso maxime, age, corrige hoc, & hoc, id
est, hunc & illum locum tui poematis. De *sodes* dictum est
in Grammaticis Epist. 1. lib. 1.

Melius.] Est hica superior repetendum si tu negares
te bis, & ter frustra expertum correctionem, melius lo-
cos indicatos corrigere posse, Varus ἐκέλευε πάντῃ περὶ οὐ
βαλίσσειν τὰ πεποιημένα, jubebat obliterare omnino tuos ver-
sus inconditos, & incomptos, & alios facere.

Malè ternatos.] Hoc Græcè dicitur, ἐπι κακῶς τὸς δὲ τὰ
nam Latini sunt mutuati τὸ *ternatus* a Græco τέρνω, & hoc
παρὰ τὸ τέρνω, a pertundendo & perforando.

Si defendere.] Quod si malluisses illos vitiosos, ut tole-
rabiles, tueri, quā emendare, talem admonitionem o-
mittebat, & te sinebat solum sine æmulatione cujusquā
probare tuum studium, & poema. Non est hic intermis-
sio monitoris insimulanda nimis severitatis, sed Pisonis
indocilis pertinacia maxime reprehendenda, qui puta-
ret eò poema suum alijs iri probatum, quod sibi soli
laudabile visum fuisset; sed longè aliter secum debue-
rat cogitare, ea demum laudabilia duntaxat esse, quæ,
ab omnibus, aut certè a quamplurimis laudari solent
ex quo liquet inter omnes, poema illud incultum, &
inornatum esse, quod ab auctore solo amatur, & omni
vi rivales alliciendi, & attrahendi in amorem sui vide-
tur carere. Sumere operam inanem dicitur a Terentio
per adverbium loco huius adjectivi, operam sumere fru-
stra, & a Cicerone, frustra suscipere laborem.

Bonus.] I. peritus, ac justus aestimator, & censor car-
minis.

Inertes.] Id est, virtute carentia tollet, id est, arte, ut
superiori Epist. dixit. Hic asyndeta sunt, quæ Cicero vo-
cat dissoluta, versus ad artem non factos vel potius sine
arte conditos damnabit: asperos malesque fonoros ac-
crescabit: nimis aspera sano lævigabit cultus: & ambitiosa
det: luxuriantia compescet: quæ Græcè dicuntur ἀσο-
μήματα, ἢ κατὰ ἰσομετρίαν ἀετῶν: inornatos atro notabit. Hæc
septem facti poematis vitia partim in methodum Diale-

cticam, partim in Rhetoricam eloquutionem concepta
sunt, & infusa: duo quidem, primum & postremum, in
priorem: quinque verò interjecta in posteriorem. Pro *al-*
lures Cicero dicit in orat. pro Cluentio, *interlinet testa-*
mentum, quod Græcè dicitur ἐξαλίσει, & ἀβελήσει, ut Cic.
l. 9. Epist. ad Fam. 2. Alter Aristarchus hos ἀβελήσει, id est,
expungit, ac delet. Puto autem hunc esse Aristarchum,
de quo Plutar. in vita Homeri scribit, εἰς δὲ ἀὐτῷ ποιήσεις
ἀντὶ τῆς, καὶ Ὀδυσσεῖα διηρημένῃ ἐκατέρω τῶν γραμματικῶν
περὶ Ἀρίσταρχου. id est, sunt autem ipsius poemata duo, *Ilias*
& *Odyssa*, virumq̄, ad numerū Græcarum literarū distin-

ctum, non quidem ab ipso Poeta, sed ab Aristarcho Gram-
matico illius ætatis principe: qui jam è proprio nomine trā-
sierit in commune, ad exactissimum artis inquisitorem
significandū, ut præter locū superiorē tribuatur etiā Atti-
co lib. 1. Epist. 9. & in orat. contra Pisonē, quem appellat
nō Aristarchum, sed Phalarim. Itē l. 3. ad fam. Appium.
Fuit alter Grammaticus nomine Aristophanes talis acri-
bastes scriptorū, de quibus Quintilianus: neque ego exi-
stimo esse Aristarchum, ὅς περ τὸν ἐν Ἐπίσθῃ μόνον ἔχει εἰ-
σοῦσαν, qui Ephesi singularem tenuit principatum, ut Sui-
das refert: neque etiam eum, quam Plutar. in libel.

περὶ φιλαδέλειας, scribit fuisse patrem Theodectis
Purum claris.] Antè dixit: *Proferet in lucem speciosas*
vocabula rerum. Ex hac autem verborum varietate ap-
paret accurata Poetæ scriptura.

Fiet Aristarchi.] Desiderari hinc videtur nota compara-
tionis, tanquam, velut.
Nuga.] Prætermisio officij in emendando poemate
affert Poetæ seriam existimationis iacturam, qui sic deri-
sus & deceptus fuit. Possent tamen τὸ *excipi sinistra*, expli-
cari etiam, malè & perversè tractari, Græcè σκαίως ἔχειν τὰς
quemadmodum loquitur Tac. *utramq̄, eadē sinistra acci-
pi.* Prendre l'une et l'autre meurtre en mauvaise part. Sic So-
phocles σκαίον σῶμα, pro improbum & perversum os dicit
in Ajace, & Eustathi notat τὰ σκαία καὶ ἐπαετῆρα cōsue-
se dici, τὰ μὴ εὐαῖα, ἀετῆρα δὲ τὰ ἀγαθὰ. *sinistra esse non fausta*
& auspiciata: dextra autem fausta & bona.

Mala scabies.] Suidas defleat Græcā vocē ἰόρα, huiç
notionē

Corrige.] Verba Quintilij ad Pisonem maximum, qui
sic agebat: Tu Piso maxime, age, corrige hoc, & hoc, id
est, hunc & illum locum tui poematis. De *sodes* dictum est
in Grammaticis Epist. 1. lib. 1.
Melius.] Est hica superior repetendum si tu negares
te bis, & ter frustra expertum correctionem, melius lo-
cos indicatos corrigere posse, Varus ἐκέλευε πάντῃ περὶ οὐ
βαλίσσειν τὰ πεποιημένα, jubebat obliterare omnino tuos ver-
sus inconditos, & incomptos, & alios facere.

Mala scabies.] Suidas defleat Græcā vocē ἰόρα, huiç
notionē

motione respondentem... re, fricare, & sic atraque, & Græca & Latina significatu, & notione inter se consentit. Dicitur autem malam scabi-

Regium. De hoc sic Plin. l. 2. c. 44. Varro regium cognominatum morbum arquatam tradit, quoniam multo curetur: quod ita vertit Gallicus interpres, Varro dicit que les anciens appelloient la jaunisse mal de roi, ou maladie royale, pource qu'on en guerissoit avec vin misle. Eū autem Græci vocant, in τερδν, icterum a colore Galguli avis, cujus aspectu ictericus creditur sanari, & avis interire, quem morbum medici scribunt ortum ex obstructione fellis, vel ex intemperie sicca & calida totius corporis, ac præcipuè hepatis: de quo vide etiam Celsum l. 3. c. 24.

Fanaticus. Hanc vocem nonnulli scribunt per φ. tanquam από τῶν φανόν, ἢ τῶν φαντασμάτων, a spectris, & visis, quæ sæpè pervertunt mentem, & gignunt furorem: cujusmodi species rerum fictarum objectæ oculis Orestis & Ajacis feruntur: quibus variè agitati in primum quidq; obvium sæviebant. Alij malunt a fano deducere: quod qui sunt ita affecti, in locis sacris furant maximè.

Iracunda. Quæ irata facit homines σεληνιαζέδου, morbo comitiali agitari, & insanitè laborare, quos sic affectos Græci vocant, σεληνωδῆ ἵτους, ἢ σεληνιακούς, ἢ σεληνωδίστους, luna periculosos, lymphaticos, lunatos. Hæc certè in eos obsecrè dicuntur, qui Poetam instinctu, & afflatu numinis, non doctrinâ, neq; exercitatione fieri existimabāt. Sed de Diana acipis viribus, & nominibus, lege Od. 22. l. 3.

Vesanium. Quem Græci dicunt τὸν μανώδη, ἢ πρὸς φρονε, & quem, quia mens est illi malè sana, sapietes fugiunt, & metuūt omnes. Imprudentes verò eundè agitat, & ludos faciunt. In quibusdā exemplaribus legitur, duobus sublimis.

Ructatur. Infami verbo turpitudine poematis notatur: quod ab aspera, & dura eloquutione fusam tam graviter offendit aures audientium, quàm ructus scærentis animæ nares. Potest tamen hoc epithetum referri ad opinionem mali Poetæ de falsâ suorum versuum sublimitate, aut ad excellentiam, & dignitatem argumenti, ex quo putat illos cõstare. Sed hæc amphibolia certè minuitur lectione sublimis, ut malus Poeta intelligatur de se ac de suo poemate magnificè sentire.

Errat. Id est, in mentis, & corporis errore versatur. Merulis quoque intētus, significat, totum esse in excipiendis dolo aviculis: & hoc studio suspicere cælum, & in foveam minimè provisâ decidere; nec ad ipsius lapsi quantumlibet clamantis, vocem quemquam accedere, nedum accurrere, qui opem ferat: undè mihi magna est conjectura Poetam alludere ad talè casu Thaletis, cujus causâ derisus est, & reprehensus ab ancilla, quod, quum non cerneret posita sibi ante oculos, & pedes, quæteret stultè cognoscere astra tam longè a se remota: de quo vide Laert. in ipsius vita. Non aliter superbus, & arrogans Poeta proprio sensui nimis deditus, labitur in magnum dedecus, cujus labem postea nemo curat eluere quod illam sibi sciens & prudens asperserit. Idem dixit Epist. 17. l. 1. sub finem de Plano, id est, scurra, & impostore.

Nec semel irrisus irrisus attollere curat
Fracto crure Planus, licet illi plurima manet Lacrymâ, &c.

Longum clamat. Ἀντιμείλια, est, qualis Græcis, μέγα βοῶ, & Homero: μακρὰ βοῶ, ingentem clamorem prodatur. Io hic vox dolentis, & auxilium petentis.

Empedocles. De hoc dictū est Epist. 12. vbi videas, nura sit annotatum Aristotelem negare in Poetica Empedoclem Poetam fuisse: quia quod scripsit de natura rerū versibus, non est, μίμησις, imitatio qualis est poetica, sed res ipsa ingenij facultate magis quàm artis, descripta. Ita Cic. v. detur de poemate Lucretij Epist. 10. lib. 2. ad Q. Frat. sensibile: Lucretij poemata, ut scribis, nota sunt multis luminibus ingenij: multi tamen artis: ubi ego suspicor negationem non expungendam, & poemata potius e Varone ac Charisio intelligenda de alijs ejusdem versibus, atq; de sex illis tritis hodie manibus hominum. Ibi Cic. videtur sic affirmare, in Lucretio plus ingenij, quàm artis fuisse: quod est verissimum de sex illis libris. Memorandum tamen est, quod illic est omissum de genere mortis. Laetantius lib. 3. de falsa sapientia cap. 12. sic ait: Empedocles se in ardentis Aetna specum intempesta nocte dejecit, ut quum repente non apparuisset, abuisse ad Deos crederetur. Quum autem varia sit historia de ipsius excessu apud Laertium; vetior tamen eadem apud Strabonem lib. 6. & Lucianum in dialogo Menippi, & Acaci. item Tertullianus in lib. ad Martyres in exemplum contemnendæ mortis profert Empedoclis mortem. Meminit quoque ejusdem Nazianzenus in carmine ad Nemesium:

Ἐμπεδοκλεῖς, σὲ μὲν αὐτὴ ἔτοσσα φασίοντα,
καὶ βροτῶν Ἀιτνάσι πυρὸς κρητῆρες εἰδείξαν,
Σαυδάλ' ἀποβράσαντες ἐλαφροῦ νοσοθεῖο
Χάλκκα χαὶ σε βροτοῖσιν ἐταροῦρα πάντ' ἐθηκάν,
Κύδεις ἔιμαζοντα δι' ἀλκατ' ἔαινομόροιο, id est.

Empedocles, te statim vanis rebus elatus & mortis aleva esse demonstrant ignis Aetnae concepteacula, postquàm fervendo exspuerunt aenea calceamenta insanientis Dei, id est, ignis, & te ludum fecerunt apud omnes homines, qui mansae gloriae percupidus miserè desilieris in flammam.

Est quoque Epigramma. 3. Epig. non admodum huic dissimile, quod quia a Lambino est citatum, prætermittam. Hæc satis esse videntur ad ostendendum, malos, indociles, & superbos Poetas studio inanis gloriæ, & arrogantiae faciliè perdi. Hic autem Philosophus dicitur frigidus habitare ratione intemperata bilis atra, quæ frigida est, & ut morbi melancholici, sic insanitæ causa: unde Aristoteles probl. 46. Sect. 11. sunt & qui frigidum in cerebro solidum arbitrentur, quia frigidum sanguine præditos desipere & timere, calido verò sapere & audere existiment, vnde Pindaro quòs dicitur ἀνδροδουμῶς, & Virg. Georg. 2.

Sin, hæc ne possim natura accedere partes,
Frigidus obstiterit circum præcordia sanguis.

Contrà Lucanus lib. 2.

Fervidus hæc iterum circa præcordia sanguis
Incaluit. —

Sed de temperati, vel intemperati sanguinis affectionibus & actionibus, vide Arist. lib. 3. & 8. de partibus animalium, ac præterea Medicorum scripta. De Aetna monte repete notas in Oden. 4. l. 3.

Sit jus. Hic viderur ellipsis esse σιωδῆσιν συμπεροματικῆ. Insani igitur Poetæ ita sunt naturæ legibus comparati, ut invitis omnibus eant se perditum, nec ullum illis auxilium sit ferendum. Similis est sententia apud Senecam in Thebaide, qui cogit mori nolentem, in a quo est, qui que properantem impedit, id est, tam datur vitio conservare invitum, quàm illum occidere.

Idem occidenti. Syntaxis est planè Græca: pronomen enim αὐτῶς passim apud Græcos reperitur cum dandocasu. Thucydides, ὁ αὐτὸς ἐμὴ τῆ σε γλώσσῃ, sum ejusdem libri sententia, pro, tecum, Latine. Sic hoc loco τ' αὐτῶ ποιεῖ τῶ κτείνουσι.

Nec fiet homo. I. non respicet, nec ad mentis sanitatem redibit. Insanus enim non videtur dicendus homo.

mo, quum formam hominis perdiderit, & ratione caruerit.

Et ponet.] Non desinet vesanâ illâ cogitatione & desiderio infamis mortis, omniumque sermone terendæ teneri. Quod autem ignominiosum sit, & furiosum se ipsum occidere, sive jugulatione, sive strangulatione, sive præcipitio, sive demerfione, sive denique veneficio, non est, qui ignoret, quum omnium animi solâ hujus facinoris auditiõe perturbentur terrore, & corpora horrore concitentur. Aristoteles lib. 5. Ethico. ad Nicom. addidit voluntariâ mortem in temp. peccati, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ἑαυτὸν διαφθείσαντι, ὡς τὴν ἀπὸ τῆς ἀδικουμένης. id est, *suuritur ei nota infamia, qui seipsum occiderit: quod civitati injuriam fecerit talis facti indignitate: & Cice. 6. de rep. in Deum. Quare est tibi, o Publi, & Pisonibus retinendus est animus in custodia corporis, nec injussio ejus, a quo ille vobis datus est, ex hominû vitâ migrandum est, ne munus humanum assignatum a Deo defugiss: videamini.*

In cineris.] Hoc in proverbium abiisse certum est de adversis casibus, qui cred: bantur olim in vehi jure, & religione sepulcrotum violatâ, quæ magno fuerunt in pretio.

Bidental.] Jos. Scaliger castigat Festum in definienda hac voce, & pro templo reponit notionem magis communem e Glossario, τὸ πον κεραι νοπήζα, locum fulguritum & doctè confirmat etiam hominem dici bidental a Persio Sat. 2.

Triste jaces lucis evitandumq; bidental. id est, de cælo tactum, ad quod expiandum opus erat hostijs bidentibus, de quibus fuit Od. 24. l. 3. & arâ constructâ, & consecratione aruspici: siquidem loca illa fulgurita, id est, de cælo tacta, sacra erant, & bidentalia vocabantur. Quod si quis cæde contaminatus, vel incestu pollutus, ingrediebatur, furijs statim agebatur. Morem autem fulminis expiandi Juvenalis Sat. 6. notat:

Atq; aliquis senior, qui publica fulgura condit &c. Eundem quoq; Lucanus notavit: *Arvis dispersos fulminis ignes Colligit et mæsto terra cum fulgure condit, Datq; locis nomen: sacris tunc admovent aris Electâ cervice marem.*

Vide amplius de bidental, Agellium lib. 16. cap. 6. & Liliium Gregorium syntagmate 7.

Incestus.] Hic incestus ἐπιβίωτος sumendum videtur pro flagitioso homine, & inquinato scortatione, & stupro cum sorore, aut cû Vestali. Itaque, incestus moverit, valet flagitiosus ille polluerit, & concitaverit illum locû fulguritum, & jam consecratum in se ipsum, vndè postea fuit actus in furorem.

Clathros.] Hac vox reperitur in utroq; genere masc. & neut. & deflectitur a Græca, κλειθρον, & hac πνεῦ τὸ κλειεῖν a claudendo, Itaque scribenda videtur per th. Gall. *sil peut rompre les barreaux & treillis de sacage* In ursu intellige inclusus: vndè, id est, ex hac custodia, & feritate bestiali translatio fit ad savitiam mulierum in amatores. Terent. Andr. Act. 2. Sc. 3. *ut ab illa excludar, hâc concludar*: apertius dicitur Act 5. Sc. 1. Phor. *conclusam hîc habeo uxorem savam.*

Tenei occiditq; &c.] Hyperbolice hoc dicitur, pro nimis est molestus, obtunditq; auditorem immodicâ lectione.

Hirudo.] De hoc reptili aquatico vide Plin. l. 8. c. 10. cui ætate ipsius nomen sanguifuga ad ratione Græci sequentis impositû est ab effectu. Elephantu cruciatû in potu maximû sentiû hauristâ hirudine, quâ sanguifugâ vulgò cepisse appellari adverte. Hac ubi in ipso anime canali se haurit: intolerândo afficit dolori. Idè l. 32. c. 10. explicat verba sapietis Salomôis, proximè citâdi, præter hirudinê, cui due

sunt rami, id est, cui bifurca est lingua, quâ sanguine adhaerens, velut siphone, fugit. Plaut. in Epidico Act. 5. Sc. 2. *Jam ego me voram in hirudinem, atque horum exsugabo sanguinê.* Græci appellât βελιδνα, ἢ τὸ βελιδνεν Atticû quod est ἀμύλεον, ἢ ἐκμύλεον, emulgere & exsugere, vndè Theocr. Idyl. β. βελιδνα πῶτερ ἐκ χροῦ μέλαρ αἶμα, *hirudinem ebibere sanguinem atrum e corpore.* Septuaginta autem interpretes hac voce usi sunt cap. 30. Proverb. v. 15. pro Hebræa תרדמא, ubi sapiens ponit hoc reptile inter insatiabilia. Ajunt enim illam, si cruore plena deciderit è cute, & mox rursus eidê admota fuerit, detracturam, ut prius, sanguinê: nec Hæbræa vox ablu dit ab etymo utriusque, & Græcæ & Latine: inclinatur enim a radice βύρρα, pervertit, obliquavit, & intorsit. ex hoc fortassis Græcæ voces ἐκχο, ἐκχοσ, ἐκχέω. i. extraho, hulo, exbulceo, ut etiâ Latinû Lacco, elicio nate sunt. sapiens illic nomine hujus bestiolenotat oppressores pauperû, qui obliquis illorû ac per versis artibus excutiuntur fortunis suis.

Explicatio Rhetorica.

Synecd. est generis pro speciali, tanquam diceretur, famineo capiti, ut illa post, *mulier formosa supernè*, indicant.

b Apostrophe est, quâ sermo avertitur a Pisonibus ad familiares & amicos talis pictoris, vna cum communicatione per negationem intelligenda: ubi etiam quidam agnoscût paronomasiam in vocibus *admissi & amici*, sed si litera C. i. *cappa* æqualiter feriret omnes vocales, aut, ut Quintilianus dicit, perferret vim suam æqualiter ad illas omnes, nulla soni similitudo referretur.

c Altera est synecd. etiam generis, pro deiformi, & in condito poemate.

d Alleg. est ab animalibus monstrosis sumta ad carminis deformitatem indicandam, quod in singulis partibus sibi dispar, & dissimile, videtur, nedum in prima, & postrema.

e Procatalepsis est, vna cum Protopopœja cujusdam deformitatem talis poematis defendentis, ac tuentis. Quidam hîc statuunt ἀνθοποροειν. sed quia hæc solet subijci interrogationi, non hîc habet locum: pro qua simplicius, ac melius dicendum esset ἀποροειν, *objectionem.*

f Hic est illa anthyphora, id est, responsio & subjectio per concessionem objectionis: nam Horatius, depositâ personâ, respondet de ratione æqualitatis prudenter habenda κατὰ τὴν ἐπινοήσαν, e similitudine soni in principio & medio.

g Anaph. est in earundem vocum repetitione initid sententiarum.

h Hac quoque ἀλληγοειν, e deformitate picturæ monstrosæ, ad asperam poematis discrepantiam transferenda sunt.

i Metaph. est, ac potius allegoria e multis metaphoris, a vestiarijs, qui pro decenti veste consuunt sæpè centones, vbi præcipuè datur exordio poematis rei inanimatæ sensus, & motus, pro ipsius auctore, qui gravia & magna initid pollicitus, tandem levia & indecora præstat. Quod si separatim consideres τὸ pannus purpureus, synecdochicè intellige de quo vis ornamento, ut verbû splendear de quavis exornatione.

k Quidam putant hîc synecdochen esse generis pro specie, ut nemus Aricie, & arâ intelligitur, quorum descriptionem repete ex Grammaticis Saty. 5. l. 1. Alij verò auctoritate Servij in hos versus 3, Georgicôn:

— Aut sicubi myrum
Hicibus crebis sacra nemus accubat umbra,
freti affirmant, hîc non esse tropum: quia ille interpres annotat, vndè apparet quercum Jovis, & sacram umbram generâ

generalia esse, non specialia, epitheta. Nam, ut diximus, omnis quercus est Iovi consecrata, & lucus Dianæ: contra Plut. in Romaicis, si auctoritatibus est certandum, scribit, multos circa urbem lucos esse Diis consecratos: nō magni tamen intererit, utram in partem acceperis. Quin etiam hæc addubitatio non nihil juvare intelligentiam videtur. l Epithetum sumi debet *μετανομιῶς* pro eo, qui prænunciat pluvias.

m Videtur hic synecdoche esse speciei, pro quovis progymnasmate, & rudimento, ut attigimus in Dialecticis, discentium pingere, & tabulas delineare: qualia sunt initia poetarum, quos hic perstringit Horatius, ubi est altera ad eundem apostrophe.

n Meton. est materiæ, p effecta, & excusa inde pecunia.

o Hoc dicitur *μετανομιῶς*, pro, cujus hominis naufragi effigies pingitur, vel imago naufragii exprimitur in tabula: sicut fractis navibus synecdochicis, pro singulari nave fracta.

p Alleg. est e metaphoris a figulis, quum propulcro, grandi, & excelso poemate promisso, redditur deforme, perexiguum & remissum. Quod si consideres separatim, alterum pro amplissimo quoque vase, alterum pro minimo; invenies synecdochicis dictum.

q Est quoque hic synecdoche generis, pro singulari figuli rota: sunt enim varia ad varios usus, rotarum genera.

r Est hic velut *ἐμπρόσθεν*, acclamatio longæ narrationi prioris partis dissentientis subiecta.

f Misso rudi illo pictore, sartore, & figilo, redit ad Pisones, personas Epistolæ secundas: ubi pater & juvenes habent allegoriam e synecdochicis formatam, pro Pisones omnes. In maxima pars, vatum pater & juvenes: qui construunt sic hæc verba, ut sine interpunctione L. Piso dicatur pater vatum, inconsideratè faciunt; quum nomine Pisonum, ad quos se aggregat modestiæ gratiâ, peccata omnium vatum reprehendat.

t Meton. est causæ pro effecto poemate, & difficili intellectu: qualis est illa Cic. l. 2. de Divinat. *Nimis obscurus est Euphorion Poeta, at non Homerus*: id est, illius poemata nimis intellectu difficilia, sed hujus facilia.

u Metaph. est a corporibus, quæ dum cavamus multum lævigando, ne sentiantur nimis aspera, nimis illa reddimus tenera, & mollia.

x Est quoque allegoria, & fortassis a percussis metu tempestatis, qui, ne illius turbine offendantur, se humi prosternere solent.

y Synecd. est duplex speciei, pro qualibet realieno loco collocata: ac præterea continua metaphora a pictura, ad poema ex alienis argumentis, nec propositæ quæstioni congruentibus conditum.

z Alia est synecd. sed generis, pro gladiatorio ludo, quemadmodum loquitur Suet. in Jul. Cæs. *Tirones neque in ludo, neque per lanistas, sed in domibus per equites Romanos, ac etiam per Senatores armorum peritos erudiebant*: Similis fuit ludus C. Aurelii Scauri l. 2. c. 3. Valer. Max. Fuit etiam ludus venatorius apud Ulp. l. 8. de pecnis: quem licet etiam appellare ludum bestiarium, vel *θηρομαχίαν*, de qua Seneca Epist. 71. sub finem. Fuit postremo hujus generis ludus magnus, & matutinus.

aa In unguis & capillos est metonymia subiecti pro adjuncta similitudine & representatione unguium & capillorum.

bb Synecd. generis pro pingere: sed in hunc est metonymia subiecti pro adjuncta tali similitudine & imagine.

cc Apostrophe est ad universos scriptores quarumlibet rerum, non solum appellatio Pisonum. Est præterea totum hoc a gerulis sumtum, qui gestanda prius librant, quam suis humeris imponenda sinant, ne, quod usu venit cuidam caloni, ut est in fabulis, non sine risu spectan-

tium audiant. Siquidem quum ei fuisset liberum sarcinæ sibi tantum, quantum liberet, sumere perferendum ille inopiâ judicii deterritus mole straminei fascis, maluit arcam plumbo gravem humeris imponere suis, quam fascem straminis, res non libramento, sed solo magnitudinis aspectu non rectè ponderans & examinans. dd Continuata metaph. est a corporibus bajulorū, ad animū viresque ingenii, quo multa volumus & ppendimus.

ee Metaph. est a planetis ad virtutem rectæ methodi declarandam: quæ rebus lumen non secus affert, atque illi corporibus inferioris habitationis. Possit etiam esse metonymia effecti pro efficiente poema luminosum & illustre, id est, intellectu per facile.

ff Metaph. est a præditis ratione ad ejusdem expertia. Sic Plaut. in Mil. dicit *virtutem mercis* pro excellentia & magno pretio. Geminatur a Cicerone in eam notionem, vis & virtus dicendi: quo tropi genere vox Græca ἀρετή capitur etiam ab Arist. in Poetica: *ἀρετὴ δὲ ἀρετὴ, οὐκ ἔστι μὴ ταπεινὴ εἶναι*, Virtus autem loquutionis, id est, vis, laus & bonitas est, ut perspicua sit loquutio, non humilis, nec obscura.

gg Meton. est causæ, pro gratiâ & suavitate, elegantia & lepore, cujus parens credita est Venus, quod ita esse Cicerol. de nat. Deor. testis est: *quæ autem Dea ad res omnes veniret, Venerem nostri nominarunt, atque ex ea potius venustas, quam Venus ex venustate.*

hh Anaph. est item *πολύπυλον* in dicat & dici: præterea in dicat, differat, omittat similis sonus auditur ad clausulas trium colorum *διὰ τῆς ἐμπρόσθεν*.

ii Altera est anaphora.

kk Metaph. est ab agricolis, qui propriè dicuntur arbores & fruges serere, pro verbis in vulgus proferendis & differendum aptis, vel in utum transferendis: sic bella, lites, discordias, negotia serere, pro, movere & concitare dicitur eleganter & ornatè.

ll Meton. est effecti pro effectore prudente talis conjunctionis.

mm Synecd. est speciei pro vetustissimis quibusque Romanis.

nn Metaph. est ab aquis perennibus, ad inexhaustum linguæ Græcæ copiam indicandam.

oo Alleg. est e perpetuis synecdochis, pro, Romani æqualem debent permittere potestatem novandi verba viventibus Poetis, atque illa jam diu fato defunctis permessa est olim.

pp *Lingua Catonis & Enni scriptum*, pro, scripta priorum auctorum allegoria est causarum pro effectis.

qq Epistrophe duorum verborum similiter in clausulis incisorum sonantium.

rr Polyptoton est, ac præterea, allegoria e metaphoris a monetariis, & signatoribus pecuniæ, quibus semper licuit per magistratum novos nummos aliis atque aliis imaginibus notatos excudere. Fabius Quintilianus lib. 1. *scribit utendum planè sermone, ut nummo, cui publica forma est, & alibi: utendum verbis, ut nummis publicâ nota signatis*: sic Aristoph. in Pluto translata vocat hominem pessimæ notæ, *ἀνδρὰ κακίστη νόμισμα*, a nummis subæratæ & adulterinis, hominem pessimi nominis. Synesius sic Epistol. 32. scribit, *τίνας εἶναι τῆς τῆ νόμισμα*, Gallicè, *quels en avoit d'autres de ce mesme coin*, de quo tropo repete notas in Od. 3. l. 2. semper licebit verba novare, ut monetam formâ novâ permiscâ.

ss Itaque satius erit legere hic, *procudere*, quam *producere*, ad perpetuitatem metaphoræ, ut doctè Franciscus Lufinus annotavit ex exemplari manuscripto Lazari Bonamici. Hoc autem *ἐπιπροσθηματικῶς* videtur pronuncianum & notandum. Non dissimili allegoriâ utitur Juvenalis Satyrâ 7. ad versus

Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, et qui
Committi feriat carmen triviale moneat.

pro, nota communi & stylo vulgari faciat carmen. Non
dissimili quoque Apulejus in prima Apolog. ea tamen
nomina labore meo & studio ita de Græcis provenere, ut et-
iam Latinam moneta percussa sint, id est, nota & Latino ser-
mone.

ss Meton. est subjecti, pro mari, possessione Neptuno
adjuncto, & hoc rursus pro Julio portu: neque ego hic
assentior his, qui scribunt genus esse translationis, cujus
modi sunt Ciceroni 3. de Orat. Ceres pro frugibus, Liber
pro vino: ubi ego quidem agnosco metonymiam causam
rum pro effectis rebus & ab utroque inventis: sed hic ne-
mo dixerit Neptunum esse auctorem maris, sed possessio-
nem: cui contigit imperium in mare ex successione pa-
tris, ut Jovi in cælum, pro quo dictum est Od. 1. l. 1. sub so-
ve frigido, ubi distinximus hos tropos, Simili tropo Perseus
utitur Sat. 1. ad versum:

Et qui cæruleum dirimebat Nereæ delphin, id est del-
phinus fecabat mare, in quod Nereus Deus marinus im-
perium habebat.

tt Synecd. est generis pro Julio Cæsare: alii tamen de
regibus Ægypti interpretantur, quod C. Julius Cæsar &
Augustus ab appellatione regia semper abhorruerint, &
ille oblatum sibi diadema a M. Antonio Luperco abjece-
rit Phil. 2. & salutatus nomine regis, sibi nomen Cæsaris
esse iracundè responderit.

uu Alia est synecd. generis pro speciali pallade Ponti-
na quæ duo amnes, Ausidus & Ufens, faciebant, & quam
ferunt a Cethego exficcatam, & postea vomere proficif-
sam: undè tamen frumentaria facta est.

xx Meton. est subjecti pro civibus & incolis Ur-
bium.

yy Hoc etiam *τροπικῶν* dictum putat a præditi ratione
ad ejusdem expertia, ut hic ad fluvium rectius & commo-
diùs fluere solitum & assuefactum. Ita Cicero lib. 2. de
natu. Deorum dicit *eruditum pulverem* pro abaco Geo-
metratura.

zz Alleg. e metaphoris ab animatis ad inanima, ad o-
stendendam verborum caducam elegantiam.

* *Πολυήγοτος*, si utin quæ, & in quæ.
*a Hoc *μετανομιῶν* sumendum est pro his, qui dele-
ctum habent verborum.

*b Fuit similistropus Od. 1. l. 2. *Veterumq; norma* & Sat.
3. l. 1. *ad si regula*, &c. Sic etiam transferuntur conjuncta
Græca *ῥυθμὸν ἢ ῥυθμῶν, ῥυθμὸν ἢ ῥυθμῶν* regula & norma,
regula, & *ῥυθμῶν* pro artium præceptis ac institutis, aliis-
que morum documentis.

*c Meton. est effecti pro afficiente tristitia homines.
*d Metaph. est a Mathematicis, ut metrum, simul &
synecdoche generis, pro specie carminis e certa pedum
quantitate constantis.

*e Contrarius est modus ejusdem tropi pro docuit.
*f Meton est causæ pro factis ab ipso versibus, ad quo-
rum exemplar scribenda sunt memorabilia principum,
regum, & imperatorum facta.

*g Synecdochica est periphrasis Elegiacorum carmi-
nū: qualis videtur esse in *voti sententiâ compos*, pro rebus
latis & secundis.

*h Meton. adjuncti pro rebus, de quibus funduntur
querelæ.

*i Alleg. est a præliaturis, qui se muniunt armis ad-
versus hostes, pro Archilochus usus est, tanquam armatu-
ra, versu jambico Hipponacteo & Alcaico ad convicia &
maledicta contra socerum suum.

*k Synecd. membri pro integro versu jambico.

*l Altera est alleg. e metonymiis adjunctorū pro sub-

jectis Tragediis & Comædiis, in quibus ægendis ætates
induebantur soccis & cothurnis: quarum fabularum dia-
logis, & diverbis hic verus est, qui ex uno pede *κουεδοχι-
ας* hic intelligitur, valde accommodatus.

*m Metaph. ab animatis ad inanima.

*n Quidam putant synecdochen generis hic esse, pro,
quæ præles putatur verbum Lyricorum. Possit etiam ef-
se alter modus ejusdem tropi, singula is pro plurali. Mu-
sa: uterque enim modus loquendi apud Græcos & Lati-
nos: apud Homerum *ἄνευ Μῶσα*, & apud eundem *ἄνευ
Μῶσα*, reperitur, & Virgilium, *Musa mihi causas memo-
ra*, &, *Di, quibus imperium est animarum*.

*o Meton. est adjunctorum pro versibus Lyricis, qui fi-
dibus canuntur.

*p Alleg. est e metonymiis efficientium, pro rebus a
Diis, heroibus, Olympicis victoribus, juvenibus & com-
potatoribus, gestis, quæ sunt Lyricorum argumenta.

*q In equum est metonymia subjecti pro adjuncto e-
quite, ut in *currus juvenum* synecdoche generis pro amori-
bus juvenum.

*r Meton. est primum effectorum pro, liberos potores
& convivas reddentibus: deinde synecdochica periphras-
is τὸ συμποσίον.

*s Translatio est a pictoribus, qui gratiam & venustas-
tem operibus afferunt suis varietate colorum ad Poetas
Sic loquitur Ode 2. l. 2. *nallus argento color est*, &c.

*t Anaph. est initii periodorum.

*u *Τὸ σωτήριον* videtur *σωεδοχίαν* sumendum, ut spe-
cies sit pro genere, dicor vel cognominor Poeta, sicut τὸ
ἰνδιγνῆται translata a præditi ratione, qui meritis suc-
censent indignè fortunatis, ut 4. Epodis explicata est vis
hujus verbi.

*x Meton. est subjecti, pro, Tragedia recusat, ut rem
indignam, a vilibus, privatis & humilibus personis, quæ
Comædiam decent tractari.

*y Meton. est adjuncti, pro, Comica personæ mota
Tragicarum exclamant & affectibus eorum exprimunt:
quem tropum satis indicat 2. versus:

Et Tragicus plerumq; dolet sermone pedestri:

Ubi translata dicit *sermone pedestri* a viatoribus pro hu-
mili & vulgari, qualis est sermo Comicus, qui nescit sub-
limis equitare. Hoc etiam præ se fert *ἄσκατον ἢ ἴπυ* quan-
dam ad emolliendam superioris præcepti severitatem.

Vide, numeretiam in *ore tumido* agnosci possit synecdoche
partis pro vultu toto perturbatione aliqua concitato,
quomodo dixit Cicero pro Quintio, *Quum cupidius in-
staret homini, pro amicitia familiaris dixi, mihi videri
ore durissimo esse, qui presente eo gestum agere conaretur.*
Hic *ἄσκατον* pro vultu impudentissimo ponitur.

Sic Terentiosos durum, os impudens, quibus Donatus
opponit mollis frontis homines, qui sunt, reverentes: sed
meo iudicio metonymia est causæ instrumentalis pro a-
superiori oratione graviori; colloquio.

*z Metonymiæ sunt subjectorum pro adjunctis Tra-
gædiis de utroque ubi inducitur uterque rebus adversis
prellus loqui summissè non magnificè & turgidè, sed in
ampullas & *sesquipedalia* allegoria est a tumore vaporū &
crassitie liquorum ad Dithyrambicos Poetas notandos,
qui longis verbis & versibus tumidis utebantur: quæ a
Græcis etiam translata dicuntur *ἰσχυρῶν φλεγμαίνοντα*.

a* Particula *εἰ* quater iteratur initio membrorum per
epanaphoram.

b* Synecdochicòs pro, movisse & concitasse.

c* Metaph. est a proportione decentique colore cor-
porum ad carminis præstantiam indicandam.

d* Epitrophe est in similitudine ejusdem soni ad clau-
sulas utriusque membri: ad cuius formam Cicero de Le-
gibus pronunciat leges.

e* Hæc

e* Hac sententia similiter initio ac medio sonat per Epanodon. In *incidentibus ardent* paronomasia quaedam est.

f* *Sumtum* est a corpus vulnerantibus pro, animum meum afficiet & commovebunt.

g* *Apostrophe* est a Pifone ad histriones, qui personas Telephi & Pelei sustinerent in actione fabulae.

h* *Symploce* est vocum initio ac clausulis sententiarum similem sonum edentium, ac praeterea sunt haec verba specialis *synecdochicos* pro, molestia & tedium mihi exhibebitur, vel, pro nihilo putabo.

i* *Meton.* est effectorum pro efficientibus dolorem actione, quasi morfu: est praeterea in his epithetis mira similis soni varietas.

k* *Sumtum* est a fidibus & chordis insuavem sonum reddentibus, pro verbis a personae casu alienis & discrepantibus. Praeterea similiter sonant in clausulis *lingua & dicta* per Epitrophen.

l* In *tollent cachinum* potest agnosci species *synecdochicos* pro, iridebunt & aspernabuntur.

m* *Synecd.* speciei pro altissimo quoque infimae sortis homine, ut jam attigimus in Grammaticis.

n* *Meton.* est adjunctae aetatis pro homine juvene metaphoris notis mista.

o* Est *synecd.* periphraetica olitoris vel agricolae.

p* *Synecd.* quoque est, sed speciei, pro quavis persona diversae regionis.

q* Altera est *symploce* similis soni in principiis & clausulis sententiarum.

r* *Periphrasis* Homericae Iliadis: unde potest depromi argumentum novae tragediae. *eis ta drama ta*, id est in actus tragicos & in proscenium & theatrum.

s* *Vilem* dicit *metonymicos*, quod vilem & illaudatum reddat imitatore, qui timet exspatiari extra terminos imitabilis poematis, ut est circumscriptum.

t* In *orbem* video Allegoriam esse sed unde sumta sit proprie, non possum certo judicare. Fortassis a currentibus in circulum & spiram, unde non est facilis recessus, non secus atque e Labyrintho, ut opus videatur esse ad exitum filo Ariadnes. Quod autem quidam putent *sumtum* a Mathematicis, qui figuram sphaericam omnium perfectissimam existimant, sicut Aristoteles in Mechanicis illam appellat *miraculum miraculorum*: unde *κύκλω διδάσκων καὶ κύκλω θεωρούντων*, est ita docere & curare ut nihil in utroque desideretur, id ab hac translatione multiplici rejicit epithetum *vilem* ad alteram a re nimis per-vulgata & circumagitata: fortassis tamen intelligitur ex orbe vili certum exercitationis genus, ut modò dixi, quo currentes se in orbem & circulum agunt, & tandem in arcum deveniunt, unde non possunt se facile extricare *οὐ πολλὰ ἐν κύκλω περιπατοῦντες ποιοῦμενοι, ὅτι μάλιστα ἐν κύκλω fecerunt conversiones*: quale contingit digressiones confectantibus Poetis: neque hoc, ut ingenuè fatear, omnino mihi satisfacit: quod tamen spero tandem clarius, industria & studio acriori fore. Interea, Lector, praesentis explicatu, quamquam obscuro ac difficili, fruèris. a tempore prioris editionis incidi in quosdam, qui *vilem orbem* interpretarentur, *τὸν δῆμον κύκλω περιπατοῦντα καὶ τὸν πολλῶν σὺλλογον εἰς τὸ ἀκῆν μῦθον* i. coronam populi circumstantem & magnam vulgi coetum ad fabulam audiendam: sed quia idem declarant *τὸ πατὺλον*, per manifestum & omnium memoriâ retentum, videntur idem, quod nos jam in Grammaticis attigimus, nec simpliciter circulum vulgi significare, est autem sensus hujus locus satis apertus e Sectione 37. Dialecticorum.

u* *Polyptoton* est.

x* *Alleg.* est e metaphoris a re militari, ubi pugnantes incautè in angustias compelluntur, unde non patet reditus ad salutem.

y* Ex hac *synecd.* generis opinor certum quendam Epicum Poetam fastuosum & triviale notari, cujus nomini proprio hic parcitur, & nonnulli Antimachum esse suspicantur: sed huic suspicioni Platonis & Ciceronis auctoritas in Grammaticis repugnavit, ad exordium rectè Poemati futuro inducendum ac moderandum: similis est tropus in magnifico promissore.

z* Inducitur hic *Cyclicus* turgidè opus exordiens per *protopopœiam*: quem Poeta irridet *διὰ τὴν ἀποείας*, per ad-dubitationem quum dicit, *Quid dignum tanto, etc.*

† *Meton.* est adjuncti pro versu subiecto, qui ore patulo & maximè aperto pronuntiandus est propter vocales, a, o, e, & consonantes plenioris soni, e quibus praecipue ille constat, & propter sententiosam illius intelligentiam. Hunc autem *malotropum*, quam metaphoram a gravitate anhelitus aut a vasto montis hiatu.

† a *Protopopœia* Homeri atque periphraes sunt *synecdochicae* ejusdem & *Odyssæ*, qui moderato & æquabili exordio usus est: & in *molitur* est metaphoram ab exstructionibus operosis aedificiorum.

† b *Alleg.* est e continuatis metaphoris a corporibus & lignis, quae facile quidem flammam concipiunt, & flagrant, sed parte illorum aeriâ igne consumptâ, & terrâ solum relicta, nigrescunt, & fumant. Idem accidit Poetae splendidam operis propositionem jactanti, quam mox splendore illius per omnes partes obsolescente consequitur ridicula obscuritas. Est praeterea in *fumum & fumo* *polyptoton*.

† c Non videbitur profus alienum a proposito, si hoc epithetum *ironicos* explicetur, & contraria intelligantur *θαύματα*, immanissima & foedissima, quamquam alii repugnent & in *miracula* malint agnoscere *synecdochen* speciei pro quavis re pulcherrima & admiratione dignissima: in quibus, tanquam in narrationibus claris & illustribus, inest vis quaedam homines afficiendi.

† d Videtur hoc sumtum a textoribus, qui dicuntur telâ ordiri, quum illam texere incipiunt, unde Festus dicit, *togas orditas*.

† e In *ovo gemino* est *metonymia* causa pro effecto gemino foetu Helena & Polluce.

† f *Tractata antescere* sumtum est a metallis, quae usu tractata splendescunt, nec rubiginem contrahunt.

† g *Polyptoton* est in eadè voce variè flexa, & simul climax & gradatio quaedam: qui autè in *Tu, quid ego, etc.* *apostrophen* constituunt, non meminerunt, initium sermonis fuisse institutum cum Pisonibus ad vers.

Credite Pifones, &c. quos interdum hic sigillatim appellat: propterea non est aversio sermonis ad alium.

† h *Meton.* est signi, pro fine ludorum pro amotione aulæ ortu significato, & in *Plausoris* *synecdoche* est speciei, pro spectatore ludos probante ut in *Cantor*, sed generis pro mimo, histrione vel actore dimittente concionem.

† i *Meton.* est adjuncti pro, cujusque personae & hominis inducendi mores sunt notandi.

† k *Synecd.* est generis, pro Praedagogo & Praeceptore, ut pro carceris praefecto dicit Epist. 61. *sub sevo custode te tenebo*, quem Graeci τὸν ἐπὶ τῶν δέσμων ἢ δεσμοφύλακα dicunt.

† l Nota est metaph. a ceroplastis, qui e cera sequaci ducunt, quascunq; volunt, imagines, *ἀπὶ ἐπιγραφῆς ἢ ἐπικλήσεως εἰς κακίαν, pronus & propensus ad vitium.*

† m *Periphrasis* est *synecdochica* mediae & constantis aetatis.

† n *Anaph.* est, earundem vocum & soni ejusdem initio & sine sententiarum repetitio.

† o *Meton.* est subiecti pro ipsius aetate tenera.

† p *Censor* potest *synecdochicos* hic sumi, ut e magistro & rectore motu civium quilibet virorum corrector, & emendator, & castigato intelligatur.

† q In *multa* geminata est anaphora, ejusdem vocis iteratio initio sententiarum.

† r Eadem vox, idemq; sonus incipit membrum utrumque per anaphoram. In *agitur* & *acta* polyptoton est.

† s Sumtum a canibus vel a crabronibus, pro excitant & movent minus, & in *quis, qua* anaphora.

† t Epanorthosis & correctio dicti prioris.

† u Meton. est causa pro effectu aspectu, a quo removenda sunt scedissima & terribilia quæq; facinora, quæ vix possunt aures ferre audita.

† x Alius meton. modus, quo ponitur adjunctum pro facundo histrione & nuncio.

† Alleg. est cum anaphora e continuatione quattuor metonymiarum, ubi Medea, Atreus, Cadmus, Progne sumuntur pro adjunctis personis & histriionibus, qui duorum primorum crudelitatem & reliquorum totidem turpissimam metamorphosin exprimant.

† z *Neve* & *neu* anaphoricis iterantur.

a† Meton. est effecti pro efficientibus, ut auctores non sæpius quam qui quies, peragere fabulae partes videantur, & hoc quintuplici intervallo terminetur.

b† Hic similiter immutatur *Deus*, ut supra *Medea* & *ti* es alii, nisi quod simpliciter sumitur p persona imitante Deum aliquem in scena.

c† Metaph. est ab arctissimis vinculis ad significandam alicujus rei difficultatem summam, in quam qui incurret, nisi inde, nisi ope divinâ, se potest expedire. ita dixit Ode 2. lib. 3.

Segnesq; nodum solve Gratie.

Præterea simili tropo usus est Cælius ad Ciceronem Epist. 11. lib. ad Fam. *loci dæramus in difficilem nodum*: quem qui potest solvere dicitur enodare: quod verbum non, nisi raro, proprie, sed sæpius translatur usurpatur pro explicare.

d† Synecd. est generis p specie. Qui verò retinere volunt *scenarum* explicant, chorus defendat partes actoris: ad dentes, unius, ut sensus sit: chorus munus unius tantum personæ exsequatur: vel, unicam solum personam sustineat, quamvis e pluribus constet. Utraque & lectio & interpretatio potest tolerari, & utraq; refellit tertia, quæ docet a choro personam histrionis sustinendam. Quod si *auctoris* legatur, tunc dicitur chorus agere & partes suas actoris & prædicatoris, id est, Poetæ: quomodo sæpè geminat Cicero tuasor & auctor deditiois, quæ interpretatio valde congruit cum sequentibus chori factis, & eadem synecdoche retinebitur.

e† Meton. materiæ pro convivio inde instructo.

f† Epanaph. est in repetitione ejusdem vocis initiis quattuor membrorum.

g† Meton. est effecti pro justitia, quæ rectè administrata utilitatem & salutem civibus afferat. Eodem tropi genere Cicero pro domo sua dicit, *sententiam Resp. salubrem & consilium salutare*.

h† Synecd. est periphrastica pacis, cujus tempore portæ urbium semper patent, hostium metu adempto.

i† Meton. causa, e superstitione Ethnicorum, pro, Dii rogentur ad prosperos rerum successus miseris dandos, & ad verlos superbis.

k† In *amula* est metaph. ab animatis ad inanima.

l† Metaph. est, quæ tribuitur actus & motus rei inanimatæ: alibi est a nautis vento secundo utentibus ad prosperè navigandum, qualem usurpavit Ovid l. 1. Metam. initio: *Di captis aspirate meis*.

m† In *sedilia* est meton. subjecti, pro, aures spectatorum confidentium complere sonis. Item *extendere agros* synecdochen habet speciei pro, amplificare potentiam.

n† Alleg. e synecdochis, pro Romanis victoribus & Roma, qualis est in his: *indoctus, rusticus, urbanus, honestus, acturpis*, pro imperitis hominibus & abjectis, item pro

doctis & nobilibus viris: sic *tibicen* synecdochicè dicitur protibicines.

o† *Genus* dicitur metonymicè pro natura cujusq;. In *sic sic* est anaphora.

p† Meton. est adjuncti pro eloquente & disertio Poeta.

q† Synecd. est generis pro vaticinatione & oraculo Delphico.

r† Meton. est subjecti, pro responsis & oraculis Apollinis quæ per sortes etiam Delphis edebantur.

s† Synecdochica est periphrasis Tragediæ auctoris, quisquis fuerit.

t† Meton. est subjecti pro imaginibus ac personis Satyrorum.

u† Hæc duo membra similiter definiunt per epistrophe.

x† Epanaph. est e triplici repetitione ejusdem vocis ad initia membrorum.

y† Eadem vox bis iteratur circa principia sententiarum per anaphoram, ubi *Deus* & *heros* ponuntur per metonymiam subjectorum pro personis illos referentibus: ex qua tropi geminatione potest constitui allegoria: qualis videtur agnoscenda in *auris* & *ostro* ex metonymia duplicis materiæ pro effectis inde vestibus aureis & purpureis.

z† Alleg. est e metaphoris ab inquilinis & domicilia conducentibus, conventiculisque vulgaribus, quæ significat illustribus Tragediæ personis, neque sermonis sublimitatem, neque personæ gravitatem propter inductionem Satyrorum esse immutandam.

* Alia est metaphorarum congeminatione ab avibus, quæ modò terris ad volare, modò in cælesti locum subvolare videntur, ad inconstantiam personatum Satyricarum notandam, quæ modum servare nequeunt.

*a Metaph. est simplex, ut e Donato in Grammat. jam notatum est, a vase basis angustæ & oris lati, ideoque ad effusionem expediti, quæ indicatur inepta & inconsiderata carminis levibstantum jambis conditi editio.

*b Videtur meton. esse effecti pro effectuore Tragico.

*c In *movens* est synecd. generis pro *altare*.

*d Sumtum est a justis rerum dominis & possessoribus, qui e possessione non deiciuntur, ut aliud transmigrant, ad demonstrandam verborum propriam & nativam notionem, minimeq; translationem.

*e Sumtum est, a pictoribus ad translationem verborum & orationis elegantiam arguendam, unde sententia est: non sic curabo distare a stylo Tragico quin a Comico etiam non differam: ut ab utroq; stylus Satyricus videatur discrepare.

*f Metaph. est a mucosis naribus paulò aliter immutata & aliò translata, atq; fuit Sat. 4. l. 1. in *Lucillus emunctæ naris*. Hic enim significat Simonem per fallaciam ingenti pecuniâ spoliatum: quem admodum Geta Phot. 4. Scen. 4. jactat se emonxisse senes argento.

*g Synecd. est generis pro prædago Dionysii, ut supra, qualis est in *Dei* pro Baccho.

*h Idem sonus locis mistus per epanodum auditur. Præterea anaphora est in *tantum*, atq; adeò est *ditto* e *omnibus*, indicium rei perdifficilis & arduæ.

*i *Tritus* & *forensis* metonymicè dicuntur: prius pro locis orationibus: posterius pro hominibus præditis honestate morum.

*k Metaph. est ab innata juvenibus confidentia & licentia, quidvis inconsideratè agendi ad Faunos in fabulis Satyricis ab insolentia hujusmodi revocandos.

*l In *auri* iterato in principio est anaphora.

*m In *crepant* quidam agnoscunt synecdochen generis *precurant*, ubi equidè mallem metaphoram, quæ enodavi in khet. Odes 18. l. 1. ut jam Grammatica præmonuerunt.

*n Alleg.

*n Alleg. est e metonymiis adjunctorum pro subje-
ctis civibus ordinis equestris, patrici & divitis.

*o Synecdochica est periphrasis pauperum, quibus est
tenuis fortuna.

*p Datur rei inanimæ sensus & intellectus per meta-
phoram continuatam, ut sit allegoria usq; ad verba: in sce-
nam, dum jambico vis jubendi & reddendi, ventendi, re-
cipiendi, cedendi & comparandi tribuitur, præter nomen
ipsius ab animalibus sumtum.

*q Meton. est efficientis pro effecto sono ab iceto aere
voce animalis, ut fenos ictus reddere sit sex mensuras so-
norum referre. Ita enim Plutarchus definit vocē in quæ-
stionibus Platonis: ἐστὶν ἢ φωνὴ ἀληθὴν ἢ ἀδύνατον δι' ὠτῶν
ἢ π' ἀεὶ ὡς ἐστὶ ἰκτὺς τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὰς ἀφ' αὐτοῦ
pulsatus: πῶς τὴν γὰρ πῆλιν οὐκ ἀπὸ τοῦ κινήσαντος, (hic
puto reponendum κινήσαντος) ἀπὸ μὲν ἢ σφάλλον, ὁμοίως δὲ
ἀπὸ τοῦ μαλακώτερον. Aer enim verberatus a removente ver-
berat aliquid: si res movens verberet vehementer aërem, so-
nus editur acutus: si obtuse, languidior refertur.

*r Continuatur illa metonymia, undè intelligimus
versus jambici spondeis onusti sonum & pronunciationem
audiri rardius.

*s Sumtum esse videtur quibusdam ab Arithmetiis,
qui inaribus impares numeros, ac sceminis pares tribue-
runt, aut potius a consuetudine heredum & successorum,
quod equidem malim.

*t Synecd. est generis pro Poetica.

*u Procatalepsis est, quæ mali Poetæ objectio & excu-
satio refutatur, ac ejusdem objicientis profopopœia bre-
vis ac imperfecta.

*x In vos exemp. non est, sicut jam præmonui, apostro-
phe ad Pisones, ad quos jam inde ab initio directus fuit
hic sermo.

*y Symploce est initio, medio, & clausulâ similiter so-
nantibus.

†z Procatalepsis est altera ac brevis profopopœia.

a* Epanorthosis est, antè dictæ patientiæ & negligentię
correctio, cujus loco reponit ironicâ præteritione teme-
ritatem & inopiam judicii, ut culpam priori graviozem.

b* Similis fuit tropus Ode 9 l. 4. in calle pauperem pa-
ti, pro, certò scit & compertam habet tolerantiã pauper-
tatis. Sic Terentius Act. 1. Sc. 1. ego illius sensum pulcrè cal-
le, id est, scio, & probè novi, inquit Nonius. Hunc autem
tropum Sipontinus sic interpretatur: sicut pes ex longo
via labore callû facit: ita mens longâ experientiã facit ha-
bitum quendam rerum, in quibus versatur.

c* Meton. est causâ pro effecta Tragedia a Camœnis
& Musis ipsius auctoribus.

d* In ora est synecdoche membri pro integra facie.

e* Synecd. modi ejusdem pro scena ab Æschylo pri-
mum constructa.

f* Põest hoc tropicòs accipi, ut Comici Poetæ initio
dicantur propter morem moderatè reprehendendi vitia
in pretio fuisse olim, sed postea quâ probris & maledictis
cœperunt unumquemque sine discrimine nominatim &
impunè vexare, in eos lex est lata, & pœna constituta.

g* In lego & lex est polyptoton.

h* Metaph. a venatoribus & in vel, qui anaphora.

i* Epanodos est in iteratione similis soni medio & clau-
sulâ sententiæ, ac præterea modus quidam metonymiæ
pro fabulis Latinis.

l* Meton. est subjecti, pro, Latini non minùs eloquen-
tes & disertis essent, quam fortes & strenui nunc habentur
& sunt.

m* Metaph. est ab artificibus Mechanicis & fabris,
qui opus inchoatum sapiùs terendo expoliant: quali u-
sus est Ovid. Ele. 6. l. de Trist. ultima lima meis scriptis de-
fuit. Item. Cic. Acad. 1. Politus lima are opus.

n* Quia cum Pisonibus jam inde ab initio institutus
fuit hic totus sermo, nec inde averfus, non potest proprie
hic apostrophe notari: sed exclamatio tantum excitantis
ad studium Poeticæ acris, atque in sanguis est metony-
mia efficientis pro subole inde facta. Hujus tropi ratio-
nem repete ab Ode. 20. l. 2.

o* Epizeuxis est in eadem voce continuè repetita.

To coercent etc. sumtum præcipuè cognoscitur e vini-
toribus, ut in Catone majore, vis natura caduca est, ac
nisi fulta sit, ad terram fertur, eadem, ut se erigat, clauscu-
lis suis, quasi manibus, quicquid est nacta, completitur:
quam serpentiem multiplico lapsu & erratico, ferro coer-
cet ars agricolarum, ne sylvescat sarmentis & in omnes par-
tes nimis fundatur. Hinc ad varia transfertur, a Cicerone
ad magistratum, atq; tum fit verbum politicum. l. 3. legu,
Magistratus nec obedientem & nocuum civem multi vin-
culis, verberibus coercento: und coerctio pro imperio in
subditos: qualem Cicero requirebat in senatoribus Rom.
contra Catilinam orat. i. fuit, fuit ista quondam in hac
Rep. virtus, ut viri fortes acrioribus supplicis civem per-
perniciosum, quàm acerbissimum hostem coercerent, quod
Gaza interpretatur κατὰ κράτος.

p* Synecd est finiti pro infinito ac multis vicibus.

q* Est translatio ab animantibus maximeq; ab homi-
nibus ad inanimatum, pro, correat & emendavit.

r* Simili tropo usus est Sat. 1. l. 1. ad hæc verba: Factus
ad unguem, quod dixi sumtum a matmoratiis. Alii tamen
a fictoribus malunt translatum, & inter hos Turnebus
ad id confirmandum auctoritatem Plutarchi appellat e
lib. 2. συμπος ἀποβλεψάσθαι τὸ ἀιτέχνην πρῶτον ἀτυπῶτα κ' ἀμορ-
φα ἀλάτῃσιν. εἴτε ὑπερον ἕκαστα τοῖς εἶδεσι διαρῆσιν ἢ Πολύ-
κλειτῷ ὁ πλάσις εἴπε χαλεπώτατον εἶναι τὸ ἔργον, ὅταν ἐν ὄνυχι ὁ
πῆλός γέννηται id est, nã & artes initio fingunt rudia & infor-
mia opera: deinde postea suis quâq; formis exprimunt: quare
Polyclerus fictor dixit opus tum demum difficilimû, quom
ad unguem exigitur lutum.

s* Misera dicitur ars per metonymiam effecti, pro effi-
ciente miserè sollicitos ipsius studiosos, quales non efficit
naturæ bonitas simili tropo utitur Homerus in voce no-
tionis proximæ Iliad. β.

Zeus me μέγα Κρονίδης ἀπὴν ἐνέδωκε βαρεῖν
Σχέλιος, ὃς πρὶν μὲν μοι ὑπέχετο καὶ κατένουσεν.
Jupiter Saturnius me detrimento valde gravi devinxit
miserè durus, qui antea quidem mihi promisit & annuit.

hic Eustathii notæ sunt hujusmodi, χέτλιον δὲ τὸν διὰ κα-
λεῖ, ὃς χετλαπτικόν, καὶ τὸ χετλιάζει πολλοῖς γινόμενον ἄλιον. i.
miserum autem lovem vocat, ut qui miseros efficiat, au-
ctorq; sit multis querelarum. Inter artes Γραμματικὴ βα-
ρύμοχθῶ. l. 1. Epigr. Græc. cap. 1. nominatur, ut est citatum
in hujus enarrationis præfatione.

t* Meton. alterius modi pro Heliconiadicis Musis, e
quarum sacro cœtu excluduntur sani Poetæ.

u* In non unguem, & in non barbam est Epanodos, ejus-
dem soni circa initium & medium sententiæ.

x* Meton. est subjecti loci pro ingenti copia hellebori
Anticyris nascentis, & cum ea modus quidam synecdoch-
es in tribus, & in tonfori, pro chirurgo.

y* Ironica est exclamatio & reprehensio sui ipsius per
fictam virium extenuationem, ac præterea metaphora est in
levus ab infausto augurio ad facultatem artis Horatianæ
indicandâ: si non impediretur, id est, si nō corpus purgaret
bile ex sententia Medicorû, optima faceret poemata. Sic
Catullo dicitur sinistra liberalitas, p stulta & præpostera,
quomodo sumitur a Græcis τὸ σκαῖον, ut Aristopha. in Ne-
bulis: οὐκ εἶδον ἄλλος ἀνδρῶν ἀγοραίων ἐδ' ἕνα, ἀπορον, ἐδ' ὀσκαῖον, ἐδ' ἕ-
πιπλοσμονα. non vidi quenquã adeo agreste, adeo cõsiliu inopẽ,
adeo ineptû, adeo ob livosum sic dicit sub finẽ Epist. exce-
ptum

ptum finistrè, id est, malè. Vide illic alias notas. Contrarium fuit Sat. 3. l. 2. sub initium: dexter stet, quale est *δὲ δεξιῶς ὄπισθεν, δὲ δεξιῶς ὄπισθεν φαῖστα, avis & aquila.*

2* Polypoton est, unà & epanaphora.

α Metaph. est ab animantibus, quæ factum nutriendo perficiant.

β In scribendi recte potest constitui synecdoche generis ad pœsin specialiter in dicendam.

γ Notior est metaphora reliquâ omni explanatione, ut quæ sæpius jam occurrit.

δ Meton. est subjecti pro doctrina Ethica & Politica Socratis, ab ipsius discipulis, ac præcipuè a Platone, scriptis mandata.

ε Synecdoche est generis pro materia & argumento fabulæ de prompto ex illa doctrina.

ζ Variè cadit pro vocabulum, qui, quæ, quod per polypoton. Est præterea periphraſis Ethicæ doctrinæ.

η Potest hic assignari metonymia subjecti, pro, conterraneis, popularibus ac civibus.

θ Periphraſis quoque est Politicæ doctrinæ & magistratus.

ι Synecdoche est generis pro Poeta futuri operis, qualem agnosco in voces pro Philosophicis sententiis.

κ Alibi notatus est hic tropus causæ pro venustate, & elegantia, cuius est parens Venus.

λ In ponderis metaphora est a corporeis, ad verba gravitatis & dignitatis plena.

μ *Ἐπιτροπὴ* est in iterata & audita ejusdem soni similitudine initio & medio.

ν Sumtum est ab his, quæ nihil adjumenti afferunt rebus ultis promovendis ad vilitatem poematis notandum, nullo sapientiæ succo imbuti.

ξ Anaph. est, illustrans Græcorum gentem tali iteratione ejusdem vocis.

ο Hoc sumtum est a Mathematicis figuris, quarum orbiculata perfectissima & præstantissima est, quam cœli fabrica nobis miraculi modo refert, ad eloquentiam Græcorum indicandam. Hoc tropi genere cavillatur Seneca in ludo de morte Claudii Cæsaris. stultitiam & amentiam hujus Imperatoris, quod hic non potest esse rotundus, qui capite careat more Dei Stoicorum, id est, non potest esse perfectus sine sapientia.

π Hæc dicuntur synecdochicis, quum ex his partibus tota numerandi ratio intelligenda mihi videatur.

ρ Apostrophe est unà cum profopœia, dialogismo, & synecdoche speciei pro quolibet Arithmeticæ magistro.

σ Exclamatio est hortantis & approbantis scitum pueri responsum.

τ Depositâ profopœiâ. Horatius vel ad Pisones, vel potius ad reliquos Romanos cives sermonem convertit.

υ Similis tropus fuit Sat. 4. l. 1. a vitis metallorum, ad Romanorum avaritiam indicandam, quæ miserè exedit animos puerorum teneros.

φ In *cedro & cupresso* videtur mihi allegoria e metonymiis causarum pro effecta inde diuturnitate carminis.

χ Epanaphora est.

ψ Alia est Apostrophe a cunctis Pisonibus ad unum: nisi malis unâ synecdochicis unum p̄ tribus hic appellari & conveniri, vel quemlibet alium Poetam designari.

ω Altera est epanodos.

αα Alleg. est a vasis, quæ, dum *ἀποῶς* implentur, ferè respuunt, quicquid super infunditur: sic aures rejiciunt redundantiam præceptionis.

ββ Metaph. est a consuetudine veterum judiciorum, pro concessu Senatorum & concilio.

γγ Sumtum ab agricolis, qui steriles & infructuosos agros solent incultos relinquere.

δδ Synecd. est speciei, pro spectatoribus superbis & fastidientibus asperitatem poematis.

εε Undè hoc sumtum sit, vide & heretica Epist. 2. lib. 2. ad hæc verba: *Discedo Alcæus pundo illi.*

ζζ Epanodos, est ejusdem soni similitudo in medio & clausula sententiæ.

ηη Alleg. est e metaphoris ab animatis ad inanimata.

θθ Procatleptis est eorum, quæ obijci Horatio poterant ex interdicta poematis mediocritate, ad dantem legis molliendam.

ιι Quidam est anaphoræ modus in hac repetitione copularum.

κκ Ex his partibus hominis significatur synecdochicis citharædus, cui fides non semper eum reddunt sonum, quem vult & expetit.

λλ Meton. est adjuncti *ἀντὶ τοῦ τοῦ ὄπτι* pro ipso sagittario, *ὡς πρὸς πολλὰ κῆρυξ ἀσχεῖ.* Præterea in *minabimur* metaphora est ab animatis ad inanimata.

μμ Hoc translatum videtur a corporibus munditiæ splendentibus ad loquutionem politam, excultam & elaboratam, & puram: quemadmodum Cicero 4. de Fin. dicit: *Illorum vides, quam nitet oratio*: quo de genere tropi sunt etiam hæc, maculas fundere: e cujus continuatione posset hic statui allegoria.

νν Metonymia est causæ pro homine, qui est *ἀμαρτητῶν πρὸς, proclive quiddam ad erratum.*

ξξ Videtur Poeta constituere hic consultationem cum Pisonibus, *κατὰ τὴν κοινότητα*, quorum tamen partes ipse sustinet, dum rationem indulgendi Poetarum erratis præscribit.

οο Sumtum a viatoribus, qui sæpè a recto itinere deflectunt aliò, atque instituerant.

ππ Synecd. est speciei pro quovis Poeta identidem peccante in poemate condendo.

ρρ Nota est allegoria est e metaphoris, pro, Homerus aliquando parùm diligens & attentus fuit in scribendo: quod facile illi condonandum est in tam fuso & vario poemate: quod hic synecdochicis significatur communi notione, quum dicit: *in opere longo.* Sic *νύσταζεν* translato sumitur l. 3. de Rep. *μὴ δὲν δειδῆται νύσταζοντος διαγῆναι* non opus esse dormitare ante iudicem, id est, negligente nec attento. Si quid autem est separatim annotandum in *obrepere*; id sumtum est ab animalibus tacito gradu incedentibus, p̄, incautū deprehendi aut oprimi, ut senectus, mors & hujusmodi dicuntur hominibus obrepere: contra homines ad honores obrepere, quum iniquâ vel arte vel falsâ virtutis specie ad eos aspirant: quod Græcè dicitur *παρὰ πρὸς δύναι.*

σσ Est alleg. e continuatis metaphoris ab animatis ad inanimata, ut in *stes & obstes* paronomasia. Præterea in hæc *amat, voler*, est epanodos.

ττ Anaph. est, ac ferè *ἀπὸ πρὸς*, quattuor membrorum æquatio.

υυ Synecd. generis pro diligenti & docto poematis æstimatore & reprehensore.

φφ In *placuit & placebit*, est polypoton: & in *decies* est synecdoche finiti, p̄ sæpius ac multis vicibus iterata.

χχ Apostrophe est. Instituta enim fuerat oratio ad omnes Pisones: a quibus nunc avertitur sermo ad natu grandiosem.

ψψ Procatleptis Poetæ ad objectum alium auctorem consilii sequentis.

ωω Metaph. est a figulis, quæ jam sæpè supra notata est.

*α *Messala & Cassellus* dicuntur synecdochicis & continuè pro excellentibus jurisprudentiæ & actionis forensis professoribus.

*β Epanaph. ac præterea in *hominem*, synecdoche generis pro spectatoribus.

*γ Meton. est subjecti pro bibliopolis, qui in tabernis ad

ad columnas libros divendebant. Alii malunt esse synecdochen partium pro theatro. dictio Græca στήλη ejusdem cum Latina, columna notionis τροπικῶς etiam ponitur a Pindaro εἰδ. δ. ἀντίτῳ. Nemeo.

— εἶδε τοὶ
Μάτρο μ' ἐπὶ Καλλιπλῆ κελύειν
σῆλαν δέ μιν, Παιεῖς
λίθου λευκοτέρου. i. Quod si
Arunculo adhuc Callicli me jubes
Columnam ponere Pario
Lapide candidiorem.

Hic Scholiastes admonet πρὸς ἀλλήλων ἐξωθεν τὸ ποιῆσαι. i. extrinsecus assumendum, faciam, id est, magnifico splendore, celebrabo hymno. additque, columnam: ἀλλήλοισιν δὲ τὸ ποιῆμα λέγει στήλην. i. allegoricè poema vocat columnam quæ tamè interpretatio simplicè notat tropum, nō allegoriam. E quatuor turba potest hīc constitui allegoria. In Div quoq; puto translationem esse ad designandos eruditissimos quosq; totius coronæ.

*1 Metonymia est effecti pro mensa afferente voluntatem convivis simplici apparatu, sine condimentis e longinquo petitis, & in mensis idem tropus, sed alterius modi, quo subjectum ponitur pro epulis adjunctis & appositis.

*2 Sumtum est a viatoribus & ambulatibus, qui cæspitant & impingunt in lapides.

*3 Metaph. est a corporeis, quæ locis vel summis, vel mediis, vel imis continentur, ad assumptionem poematis per tales gradus indicandam.

*4 Est hic procataleptis eorum, quæ contra prius dicta proferuntur de ingenuitate Poetarum. Ex hac autem communi, ὡς τὸ πεντάβλη notionem species intelligendæ, δὲ τῆς συνειδητοῦ. Qui igitur nescit πορμῆς, pugillatum: qui δρομῶν cursum: qui δισκομα, saltum: qui δισκον, discum: quidenique πάλιν, luctam ignorat: ille nec locum ludorum frequenter, nec instrumenta ad has exercitationes necessaria tractet in campo Martio. Quod si planius velis cognoscere de singulis ludorum & exercitationum generibus, lege Platonem lib. 7 de Legibus, & Lucianum περὶ τῶν γυμνασίων, ac præterea de origine & varietate saltationum Ludovicum Cælium Rhodoginum lib. 3. cap. 4. lectionum antiquarum. Ex eadem communione verbi ludere intelligenda est species τὸ canere, quo tropo Virgilius usus Eclog. 1. ludere, quæ vellem, &c. & alio loco, carmina quæ lusi pastorum, &c. eodem quoque noster Poeta Ode 32. lib. 1.

Poscitur, si quid vacui sub umbra
Lusimus tecum, id est, cecinimus.

*5 Altera est synecdoche generis pro specie, id est, pro his armis, quorum usus campi Martii indigebat. Hic tropus est cognoscendus e Rhetorica Epist. 18. l. 1. ad hæc verba:

— Scis quo clamore coronæ
Prælia sustineat campestris.

*6 Nota est translatio a figulis & plastis.

*7 Est hic duplex orationis conformatio in brevi proloquio & procataleptis: qualem orationis conformationem malo agnoscere, quam illam Donati in locum similis sententiæ in Grammaticis modò notatam: nostin? quid n? correctio est, ait, ab se manifestè inquirentis. Aliis est reticentia. Quidam enim innominatus, vel maximus Pisonū inducitur talia obijciens Poætæ, cui satis fit, quum intelligit nihil genus, opes, probitatem hominum sine arte ad Poeticam valere.

*8 Meton. causæ pro effecta & inventa arte a Pallade: quæ naturæ & ingenii tarditatem maturat & juvat, aut ejusdem celeritatem moderatur ac regit. Hic tropus in proverbium abiit, quo Cicero Epist. 1. l. 3. nō invitâ Minervâ facere aliquid, item Epist. 25. l. 12. causam tuam egi

non invitâ Minervâ, id est, felici ac prospero successu, ite l. 1. de Offic. nihil decet invitâ, ut ajunt Minervâ, utitur.

*9 Id, ea, cadunt variè ex eadem origine per polyptotō. Præterea hic modus est quidam epanorthoseos, quo prudenter fingit Poeta suis præceptis nihil esse opus juveni: quod ille per se satis sapiat.

*10 E Grammaticis potest intelligi, hīc esse synecdoche speciei, id est, finiti, quo significatur genus id est, infinitū, vel certè multum temporis, quo tantisper teneatur poema conditum, dum accuratè politum & castigatum sit ante editionem.

*11 Altera est synecdoche partis pro integra sententiâ & sermone, sicut notatum est Sat. 6. l. 1.

— Longè me a dis crepat istis Et vox & ratio.

ut supra, voce paternâ fingi, id est, consiliis ac præceptis. Item Epist. 1. l. 1. in his, sunt verba & voces. Valet ergo: quod semel est dictum, vel scripto divulgatum, non potest revocari, ut Epist. 20. l. 1. ad librum suum:

Non erit emisso reditus tibi.

*12 Sylvestres metonymicè dicitur pro hominibus præditis moribus ferinis.

*13 Metaph. est a divinis rebus ad humanas, & ad præstantiam hujus Poætæ extollendam.

*14 Alleg. est e metaphoris explicata prius verbis propriis homines sylvestres, qualis erat in saxa pro hominibus duris & stolidis, & in dictus iterato initio sententiarum est anaphora.

*15 Periphrasis est vagæ, communis & illicitæ Veneris.

*16 Ad excellentiam superiorum vatum indicandam videtur hoc epiphonimaticè proferendum.

*17 Similimetaph. Epist. 1. l. Mares Curios & Camillos, pro strenuis ac fortibus dixit.

*18 In vita & via est paronomasia.

*19 In Pieris modis est metonymia subjecti, vel potius effecti a Pieridibus Musis carminis, & in Pierio decantati.

*20 Alleg. e metonymiis caussarum pro divino, elaborato, & eximio poemate, accuratoq; ejus conatu.

*21 Obliqua quædam est species proloporæ, ubi fingitur quidam proponens præsentem quæstionem, cui Horatius satis facit ad hæc verba: ego nec, &c.

*22 Quidam hīc notant metaphoram esse a metallicis fodinis, quasi Virg. lib. 2. Georg. propriè loquutus esset:

Hæc eadem argenti rivus arisq; metalla
Ostendit venis, atq; auro plurima fluxit.

propriè quoque Cic. lib. 2. de nat. Deor. non. aris, argenti, auri venis penitus abditas invenimus ad usum aptas, & ad ornatum decoras. Egocertè in utroq; exemplo translationem agnosco esse a corporibus animantium ad bruta, stupida & inanima, & in hoc loco Horatii statuo venam sicut in superioribus, transferri a corpore animalia bene habito & succi pleno, ad ingenii fecunditatē, & mentis integritatē, sagacitatē. unde Quint. 1. 6. c. 2. tenuem & angustam ingenii venam dicit & Cic. 1. de Ora. tenere venas cujusq; hominum, pro, naturâ & ingenium cujusq; perno-scere. Eadem translatione usus est Juven. Sat. 7.

Sed vatem egregium, cui non sit publica vena.

i. cui non sit ingenium rude & vulgare.

*23 Tò rude sumtū est a scabris & asperis corporibus & impolitiss. Præterea in nec iterato initio membrorū est anaphora, nec obstat, quod prius nec non statim occupet initium sententiæ. Est quoq; alterius & altera polyptoton.

*24 Puto hīc sumtum a consociatione fœderatorū populorum ad mutuam & subsidiariam opem & operam.

*25 Alleg. est e metaphoris a certaminibus Olympicis, quorū victoria tanti fiebat olim, ut, qui illâ retulerat, immortalitatem crederetur consequutus. Est quoq; synecdoche speciei pro quavis animi contentione ad clarum & memorabile facinus obeundum.

*26 Altera

* Altera est alleg. e geminatione metonymia: ubi causae pro effectis & inventis usurpantur. Valet igitur abstinenti Venere & Baccho, non se stupris & vinolentia enervavit.

* Meton. est simplex subiecti p Pæanibus Pithiis carminibus, & hymnis, qui festis Apollinaribus, & ludis canebantur.

* Synecd. est generis, p doctore auletics, de qua lege notas in Od. 6. l. 3; ac præterea periphraſis τὸ πῦθαι, qui Pæana canit tibi, ut πειθαυχίης, qui eadem persuadet.

* Apparatus est ad profopopœiam cum ironia Poeta: ubi iners Poeta inducitur hoc hémistichio, & duobus proximis versibus excusans suam inertiam.

* Hic tropus notatus est Epist. 18. in hæc verba: *poemata panges.*

* Meton. est effecti pro efficiente & impellente auditores vel lectores in admittationem a pueris certim currentibus.

* Exclamatio est imprecantis.

* Horatius deposita profopopœia respondet ineptæ excusationi.

* In *divis* repetito est anaphora.

* Hoc videtur sumtū a retibus venatorū quib. feræ involutæ capiuntur & interficiuntur: sic res domestica litigando vehementer laborat, & ad allem tandem & restim solet redire.

* Simili tropo dixit Epist. 15. l. 1. ubi quid melius contingit unctius, pro lautius & splendidius.

* Apostrophe est jam sepius iterata ad unum Pisonem. In *donariis* & *donare* est polytoton.

* Obliqua est etiam profopopœia, quâ Horat. psonam assentatoris induit, ipsiusq; mores & orationē imitatur.

* Alleg. est e metaphoris a cæli distillatione, pro lacrymas profundere, & plurimum lacrymari.

* In *derisor* est synecdoche generis pro assentatore, qui gerit speciem derisoris.

* Hoc translātū est a cruciatu reorū, a quibus veritas alicujus criminis vi tormentorum profertur in lucem.

* Sumtum quoq; est hoc ab astutia ferè omnibus nota ad dolos assentatoris indicandos, de cuius nominum ratione Græca & Latina vide Gram. Epist. 1. l. 1. ad vers. *olim quod vulpes, &c.*

* Apparatus est ad profopopœiam, ubi est quoq; synecdoche speciei in *Quintilio*, pro quolibet fideli & vero Critico & emendatore.

* Metaph. a corporibus pravis, qualis notata est in fine Odes 24. l. 1. Præterea in *hoc* iterato est epanodos.

* *Recitares* & *negares* similiter sonant in clausulis incisorum *δια τῆς ἐπιπορίας.*

* Alia quoq; est allegoria e metaphoris a fabris, qui opus aliquod impolitur, inelaboratum, malè teres solent limare, recudere, rotundare, & novam qualī formam illi inducere, ad inelegātes & in comtos versus arguendos.

* Metaph. est ab amantibus, qui nullus ferunt societate in amore mulieris, quæ Græci ἀντραστὴν ἢ ἰνδῶ τυποῖ. Latini verò rivalē etiam translātē & procū: quā ostenditur in tali poemate nihil esse omnino, q̄ amore dignū sit, & ambitiosius videatur & per amulationē expetendū, sed plurimū, q̄ repudietur. Hunc autē locum Gal. i. exprimit: *Mais laisser a jouter de l'amour que tu te porte, & a ton poeme, sans que personne te l'envie ou bien, il ne disoit plus rien & ne se travailloit en vain que tu aimasse ou estimasse toi & ton oeuvre sans que personne t'aimast & estimast celui.* Sed ppriè translatio sumta est a bestiis inter se de prima in rivo aquatione certantib⁹, cuius me imini Donatus in Eunuch. Act. 5. Sc. 9. v. 42. *rivales dicuntur emuli, de mulieribus, faciā*

translatoe nominis a feris bestiis, quæ sitientes, quū ex eodē rivo hauriunt petunt in prælium contra se invicem con-

estantur. Sic Cic. pro Cælio, *sui erit ex illo fonte rivales.* Ideoq; Nonius tradit rivales dictos, quasi in unū derivantes suū amorem. Alii tamen putant a re rustica desumtū ubi rivales propriè dicuntur, quorū agros rivus aliquis desinit, cuius mutato decursu fiunt postea incerti de limitibus, undè suscitantur inter eos lites. Prior ratio mihi præferenda posteriori videtur.

* Quasi versus essent artis capaces, dicit translātē illos esse inertes, vel intellige a Poeta inertes & imperito factos.

* A corporū duritie sumtū, quæ ut tangentes offendūt impressione sui, sic versus aspita te suā lædunt audientes.

* Sumtū est ab hominibus honores præter justū & supra modum cupidè conſequentibus, ad significandum luxum & redundantiam poematis amputandam.

* Synecd. est speciei pro quolibet libero & incorrupto iudice scriptorū. Ita verò de *Quintilio* loquitur tanquam de absente, vel potius de mortuo.

* Accessus est ad brevē profopopœiam *Quintilii*.

* In *mala, mala* est epanodos.

* Meton. est efficientis pro morbo, quem Luna incutit, & Græci σεληνιασµόν, Latini Lunaticum furorem *malum*, quæ errorem appellant.

* Sumtū est ab iis, quibus ægrū stomachum mala copia esculentorū & poculentorum sollicitat, ut loquitur Sat. 2. l. 2. undè nascitur ἀπεψία, μήτηρ πάντων νοσημάτων, ἢ ἀπὸ τῆς ἐπιπορίας τοῦ πνεύματος, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐπιπορίας ἀπὸ τῆς ἐπιπορίας τοῦ πνεύματος, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐπιπορίας ἀπὸ τῆς ἐπιπορίας τοῦ πνεύματος. Tales sunt versus, quos malè coctos & indigestos copiosè fundit iners Poeta. Simili tropo usus est Cicero 2. Catilin. v. no languidi, cibo confecti, debilitati stupris eructant sermōnibus suis cædem bonorum, atq; incendiū Urbis. Gallicè: *usès & mōnūs d'ivrogneries & pailardises desorgent par leurs parolles, qu'ils rueront tous les gens de bien & bruleront la ville de Rome.*

Brevis est profopopœia lapsi aucupis.

In *rollere curet*, & *si quis curet*, auditur idem sonus in clausula sententiæ præcedentis & initio sequentis *δια τῆς ἀναδιπίλοστας.*

Dejecerit & *nolis* similiter sonant in clausulis *δια τῆς ἀναδιπίλοστας.*

Dialogismus est Poeta cum quodā, qui tum aderat.

Synecd. est generis *κατ' ἐξοχλῶν*, pro Empedocle Physico Poeta.

Translatū est ab intemperie corporis ad illam mentis, quæ gignit insaniam.

Permissio est illius, quod nequit impediri.

In *facit, fecit, fiet* polyptoton est, ut in *nec* iterato anaphora.

Possumus hic statuere metaphorā a servis fugitivis, qui reprehensi, ut Tranquillus loquitur, ad herū suū reducuntur: quo tropo jocantur Syrus Heaut. Act. 4. Sc. 2. vers. 1. *retraham ad me illud fugitivū argentum*: ubi Donatus annotat, Poetam servili more loquutū de argento, tanquā de homine. Sic Salustius proficicentem ad Carilinnam ex itinere retractum esse, more fugitivi dicit Budæus. Indè quoq; translātum notavimus τὸ *reprehendere* antè l. 1. Epist. 18. in Rhet.

Meton. est effecti p efficiente, id est, infamante, vel infamiā apud omnes inurente ei, qui sibi mortem conficivit. Sic famosum carmen dixit Epist. 19. ad Mæc.

Nec sponsa laqueum famoso carmine necit.

In *mixerit* & *moverit* est genus quoddā sympleces in similitudine soni ad initium & clausulam sententiarum.

In his *indoctum* & *doctum* est paronomasia.

Translatio est imaturis fructibus, p, in iuavis, injucundus recitator. Hujus antithetū Cic. usurpavit l. 3. Epist. 8. ad Fam. Appium: *non debent mirari homines me esse acerbum tibi, ut sum dulcis mihi.*

Alleg. est e metaphoris fatis e Dialecticis & Gramma-